

Badanie ewaluacyjne

Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU
Partner w rozwoju. WUP. Pomorze

Badanie ewaluacyjne „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim”

Raport końcowy

Autorzy:

Maciej Maj
Małgorzata Zalewska
Joanna Jaworska
Agnieszka Gawor

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

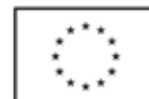

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

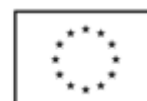
JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	4
2.	Streszczenie	6
3.	Cele badania	16
4.	Metodologia badania.....	19
5.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów i młodzieży	22
5.1.	Potencjał osobowy oraz przygotowanie merytoryczne osób świadczących uczniom usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i innych instytucjach.....	24
5.2.	Formy, metody i narzędzia stosowane w szkołach i innych instytucjach świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów.....	34
5.3.	Jakość doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach.....	39
5.4.	Trwałość działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego prowadzonych w ramach realizowanych projektów PO KL.....	61
5.5.	Ocena wewnętrznej współpracy pedagogów, psychologów, doradców zawodowych, innych specjalistów włączonych w działania doradcze i rodziców w procesie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach	64
5.6.	Ocena zewnętrznej współpracy szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych i Ochotniczych Hufców Pracy w procesie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego	66
5.7.	Dobre praktyki w zakresie realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach	71
5.8.	Różnice w doradztwie edukacyjno-zawodowym między szkołami, które realizowały/realizują usługi poradnictwa zawodowego w ramach projektów Poddziałania 9.1.2 PO KL a szkołami, które nie realizowały/nie realizują projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL	72
5.9.	Trafność projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL w stosunku do potrzeb i problemów województwa pomorskiego	73
5.10.	Skuteczność stosowanych form, metod i narzędzi w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego.....	75
5.11.	Działania zasadne do podjęcia w kontekście zwiększania jakości działań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego	78
5.12.	Podsumowanie i wnioski.....	86
6.	Poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych.....	88
6.1.	Potencjał osobowy oraz przygotowanie merytoryczne osób realizujących poradnictwo zawodowe w instytucjach świadczących usługi poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych	89
6.2.	Formy, metody i narzędzia stosowane w instytucjach świadczących usługi poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych.....	95

6.3.	Jakość usług poradnictwa zawodowego realizowanego w projektach w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL	98
6.4.	Współpraca instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego	123
6.5.	Wskazanie dobrych praktyk w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego	130
6.6.	Trafność projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL w stosunku do potrzeb i problemów województwa pomorskiego	131
6.7.	Skuteczność stosowanych form, metod i narzędzi w ramach poradnictwa zawodowego ...	133
6.8.	Wskazanie działań zasadnych w kontekście zwiększania jakości działań w obszarze poradnictwa zawodowego	135
6.9.	Podsumowanie i wnioski	144
7.	Studia przypadków	145
7.1.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w Gimnazjum nr 25 w Gdańsku	145
7.2.	Projekt „Mój cel – PRACA” realizowany przez Kaszubski Uniwersytet Ludowy	148
8.	Analiza SWOT	149
9.	Tabela rekomendacji	154
10.	Aneks	160
10.1.	Lista dokumentów i publikacji wykorzystanych przy realizacji badania	160
10.2.	Aneks statystyczny	163
10.3.	Kwestionariusze i scenariusze wywiadów wykorzystane do badania	200

1. Wprowadzenie

Doradztwo zawodowe w Polsce realizowane jest w oparciu o zróżnicowane działania praktyczne i niespójny model wsparcia. Stosowane metody i narzędzia zależą od specyfiki klientów korzystających z usług danej placówki, warsztatu pracy i stylu pracy doradcy, charakteru instytucji, w której poradnictwo się odbywa.¹ Rozwiązania legislacyjne oraz zapisy regionalnych strategii uwzględniają tematykę poradnictwa zawodowego określając ramy, w jakich powinno ono być realizowane. Dostrzegana jest potrzeba świadczenia usług z zakresu poradnictwa zawodowego oraz promowania roli doradztwa w wyborze właściwej drogi edukacyjnej i rozwoju zawodowego jednak podejmowane działania w tym zakresie nie są wystarczające.²

Problemem jest przygotowanie doradców zawodowych - nie ma określonych wymogów co do treści programowych realizowanych na kierunkach studiów z zakresu doradztwa zawodowego, co skutkuje bardzo zróżnicowanym poziomem kompetencji zawodowych wśród osób, które je ukończyły. Organizacja wsparcia w zakresie poradnictwa zawodowego wymaga zmian. Obecnie poradnie psychologiczne nie mając wiodącej placówki nadrzędnej dla działań z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego realizują poradnictwo we własnym zakresie, co nie zastąpi jednak rozwiązań systemowych, w ramach których odbywałyby się powszechne szkolenia mające na celu doskonalenie warsztatu pracy i poznawanie światowych osiągnięć w tej dziedzinie.³

Planowanie poradnictwa zawodowego powinno uwzględniać dostępność wsparcia dla osób na wszystkich etapach rozwoju edukacyjnego i zawodowego w ciągu całego życia. Doradztwo zawodowe powinno obejmować nie tylko bieżącą pomoc w wyborze szkoły, znalezieniu pracy, ale również obejmować myślenie strategiczne - zachęcać do tworzenia planów zawodowych o dłuższej perspektywie czasowej. Poradnictwo zawodowe powinno być rozumiane jako proces trwający przez całe życie.⁴ W celu osiągnięcia zamierzonych rezultatów, poradnictwo zawodowe powinno być realizowane przy współpracy instytucji zajmujących się poradnictwem i doradztwem tj. szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych, urzędów pracy, agencji pracy, klubów i giełd pracy, biur karier i pośrednictwa pracy.⁵

Mimo że dostrzegana jest potrzeba rozwijania i promowania poradnictwa zawodowego, to działania podejmowane w Polsce nie odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby. Idea poradnictwa zawodowego jest słabo rozpowszechniona wśród osób związanych z tworzeniem systemu edukacji w Polsce, mimo

---

¹Pisula Dorota, *Poradnictwo kariery przez całe życie*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2009, str. 9-18.

²*Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010*, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2003, str. 1-2.

³Łukaszewicz Alicja, *Wewnątrzszkolny system doradztwa, czyli przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy w warunkach polskich [w:] ABC poradnictwa zawodowego w szkole*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2008, str. 37-38.

⁴Pisula Dorota, *Poradnictwo kariery przez całe życie*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2009, str. 15-16.

⁵*Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010*, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, Warszawa 2003, str. 8.

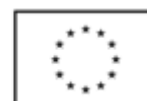
że problem przygotowania młodzieży do wejścia na rynek pracy ma ogromne znaczenie społeczne. Świadczy o tym brak rozwiązań systemowych, które wprowadziłyby do programów szkolnych zajęcia dotyczące wyboru zawodu, oraz unifikacja edukacji obowiązkowej, w której niewiele uwagi poświęca się przejawianym przez młodzież predyspozycjom i preferencjom zawodowym. Dostrzegane są ogólnokrajowe trendy, zgodnie z którymi programy szkolne kładą nacisk na wysokie osiągnięcia edukacyjne ukierunkowane na zdobycie wykształcenia wyższego, deprecjonując zainteresowania nauką zawodu w trakcie i po obowiązkowym kształceniu gimnazjalnym. Jednocześnie zauważa się, że nawet w przypadku prawidłowych rozwiązań systemowych istotne jest uwzględnienie postaw dyrektorów i polityki szkół, ponieważ to one warunkują jakość poradnictwa zawodowego poprzez wybór odpowiednich instrumentów i narzędzi.⁶

Realizacja niniejszego badania ewaluacyjnego pozwoliła wskazać działania, których realizacja powinna przyczynić się do zwiększenia dostępności, powszechności i jakości usług doradczych kierowanych do uczniów i osób dorosłych. Przeprowadzenie badania było niezbędne do określenia potencjału osobowego instytucji realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe i poradnictwo zawodowe, a także potencjału merytorycznego osób realizujących takie usługi. Działania badawcze pozwoliły również zidentyfikować stosowane formy, metody i narzędzia działań doradczych, określić potrzeby doradców zawodowych w obszarze podwyższania kwalifikacji, wskazać główne problemy doradców w ich codziennej pracy, a także umożliwiło dokonanie oceny usług doradztwa edukacyjno-zawodowego i poradnictwa zawodowego, w tym realizowanych w ramach projektów Poddziałania 6.1.1, 6.1.3, 9.1.2 oraz Działania 9.2 PO KL. Uzyskanie zaprezentowanych danych i opracowanie wynikających z nich zaleceń przyczyni się do zaprojektowania i wdrożenia regionalnego systemu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim.

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone w okresie wrzesień-listopad 2014 przez agencję badawczą Openfield sp. z o.o. na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku i współfinansowane było ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Do udziału w badaniu zaproszono uczniów pomorskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (w tym realizujących projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL), odbiorców usług poradnictwa zawodowego w ramach projektów Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL, przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, Departamentu Edukacji i Sportu UMWP, Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP, OHP, Pomorskiego Kuratorium Oświaty, zewnętrznych ekspertów ds. poradnictwa zawodowego, a także doradców zawodowych ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, powiatowych urzędów pracy i poradni psychologiczno-pedagogicznych. W badaniu ewaluacyjnym wykorzystano również wyniki badań zrealizowanych w I półroczu 2014 r. przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, Departament Edukacji i Sportu UMWP oraz Centrum Edukacji Nauczycieli, w których wzięły udział następujące grupy respondentów:

- 255 przedstawicieli szkół (dyrektorów/doradców zawodowych/nauczycieli, którym powierzono obowiązki szkolnego doradcy zawodowego) gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych: 141

⁶ Łukaszewicz Alicja, *Wewnątrzszkolny system doradztwa, czyli przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy w warunkach polskich* [w:] *ABC poradnictwa zawodowego w szkole*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2008, str. 25-38.

gimnazjów, 32 liceów ogólnokształcących, 46 techników oraz 36 zasadniczych szkół zawodowych,

- 67 doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy,
- 20 przedstawicieli poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- 15 doradców zawodowych z Ochotniczych Hufców Pracy,
- 15 przedstawicieli uczelni wyższych.

Badanie ewaluacyjne zostało przeprowadzone kilka miesięcy po zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 14 marca 2014, zgodnie z którą doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy pełnią dodatkowo funkcję doradcy klienta. Do zadań doradcy klienta należy:

- 1) stała opieka nad bezrobotnym lub poszukującym pracy, w szczególności ustalanie profilu pomocy, przygotowanie i nadzór nad realizacją indywidualnego planu działania, świadczenie podstawowych usług rynku pracy w formie indywidualnej oraz ułatwianie dostępu do innych form pomocy określonych w ustawie lub
- 2) stała współpraca z pracodawcą w zakresie pomocy określonej w ustawie, w szczególności ustalanie zapotrzebowania na nowych pracowników i pozyskiwanie ofert pracy w ramach pośrednictwa pracy oraz ułatwianie dostępu do innych form pomocy określonych w ustawie.

Nowelizacja ustawy wywołała niezadowolenie wśród doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy, którzy czują się przytłoczeni nadmiarem obowiązków i koniecznością ograniczenia czasu porad zawodowych dla klientów urzędu, co mogło mieć wpływ na uzyskane wyniki badania ewaluacyjnego.

Realizację projektu badawczego utrudniła wysoka liczba odmów udziału w badaniu ze strony dyrekcji szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, co dotyczyło głównie placówek nieobjętych wsparciem projektowym w ramach Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL. Spowodowało to konieczność modyfikacji pierwotnych założeń dotyczących struktury próby badawczej z powodu braku chętnych do współpracy szkół spełniających przyjęte kryteria. Obawy dotyczące uczestnictwa w badaniu okazali również szkolni doradcy zawodowi, zapraszani do wywiadów grupowych FGI, choć liczne odmowy nie wiązały się z koniecznością modyfikacji założeń doboru próby.

2. Streszczenie

Doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów i młodzieży

Szkoły

Liczba osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach jest niewystarczająca pod względem zapotrzebowania na takie usługi. 33,7% szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie pomorskim nie zatrudnia ani jednego pracownika posiadającego kwalifikacje doradcy zawodowego. Najczęściej szkoły dysponują jedną osobą o takich kompetencjach, co dotyczy 35,3% placówek edukacyjnych uczestniczących w badaniu. Za realizację doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach odpowiada głównie szkolny pedagog, co potwierdziło aż 71,0% objętych badaniem szkół.

Szkolny doradca zawodowy obecny jest natomiast w 32,5% pomorskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W zdecydowanej większości placówek edukacyjnych realizacja zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego to część etatu pedagoga, psychologa, nauczycieli i wychowawców, przez co brakuje czasu na ich pełne zaangażowanie się we wspieranie wyborów edukacyjno-zawodowych. Pracownicy szkolni realizujący doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach nie są odpowiednio przygotowani do wspierania wyborów edukacyjnych i zawodowych uczniów - posiadają mocno zdezaktualizowaną wiedzę na temat sposobu funkcjonowania systemu szkolnictwa, brakuje im wiedzy z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, aktualnych informacji o rynku pracy oraz materiałów, które można wykorzystać w pracy z młodzieżą. Brak kwalifikacji zawodowych w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego widać szczególnie w grupie pedagogów realizujących takie usługi – spośród 151 objętych badaniem aż 119 nie posiada kwalifikacji z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Podstawową formą realizacji działań doradczych w pomorskich szkołach są zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kariery zawodowej. Doradztwo edukacyjno-zawodowe jest także prowadzone poprzez indywidualne porady zawodowe, warsztaty poradnictwa zawodowego oraz spotkania z przedstawicielami innych szkół. Do bardzo rzadko stosowanych form doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych należą natomiast spotkania z przedstawicielami WUP, PUP i OHP, a także udział w targach pracy, spotkania z przedstawicielami konkretnych zawodów oraz wycieczki do zakładów pracy i instytucji. Organizacja usług doradczych dla uczniów jest bardzo zróżnicowana. W szkołach brakuje odgórnego przydziału godzin na doradztwo edukacyjno-zawodowe, co powoduje, że wsparcie ma charakter incydentalny.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Liczba osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w poradniach psychologiczno-pedagogicznych jest niewystarczająca pod względem zapotrzebowania na takie usługi. Na jedną poradnię przypada średnio 2 pracowników posiadających kwalifikacje w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, jednak jedynie 7 pracowników spośród 41 zatrudnionych w poradniach objętych badaniem zajmuje się usługami doradczymi w pełnym wymiarze czasu pracy. Większość pracowników posiadających kwalifikacje doradcy zawodowego świadczy takie usługi w ramach połowy etatu oraz w ramach etatu psychologa bądź pedagoga. Ponadto, na jedną poradnię psychologiczno-pedagogiczną przypada kilka lub kilkanaście placówek edukacyjnych, co utrudnia dotarcie z usługami doradczymi do każdej z nich. Doradcy zawodowi z poradni psychologiczno-pedagogicznych zainteresowani są szkoleniami i kursami pozwalającymi pogłębiać kompetencje zawodowe (głównie w obszarze pracy z osobą niepełnosprawną, prawa pracy, medycyny, doradztwa edukacyjno-zawodowego, kompetencji miękkich i pracy w grupie), na które obecnie brakuje funduszy w budżetach poradni.

Najczęściej stosowane formy doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów stosowane przez poradnie obejmują warsztaty związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (wszystkie badane poradnie realizują je stosunkowo często) oraz warsztaty rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań (18 na 20 poradni realizuje je dość często). Najrzadziej stosowaną formą wsparcia są natomiast

wykłady i prelekcje z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. Znacznie częściej indywidualne porady zawodowe udzielane są w oparciu o przeprowadzone badanie ucznia niż bez wykonania badania, co wskazuje na wysoki poziom merytoryczny wsparcia.

Ochotnicze Hufce Pracy

Liczba doradców zawodowych w Ochotniczych Hufcach Pracy postrzegana jest jako niewystarczająca pod kątem zapotrzebowania na takie usługi. Instytucja stworzyła maksymalną liczbę etatów przy posiadanych zasobach kadrowych i organizacyjnych, co nie pozwala jednak osiągnąć wszystkich wyznaczonych celów. W ramach struktur Ochotniczych Hufców Pracy, na terenie województwa pomorskiego zatrudnionych jest 16 doradców zawodowych (z czego 15 wzięło udział w badaniu), a poza tym specjaliści do spraw rozwoju zawodowego. Pracodawcy stwarzają doradcom zawodowym z Ochotniczych Hufców Pracy warunki do podnoszenia kwalifikacji zawodowych (studia podyplomowe, kursy, szkolenia), co deklaruje 12 na 15 doradców zawodowych objętym badaniem. Doradcy ukierunkowani są na dalszy rozwój zawodowy - chętnie uzyskaliby uprawnienia do stosowania nowych metod i narzędzi (metody edukacyjnej Bilans Kompetencji, Spadochronu, Analizy Potencjału Zawodowego), nowe umiejętności poprzez udział w szkoleniach (coachingowi kariery, radzenie sobie ze stresem, wspieranie osób niepełnosprawnych oraz motywacja i osiąganie celów). Doradcy z OHP zadeklarowali także zainteresowanie studiami podyplomowymi z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Największy udział w strukturze czasu pracy doradców zawodowych w Ochotniczych Hufcach Pracy mają usługi z zakresu poradnictwa grupowego, na które respondenci przeznaczają średnio 43,6% ogólnego czasu pracy. W dalszej kolejności są to usługi z zakresu poradnictwa indywidualnego – średnio 38% i inne zadania nie związane bezpośrednio z pracą z klientem – 18,3%.

Jakość doradztwa edukacyjno-zawodowego

W opinii uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie pomorskim, doradca zawodowy zajmuje się głównie pomocą w wyborze odpowiedniego zawodu. Najbardziej świadomi możliwości uzyskania wsparcia doradcy podczas podejmowania decyzji o kolejnej szkole są uczniowie gimnazjum, co potwierdziło 67,9% uczniów na tym etapie edukacji. Licealiści i uczniowie technikum w mniejszym stopniu niż gimnazjaliści zauważają rolę szkolnego doradcy zawodowego w zakresie **pomocy w wyborze kolejnej szkoły**. Tylko 39,0% uczniów szkół technicznych i 45,6% uczniów liceów ogólnokształcących wie, że doradca może pomóc w podjęciu tego typu decyzji. Utożsamianie szkolnego doradcy zawodowego z pomocą w wyborze następnej szkoły nie jest powszechne również w przypadku uczniów zasadniczych szkół zawodowych – tylko 47,0% spośród tych uczestniczących w badaniu wie, że można skorzystać z takiego wsparcia podczas spotkania z doradcą.

Najwyższą **częstotliwość zajęć** z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego odnotowano w liceach ogólnokształcących – 64,9% uczniów szkół wskazanego typu uczestniczyło w spotkaniach z doradcą co najmniej jeden raz. Niewiele niższe odsetki uczniów uczestniczących co najmniej raz w zajęciach z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego odnotowano również w technikach (63,3%) i zasadniczych szkołach zawodowych (62,9%). Najniższą częstotliwość spotkań z doradcą zawodowym

zadeklarowali natomiast uczniowie pomorskich szkół gimnazjalnych, spośród których tylko 43,7% potwierdziło udział w takich zajęciach. Realizacja projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL pozwoliła zwiększyć częstotliwość zajęć z doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach. Brak zajęć z doradcą zawodowym potwierdziło 32,6% gimnazjalistów ze szkół realizujących projekty konkursowe 2013, 41,8% uczniów z gimnazjów realizujących projekty w latach 2008-2012 oraz aż 54,6% gimnazjalistów z placówek nieobjętych zewnętrzną pomocą w ramach PO KL. Brak zajęć z doradcą zawodowym zadeklarowało również 21,2% uczniów liceów ogólnokształcących realizujących projekty oraz 29,9% uczniów liceów poza projektami, co również ukazuje wpływ zewnętrznego wsparcia w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego na częstotliwość zajęć z doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Najlepsze **rezultaty** w postaci wpływu usług doradztwa edukacyjno-zawodowego na wybór odpowiedniej szkoły widać w gimnazjach i zasadniczych szkołach zawodowych, gdzie większość uczniów potwierdziło uzyskanie pomocy w tym zakresie ze strony doradcy. Niepokojące ją jednak dane dotyczące pozostałych typów szkół – aż 72,1% licealistów oraz 60,6% uczniów szkół technicznych nie uzyskało pomocy doradcy we wskazanym obszarze. Większość uczniów liceów ogólnokształcących, techników i zasadniczych szkół zawodowych zadeklarowało, iż nie zorganizowano dla nich zajęć z doradcą zawodowym na etapie nauki w gimnazjum bądź nie były one pomocne w wyborze kolejnej szkoły.

Zajęcia z doradcą zawodowym pomogły **lepiej poznać poszczególne zawody** 68,4% uczniów gimnazjów i 40,2% uczniów liceów ogólnokształcących. Wpływ spotkań z doradcą na chęć rozwoju swoich predyspozycji zawodowych również jest silniejszy w szkołach gimnazjalnych – taki efekt zajęć z doradcą potwierdziło 63,6% gimnazjalistów i 39,9% licealistów. Uczniowie liceów ogólnokształcących zdecydowanie rzadziej deklarują chęć rozwoju zainteresowań oraz wiedzę w obszarze swoich mocnych stron po odbyciu zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego niż uczniowie szkół gimnazjalnych. Zajęcia z doradcą zawodowym prowadzone w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych pozwoliły większości uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych uzyskać wiedzę o możliwościach pracy w danym zawodzie, choć średnio co 3 uczeń szkoły zawodowej i blisko co 2 uczeń technikum nie uzyskał informacji w tym zakresie podczas takich spotkań. 74,1% uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz 56,4% uczniów szkół technicznych zadeklarowało jednak, iż kontakt z doradcą zawodowym pozwolił im upewnić się, że wybrany zawód pasuje do posiadanych cech i indywidualnych zdolności.

Wśród najczęściej wskazywanych **oczekiwań** gimnazjalistów i licealistów **wobec doradcy zawodowego** należy wymienić zapoznanie z zawodami, jakie dają szansę na zatrudnienie, pomoc w wyborze kolejnej szkoły, wsparcie podczas podejmowania decyzji o odpowiednim zawodzie oraz wskazania możliwości pracy w danym zawodzie. Uczniowie szkół technicznych i zawodowych oczekują od doradcy zawodowego głównie zapoznania z możliwościami znalezienia pracy w swoim zawodzie, wskazania skutecznych metod poszukiwania pracy, a także zaplanowania wspólnie z doradcą kariery zawodowej.

Trwałość projektów w ramach Poddziałania 9.2.1 PO KL

Projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL pozwoliły szkołom przede wszystkim przeprowadzić spotkania grupowe dla uczniów (92,2% szkół realizujących projekty), zorganizować spotkania dla uczniów w formie indywidualnej (80,4%) oraz zapewnić młodzieży wyjazdy do pracodawców (62,7%). Po zakończeniu realizacji projektów 64,7% szkół kontynuuje przeprowadzanie spotkań indywidualnych z uczniami, 60,8% nadal prowadzi spotkania grupowe z uczniami, a 52,2% organizuje młodzieży wyjazdy do pracodawców, co ukazuje trwałość tych działań po zaprzestaniu finansowania projektów. Największą szansę na długotrwałe utrzymanie się mają projekty prowadzące do inwestycji w gabinet doradcy zawodowego, sali informacyjnej bądź innego miejsca przeznaczonego do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego, zakupu elementów wyposażenia miejsca przeznaczonego do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego, zakupu trwałych materiałów, testów i narzędzi oraz wyposażenia w wiedzę i kompetencje osób odpowiedzialnych za doradztwo edukacyjno-zawodowe w danej placówce.

Współpraca w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego

Pomorskie szkoły uczestniczące w badaniu współpracują głównie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w zakresie realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego - dotyczy to aż 88,6% placówek. Zdecydowanie rzadziej podejmowane są wspólne działania z powiatowymi urzędami pracy (52,9%), innymi szkołami (51,8%) oraz Ochotniczymi Hufcami Pracy (48,2%). Placówki edukacyjne najrzadziej współpracują z agencjami zatrudnienia, Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz ośrodkami doskonalenia nauczycieli.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne najczęściej podejmują współpracę ze szkołami. Obok szkół najbliższymi partnerami w zakresie realizacji zadań związanych z doradztwem edukacyjno-zawodowym są inne poradnie, powiatowe urzędy pracy oraz Ochotnicze Hufce Pracy.

Ochotnicze Hufce Pracy najczęściej współpracują ze szkołami gimnazjalnymi, ponadgimnazjalnymi, PUP, ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowo-wychowawczymi oraz wojskowymi komendami uzupełnień i organizacjami pozarządowymi. Współpraca taka realizowana jest najczęściej na drodze bezpośrednich kontaktów oraz podpisanych porozumień o współpracy.

Doradcy zawodowi zwracają uwagę na chaos we współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację doradztwa edukacyjno-zawodowego. Brakuje zaplanowania jej poszczególnych etapów kooperacji, regulacji prawnych wyznaczających pożądany kierunek wzajemnej współpracy oraz jednostki na poziomie województwa koordynującej takie działania. Obecnie każda z instytucji podlega odrębnemu podmiotowi i nie ma ścisłych wytycznych, z kim i w jakim zakresie nawiązać współpracę.

Barriere związane z wdrażaniem doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach

Największą barierę dla realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach stanowi brak odpowiedniego dofinansowania szkół przeznaczonego na ten cel, co jako istotny problem wskazało 48,6% przedstawicieli badanych placówek. Poważnym utrudnieniem w realizacji założonych zadań jest również brak etatu doradcy zawodowego w szkole, które za bardzo istotną barierę uznał co 2 badany – dyrektor szkoły bądź szkolny doradca zawodowy. Realizację zadań z zakresu doradztwa utrudnia brak wyznaczonych godzin na takie zajęcia w siatce zajęć. Spotkania z doradcą przeprowadzane są zwykle na godzinach wychowawczych bądź kosztem lekcji przedmiotowych. Dominują zatem jednorazowe zajęcia z uczniami zamiast zaplanowanych i przemyślanych cykli zajęć. W kontekście wskazanych problemów, aż 87,1% pomorskich szkół zainteresowanych jest uzyskaniem wsparcia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w celu zwiększania jego dostępności.

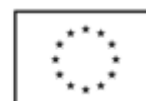
Poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych

Powiatowe urzędy pracy

Liczba doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy jest niewystarczająca pod kątem zapotrzebowania na takie usługi. Na jednego doradcę zawodowego przypada bowiem zbyt duża grupa klientów, co jest równoznaczne z wyraźnym skróceniem czasu pracy z poszczególnymi osobami bezrobotnymi. Doradcy zawodowi z PUP poświęcają średnio 36 minut na udzielenie klientowi porady indywidualnej. Minimalny czas takiej porady wynosi 15 minut, natomiast maksymalny 60 minut. Średnia liczba klientów przypadających na jednego doradcę w ciągu miesiąca wynosi 104 – od 20 do nawet 350. W opinii doradców zawodowych uczestniczących w badaniu, przed zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy można było poświęcić osobie bezrobotnej minimum 1 godzinę do nawet 2 godzin.

Doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy posiadają głównie wykształcenie pedagogiczne, a rzadziej psychologiczne, socjologiczne, ekonomiczne i inne. 31 spośród 67 doradców zawodowych uczestniczących w badaniu ukończyło dodatkowo studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego. Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy posiadają zatem wykształcenie wyższe głównie o profilu humanistycznym, a nie mogą wykazać się formalnym potwierdzeniem swoich kwalifikacji w obszarze poradnictwa zawodowego.

Większość doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy wykazuje chęć dalszego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności na drodze zdobywania uprawnień do stosowania nowych metod i narzędzi pracy z klientem, kursów i szkoleń. Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy deklarują jednak spadek motywacji do pogłębiania swoich kwalifikacji zawodowych po wprowadzeniu zmian do ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Przed modyfikacjami przepisów pracownicy świadczący osobom bezrobotnym usługi poradnictwa zawodowego wykorzystywali swoje kompetencje (w postaci m.in. wyższego wykształcenia, studiów podyplomowych oraz uprawnień do stosowania certyfikowanych metod), obecnie zaś liczba klientów

przypadająca na jednego doradcę wymusza konieczność ograniczenia się do podstawowych, skróconych narzędzi diagnostycznych.

Sposoby pracy z klientem

Do najczęściej wykonywanych przez doradcę zadań należy świadczenie usług poradnictwa indywidualnego, co stanowi średnio 61,0% ogólnej struktury czasu pracy osoby na tym stanowisku. 22,0% ogólnego czasu pracy zajmuje świadczenie usług poradnictwa grupowego, natomiast pozostałe 17,0% przeznaczone jest na wykonywanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z pracą z klientem.

Doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy posiadają głównie uprawnienia do stosowania w codziennej pracy Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych (44 doradców zawodowych na 67 uczestniczących w badaniu), Kwestionariusza Uzdolnień Przedsiębiorczych (23) oraz Klubu Pracy (21). Niewielka liczba doradców zawodowych posiada natomiast uprawnienia do wdrażania takich instrumentów doradztwa, jak Gotowość do zmian, Spadochron oraz Metoda Hiszpańska.

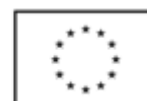
Częstotliwość stosowania poszczególnych metod i narzędzi pracy z klientem zdecydowanie spadła po wprowadzeniu funkcji doradcy klienta. Pomimo posiadania stosownych uprawnień do wykorzystywania certyfikowanych metod i instrumentów, doradcy zawodowi nie sięgają po nie podczas spotkań z klientami, a powodem jest zbyt mała ilość czasu jaką mogą przeznaczyć dla jednego bezrobotnego.

Najsukuteczniejszą formą wsparcia osoby bezrobotnej jest indywidualna rozmowa. Test powinien stanowić jedynie punkt wyjścia do dalszych konsultacji. W opinii doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy, najlepszym rozwiązaniem jest rozmowa poprzedzona testem, a następnie długofalowy mentoring i monitoring losów klienta.

Problemy doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy

Wśród kluczowych problemów w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego w PUP doradcy wskazują ograniczony czas porady na jedną osobę bezrobotną (43 doradców na 67 uczestniczących w badaniu), brak zrozumienia problematyki poradnictwa zawodowego w środowisku pracy (38), małą świadomość potrzeby skorzystania z usługi poradnictwa zawodowego osoby bezrobotnej (38), niewystarczającą liczbę doradców zawodowych (30) oraz brak odpowiednich rozwiązań organizacyjnych (30).

Działania w ramach poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych mają charakter incydentalny w większości powiatowych urzędów pracy. Wyjątek stanowią sytuacje, w których poradnictwo zawodowe stanowi element projektu unijnego, realizowane projekty dotyczą priorytetowych grup na rynku pracy bądź zachowano stanowisko doradcy zawodowego bez łączenia go z funkcją doradcy klienta. W opinii badanych, sposobem na zwiększenie systematyczności wsparcia jest zwiększenie liczby doradców zawodowych bądź zmniejszenie liczby osób bezrobotnych przypadających na jednego doradcę. Proponują również uregulowanie kwestii składki zdrowotnej dla osób bezrobotnych, opłacanej przez urzędy pracy.

Jakość usług poradnictwa zawodowego w projektach 6.1.1 i 6.1.3 PO KL

Wśród głównych **potrzeb osób bezrobotnych** objętych usługą poradnictwa zawodowego w projektach znajduje się otrzymanie konkretnej oferty pracy (60,3%), poznanie specyfiki rynku pracy (54,9%), zmiana bądź rozwinięcie kwalifikacji zawodowych (54,6%), wzmocnienie swoich mocnych stron (52,2%) oraz poznanie oczekiwań pracodawców (52,3%).

Odbiorcy usług poradnictwa zawodowego zaoferowanego w projektach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL dostrzegają przede wszystkim trzy efekty skorzystania ze wsparcia doradcy zawodowego – określenie swoich predyspozycji zawodowych (62,7%), przygotowanie dokumentów aplikacyjnych (62,3%) oraz wzmocnienie swoich atutów (57,4%). 43,6% uczestników znalazło ofertę pracy dzięki spotkaniom z doradcą zawodowym w ramach projektu, 49,7% poznało specyfikę rynku pracy, natomiast 51,7% rozwinęło bądź zmieniło kwalifikacje zawodowe. 57,4% uczestników dostrzega efekt współpracy z doradcą w postaci wzmocnienia swoich mocnych stron, a 50,8% lepiej poznało oczekiwania pracodawców. Natomiast najrzadziej deklarowano wpływ poradnictwa zawodowego na określenie ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej uczestników – 42,0% badanych nie dostrzega takiego efektu udziału w projekcie.

Większość uczestników projektów zawierających element w postaci doradztwa zawodowego nie miało wcześniej okazji skorzystać z tej formy wsparcia. Dla 76,4% osób świadomych bycia objętych poradnictwem zawodowym projekt stworzył zatem szansę odbycia pierwszego spotkania z doradcą zawodowym.

Projekty w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL zawierające element poradnictwa zawodowego wpłynęły na zmianę statusu uczestników na rynku pracy. Odsetek osób bezrobotnych nie dłużej niż 12 miesięcy wynosił 29,6% przed przystąpieniem do projektu i zmniejszył się do 4,3% bezpośrednio po zakończeniu czynności projektowych w 2013 roku. W momencie realizacji badania osoby bezrobotne do 12 miesięcy stanowiły 5,5% uczestników badanych projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL. Odsetek osób bezrobotnych długotrwale (dłużej niż 12 miesięcy) wynosił 28,7% przed przystąpieniem do projektu i zmniejszył się do 8% bezpośrednio po zakończeniu czynności projektowych w 2013 roku. W chwili realizacji badania wynosił, 4,6%, zatem pomimo ustania czynności projektowych odsetek ten nadal uległ zmniejszeniu.

W opinii doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy, projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego są niezbędne do zwiększania dostępności usług doradczych. Przede wszystkim, pomoc w ramach inicjatyw unijnych dociera tam, gdzie brakuje środków i innych zasobów na realizację poradnictwa zawodowego, a także do grup o szczególnie trudnym dostępie do tego typu usług – osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, niepełnosprawnych, zmarginalizowanych. Warunkiem zapewnienia większej dostępności i jakości poradnictwa zawodowego w ramach projektów jest przypisanie do czynności projektowych konkretnego doradcy zawodowego. Praktyka wskazuje, iż realizacja zadań wynikających z inicjatyw unijnych wraz z pozostałymi obowiązkami związanymi z pracą doradcy zawodowego w urzędzie nie sprzyja przekazywaniu wysokiej jakości wsparcia uczestnikom. Doradcy zawodowi nie przypisują także dużej wartości projektom, gdzie element poradnictwa stanowi jedynie spełnienie wymogów unijnych w zakresie rozwoju tej formy wsparcia i polega na wypełnieniu z klientem niezbędnych dokumentów,

przygotowaniu opinii bądź dopytaniu o kilka kwestii, które nie są istotne w kontekście pozostałych czynności projektowych.

Projekty w ramach Poddziałania 6.1.1 realizowane są w trybie konkursowym, natomiast projekty 6.1.3 PO KL są projektami systemowymi. Projekty konkursowe, których uczestnikami byli respondenci badania realizowane były zarówno powiatowe urzędy pracy, jak i inne podmioty (np. fundacje, stowarzyszenia, przedsiębiorstwa). Projekty systemowe prowadzone były tylko przez powiatowe urzędy pracy. Uczestnicy projektów konkursowych lepiej ocenili element poradnictwa zawodowego pod względem łatwości kontaktu z doradcą zawodowym, liczby spotkań z doradcą zawodowym, ilości czasu na spotkanie z doradcą, a także wiedzy, kompetencji i zaangażowania doradcy zawodowego. Projekty systemowe zostały ocenione wyżej niż konkursowe tylko w jednym kryterium – pod względem kompletności zaoferowanego poradnictwa zawodowego. Największy odsetek uczestników projektów konkursowych ocenił przydatność uzyskanego poradnictwa zawodowego na 4 (28,6%), natomiast osoby dorosłe objęte wsparciem w ramach inicjatyw systemowych wskazywały najczęściej ocenę 3 (33,1%). Średnia ocena przydatności wsparcia wynosi natomiast 3,2 zarówno dla projektów konkursowych, jak i systemowych. Przewagą projektów systemowych jest ich sformalizowany i ściśle określony charakter, ponieważ organizowane są przez instytucje publiczne. W projektach konkursowych poradnictwo nie bazuje ściśle na przepisach, lecz jego niewątpliwą zaletą jest możliwość poświęcenia jednej osobie więcej czasu.

Uczestnicy projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL mogli skorzystać z różnorodnych form wsparcia, takich jak poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, warsztaty, kursy, staże, dotacje na rozwój przedsiębiorczości, wsparcie towarzyszące (np. opieka nad osobami zależnymi w czasie trwania projektu, zwrot kosztów dojazdów na szkolenia bądź kursy) czy też przygotowanie zawodowe. Poradnictwo zawodowe zostało ocenione przez uczestników najgorzej spośród zaoferowanych form wsparcia pod względem przydatności, uzyskując najniższy odsetek ocen pozytywnych (43,4%) oraz najwyższy odsetek ocen negatywnych (25,3%).

W opinii doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy, kontakt z doradcą zawodowym powinien stanowić element edukacji i rozpoczynać się najpóźniej na poziomie gimnazjalnym. Na dalszych etapach edukacji jest ono również niezbędne, np. na etapie wyboru kierunku studiów. Niewyposażony w odpowiednią wiedzę młody człowiek trafia później po pomoc do urzędu pracy, choć właściwie pokierowany mógł uniknąć niewłaściwych wyborów edukacyjnych. Poradnictwo zawodowe jest wartościową formą wsparcia dla każdego, jednak szczególne korzyści przynosi osobom po skończeniu szkoły średniej a przed podjęciem decyzji o rozpoczęciu studiów, osobom po skończeniu szkoły a przed rozpoczęciem życia zawodowego, osobom po zwolnieniach grupowych, osobom tracącym zatrudnienie po wielu latach spędzonych u danego pracodawcy, osobom cierpiącym na wypalenie zawodowe oraz osobom często zmieniającym miejsce pracy. Należy również zwiększyć dostępność poradnictwa zawodowego dla osób w wieku 25-50 lat (które nie stanowią grupy priorytetowej w projektach współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego), kobiet oraz osób powyżej 50 roku życia.

Współpraca instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego

Wśród najczęściej wskazywanych partnerów działań powiatowych urzędów pracy znajdują się ośrodki pomocy społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku oraz szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne. Natomiast najrzadziej doradcy zawodowi PUP współpracują z izbami gospodarczymi i organizacjami przedsiębiorców, szkołami wyższymi, a także niepublicznymi agencjami.

Niski zakres współpracy pomiędzy powiatowymi urzędami pracy a pozostałymi podmiotami, takimi jak niepubliczne agencje zatrudnienia czy też organizacje pozarządowe, wynika głównie z braku uregulowań współpracy, braku czasu na wspólne inicjatywy oraz braku osoby, instytucji bądź wytycznych, które koordynowałyby przebieg i wskazywały kierunek takich działań. Intensyfikacja współpracy w obszarze realizacji usług poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych możliwa jest poprzez wyznaczenie konkretnych osób odpowiedzialnych za kontakty z innymi podmiotami, usprawnienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami oraz wskazanie osoby bądź instytucji odpowiedzialnej za realizację tego celu w skali lokalnej i regionalnej.

Barieri we wdrażaniu poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych

W opinii doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy, zmiana ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, wprowadzająca funkcję doradcy klienta, doprowadziła do zaniku rzeczywistego poradnictwa zawodowego. Według badanych, doradca zawodowy pełni obecnie taką samą rolę, jak pośrednik pracy. Poradnictwo zawodowe funkcjonuje jedynie w tych urzędach, które zachowały stanowiska doradcy zawodowego bez łączenia go z funkcją doradcy klienta. Czas spędzany z klientem przeznaczony jest głównie na ustalenie profilu pomocy dla osoby bezrobotnej, a nadmiar klientów i zbyt mała ilość czasu przypadająca na każdego z nich uniemożliwia przeprowadzenie rozmowy, zastosowanie odpowiednich narzędzi diagnostycznych oraz mentoring sytuacji zawodowej klienta. Wśród innych barier wskazywanych przez doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy znalazło się negatywne nastawienie klientów (bierna postawa i brak zainteresowania poszukiwaniem zatrudnienia), niski priorytet poradnictwa zawodowego (zastępowanie rzeczywistego wspierania bezrobotnych troską o liczbę obsłużonych w urzędzie klientów), brak ustalonych procedur (braku jasnych i wspólnych dla wszystkich PUP uregulowań odnoszących się do sposobu realizacji usług poradnictwa zawodowego) oraz nieefektywność wsparcia w ramach projektów unijnych (obligatoryjny charakter poradnictwa zawodowego nawet w projektach, gdzie nie jest ono niezbędne).

Sposoby poprawy dostępności i jakości poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych

Wśród działań mogących zwiększyć dostępność i jakość poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych należy wskazać kompleksowe i systemowe działania na wszystkich etapach życia człowieka, co wymaga skorelowania usług powiatowych urzędów pracy z usługami innych instytucji. Warto również zadbać o zwiększenie liczby doradców zawodowych, pogłębianie kompetencji doradców zawodowych oraz intensyfikację współpracy pomiędzy doradcami zawodowymi a pośrednikami pracy. Należy ponadto zadbać o szerszą niż obecnie promocję poradnictwa zawodowego, ponieważ potencjalni odbiorcy nie rozumieją roli doradcy zawodowego – częściej oczekują podczas spotkań uzyskania konkretnej oferty pracy niż poznania swoich mocnych stron, określenia potrzeb regionalnego rynku pracy czy też

identyfikacji oczekiwań pracodawców. Lepszą jakość poradnictwa zawodowego można również osiągnąć poprzez zwiększenie komfortu osób bezrobotnych podczas korzystania z usług poradnictwa zawodowego poprzez zapewnienie osobnych pomieszczeń na spotkania doradca – klient. Obecnie brakuje miejsc pozwalających na odbycie nieskrępowanej rozmowy z osobą bezrobotną bez obecności innych doradców i ich klientów. Badanie ukazało również konieczność zachowania stanowisk doradców zawodowych bez łączenia ich z funkcją doradcy klienta.

3. Cele badania

Celem badania ewaluacyjnego była **ocena jakości doradztwa edukacyjno-zawodowego realizowanego w szkołach** (gimnazja, licea ogólnokształcące, technika, zasadnicze szkoły zawodowe z wyłączeniem szkół dla dorosłych) **oraz ocena poradnictwa zawodowego dla dorosłych realizowanego w instytucjach świadczących tego rodzaju usługi**. Badanie objęło również szkoły i instytucje zaangażowane w projekty Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL w ramach Priorytetu VI oraz Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL w ramach Priorytetu IX.

Wyniki badania oraz sformułowane na ich podstawie rekomendacje wskazują, jak należy zaprojektować przeszłe działania, w tym współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, uwzględniające w swoim zakresie usługi poradnictwa zawodowego. Realizacja wskazanych zaleceń ma przyczynić się do **wdrożenia spójnego modelu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz poradnictwa zawodowego na kolejnych etapach nauki i w okresie aktywności zawodowej**, a tym samym umożliwić realizację jednego z zobowiązań Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, jakim jest „Wdrożenie regionalnego systemu poradnictwa zawodowego”. Działania wskazane do podjęcia zakładają zwiększenie dostępności, powszechności i jakości działań doradczych kierowanych do uczniów oraz osób dorosłych.

Cel główny 1:

Ocena usług doradztwa edukacyjno-zawodowego świadczonych uczniom szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (w tym działań realizowanych w ramach projektów Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL).

Cele szczegółowe:

- 1.1. Ocena potencjału osobowego oraz przygotowania merytorycznego osób świadczących uczniom usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i w innych instytucjach.
- 1.2. Identyfikacja stosowanych form, metod, narzędzi działań doradczych oraz określenie powszechności ich stosowania.
- 1.3. Ocena jakości (użyteczności) prowadzonych działań doradczych (w tym m.in. poznanie stanu wiedzy uczniów na temat doradztwa zawodowego, opinii na temat realizowanych przez szkołę

działań z zakresu poradnictwa zawodowego oraz identyfikacja potrzeb i oczekiwań uczniów w stosunku do oferowanych usług doradczych).

- 1.4. Ocena trwałości działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego prowadzonych w ramach realizowanych projektów PO KL.
- 1.5. Określenie poziomu intensywności i ocenę jakości wewnętrznej współpracy pedagogów, psychologów, doradców zawodowych i innych specjalistów włączonych w działania doradcze oraz rodziców, a także określenie przyczyn niewystarczającego poziomu i jakości tej współpracy, jeśli takie zjawisko występuje.
- 1.6. Ocena zakresu i jakości współpracy szkół z instytucjami prowadzącymi działania doradcze na rzecz uczniów (w tym określenie przyczyn niewystarczającego poziomu i jakości tej współpracy, jeśli takie zjawisko występuje oraz identyfikacja różnic pomiędzy wewnątrzszkolnym systemem doradztwa zawodowego a działaniami prowadzonymi przez zewnętrznych doradców).
- 1.7. Wskazanie dobrych praktyk w zakresie realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach.
- 1.8. Ocena różnic w doradztwie edukacyjno-zawodowym między szkołami, które realizowały/realizują usługi poradnictwa zawodowego w ramach projektów Poddziałania 9.1.2 PO KL a szkołami, które nie realizowały projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL.
- 1.9. Ocena trafności projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL w stosunku do potrzeb i problemów województwa pomorskiego.
- 1.10. Ocena skuteczności wsparcia w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL w kontekście realizacji celów projektowych oraz wyboru właściwej ścieżki edukacyjno-zawodowej przez uczestników.
- 1.11. Wskazanie działań zasadnych w kontekście zwiększania jakości działań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim w przyszłości.

Cel główny 2:

Ocena usług poradnictwa zawodowego realizowanego dla osób dorosłych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL.

Cele szczegółowe:

2.1. Ocena potencjału osobowego i przygotowania merytorycznego osób realizujących poradnictwo zawodowe w instytucjach świadczących usługi poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych (w tym

określenie potrzeb doradców zawodowych w zakresie podwyższania ich kwalifikacji oraz problemów, z jakimi spotykają się w pracy z klientami).

2.2. Identyfikacja stosowanych form, metod i narzędzi działań doradczych, ocenę powszechności ich stosowania.

2.3. Ocena jakości (skuteczności, użyteczności, trwałości) prowadzonych działań doradczych przez uczestników projektów, w tym m.in.:

- * ustalenie, czy istnieją różnice w ocenie usług poradnictwa zawodowego w zależności od trybu realizacji projektów (tryb systemowy i konkursowy) oraz określenie czynników, jakie mają na to wpływ;
- * ustalenie wpływu cech społeczno-demograficznych (wiek, płeć, wykształcenie, sytuacja na rynku pracy) uczestników projektów na różnice w ocenie usług poradnictwa zawodowego realizowanych w ramach projektów;
- * ustalenie poziomu świadomości uczestników projektów bycia objętym/objętą usługą poradnictwa zawodowego oraz powodów ewentualnego braku wiedzy o uczestniczeniu w procesie doradczym;
- * ustalenie poziomu wiedzy na temat poradnictwa zawodowego uczestników projektów, ocena przydatności i dostępności usług poradnictwa zawodowego na różnych etapach życia zawodowego;
- * identyfikację potrzeb i oczekiwań uczestników projektów w stosunku do oferowanych usług doradczych w najważniejszych etapach podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

2.4. Ocena współpracy instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego (tj. m.in. Akademickie Biura Karier, OHP, szkoły, ośrodki pomocy społecznej) z urzędami pracy i wskazanie możliwych do podjęcia działań w zakresie rozwijania tej współpracy.

2.5. Wskazanie dobrych praktyk w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego przez instytucje świadczące usługi poradnictwa zawodowego dla dorosłych.

2.6. Ocena trafności projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL w stosunku do potrzeb i problemów województwa pomorskiego.

2.7. Ocena skuteczności wsparcia w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL w kontekście realizacji celów projektowych oraz wyboru właściwej ścieżki edukacyjno-zawodowej przez uczestników.

2.8. Wskazanie działań zasadnych w kontekście zwiększania jakości działań w obszarze poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim w przyszłości.

Doradztwo edukacyjno-zawodowe oraz poradnictwo zawodowe zostały ocenione w oparciu o następujące kryteria ewaluacyjne:

- **skuteczność** – rozumianą jako ocenę stopnia, w jakim wsparcie obejmujące poradnictwo zawodowe w ramach projektów realizowanych w Poddziałaniu 6.1.1, 6.1.3, 9.1.2 oraz Działania 9.2 PO KL w województwie pomorskim przyczyniło się do osiągnięcia celów tych projektów oraz umożliwiło wybór właściwej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej uczestnikom projektów,
- **użyteczność** – rozumianą jako ocenę stopnia, w jakim wsparcie z zakresu poradnictwa zawodowego realizowane w ramach projektów Poddziałania 6.1.1, 6.1.3, 9.1.2 oraz Działania 9.2 PO KL odpowiada potrzebom uczestników tych projektów,
- **trwałość** – rozumianą jako ocenę stopnia, w jakim podjęte działania obejmujące poradnictwo zawodowe w ramach projektów realizowanych w Poddziałaniu 6.1.1, 6.1.3, 9.1.2 oraz Działania 9.2 PO KL w województwie pomorskim przyczyniły się do trwałego zwiększenia dostępności i jakości usług poradnictwa zawodowego na kolejnych etapach nauki i w okresie aktywności zawodowej,
- **trafność** – rozumianą jako ocena stopnia, w jakim przyjęte cele projektów realizowanych w ramach projektów Poddziałania 6.1.1, 6.1.3, 9.1.2 oraz Działania 9.2 PO KL w województwie pomorskim odpowiadają na problemy i potrzeby regionu oraz realne potrzeby uczestników projektów w zakresie poradnictwa zawodowego.

4. Metodologia badania

W badaniu zastosowano następujące ilościowe i jakościowe metody i techniki gromadzenia danych:

Analiza danych zastanych:

Analiza objęła przepisy prawne dotyczące doradztwa zawodowego obowiązującego w systemie oświaty i publicznych służbach zatrudnienia, dokumenty strategiczne w zakresie rozwoju województwa pomorskiego, wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 6.1.1, Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL, informacje o zrealizowanych projektach innowacyjnych w obszarze poradnictwa zawodowego, dane statystyczne i sprawozdania związane z przedmiotem badania, bazy danych z badań CAWI przeprowadzonych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, Departament Sportu i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku.

Wywiad internetowy CAWI:

Wywiady internetowe CAWI zostały przeprowadzone z osobami objętymi poradnictwem zawodowym w ramach wsparcia realizowanego w projektach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL, które ukończyły uczestnictwo zgodnie z zaplanowaną ścieżką w 2013 roku. Biorąc pod uwagę fakt, iż nie wszyscy

uczestnicy podali swój adres e-mail, została zastosowana uzupełniająca technika badawcza – telefonicznie wspomagany wywiad komputerowy CATI. W wywiadzie wzięło udział 105 uczestników projektów konkursowych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL oraz 507 uczestników projektów systemowych w ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL. Łącznie zrealizowano 612 wywiadów CAWI i CATI.

Ankieta audytoryjna

Ankiety audytoryjne zostały przeprowadzone z uczniami gimnazjów, liceów ogólnokształcących, zasadniczych szkół zawodowych i techników, zarówno uczestniczących, jak i nie uczestniczących w projektach w ramach Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL. W ankiecie audytoryjnej wzięło udział łącznie 5 139 uczniów ze 128 szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie pomorskim, którzy uczą się w najstarszej klasie danego typu szkoły.

Tabela 1. Liczba szkół, klas i uczniów objętych badaniem techniką ankiety audytoryjnej.

	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Technika	Zasadnicze szkoły zawodowe	Licea w projektach	Licea poza projektami	RAZEM
Liczba szkół objętych badaniem	20	18	20	20	20	10	20	128
Liczba klas objętych badaniem	46	43	52	49	38	25	55	308
Liczba uczniów objętych badaniem	899	689	939	861	439	580	830	5237

źródło: opracowanie własne

Zogniskowane wywiady grupowe FGI

Zogniskowane wywiady grupowe FGI zostały przeprowadzone z doradcami zawodowymi zatrudnionymi w powiatowych urzędach pracy, doradcami zawodowymi zatrudnionymi w szkołach (gimnazja, licea ogólnokształcące oraz szkoły prowadzące kształcenie zawodowe) oraz z doradcami zawodowymi reprezentującymi poradnie psychologiczno-pedagogiczne, a także uczniami gimnazjum, liceum ogólnokształcącego, technikum i zasadniczej szkoły zawodowej. Łącznie przeprowadzono 10 zogniskowanych wywiadów grupowych FGI.

Indywidualne wywiady pogłębione IDI

Indywidualne wywiady pogłębione IDI zostały przeprowadzone z przedstawicielami Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Ochotniczych Hufców Pracy, Pomorskiego Kuratorium Oświaty oraz z ekspertem z dziedziny poradnictwa zawodowego. Łącznie przeprowadzono 7 indywidualnych wywiadów pogłębionych IDI.

Studium przypadku

Studia przypadków opracowano w celu ukazania dobrych praktyk w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów. Zrealizowano 2 studia przypadków.

Panel ekspertów

Panel ekspertów objął zewnętrznych specjalistów w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego i poradnictwa zawodowego. Do panelu zaproszono ośmiu ekspertów ze środowisk naukowych, specjalizujących się w dziedzinie psychologii pracy, socjologii pracy, kształcenia zawodowego i ustawicznego, a także organizacji kariery, reprezentujących Wyższą Szkołę Menedżerską w Warszawie, Instytut Psychologii Wydziału Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego, Zakład Doradztwa Zawodowego przy Akademii Jana Długosza w Częstochowie, Instytut Nauk Społecznych przy Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej – Curie, Zakład Kształcenia Ustawicznego i Doradztwa Zawodowego przy Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Krakowie, Instytut Socjologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Dolnośląską Szkołę Wyższą. Panel ekspertów miał charakter zdalny.

Analiza SWOT

Analiza SWOT objęła całość materiału badawczego pozyskanego za pomocą pozostałych technik badawczych.

5. Doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów i młodzieży

Uregulowania prawne dotyczące doradztwa edukacyjno-zawodowego w Polsce obowiązują wszystkie szkoły i placówki systemu oświaty, a sposób realizacji poszczególnych zadań z tego obszaru dostosowany jest do konkretnego etapu kształcenia. Konieczność przygotowania uczniów do wyboru dalszej ścieżki kształcenia i przyszłego zawodu wśród innych zadań instytucji wspierających edukację dzieci i młodzieży została wskazana w **ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty**, zgodnie z którą polski system oświaty powinien zapewnić dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy, kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku dalszego kształcenia, a także warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.

Rola doradcy zawodowego została po raz pierwszy wskazana w **rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 11 poz. 114)**. Zgodnie ze wskazanym dokumentem, pomoc psychologiczno-pedagogiczna obejmuje między innymi zadania z zakresu doradztwa zawodowego. Działania w tym zakresie obejmują wspieranie uczniów, metodami aktywnymi, w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowania kariery zawodowej oraz udzielania informacji w tym zakresie. Zgodnie z tym aktem, doradztwo zawodowe w szkołach realizować powinien psycholog, poprzez zapewnienie uczniom doradztwa w zakresie wyboru kierunku kształcenia i zawodu, a także doradca zawodowy, któremu przypisuje się duży katalog zadań z zakresu informowania, doradztwa, koordynacji działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę. Lista zadań doradcy zawodowego w szkole bądź innej instytucji systemu oświaty została jednak ograniczona w kolejnym **rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2010 nr 228 poz. 1487)**.

Zgodnie z obowiązującym obecnie **rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532)**, doradztwem edukacyjno-zawodowym obejmuje się uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych. W zakresie zadań doradców zawodowych nastąpiły zmiany w stosunku do uchylonych rozporządzeń MEN z dnia 7 stycznia 2003 i 17 listopada 2010. Przede wszystkim, ograniczono współpracę doradcy zawodowego z rodzicami, a także zmniejszono liczbę zadań zleconych doradcom. Zrezygnowano również z rozgraniczenia pomiędzy wsparciem indywidualnym oraz grupowym, zlecając prowadzenie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej nie precyzując, czy powinny mieć one formę indywidualnych porad czy zajęć grupowych. Do zajmowania stanowiska nauczyciela - doradcy zawodowego w szkole lub placówce konieczne są następujące kwalifikacje: studia I stopnia lub magisterskie w zakresie doradztwa zawodowego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub studia magisterskie na dowolnym kierunku i studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego oraz

posiada przygotowanie pedagogiczne lub studia pierwszego stopnia na dowolnym kierunku (specjalności) i studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Zgodnie z obecnie obowiązującym **rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2013 poz. 199)**, poradnie udzielają pomocy dzieciom i młodzieży w zakresie wyboru kierunku kształcenia i zawodu. Są także zobowiązane do udzielania pomocy nauczycielom, wychowawcom i specjalistom w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów oraz rozwijaniu ich uzdolnień i zainteresowań. Pomoc realizowana jest w formie porad i konsultacji, udziału w spotkaniach nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, udziału w spotkaniach rad pedagogicznych, warsztatów, wykładów i prelekcji oraz działalności informacyjno-szkoleniowej. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne realizują swoje zadania przy pomocy psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych.

Wdrażanie zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych ułatwiają projekty realizowane w ramach Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL. Wśród inicjatyw, na które można uzyskać dofinansowanie znalazło się bowiem rozszerzanie oferty o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego rynku pracy (szkolne ośrodki kariery). Priorytet elementu doradztwa edukacyjno-zawodowego w projektach współfinansowanych z środków europejskich zwiększyło wprowadzenie w 2013 roku dodatkowego kryterium dostępu do wsparcia, weryfikowanego na etapie dokonywania oceny merytorycznej wniosków o dofinansowanie – współfinansowane projekty musiały zawierać realizację usług poradnictwa w zakresie kariery edukacyjnej i zawodowej (fakultatywnie dla szkół podstawowych w odniesieniu do klas I – III), w tym obligatoryjnie dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, obejmujących także uczniów zdolnych. Gimnazja i licea ogólnokształcące w województwie pomorskim zdecydowanie częściowo uczestniczyły w projektach konkursowych zawierających element w postaci doradztwa edukacyjno-zawodowego, natomiast technika i zasadnicze szkoły zawodowe uzyskały wsparcie głównie w ramach projektów realizowanych w trybie systemowym.

W kolejnych podrozdziałach zaprezentowano wyniki przeprowadzonego badania ewaluacyjnego dotyczące oceny doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów i młodzieży. Dostarczają one wiedzy o potencjale osobowym i merytorycznym osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i Ochotniczych Hufcach Pracy, jakości i użyteczności wsparcia ze strony doradców zawodowych w opinii uczniów, trwałości działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego prowadzonych w ramach realizowanych projektów PO KL oraz ich trafności w stosunku do potrzeb województwa pomorskiego, a także współpracy wewnętrznej (pedagog, psycholog, doradca zawodowy, inni specjaliści, rodzice) i zewnętrznej (szkoły i inne instytucje prowadzące działania doradcze na rzecz uczniów).

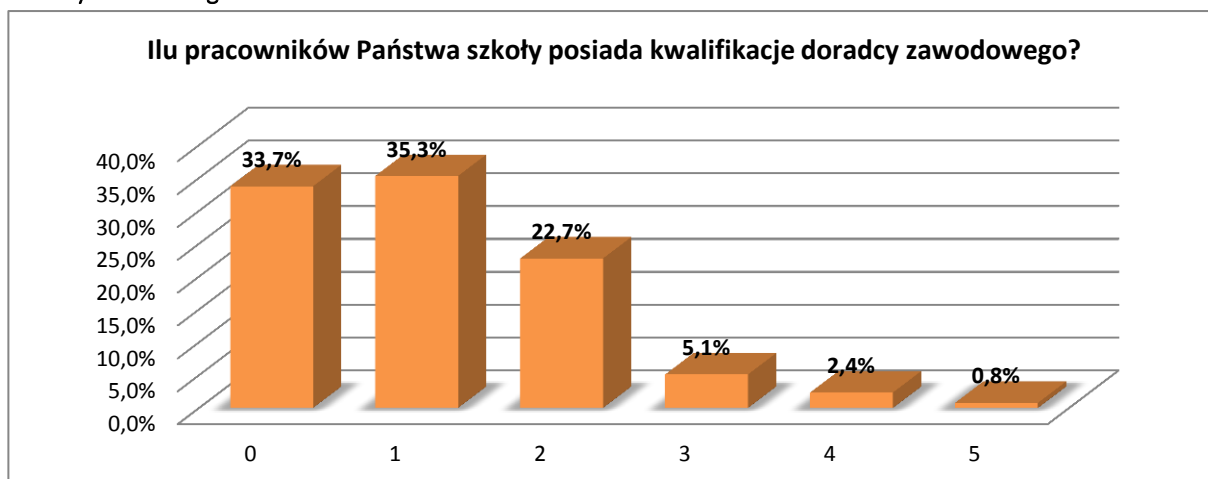

5.1. Potencjał osobowy oraz przygotowanie merytoryczne osób świadczących uczniom usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach i innych instytucjach

Szkoły

W co trzeciej z badanych szkół (33,7%) nie zatrudnia się ani jednego pracownika posiadającego kwalifikacje doradcy zawodowego. Najwięcej szkół dysponuje jedną taką osobą (35,3%).

Rysunek 1. Liczba pracowników pomorskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych posiadających kwalifikacje doradcy zawodowego.

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Za realizację doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach odpowiada głównie szkolny pedagog - dotyczy to aż 71,0% placówek edukacyjnych uczestniczących w badaniu. Znaczny odsetek badanych szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych realizuje usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego poprzez powierzenie nowych obowiązków z tego zakresu wychowawcom klas, nauczycielom w ramach zajęć przedmiotowych oraz szkolnym psychologom. W 32,5% szkół zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego realizuje doradca zawodowy, czyli średnio w co trzeciej placówce uczestniczącej w badaniu.

Rysunek 2. Pracownicy realizujący zadania w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Przypisanie zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego pedagogom, psychologom bądź nauczycielom poszczególnych przedmiotów powoduje konieczność godzenia podstawowych obowiązków zawodowych z dodatkową funkcją doradcy zawodowego. Realizacja usług doradczych to zatem część etatu pracownika placówki edukacyjnej i brakuje czasu na pełne zaangażowanie się we wspieranie wyborów edukacyjno-zawodowych uczniów. Podczas realizacji wywiadów IDI i FGI odnotowano postulat w postaci tworzenia osobnych stanowisk doradców zawodowych w szkołach, uzależniania ich liczby od liczby uczniów w danej placówce bądź korzystania z oferty doradczej wyspecjalizowanych firm zewnętrznych, aby osiągnąć poziom realizacji doradztwa adekwatny do potrzeb. Obecnie trudno jest realizować doradztwo edukacyjno-zawodowe łącznie z obowiązkami pedagoga szkolnego:

*Te działania podejmują, z różnym skutkiem, pedagodzy szkolni. To nie jest ich wiodąca rola. Oni to robią w szczerkowym układzie, nie są to działania pełne.
[IDI, przedstawiciel Kuratorium Oświaty]*

*Jeżeli szkoła ma na przykład 500 uczniów i jest jeden pedagog szkolny to właściwie 90% jego czasu pracy to jest gaszenie pożarów, bo ktoś coś ukradł, a ten się pobił, a ten wulgarnie się zachowywał na lekcji.
[FGI, doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]*

*Ja nie mogę wejść z lekcjami z doradztwa zawodowego, bo jestem na przykład umówiona z jakimś rodzicem. Jestem pedagogiem szkolnym jednocześnie, więc nie zawsze jest taka możliwość.
[FGI, doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]*

Spośród 83 doradców zawodowych zatrudnionych w badanych szkołach, 80 posiada odpowiednie kwalifikacje w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, uzyskane głównie dzięki ukończeniu

studiów podyplomowych z tego obszaru. W grupie 62 psychologów realizujących usługi doradztwa w placówkach edukacyjnych aż 42 osoby (67,7% badanych) nie mogą wykazać posiadania takich kwalifikacji. **Brak kwalifikacji zawodowych w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego widać również w grupie pedagogów realizujących takie usługi** – spośród 181 aż 119 (65,7%) nie posiada kwalifikacji z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Za niskie kompetencje pracowników realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach odpowiadają aktualne **rozporządzenia, które dopuszczają do pełnienia wskazanych obowiązków każdego nauczyciela**. Doradztwo realizowane jest zatem na lekcjach przedmiotowych – na lekcjach języka polskiego uczniowie przygotowują swoje życiorysy, na zajęciach z informatyki poszukują szkół w Internecie, na lekcjach przedsiębiorczości rozmawiają o wyborze szkół i zawodów. Pomoc taka jest doraźna i rozproszona, co przekłada się na nieświadome wybory edukacyjne uczniów. Pedagodzy i nauczyciele szukają pomocy w poradniach psychologiczno-pedagogicznych z uwagi na **brak odpowiedniego przygotowania do pełnienia obowiązków doradcy zawodowego**:

Ta dziewczyna przyszła do mnie i mówi, że dyrektorka kazała jej zrobić doradztwo zawodowe, a ona bała się, bo nie miała żadnego przygotowania, była przecież pedagogiem. I to jest właśnie fantastyczne rozporządzenie, dzięki któremu dyrektor szkoły może do pełnienia tej funkcji wyznaczyć każdego.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Pracownicy szkolni realizujący doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach posiadają także **mocno zdezaktualizowaną wiedzę na temat sposobu funkcjonowania systemu szkolnictwa**, w tym o reformie systemu szkolnictwa zawodowego, co odnotowano w wywiadzie FGI z doradcami zawodowymi z poradni psychologiczno-pedagogicznych. Przedstawiciele poradni współpracują ze szkołami w zakresie wspierania wyborów edukacyjnych i zawodowych młodzieży, posiadają zatem możliwość weryfikacji przygotowania merytorycznego szkolnych doradców. Osoby realizujące działania doradcze w szkołach nie posiadają wiedzy o aktualnych możliwościach edukacyjnych, operują nazwami nieistniejących już typów szkół (np. liceum zawodowego) oraz nie mają wyobrażenia o wymogach rynku pracy. Prowadząc zajęcia z młodzieżą bazują na własnym doświadczeniu edukacyjnym i zawodowym, choć obecne realia są zupełnie odmienne. W badaniach jakościowych odnotowano opinie o **konieczności weryfikowania wiedzy i przygotowania kandydatów na doradców zawodowych w szkołach przed przydzieleniem im tego obowiązku**. Powinno to dotyczyć także pracowników kończących studia podyplomowe z zakresu doradztwa, ponieważ studia te różnią się jakością i nie zawsze w pełni przygotowują do prowadzenia efektywnych zajęć z młodzieżą.

Doradcy zawodowi ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oczekują pomocy w rozszerzeniu swoich kompetencji poprzez udział w szkoleniach. Obecnie odnotowuje się niechęć dyrekcji placówek edukacyjnych do delegowania pracowników na szkolenia, które zwykle odbywają się w czasie zajęć lekcyjnych, a także ograniczone środki finansowe na powiększanie kompetencji zawodowych doradców. Kursy i szkolenia są kosztowne, a sami doradcy obawiają się tak dużych inwestycji pokrywanych z prywatnego budżetu – często trudno im oszacować przydatność danego narzędzia bądź metody przed bardziej szczegółowym jej poznaniem. **Doradcom brakuje wiedzy z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, aktualnych informacji o rynku pracy oraz materiałów**, które można wykorzystać w pracy z uczniem. Szczególnie brakuje rozeznania odnośnie zapotrzebowania na poszczególne zawody

i specyfiki pracy w poszczególnych zawodach, które doradcy próbują wyszukiwać samodzielnie, lecz chętnie skorzystaliby ze wsparcia bardziej kompetentnych w tym obszarze instytucji:

Ale to jest tak, że to trzeba łąpać gdzieś. To powinno być tak, że urzędy pracy powinny do szkół po prostu z automatu przysyłać tego typu informacje.

[FGI, doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Poza tym myślę, że powinniśmy się rozwijać, uzyskać możliwość rozwoju zawodowego i poznawania tematyki związanej z doradztwem zawodowym, prowadzeniem zajęć z uczniami i odpowiedniego podejścia do nich. My wiele rzeczy robimy tak naprawdę na własne wyczucie - tak jak nam się wydaje, że będzie dobrze.

[FGI, doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

W poszerzaniu swojej wiedzy z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz wypracowywaniu skutecznego modelu pracy z uczniem niezbędne jest **przygotowanie cyklicznych spotkań dla pedagogów szkolnych oraz dyrekcji szkół z różnych szkół**. Spotkania takie pozwalają zarówno przekazać aktualności związane z doradztwem edukacyjno-zawodowym, a także stwarzają okazję do wzajemnego wymieniania się doświadczeniami. Ponadto, sprzyjają rozpowszechnieniu idei doradztwa edukacyjno-zawodowego, co jest niezbędne dla wzmocnienia zaangażowania w realizację zadań z tego obszaru w placówkach edukacyjnych. Ważne jest jednak to, by spotkania nabrały charakteru cyklicznego, a nie okazjonalnego, jak ma to miejsce obecnie. Organizatorem takich spotkań jest Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku.

W lepszym przygotowaniu doradców zawodowych zatrudnionych w szkołach szczególnie pomocne będą: szkolenia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego (w szczególności z rozmowy doradczej), udostępnienie teczek z zawodami (np. w wersji elektronicznej), udostępnienie aktualizowanych statystyk związanych z sytuacją na rynku pracy (np. poziomu zatrudnienia po ukończeniu poszczególnych kierunków kształcenia), udostępnienie nowoczesnych narzędzi pracy z uczniem dostępnym przez Internet:

Też myślę, że bardzo by nam pomogło gdybyśmy żyli w nowoczesnym kraju i mieli na przykład dostęp do elektronicznych teczek zawodów. Dla mnie to byłoby cudowne. Albo do jakichś wypracowanych, lepszych narzędzi diagnostycznych.

[FGI, doradca zawodowy z gimnazjum]

Główne problemy doradców zawodowych w szkołach w codziennej pracy

- brak środków finansowych na doradztwo edukacyjno-zawodowe:
  - brak funduszy w placówkach zlokalizowanych na obszarach wiejskich na zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego poza szkołą (targi edukacyjne, targi pracy, wyjazdy do pracodawców),
  - brak funduszy na zakup aktualnych materiałów do pracy z uczniami w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- brak czasu na realizację doradztwa edukacyjno-zawodowego:
  - brak wyznaczonych godzin w siatce zajęć na doradztwo edukacyjno-zawodowe,

- realizacja zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego tylko w ramach zastępstw,
- konieczność realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego kosztem lekcji przedmiotowych,
- brak umiejętności, kompetencji i wiedzy:
  - brak umiejętności badania predyspozycji zawodowych uczniów,
  - brak aktualnej i szczegółowej wiedzy niezbędnej do pomocy uczniom.
- brak chęci godzenia obowiązków pedagoga lub nauczyciela z funkcją doradcy zawodowego,
- konieczność pracy z uczniem niezmotywowanym,
- niski priorytet doradztwa edukacyjno-zawodowego wśród innych zadań realizowanych w szkołach,
- brak możliwości dotarcia do każdego ucznia z usługami doradczymi,
- trudności z samodzielnym wypracowaniem warsztatu doradcy zawodowego przez pedagogów i nauczycieli zajmujących się doradztwem edukacyjno-zawodowym.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Na jedną poradnię psychologiczno-pedagogiczną przypada średnio 2 pracowników posiadających kwalifikacje w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego. Spośród 41 takich pracowników w poradniach objętych badaniem, jedynie 7 pełni obowiązki doradcy zawodowego w pełnym wymiarze czasu pracy. Większość świadczy takie usługi w ramach połowy etatu (23) oraz w ramach etatu pedagoga bądź psychologa (11). Zatem **tylko w co czwartej poradni zatrudniony jest co najmniej jeden doradca na pełen etat. Doradztwo edukacyjno-zawodowe to dla większości pracowników poradni jedno z wielu zadań, dlatego też poświęca się na jego realizację niewielką ilość czasu.** Dodatkowo, na jedną poradnię przypada zwykle kilka lub kilkanaście placówek edukacyjnych, co ogranicza możliwości dotarcia z usługami i pomocą do każdej z nich:

Wyspecjalizowaną placówką jest poradnia psychologiczno-pedagogiczna, w mieście Gdynia są takie 2-3.

W Gdańsku 6-7. W każdej poradni jest jeden specjalista, współpracują z gimnazjami – nie ogarną wszystkiego.

[IDI, przedstawiciel Kuratorium Oświaty]

Doradcy zawodowi z poradni psychologiczno-pedagogicznych dostrzegają szansę poprawy swoich umiejętności na szkoleniach i kursach dotyczących głównie pracy z osobą niepełnosprawną, prawa pracy (np. ochrona danych osobowych), medycyny oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego. Brakuje im również dostępnych możliwości współpracy z lekarzami, co jest koniecznością w przypadku pracy z dzieckiem niepełnosprawnym fizycznie bądź intelektualnie. Doradcy podnieśliby swoje kompetencje także poprzez udział w szkoleniach z kompetencji miękkich oraz pracy w grupie.

Rozwój zawodowy doradców wymaga **przeznaczenia dodatkowych środków na szkolenia i narzędzia diagnostyczne**, które obecnie znajdują się poza zasięgiem finansowym poradni. Dlatego doradcy pracują na nieaktualnych bądź zastępczych narzędziach, a placówka nie rozwija się w kierunku lepszego świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego. Obecnie doradcy zawodowi z poradni psychologiczno-pedagogicznych mogą uzyskać dofinansowanie raz na pół roku w wysokości 100 zł na

cele szkoleniowe. Koszt kursów pozwalających zapoznać się z nowoczesnymi metodami pracy, takimi jak Kwestionariusz Umiejętności Przedsiębiorczych, oscyluje jednak wokół kwoty równej 2 000 zł. W poradniach psychologiczno-pedagogicznych doradztwo edukacyjno-zawodowe nie jest traktowane jako zadanie priorytetowe, dlatego potrzeby doradców zawodowych odkładane są na dalszy plan:

Jest to traktowane jako pomoc dydaktyczna, więc z tej puli idzie finansowanie i zawsze jest coś istotniejszego. Słyszysz się „użyj jeszcze tych narzędzi, które masz”, chociaż ja zgłaszam, że pojawiły się nowe, że warto byłoby je mieć.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

W poradniach przydatne byłyby również aktualne **informatory o szkołach**. Nie trafiają one tam jednak, pomimo że na podstawie zawartych w nich informacji można udzielić młodzieży adekwatnej pomocy w zakresie wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej.

Ponadto, **drugoplanowe traktowanie doradztwa edukacyjno-zawodowego**, ograniczony budżet, zmuszający do rezygnacji z większości szkoleń oraz brak oddzielnego etatu doradcy zawodowego sprawia, że pracownicy kierują swój rozwój zawodowy na inne niż związane z doradztwem zawodowym ścieżki:

Tak, mi brakuje przede wszystkim czasu, bo potrzeba łączyć diagnozę, terapię, wyjścia i inne rzeczy, także jest to dla mnie coś dodatkowego, nie jest to moje główne zadanie. A jeśli jest to coś dodatkowego i mam nakładać się czy gimnastykować, to jak mam do wyboru, czy jechać na szkolenie, które poszerza moją wiedzę z terapii, czy z doradztwa, to wybiorę terapię, bo to jest moje główne zadanie.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Główne problemy doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych w codziennej pracy

- brak etatu doradcy zawodowego w poradniach,
- brak czasu na realizację zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego (wyższy priorytet działań terapeutycznych niż doradztwa edukacyjno-zawodowego)
- brak odrębnych i kompleksowo wyposażonych gabinetów do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- brak odpowiednich zasobów do realizacji usług poradnictwa edukacyjno-zawodowego (np. urządzeń wielofunkcyjnych, komputerów, Internetu),
- brak nowoczesnych testów i narzędzi diagnostycznych,
- brak środków na szkolenia doradców zawodowych,
- wykorzystywanie testów diagnostycznych w wersji papierowej zamiast szybszych w realizacji narzędzi elektronicznych,
- niski priorytet doradztwa edukacyjno-zawodowego podczas planowania wydatków z budżetu poradni.

Ochotnicze Hufce Pracy

W ramach struktur Ochotniczych Hufców Pracy w województwie pomorskim zatrudnionych jest 16 doradców zawodowych (z czego 15 wzięło udział w badaniu), a poza tym specjaliści do spraw rozwoju zawodowego. Doradcy zawodowi OHP poświęcają średnio 89 min. na udzielenie indywidualnej porady klientowi (minimalny czas porady jaki wskazują, to 45 min. maksymalny 180 min.) Najczęściej w ciągu miesiąca obsługują od 10 do 15 klientów w ramach poradnictwa indywidualnego. Średnia liczba klientów przypadających na jednego doradcę w ciągu miesiąca to 23 osoby (najmniejsza liczba przyjmowanych klientów jaką podają respondenci to 7 osób na miesiąc, a największa 60 osób). **Liczba doradców zawodowych w Ochotniczych Hufcach Pracy postrzegana jest jako niewystarczająca pod kątem zapotrzebowania na takie usługi.** Instytucja stworzyła maksymalną liczbę etatów w ramach dostępnych zasobów kadrowych i organizacyjnych, która jednak pozwala osiągnąć tylko niewielki procent wyznaczonych celów. Doradców zawodowych zdecydowanie brakuje, a ponadto trudno zapobiegać rotacji wśród pracowników z powodu niezadowalających wynagrodzeń:

Praca na miarę naszych możliwości, tych 16 osób, jest bardzo dobra, natomiast jest to kropla w morzu potrzeb. W ramach naszych zasobów etatowych, organizacyjnych mamy tylu doradców, ile możemy mieć. Gdybyśmy mieli 50 więcej, to byłoby super, ale dalej nie zaspokoiliby to zapotrzebowania.

[przedstawiciel OHP]

Pracownicy zatrudnieni na stanowisku doradcy zawodowego w Ochotniczych Hufcach Pracy objęci badaniem posiadają zróżnicowane doświadczenie zawodowe. Najliczniejsza grupa badanych pracuje na wskazanym stanowisku od 2 do 5 lat (9 osób). **Średni staż zawodowy respondentów w zawodzie wynosi 4,5 roku, natomiast w samych strukturach OHP - 4,3 roku.** Największa liczba doradców zawodowych legitymuje się wykształceniem pedagogicznym - 11 osób. Zdecydowanie rzadziej doradcy z OHP deklarowali ukończenie innego kierunku studiów, takiego jak politologia (2), zarządzanie (1) i administracja (1). **6 osób ukończyło jednocześnie studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego, natomiast 1 osoba obecnie jest w trakcie kontynuowania nauki.**

Pracodawcy stwarzają doradcom zawodowym z Ochotniczych Hufców Pracy warunki do podnoszenia kwalifikacji zawodowych (studia podyplomowe, kursy, szkolenia), co deklaruje 12 na 15 doradców zawodowych objętym badaniem. Często stosowaną formą podwyższenia kwalifikacji, z jakiej korzystają doradcy zawodowi są szkolenia, na które delegowani są przez swojego przełożonego (11 doradców na 15 uczestniczących w badaniu).

Respondenci jednocześnie ukierunkowani są na **rozwój zawodowy** na wielu płaszczyznach. Najczęściej zgłaszane potrzeby w zakresie rozwoju zawodowego dotyczą:

- zdobycia uprawnień do stosowania metod (9),
- szkoleń (8),
- kursów (7),
- studiów podyplomowych (6).

Doradcy zawodowi z OHP chętnie uzyskaliby uprawnienia do stosowania metody edukacyjnej Bilans Kompetencji, Spadochronu, Analizy Potencjału Zawodowego. Wśród szkoleń wymieniano przede

wszystkim te poświęcone coachingowi kariery, radzeniu sobie ze stresem, wspieraniu osób niepełnosprawnych oraz motywacji i osiągnięciu celów. Jeśli chodzi o kursy, odnotowano zapotrzebowanie głównie na naukę języków, w tym migowego. Doradcy z OHP zadeklarowali także zainteresowanie studiami podyplomowymi z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Główne problemy doradców zawodowych w OHP w codziennej pracy

- duże obciążenie pracą doradców zawodowych działających w ramach tej instytucji,
- praca z młodzieżą z trudnościami, wymagającą szczególnego wsparcia,
- mała świadomość istnienia doradcy zawodowego wśród młodzieży,
- mała świadomość możliwości bezpłatnego skorzystania ze wsparcia doradcy zawodowego,
- mała świadomość możliwości dojazdu doradców z Ochotniczych Hufców Pracy tam, gdzie ich wsparcie jest potrzebne,
- trudności w dotarciu do potencjalnych odbiorców,
- niekorzystny wizerunek OHP jako przestarzałej instytucji.

Zwiększenie liczby osób świadczących uczniom usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego jest możliwe poprzez **utworzenie osobnych etatów doradców zawodowych w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych**. Obecnie osoby realizują doradztwo w ramach funkcji dodatkowej, przez co zadania z tego obszaru mają charakter incydentalny. Etaty doradców zawodowych w poradniach są szczególnie potrzebne – pracownicy poradni są dobrze przygotowani do wspierania uczniów, więc szkoły często zwracają się do nich z prośbą o pomoc. Dysponują nie tylko wiedzą z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego, lecz również pedagogiczną i psychologiczną, co sprzyja udzieleniu kompleksowego wsparcia. W poradniach psychologiczno-pedagogicznych dysponujących oddzielnym gabinetem doradcy zawodowego oraz etatem doradcy zawodowego odnotowuje się wzrost znaczenia doradztwa edukacyjno-zawodowego wśród innych zadań placówki:

Pierwszą sprawą jest to, że nie mamy etatów doradcy zawodowego w poradniach. Jesteśmy przygotowani, mamy kwalifikacje, jesteśmy doradcami zawodowymi, natomiast wykonujemy pracę doradcy edukacyjno-zawodowego w ramach swoich obowiązków pedagoga lub psychologa. To pierwsza rzecz, która ogranicza nas, jeżeli chodzi o możliwość działania w jakimś szerszym zakresie, gromadzenia całego zaplecza informacji, bo przecież trzeba cały czas być świadomym tego, co się dzieje na rynku, w szkolnictwie, więc jest to pierwsza i najważniejsza sprawa, która nas ogranicza.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Oczywiście, bywa różnie, doradztwo bywa spychane na plan dalszy, ale u mnie w poradni doradztwo jest czymś bardzo ważnym i ja mam swój gabinet, mam swoje miejsce i rzeczywiście dużo działam w tym zakresie, wykonuję dużo warsztatów i indywidualnych porad.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Organizuję spotkania z pedagogami, osobami, które zostały wyznaczone przez szkołę do pełnienia tej funkcji. Kiedy rozmawiam z nimi, okazuje się, że nie mają one czasu na to, by się doradztwem porządnie zająć, jest to dla nich dodatkowe zadanie.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Odnotowano również opinię, iż **liczba osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach powinna być adekwatna do liczby uczęszczających tam uczniów**, tak aby każdy wychowanek miał taki sam dostęp do usług doradcy:

Nie wiem, jak to w innych powiatach jest, ale na przykład miasto Gdańsk to robi tak, że stanowiska bibliotekarzy są uzależnione od ilości uczniów w szkole i tak samo można zrobić z doradcami zawodowymi.

[FGI, doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Organizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów

Organizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych ma głównie charakter incydentalny. Odpowiada za to przede wszystkim brak etatów doradców zawodowych i realizacja zadań z tego obszaru na zasadzie dodatkowej funkcji dla pedagogów bądź nauczycieli:

Oceniam negatywnie, iż organy prowadzące nie godzą się na prowadzenie funkcji doradcy zawodowego w szkołach z uwagi na fakt, że nie dostają na ten cel funduszy. Nie mają środków finansowych, nie są więc tworzone etaty. Dyrektor ceduje te zadania na pedagoga szkolnego. Nie są to działania systematyczne tylko akcyjne.

[IDI, przedstawiciel Kuratorium Oświaty]

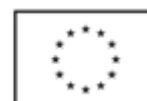
Często jest tak, że nauczyciel z uprawnieniami idzie na jakieś zastępstwa, są to działania incydentalne.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Należy podkreślić, że sposób **organizacji usług doradczych dla uczniów jest bardzo zróżnicowana** – w niektórych szkołach funkcjonują etaty doradców zawodowych, w innych wsparcie realizowane jest w ograniczonym zakresie przez szkolnego pedagoga, ale istnieją również placówki, gdzie rzeczywiste świadczenie usług doradczych zupełnie nie ma miejsca. Systematyczność bądź incydentalność wsparcia zależy głównie od postawy dyrekcji szkół i priorytetowego bądź marginalnego postrzegania istoty doradztwa edukacyjno-zawodowego. **W większości placówek zajęcia z doradztwa ograniczają się do zajęć pod koniec drugiego półrocza przed opuszczeniem przez uczniów murów danej szkoły**, lecz spotkanie z doradcą na tym etapie to zdecydowanie za mało do świadomego podjęcia decyzji o dalszej ścieżce kształcenia. Odnotowano opinie, iż w gorszym położeniu pod względem systematyczności wsparcia są szkoły ponadgimnazjalne, a zwłaszcza zawodowe.

W szkołach **brakuje odgórnego przydziału godzin na doradztwo edukacyjno-zawodowe, co powoduje, że wsparcie ma charakter incydentalny**. Odnotowano przypadki prowadzenia zajęć z młodzieżą w ramach tzw. godzin karcianych⁷, co pomogło zwiększyć regularność spotkań z doradcą dla uczniów. Doradztwo

⁷ Godziny te obejmują zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów.

prowadzone jest najczęściej w ramach zastępstw bądź godzin dobrowolnie poświęcanych na ten cel przez innych nauczycieli przedmiotowych – doradcy nie mają możliwości wcześniejszego zaplanowania zajęć, a ich regularność jest bardzo zmienna:

*Jak się uda. Bo to jest generalnie jak się uda.
[FGI, doradca zawodowy z gimnazjum]*

*To się nie da tak. Raz na zastępstwo pójde a potem nie pójde dwa miesiące.
[FGI, doradca zawodowy z gimnazjum]*

Incydentalny charakter wsparcia kierowanego do uczniów podkreślają także doradcy z poradni psychologiczno-pedagogicznych, a odpowiedzialny jest za to brak czasu – doradca z poradni zajmuje się zbyt dużą liczbą szkół, a ponadto dyrekcja szkół ma trudności ze znalezieniem wolnych godzin na takie zajęcia (nie są one uwzględnione w siatce godzin i programie nauczania). Uczniowie danej klasy mają możliwość uczestnictwa w zajęciach z doradcą pracującym w poradni raz lub dwa razy w ciągu roku. Systematyczność wsparcia wzrasta w przypadku uczniów ostatnich klas danej szkoły, czyli bezpośrednio przed koniecznością wyboru kolejnej placówki edukacyjnej. Kontakty poradni ze szkołami rzadko przyjmują charakter cykliczny:

U nas, realnie, dajemy radę w ciągu całego roku co tydzień chodzić na warsztaty doradztwa zawodowego. Dla danej klasy gimnazjum czy liceum wypada to raz w roku. Dodatkowo, sporadycznie wykonuje się dla poszczególnych osób diagnozę indywidualną, również jednorazowo. Czyli w żaden sposób nie ma ciągłości działania.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

W rejonie mojej poradni wszystkie licea i gimnazja składają zamówienia na warsztaty i współpraca jest, niemniej jednak jest to takie jednorazowe wejście na warsztaty, zwykle do klasy trzeciej gimnazjum.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Muszę powiedzieć, że zdarzają się uczniowie, z którymi pracowała kiedyś koleżanka na poziomie gimnazjum, a ja przychodzę teraz do liceum i pamiętają oni, że mieli do czynienia z doradztwem, ale z inną panią. Chcą jednak korzystać dalej z naszych usług. Ja też mam uczniów, których prowadziłam od gimnazjum, poprzez liceum i wybieraliśmy razem studia. Stanowi to cały cykl i mam wgląd, jak to się rozwijało.

[FGI, doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

W Ochotniczych Hufcach Pracy doradztwo edukacyjno-zawodowe traktowane jest natomiast jako jeden z dwóch głównych filarów działalności instytucji:

Poradnictwo zawodowe jest jednym z dwóch naszych głównych zadań. Pierwszy to edukacja i wychowanie, drugi to właśnie usługi rynku pracy, w tym poradnictwo zawodowe (obok pośrednictwa pracy, kursów i szkoleń). Zresztą jesteśmy instytucją rynku pracy, działającą na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i rynku pracy, więc jest to dla nas bardzo ważne.

[IDI, przedstawiciel OHP]

O sposobie organizacji wsparcia świadczy również posiadanie bądź brak gabinetu doradcy zawodowego w szkole. Średnio co czwarta placówka edukacyjna uczestnicząca w badaniu posiada gabinet doradcy zawodowego. Zdecydowana większość szkół, bo 74,1%, nie posiada takiego miejsca przeznaczonego na świadczenie usług doradztwa edukacyjno-zawodowego. W 16 spośród 20 poradni psychologiczno-pedagogicznych uczestniczących w badaniu funkcjonuje gabinet doradcy zawodowego bądź sala przystosowana do świadczenia tego typu usług.

5.2. Formy, metody i narzędzia stosowane w szkołach i innych instytucjach świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów

Szkoły

Podstawową formą realizacji działań doradczych w pomorskich szkołach są zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kariery zawodowej. Doradztwo edukacyjno-zawodowe jest również prowadzone poprzez indywidualne porady zawodowe, warsztaty poradnictwa zawodowego oraz spotkania z przedstawicielami innych szkół. Do bardzo rzadko stosowanych form doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych należą spotkania z przedstawicielami WUP, PUP i OHP, a także udział w targach pracy, spotkania z przedstawicielami konkretnych zawodów oraz wycieczki do zakładów pracy i instytucji. **Doradztwo realizowane jest najczęściej w formie grupowych zajęć oraz warsztatów.** Warto zwrócić szczególną uwagę na bardzo niskie wykorzystanie możliwości spotkań z przedstawicielami OHP, którzy są pomocni w realizacji zadań z doradztwa edukacyjno-zawodowego i oferują dojazd do placówek o utrudnionym dostępie do zewnętrznej pomocy (np. na obszarach wiejskich). Wynika to zarówno z braku wykazywania takiej inicjatywy przez dyrekcję szkół i szkolnych doradców zawodowych, jak i ograniczonych możliwości Ochotniczych Hufców Pracy. W badaniach jakościowych z udziałem szkolnych doradców odnotowano bowiem opinię, iż o możliwości zaproszenia doradców z OHP do placówki decyduje kolejność zgłoszeń. Ograniczenia czasowe i finansowe w Ochotniczych Hufcach Pracy nie pozwalają bowiem na dojazd do wszystkich zainteresowanych współpracą szkół i udzielenie im odpowiedniego wsparcia.

Rysunek 3. Formy doradztwa edukacyjno-zawodowego organizowane dla uczniów w szkole i poza szkołą.

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Doradcy zawodowi zatrudnieni w szkołach oferują również inne formy wspierania uczniów, wśród których odnotowano **zapraszanie na lekcje rodziców uczniów**, pracujących w różnych zawodach. Uczniowie mają zatem możliwość poznania dobrych i gorszych stron związanych z wykonywaniem określonej pracy, a rodzice mają okazję zaangażować się w realizację usług w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Warto podkreślić, iż doradcy ze szkół korzystają najczęściej z narzędzi udostępnianych przez inne instytucje, takie jak powiatowe urzędy pracy, Mobilne Centra Pracy działające w strukturach Ochotniczych Hufców Pracy, punkty pośrednictwa pracy, poradnie psychologiczno-pedagogiczne czy też Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, który testy i narzędzia zamieszcza na swojej stronie internetowej. Kolejnym źródłem materiałów są projekty finansowane z środków

europejskich – narzędzia, testy, płyty z filmami do wyświetlenia uczniom. Realizację zadań z zakresu doradztwa umożliwi również szeroki pakiet narzędzi, jaki można znaleźć w Internecie:

My w ogóle we wszystkich projektach z doradztwa zawodowego bierzemy udział, zawsze dostajemy materiały. To są zazwyczaj testy multimedialne, jakieś kwestionariusze, pakiet zawodów, czyli pakiet filmów multimedialnych o każdym zawodzie, które możemy uczniom udostępnić.

[FGI, doradca zawodowy ze szkoły o profilu technicznym i zawodowym]

[...] mamy masę tego - testy KOWEziU, Mobilne Centra Pracy nas wyposażają, poradnia psychologiczno-pedagogiczna też z nami współpracuje. Te testy cały czas, kwestionariusze wpływają i funkcjonują bardzo fajnie. Te testy są też na KOWEziU, są też do ogólnego wglądu - Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych i kilka innych. Można sobie ściągnąć, można nawet online wykonać, jeżeli jest dostęp do sali internetowej.

[FGI, doradca zawodowy ze szkoły o profilu technicznym i zawodowym]

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Najczęściej stosowane formy doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów stosowane przez poradnie obejmują warsztaty związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (wszystkie badane poradnie realizują je często, bardzo często lub zawsze) oraz warsztaty rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań (18 poradni). Najrzadziej stosowaną formą wsparcia są natomiast wykłady i prelekcje z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego (10 poradni).

Znacznie częściej indywidualne porady zawodowe udzielane są w oparciu o przeprowadzone badanie ucznia niż bez wykonania badania, co wskazuje na **wysoki poziom merytoryczny wsparcia**, co wykazało zarówno badanie ilościowe techniką CAWI z doradcami zawodowymi z poradni, jak i badanie jakościowe techniką FGI.

Tabela 2. Formy doradztwa edukacyjno-zawodowego stosowane w poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Formy doradztwa edukacyjno-zawodowego	liczba poradni				
	1 (nigdy lub bardzo rzadko)	2	3	4	5 (zawsze lub bardzo często)
indywidualne porady zawodowe bez badań ucznia	0	7	2	4	7
indywidualne porady zawodowe z badaniem ucznia	1	1	1	9	8
warsztaty rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań	0	0	2	7	11
warsztaty związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem	0	0	0	8	12

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

kariery zawodowej					
wykłady, prelekcje z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego	2	2	6	8	2

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Do najczęściej stosowanych przez poradnie narzędzi w realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego należy zaliczyć:

- Profil zainteresowań zawodowych (stosowany przez 7 na 20 objętych badaniem poradni),
- Inwentarz zainteresowań (7),
- Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji (6),
- Młodzieżowy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych - MŁOKOZZ (6),
- Kwestionariusz zainteresowań i umiejętności (5),
- Labirynt zawodów (5),
- Karta Zainteresowań (4),
- Ankieta skłonności zawodowych (3),
- Profil zainteresowań zawodowych dla uczniów o obniżonych możliwościach intelektualnych (3).

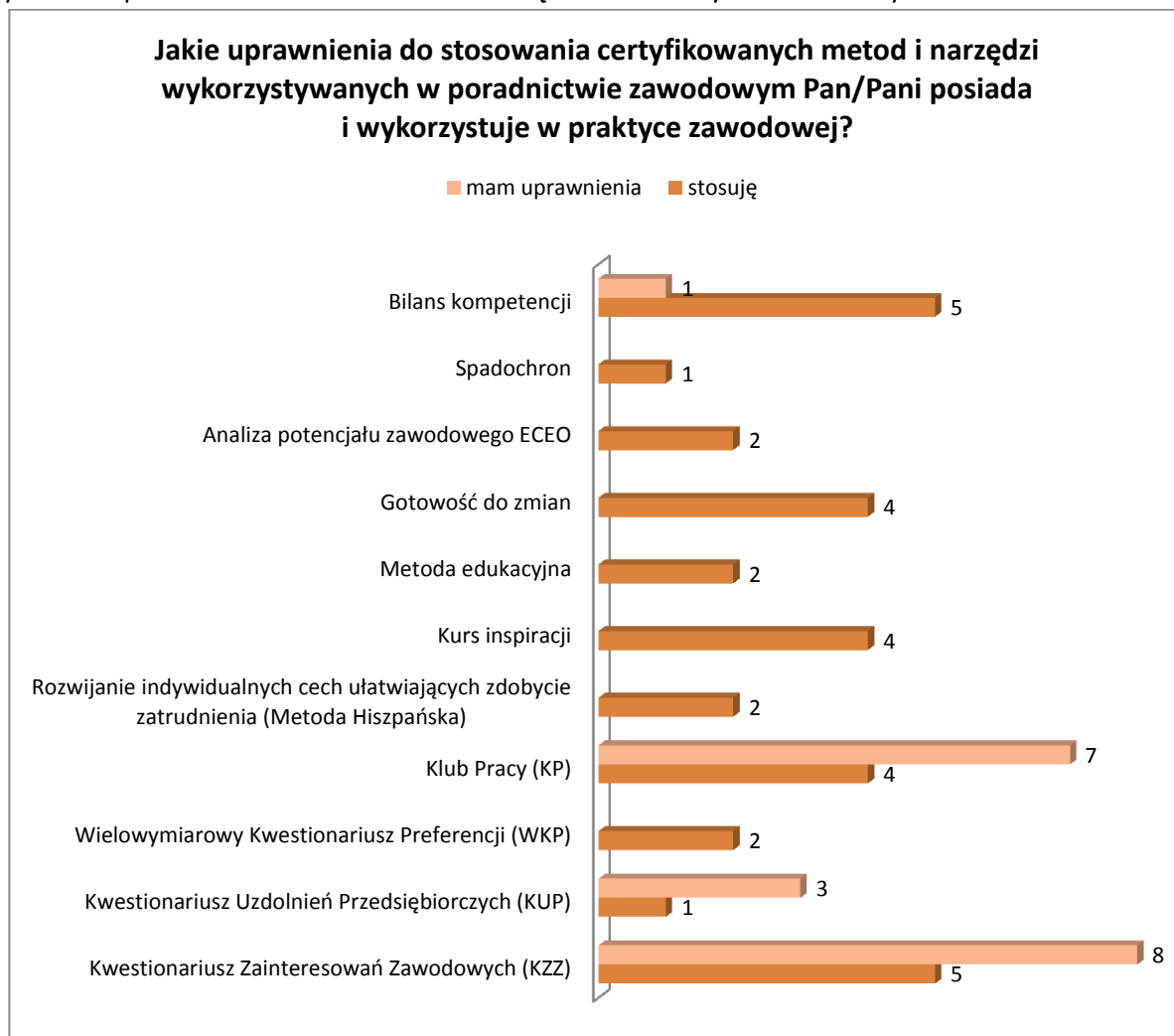
Ochotnicze Hufce Pracy

Największy udział w strukturze czasu pracy doradców zawodowych w Ochotniczych Hufcach Pracy mają usługi z zakresu poradnictwa grupowego, na które respondenci przeznaczają średnio 43,6% ogólnego czasu pracy. W dalszej kolejności są to usługi z zakresu poradnictwa indywidualnego – średnio 38,0% i inne zadania nie związane bezpośrednio z pracą z klientem – 18,3%.

Doradcy zawodowi OHP najczęściej w swojej praktyce zawodowej wykorzystują: Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych (KZZ), Klub Pracy oraz Bilans Kompetencji, jednocześnie w zakresie tych narzędzi i technik tylko część ze stosujących je doradców posiada odpowiednie uprawnienia. W przypadku Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych, który jest najpowszechniej stosowanym narzędziem i wykorzystuje go w swojej praktyce zawodowej 8 spośród 15 objętych badaniem doradców OHP, tylko 5 doradców deklaruje posiadanie odpowiednich uprawnień. Do najrzadziej wykorzystywanych w pracy z klientem certyfikowanych metod i narzędzi należą: Spadochron oraz Metoda Edukacyjna, Metoda Hiszpańska, Analiza Potencjału Zawodowego ECEO i Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji (WKP). Jak można zauważyć, **doradcy zawodowi w większości przypadków, stosując określone narzędzia i metody w swojej praktyce zawodowej, nie mają odpowiednich uprawnień.**

Rysunek 4. Uprawnienia do stosowania metod i narzędzi w Ochotniczych Hufcach Pracy.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Ochotnicze Hufce Pracy oferują szeroki pakiet narzędzi i form wsparcia, które dobierane są pod kątem **potrzeb odbiorców**. Dopiero po wstępnej rozmowie z doradcą następuje wybór odpowiedniej ścieżki wsparcia – przygotowanie dokumentów aplikacyjnych, wypełnienie Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych czy też skierowanie na warsztaty grupowe. Nie ma zatem sytuacji, by doradca realizował określony z góry program.

Pakiet narzędzi wykorzystywanych przez Ochotnicze Hufce Pracy ulegnie niebawem rozszerzeniu. **Od 1 stycznia 2015 r. jednostki OHP zostaną włączone do sieci EURES**, co oznacza, iż każda osoba trafiająca do tej instytucji uzyska dostęp do międzynarodowych ofert pracy, informacji o pracy i życiu za granicą, pomoc w przygotowaniu europejskiego CV oraz wsparcie w przetłumaczeniu swoich dokumentów na język angielski. Oferta OHP stanie się dzięki temu bardziej kompleksowa i nowoczesna.

5.3. Jakość doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach

Na podstawie ankiet audytoryjnych przeprowadzonych wśród uczniów gimnazjów, liceów ogólnokształcących, techników i zasadniczych szkół zawodowych

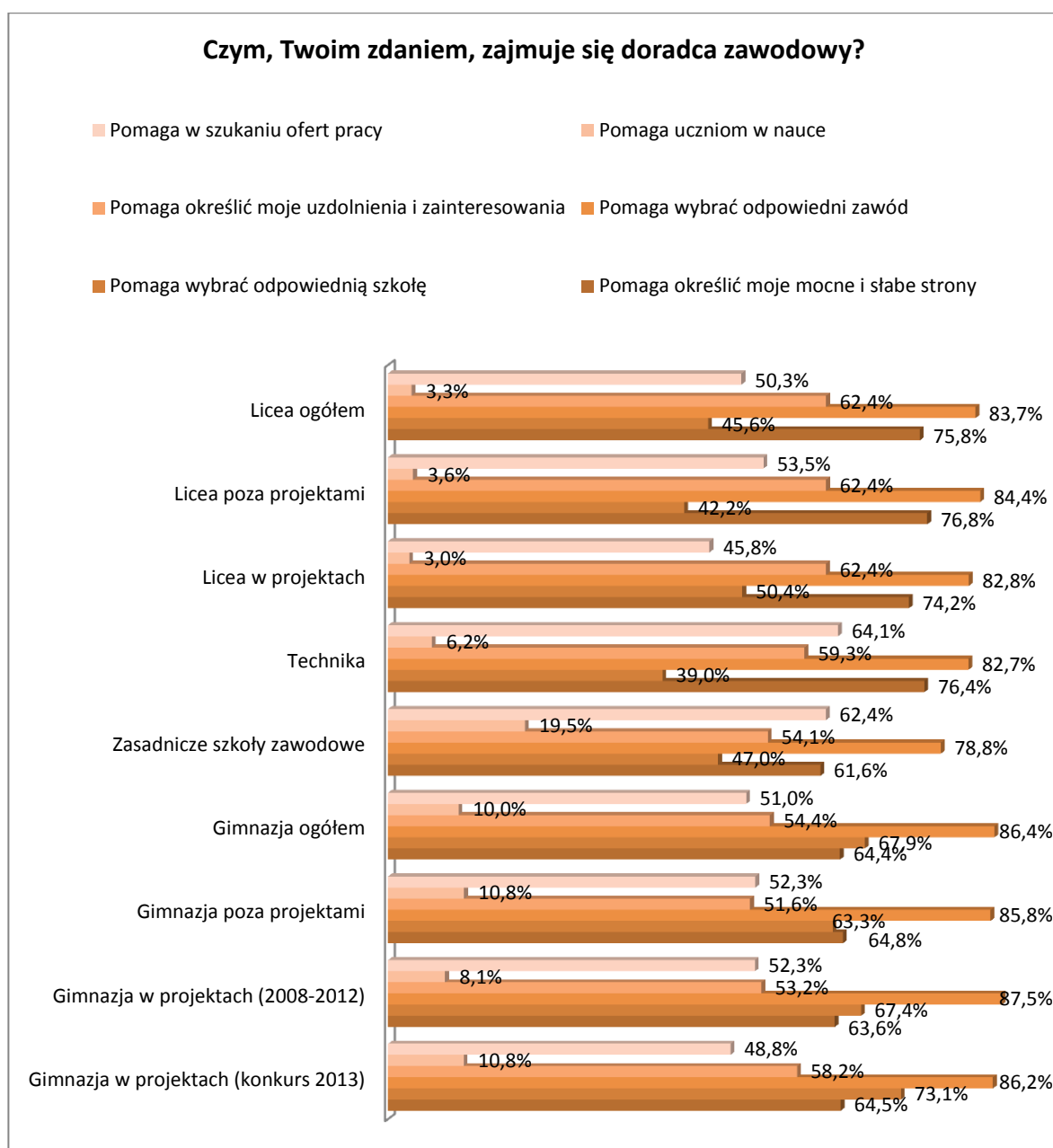
Jaki jest stan wiedzy uczniów na temat doradztwa zawodowego?

W opinii uczniów pomorskich szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, doradca zawodowy zajmuje się **głównie pomocą w wyborze odpowiedniego zawodu** (zdania tego jest od 78,8% uczniów szkół zawodowych do 87,5% uczniów gimnazjów). Uczniowie utożsamiają również rolę doradcy zawodowego z określaniem mocnych i słabych stron uczniów (odsetek wskazań waha się od 61,6% uczniów w szkołach zawodowych do 76,8% uczniów w liceach ogólnokształcących). Licealiści i uczniowie technikum, choć stoją przed koniecznością określenia swojej dalszej ścieżki edukacyjnej, w mniejszym stopniu niż gimnazjaliści zauważają rolę szkolnego doradcy zawodowego w zakresie pomocy w wyborze kolejnej szkoły. Tylko 39,0% uczniów szkół technicznych i 45,6% uczniów liceów ogólnokształcących wie, że doradca może pomóc w podjęciu tego typu decyzji. Odsetek ten jest wyższy w liceach ogólnokształcących objętych wsparciem w ramach PO KL (50,4%) niż nierealizujących projektów unijnych (42,2%). Uczniowie (bez względu na rodzaj szkoły) rzadko rozumieją rolę doradcy zawodowego jako pomoc w nauce.

Rysunek 5. Wiedza uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych na temat roli doradcy zawodowego.

źródło: badania własne, n=5237

Uczniowie posiadają niejasne wyobrażenie na temat roli doradcy zawodowego w szkole. Kojarzą go zazwyczaj ze szkolnym pedagogiem bądź psychologiem, który przeprowadza z młodzieżą testy nawiązujące do zainteresowań bądź predyspozycji w formie zajęć w klasie bądź spotkań indywidualnych. Ponadto, utożsamiają zadania doradcy głównie ze wskazywaniem odpowiedniego zawodu, a rzadziej ze wsparciem w określeniu swoich zainteresowań i mocnych stron:

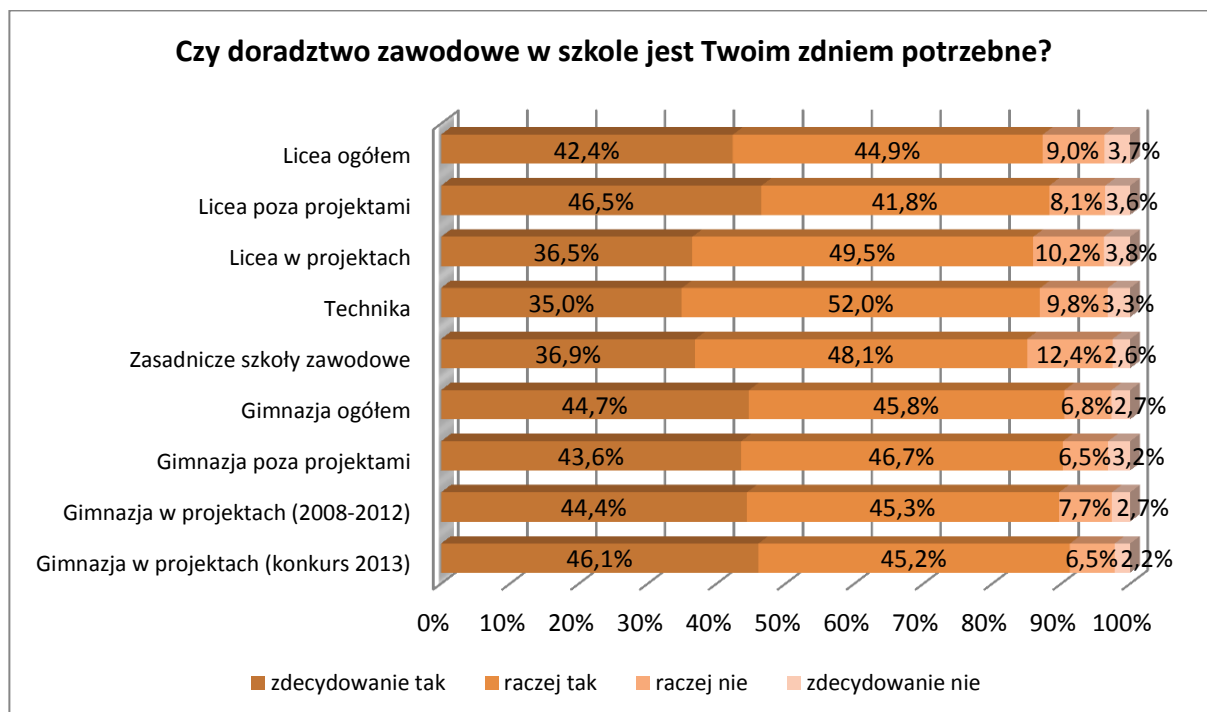
*Pomaga nam zaproponować kierunek odpowiedni dla nas według personalnych uwarunkowań.
[FGI, uczeń technikum]*

Jaka jest opinia uczniów na temat zasadności doradztwa zawodowego w szkole?

Zasadność doradztwa zawodowego w szkołach dostrzegają głównie uczniowie gimnazjów. Aż 90,5% uczniów tego typu szkoły uznało, iż stanowisko doradcy zawodowego w szkole jest zdecydowanie potrzebne (44,7%) bądź raczej potrzebne (45,8%). Podobną opinię odnotowano w przypadku licealistów, z których 87,3% uznaje doradztwo zawodowe w szkole za zdecydowanie potrzebne lub raczej potrzebne. Większość uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych również dostrzega zasadność etatu doradcy zawodowego w szkole, jednak odsetek ten jest niższy w porównaniu z innymi typami szkół. Może mieć to związek z utożsamianiem roli doradcy zawodowego głównie z pomocą w wyborze odpowiedniego zawodu, co uczniowie techników i zasadniczych szkół zawodowych mają już za sobą.

W oparciu o uzyskane dane można jednak stwierdzić, że realizacja usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole jest zasadna w opinii uczniów. Ponadto, odnotowano różnice w ocenie przydatności doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole pomiędzy uczniami uczęszczającymi do szkół objętych i nieobjętych wsparciem w ramach PO KL. Uczniowie gimnazjów realizujących projekty konkursowe od 2013 roku częściej postrzegają doradztwo edukacyjno-zawodowe jako potrzebne niż uczniowie gimnazjów, które już zakończyły wdrażanie projektów bądź nigdy nie uzyskały pomocy unijnej. Uczniowie liceów poza projektami częściej uznawali doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole za potrzebne (88,3%) niż uczniowie liceów objętych wsparciem w ramach PO KL (86,0%).

Rysunek 6. Ocena przydatności zajęć z doradztwa edukacyjno-zawodowego w opinii uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

źródło: badania własne, n=5237

Uczniowie rzadko korzystają ze wsparcia szkolnego doradcy zawodowego. Pomimo wyznaczonych dyżurów, podczas których uczniowie mogą przyjść na rozmowę indywidualną, wśród uczniów brakuje chętnych:

U nas w szkole jest wyznaczony dyżur doradztwa zawodowego dla licealistów. Po lekcjach każdy może porozmawiać z panią – uczeń 1.

- Ale powiedzmy sobie szczerze, kto z was planował tam iść? – uczeń 2

- Ja – uczeń 3.

- No dobrze ty, bo to jesteś ty. Ale większości u nas w klasie to nawet nie przemknęło przez myśl – uczeń 2.

[FGI, uczniowie liceum ogólnokształcącego]

Zajęcia z doradcą zawodowym traktowane są raczej jako **odpoczynek od lekcji przedmiotowych**, ponieważ przybierają one swobodny charakter. Uczniowie lubią prowadzone w ramach takich spotkań testy i warsztaty, lecz jednocześnie wskazują, iż szybko zapominają o uzyskanych wynikach i nie przywiązują do nich wagi:

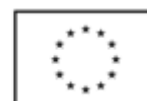
Szczerze mówiąc, myślę, że to są na tyle lekkie zajęcia, że wielu zbywa je machnięciem ręki, nie zapadają w pamięć i nikt ich nie bierze sobie do serca. Niby jest jakiś test, coś tam wyszło, jak się zgadza, to jest radość, wow. A potem ta kartka się gdzieś wala.

[uczeń liceum ogólnokształcącego]

Uczniowie wątpią w możliwość oddziaływania wsparcia ze strony doradcy na ich rzeczywiste wybory edukacyjno-zawodowe. Po pierwsze, są przekonani, iż zajęcia musiałyby mieć charakter indywidualnych spotkań, aby doradca mógł dobrze poznać ich cechy i predyspozycje. Obecnie większa liczba zajęć ma charakter spotkań grupowych. Po drugie, są przekonani, że jeśli uczeń nie potrafi określić swoich planów edukacyjno-zawodowych, to doradca również mu nie pomoże. Stanowisko doradcy zawodowego uznają za najmniej zasadne uczniowie zasadniczych szkół zawodowych, ponieważ oni podjęli już decyzję związaną ze swoją przyszłością na rynku pracy.

Jak uczniowie oceniają działania z zakresu poradnictwa zawodowego realizowane przez szkołę (tematyka zajęć, formy zajęć, przygotowanie prowadzących, częstotliwość)?

Najwyższą częstotliwość zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego odnotowano w liceach ogólnokształcących – 64,9% uczniów szkół tego typu uczestniczyło w spotkaniach z doradcą co najmniej jeden raz. Niewiele niższe odsetki uczniów uczestniczących co najmniej raz w zajęciach z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego odnotowano również w technikach (63,3%) i zasadniczych szkołach zawodowych (62,9%). Najniższą częstotliwość spotkań z doradcą zawodowym zadeklarowali natomiast uczniowie pomorskich szkół gimnazjalnych, spośród których tylko 43,7% potwierdziło udział w takich zajęciach. Systematyczność działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego obserwuje się przede wszystkim w zasadniczych szkołach zawodowych, gdzie 35,3% uczniów uczestniczyło w spotkaniach z doradcą kilkakrotnie.

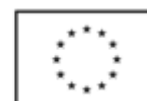
Najwyższą częstotliwość zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego zidentyfikowano w liceach ogólnokształcących objętych wsparciem projektowym w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL – 37,6% uczniów uczęszczających do takich placówek zadeklarowało kilkakrotne uczestnictwo w zajęciach z doradcą zawodowym. Zupełny brak zajęć z doradcą zawodowym zadeklarowało 21,2% uczniów liceów ogólnokształcących realizujących projekty oraz 29,9% uczniów liceów poza projektami, co ukazuje wpływ zewnętrznego wsparcia na sposób organizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach. **Częstotliwość wsparcia jest natomiast najniższa w przypadku szkół gimnazjalnych nieobjętych pomocą ze środków unijnych**, gdzie jedynie co 5 uczeń uczestniczył w zajęciach z doradztwa kilka razy. Do ponad połowy uczniów pomorskich gimnazjów (54,6%) nieobjętych wsparciem w ramach projektów nie docierają usługi doradcze, ponieważ szkoła nie zorganizowała takich form pracy z uczniem. Realizacja projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL pozwoliła szkołom gimnazjalnym zmniejszyć odsetek uczniów nieobjętych wsparciem doradcy zawodowego.

Tabela 3. Częstotliwość uczestnictwa uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w zajęciach z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	
	tak, jeden raz	27,8%	20,3%	18,2%	22,2%
tak, kilka razy	24,3%	20,7%	19,5%	21,5%	
nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna	15,3%	17,2%	7,8%	13,1%	
nie, nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć	32,6%	41,8%	54,6%	43,2%	
	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
tak, jeden raz	27,6%	32,2%	32,1%	37,1%	35,0%
tak, kilka razy	35,3%	31,1%	37,6%	24,5%	29,9%
nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna	12,5%	13,5%	9,1%	8,5%	8,7%
nie, nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć	24,6%	23,3%	21,2%	29,9%	26,3%

źródło: badania własne, n=5237

Zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach realizowane są głównie przez szkolnych doradców zawodowych, szkolnych pedagogów, a także doradców zawodowych spoza szkoły – z urzędów pracy, z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz z Ochotniczych Hufców Pracy. Rzadziej takie zajęcia przeprowadza wychowawca, nauczyciele oraz psychologowie szkolni. W szkołach gimnazjalnych uczniowie uczestniczyli najczęściej w zajęciach prowadzonych przez szkolnego pedagoga, w liceach ogólnokształcących i technikach zajęcia przeprowadzał głównie doradca spoza szkoły, natomiast w zasadniczych szkołach zawodowych zajęcia prowadził przede wszystkim szkolny doradca zawodowy. Szczególnie niski odsetek uczniów deklarujących udział w zajęciach prowadzonych przez szkolnego doradcę zawodowego odnotowano w technikach (10,6%).

W zajęciach prowadzonych przez szkolnego doradcę zawodowego uczestniczyło najwięcej licealistów ze szkół objętych wsparciem w ramach PO KL (48,9%). W liceach ogólnokształcących nieobjętych projektami ten odsetek wynosi zaledwie 6,3%. Zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym częściej deklarowali uczniowie szkół gimnazjalnych nieobjętych wsparciem w ramach PO KL (30,5%) niż uczniowie z placówek realizujących projekty od 2013 roku.

Tabela 4. Osoby prowadzące zajęcia w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Kto prowadził te zajęcia?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	
szkolny doradca zawodowy	10,3%	33,7%	30,5%	22,7%	
pedagog szkolny	34,0%	10,4%	35,3%	28,4%	
psycholog szkolny	1,5%	2,2%	4,3%	2,6%	
nauczyciele	7,3%	7,5%	10,8%	8,5%	
wychowawca	0,2%	2,5%	3,1%	1,7%	
doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy poradni, OHP)	31,4%	27,2%	10,0%	23,5%	
nie wiem	13,5%	11,8%	5,1%	10,4%	
ktoś inny	1,7%	4,7%	0,9%	2,2%	
	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
szkolny doradca zawodowy	30,8%	10,6%	48,9%	6,3%	25,2%
pedagog szkolny	10,6%	2,9%	7,7%	4,1%	5,7%
psycholog szkolny	2,6%	0,9%	1,7%	1,6%	1,6%
nauczyciele	8,8%	6,9%	4,7%	3,0%	3,7%
wychowawca	2,2%	1,8%	0,0%	0,6%	0,3%
doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy poradni, OHP)	34,4%	62,0%	29,9%	71,5%	53,0%
nie wiem	9,9%	13,0%	7,2%	12,8%	10,3%
ktoś inny	0,7%	1,8%	0,0%	0,2%	0,1%

źródło: badania własne, n=2818

Zajęcia z doradcą zawodowym przyjmują głównie formę grupową, co dotyczy wszystkich typów szkół na poziomie gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w województwie pomorskim. Najwyższy odsetek uczniów uczestniczących w spotkaniach indywidualnych z doradcą zawodowym odnotowano w gimnazjach (15,2%), natomiast najniższy w liceach ogólnokształcących (5,5%). Warto jednak pokreślić, iż udział w projektach finansowanych ze środków unijnych zwiększył dostęp do spotkań indywidualnych uczniom gimnazjów i liceów ogólnokształcących.

Tabela 5. Formy zajęć z doradztwa edukacyjno-zawodowego, w jakich uczestniczyli uczniowie.

		Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem		
		Jakie to były zajęcia?	spotkania indywidualne	18,7%	16,5%	9,6%	15,2%
zajęcia grupowe w klasie	70,3%		76,8%	83,1%	76,1%		
warsztaty pozalekcyjne	10,8%		5,6%	5,1%	7,6%		
zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych)	0,2%		1,1%	2,2%	1,1%		
			Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
spotkania indywidualne	9,2%		6,8%	6,2%	5,0%	5,5%	
zajęcia grupowe w klasie	78,4%		72,8%	79,1%	86,1%	83,0%	
warsztaty pozalekcyjne	10,6%		19,0%	10,6%	6,3%	8,2%	
zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych)	1,8%	1,4%	4,1%	2,6%	3,3%		

źródło: badania własne, n=2818

Najwięcej zastrzeżeń związanych z kompetencjami osób prowadzących zajęcia doradcze wyrazili w badaniu uczniowie liceów ogólnokształcących, zarówno projektowych, jak i nieobjętych wsparciem - średnio co 4 osoba oceniła raczej źle bądź zdecydowanie źle wiedzę doradcy na omawiane tematy.

Tabela 6. Wiedza doradcy zawodowego w opinii uczniów uczestniczących w zajęciach z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

		Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem		
		Czy prowadzący zajęcia posiadają dużą wiedzę na omawiane tematy?	zdecydowanie tak	39,1%	39,9%	43,8%	40,8%
raczej tak	45,8%		42,8%	38,6%	42,7%		
raczej nie	11,4%		11,6%	12,8%	11,9%		
zdecydowanie nie	3,8%		5,8%	4,9%	4,7%		
			Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
zdecydowanie tak	34,1%		30,1%	26,9%	23,4%	24,9%	
raczej tak	48,7%		51,1%	47,7%	56,5%	52,6%	
raczej nie	12,7%		13,8%	17,8%	14,8%	16,1%	
zdecydowanie nie	4,5%	5,0%	7,5%	5,3%	6,3%		

źródło: badania własne, n=2818

Uczniowie deklarują, iż obecnie zajęcia z doradztwa edukacyjno-zawodowego odbywają się dwa lub trzy razy w ciągu roku szkolnego. Zajęcia prowadzone z gimnazjalistami skupiały się głównie na określaniu swoich zainteresowań i dostosowaniu do nich odpowiedniego zawodu. Doradca wprowadził również

uczniów w tematykę możliwych kierunków dalszego kształcenia. Zaprezentował również uczniom kilka różnych zawodów, a także kryteria punktowe warunkujące przyjęcie do danej szkoły. Uczniowie z liceum przeprowadzili z doradcą próbne rozmowy kwalifikacyjne i były to trzy lub cztery spotkania od początku roku szkolnego. Doradca omówił także zasady autoprezentacji podczas spotkań z pracodawcą, udzielając porad związanych z odpowiednim ubiorem i tonem głosu. Uczniowie szkół technicznych i zawodowych odbyli zajęcia w ramach warsztatów, podczas których wzięli udział w testach psychologicznych, a także uzyskali informacje o możliwych miejscach pracy. Odnotowano opinię, iż zajęcia z doradcą powinny się odbywać raz w miesiącu, ponieważ wyposaży to uczniów w wiedzę i zostanie przez nich potraktowane poważnie, a nie jak godzina wolna od zajęć przedmiotowych. Uczniowie uczestniczący w warsztatach i testach uznali zajęcia za ciekawe, natomiast zupełnie nie spodobała im się forma wykładów, kojarzonych z brakiem zaangażowania ze strony osób prowadzących. Uczniów należy zatem silnie angażować za pomocą testów, filmów, warsztatów, dyskusji:

W sumie to my siedzieliśmy i słuchaliśmy i było to takie smęcenie. A tak to naprawdę zero takiego zaangażowania.

[FGI, uczeń zasadniczej szkoły zawodowej]

Czy uczniowie postrzegają usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego jako przydatne? W jakich obszarach życia edukacyjno-zawodowego mogą być one szczególnie pomocne?

Uczniowie uznali wsparcie z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego za przydatne. Gimnazjaliści zadeklarowali, iż uzyskali dzięki niemu pogląd, w jakim kierunku mogą iść i czym powinni się kierować, podejmując decyzje związane z dalszą edukacją. Uczestnicy badań reprezentujących ten typ szkoły nie wyrazili jednak zainteresowania dalszą możliwością uczestnictwa w takich zajęciach. Uczniowie liceum podkreślili, iż spotkania z doradcą upewniły ich co do wyboru kolejnej szkoły:

To nie zmieniło naszej decyzji o tym, czy ktoś będzie studiował czy nie, ale może uspokoić uczniów czy powinni iść tą drogą. A to ważne, żeby nie zastanawiać się przez całe wakacje czy dobrze zrobiłem, że złożyłem tam papiery.

[FGI, uczeń z liceum ogólnokształcącego]

Dla licealistów przydatne byłoby uzyskanie wsparcia doradcy w pierwszej klasie liceum, żeby ukierunkować młodych ludzi przed wyborem rozszerzeń konkretnych przedmiotów:

Najlepiej skonsultować się przed wyborem, bo często ludzie wybierali i nie są pewni tych profili. Mamy przypadki osób, które przeszły już chyba przez wszystkie profile.

[FGI, uczeń z liceum ogólnokształcącego]

Licealiści dostrzegają wartość zajęć z doradcą, ponieważ zmuszają one do zastanowienia się nad odpowiednią ścieżką edukacyjno-zawodową:

*To takie ułatwienie decyzji podejmowanej w wieku 16 lat, która rzutuje na nasze całe życie. Takie osoby kierują się tym, z czego miały dobre oceny w gimnazjum, a nie tym, co naprawdę chciałyby robić. Nie wiedzą konkretnie, jak wygląda ta praca.
[FGI, uczeń z liceum ogólnokształcącego]*

Dla uczniów technikum zajęcia z doradcą były szczególnie przydatne przy wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej:

*Bo jednak na studiach jest o wiele więcej tych kierunków, różne są zainteresowania, no i wydaje mi się, że ciężko jest wybrać jeden taki, który by nam najbardziej przypasował. Przynajmniej ja mam takie uczucie, że ciężko mi jest wybrać po prostu.
[FGI, uczeń technikum]*

Największe wątpliwości odnośnie przydatności spotkań z doradcą zawodowym mają uczniowie zasadniczych szkół zawodowych. Ich zdaniem wsparcie takie jest potrzebne na etapie szkoły gimnazjalnej, kiedy uczeń musi wskazać kolejną szkołę. Odnotowano również opinie, że doradztwo edukacyjno-zawodowe może jedynie upewnić uczniów zasadniczej szkoły zawodowej o wyborze odpowiedniej szkoły oraz posiadanej wiedzy związanej z zawodem, w którym się kształcą:

*Tak, doradca jest potrzebny, ale tylko i wyłącznie w gimnazjum. Tutaj nie.
[FGI, uczeń zasadniczej szkoły zawodowej]*

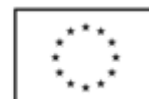
Czy uczniowie postrzegają uzyskane usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego jako kompletne i wyczerpujące? Jeśli nie, to jakiego wsparcia brakuje?

Uczeniowie chętnie wzięliby udział w **spotkaniu z osobami, które zakończyły studia kilka lat temu** i mogły opowiedzieć, czym obecnie się zajmują. Takie osoby dysponują nie tylko doświadczeniem związanym ze studiami, lecz także życiem zawodowym i perspektywami pracy po ukończonym kierunku. Uczniowie liceum potrzebują także bardziej szczegółowych informacji o procedurach rekrutacji na uczelniach wyższych:

*Może lepsze byłoby spotkanie z osobami, które 5 lat temu skończyły studia i opowiedziałyby, co teraz robią.
[FGI, uczeń z liceum ogólnokształcącego]*

Licealiści widzą konieczność prowadzenia **większej liczby indywidualnych rozmów** w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego:

*Dużo się robi testów i to jest fajne, ale jest mało rozmów. Ja rozumiem, że jest mało czasu i to jest trudne, żeby przez 40 minut z 18 osobami rozmawiać i wyciągnąć wnioski, ale mnie osobiście czegoś takiego brakuje. Testy łatwo zrobić, a mało rozmawiamy w tym roku.
[FGI, uczeń z liceum ogólnokształcącego]*

Uczniowie liceum chcieliby również uzyskać **informacje o zasadach rekrutacji na studia oraz pomoc w złożeniu dokumentów**. Uczniowie często nie wiedzą, gdzie szukać wszystkich informacji, i pytają o to starszych znajomych:

Wszyscy mówią „złóż papiery”. Ale jak? Mam napisać „Przyjmijcie mnie”?

[FGI, uczeń liceum ogólnokształcącego]

Jak składamy papiery, to nikt nam nie mówi co, jak i gdzie. Sami się dowiadujemy w trakcie albo ktoś ze starszych roczników podpowie. Fajnie byłoby wiedzieć, co się robi jak się składa te papiery.

[FGI, uczeń liceum ogólnokształcącego]

Zdaniem uczniów techników wsparcie w obecnym kształcie jest bardzo ogólne i niezindywidualizowane, co obniża jego wartość. **Brakuje poświęcenia czasu każdemu uczniowi:**

Po prostu za ogólnie, to nie interesuje człowieka specjalnie, jak to nie jest bezpośrednio o nim.

[FGI, uczeń technikum]

Uczniom technikum zabrakło **także zaproponowania konkretnych kierunków studiów i odpowiednich uczelni** na podstawie predyspozycji każdego ucznia. Po przeprowadzeniu testów nie padły zatem konkretne wytyczne związane z dalszą ścieżką edukacyjno-zawodową. Uczniowie odczuli także brak informacji odnośnie potencjalnych miejsc pracy oraz szans na uzyskanie zatrudnienia po ukończeniu danego profilu kształcenia.

Uczniowie szkoły zawodowej szczególnie odczuli **brak spotkań z praktykami** w ramach zajęć z doradcą zawodowym. Wybrali już konkretny zawód, lecz chcieliby się dowiedzieć, na czym polega codzienna praktyka.

W jakim stopniu wsparcie skłoniło uczniów do zastanowienia się nad rodzajem zawodu, jaki będą w przyszłości wykonywać? W jakim stopniu wsparcie pomogło uczniom wybrać, co chcą robić w przyszłości (np. wybór szkoły, kierunku studiów, zawodu)?

Niemal wszyscy gimnazjaliści uczestniczący w badaniu zamierzają kontynuować naukę w następnej szkole. Gimnazjaliści ze szkół objętych projektami konkursowymi rozpoczętymi w 2013 roku najczęściej wybiorą dalsze kształcenie w technikum, natomiast uczniowie z gimnazjów realizujących projekty w latach 2008-2012 oraz uczniowie z gimnazjów nieobjętych wsparciem unijnym planują udać się głównie do liceum ogólnokształcącego. Tylko niewielki procent gimnazjalistów nie posiada sprecyzowanych planów w tym zakresie.

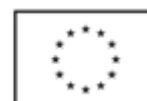

Tabela 7. Dalsze plany edukacyjne uczniów szkół gimnazjalnych.

Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu gimnazjum?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem
tak, w liceum ogólnokształcącym	32,5%	40,1%	44,1%	38,9%
tak, w technikum	36,0%	35,2%	31,7%	34,2%
tak, w zasadniczej szkole zawodowej	17,9%	12,1%	11,9%	14,1%
jeszcze nie wiem	12,0%	12,2%	11,9%	12,0%
nie zamierzam	1,6%	0,4%	0,4%	0,8%

źródło: badania własne, n=2498

Brak sprecyzowanych planów dotyczących dalszego życia edukacyjno-zawodowego dotyczy głównie uczniów zasadniczych szkół zawodowych – aż 45,3% uczniów tego typu szkoły jeszcze nie wie, czy będzie kontynuować naukę po zakończeniu obecnego etapu edukacji. Wysoki odsetek osób nieposiadających konkretnych dalszych planów edukacyjnych widoczny jest również wśród uczniów techników i wynosi on 41,7%. Dalszą ścieżkę edukacyjną określiło natomiast 83,4% licealistów, z czego jedynie 2,2% nie zamierza dalej się kształcić. Uczniowie liceów ogólnokształcących wskazują głównie na chęć dalszej nauki na studiach wyższych.

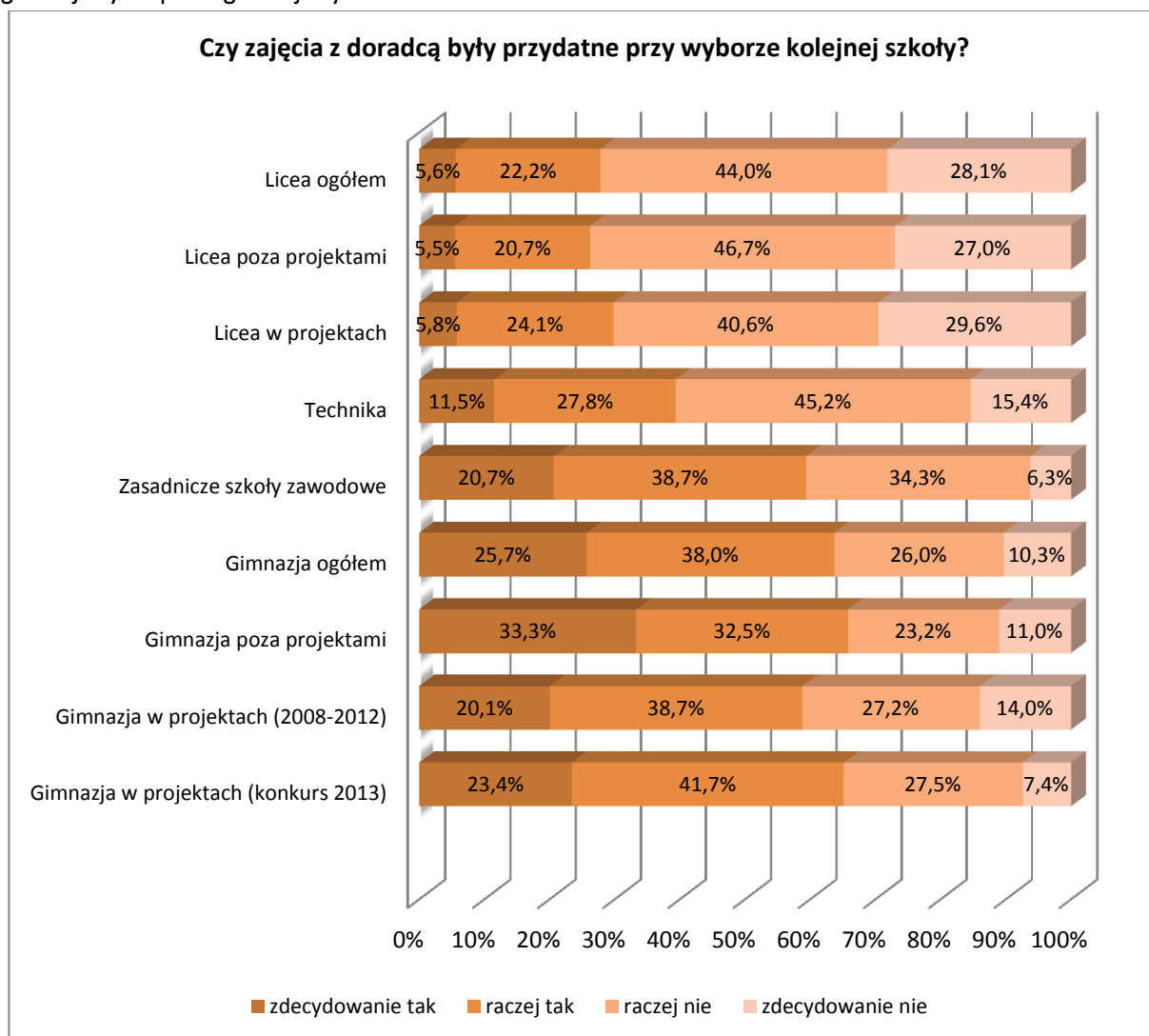
Tabela 8. Dalsze plany edukacyjne uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu tej szkoły?	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
tak, w kolejnej szkole	22,8%	34,1%	72,0%	79,3%	76,3%
tak, na kursie, szkoleniu	19,1%	10,2%	6,4%	3,9%	4,9%
jeszcze nie wiem	45,3%	41,7%	19,7%	14,4%	16,6%
nie zamierzam	12,8%	14,0%	1,9%	2,4%	2,2%

źródło: badania własne, n=2710

Najlepsze rezultaty w obszarze wpływu usług doradztwa edukacyjno-zawodowego na wybór odpowiedniej szkoły widać w gimnazjach i zasadniczych szkołach zawodowych, gdzie większość uczniów potwierdziła uzyskanie pomocy ze strony doradcy. Przydatność zajęć z doradcą na wybór kolejnej szkoły zadeklarowali głównie uczniowie gimnazjów poza projektami (65,8%). Ponadto, w tej grupie badanych odnotowano najwyższy odsetek odpowiedzi „zdecydowanie tak” na pytanie, czy zajęcia z doradcą były przydatne do wyboru kolejnej szkoły (33,3%). Niepokojące są jednak dane dotyczące pozostałych typów szkół. Aż 72,1% uczniów w liceach ogólnokształcących zadeklarowało, iż zajęcia z doradcą nie były przydatne do wyboru kolejnej szkoły. Brak przydatności wsparcia doradcy podczas dokonywania wyboru kolejnej szkoły bądź miejsca pracy widoczny jest także w przypadku uczniów techników – aż 60,6% uczniów nie uzyskało pomocy doradcy we wskazanym obszarze.

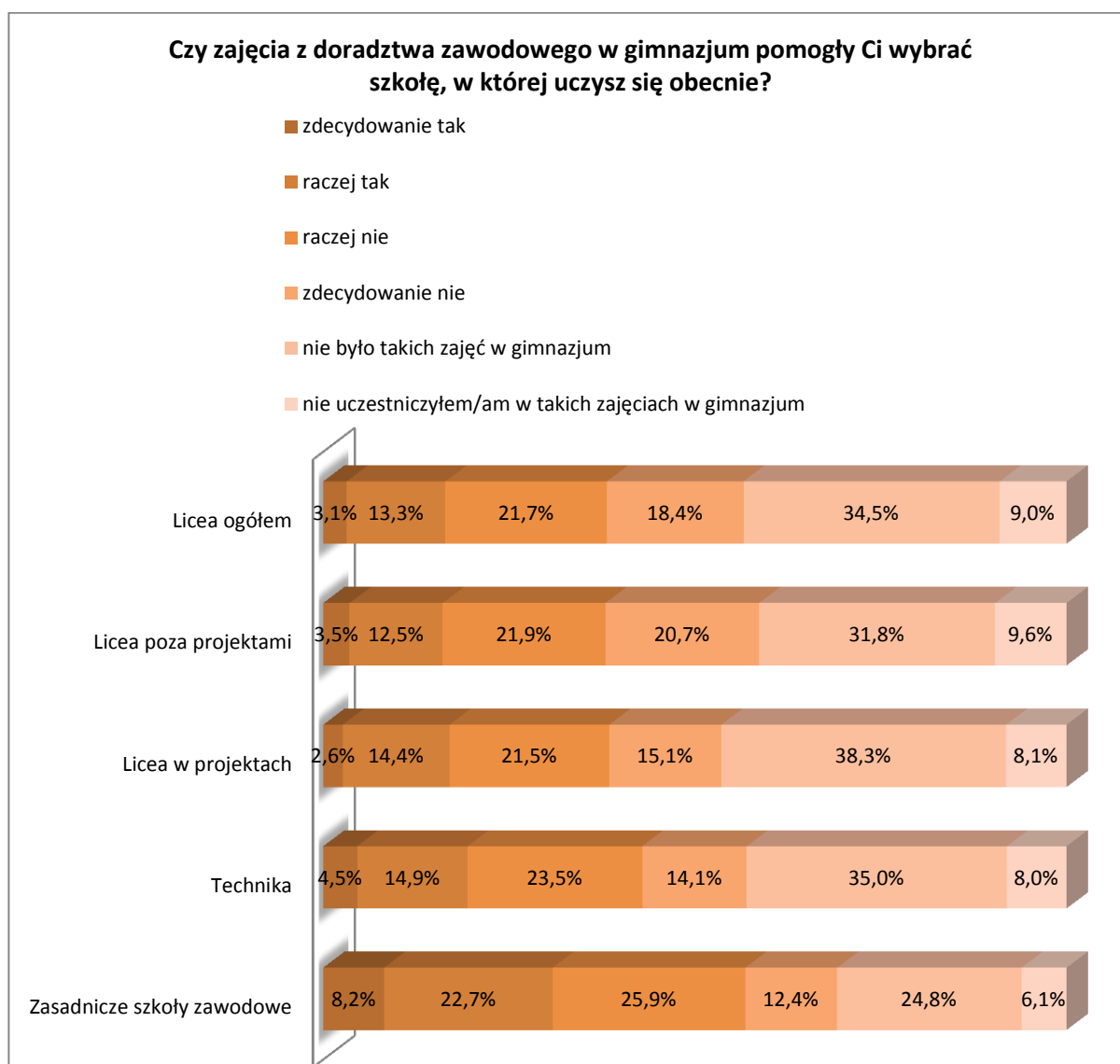
Rysunek 7. Przydatność zajęć z doradcą zawodowym przy wyborze kolejnej szkoły w opinii uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.

źródło: badania własne, n=2818

Badanie przeprowadzone z uczniami pozwoliło też określić, czy zajęcia z doradcą zawodowym realizowane w szkole gimnazjalnej wpłynęły na wybór obecnej szkoły w opinii uczniów liceów, techników i zasadniczych szkół zawodowych. Najwięcej uczniów deklaruje jednak, iż nie spotkali się z takimi zajęciami w gimnazjum (35,0% uczniów techników, 34,5% uczniów liceów i 24,8% uczniów zasadniczych szkół zawodowych). Średnio co 3 uczeń zasadniczej szkoły zawodowej wybrał tę szkołę przy pomocy doradcy zawodowego w gimnazjum. Średnio co 5 uczeń technikum dostrzega wpływ zajęć z zakresu doradztwa na wybór obecnej szkoły. Zdecydowanie niższy wpływ wsparcia na przebieg ścieżki edukacyjnej obserwuje się natomiast w grupie uczniów liceów ogólnokształcących (16,4% uczniów).

Rysunek 8. Zajęcia z doradcą zawodowym w szkole gimnazjalnej a wybór szkoły ponadgimnazjalnej w opinii uczniów liceów, techników i zasadniczych szkół zawodowych.

źródło: badania własne, n=1726

Uczniowie poszczególnych typów szkół uwzględniają opinię różnych osób podczas planowania dalszej edukacji, jednak największy odsetek badanych stawia na pierwszym miejscu zdanie swoich rodziców. Rady udzielane przez rodziców są najważniejsze dla uczniów gimnazjów (88,6%), następnie liceów (83,8%), zasadniczych szkół zawodowych (78,8%) i techników (75,0%). Przy wyborze kolejnej szkoły uczniowie biorą pod uwagę także opinię szkolnego doradcy zawodowego, co dotyczy w szczególności młodzieży gimnazjalnej. Zdanie kolegów i koleżanek było najrzadziej uwzględniane podczas podejmowania decyzji o wyborze kolejnej szkoły.

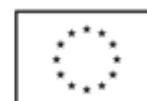
Tabela 9. Ważność opinii poszczególnych osób podczas dokonywania wyboru szkoły w opinii uczniów.

Jak ważna jest dla Ciebie opinia i rada poniższych osób podczas dokonywania wyboru szkoły?		Gimnazja	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea
moi rodzice	zdecydowanie tak	49,0%	42,8%	31,2%	34,9%
	raczej tak	39,6%	36,0%	43,8%	48,9%
	raczej nie	5,6%	14,1%	18,0%	12,1%
	zdecydowanie nie	2,8%	7,0%	7,0%	4,1%
moi koledzy i koleżanki	zdecydowanie tak	6,3%	9,1%	3,5%	4,4%
	raczej tak	31,8%	29,9%	26,0%	30,2%
	raczej nie	43,8%	42,9%	48,3%	44,9%
	zdecydowanie nie	18,1%	18,1%	22,2%	20,5%
wychowawca mojej klasy	zdecydowanie tak	8,4%	11,8%	4,3%	4,0%
	raczej tak	37,8%	30,5%	25,1%	26,2%
	raczej nie	34,2%	31,9%	40,6%	35,5%
	zdecydowanie nie	19,7%	25,8%	30,0%	34,3%
moi nauczyciele	zdecydowanie tak	8,6%	9,0%	3,6%	4,7%
	raczej tak	38,8%	27,0%	28,2%	29,4%
	raczej nie	33,5%	38,9%	43,0%	36,9%
	zdecydowanie nie	19,1%	25,1%	25,3%	29,0%
szkolny doradca zawodowy	zdecydowanie tak	21,4%	16,9%	9,9%	7,5%
	raczej tak	48,2%	34,7%	39,8%	40,0%
	raczej nie	19,0%	28,2%	29,8%	28,7%
	zdecydowanie nie	11,5%	20,1%	20,6%	23,7%

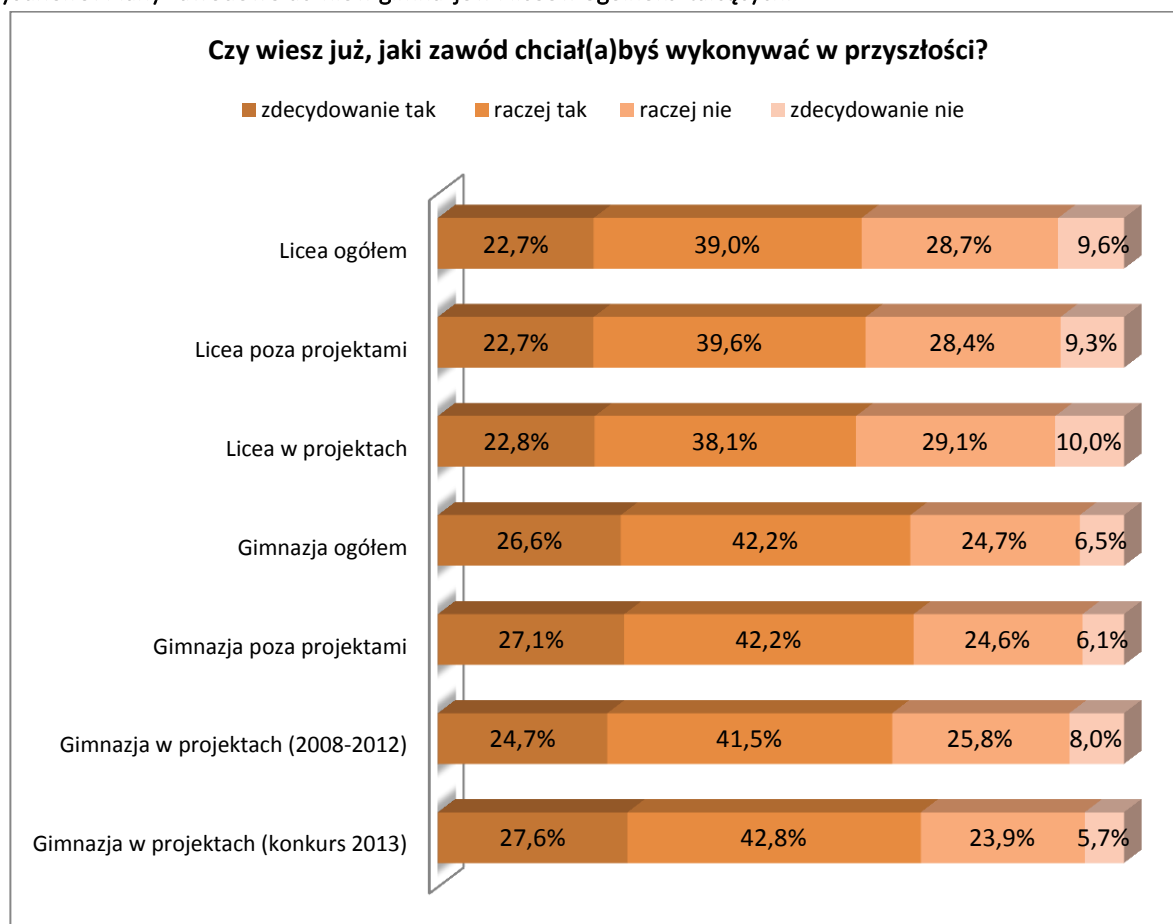
źródło: badania własne, n=5237

Rodzice badanych uczniów wykazują zainteresowanie dalszą ścieżką edukacji swoich dzieci, prowadząc z nimi rozmowy o kolejnych szkołach i doradzając. **Pomoc rodziców w zakresie planowania dalszej edukacji dzieci jest najsilniej widoczna wśród uczniów gimnazjów (88,5%) i liceów ogólnokształcących (82,6%), natomiast nieco rzadziej wśród uczniów techników (74,6%) i zasadniczych szkół zawodowych (74,4%).**

Większość uczniów szkół gimnazjalnych i liceów ogólnokształcących wie już, jaki zawód chciałaby wykonywać w przyszłości (68,8% uczniów gimnazjów oraz 61,7% uczniów liceów). Średnio co 3 uczeń gimnazjum i 38,3% uczniów liceum nie ma jeszcze sprecyzowanych planów w tym zakresie. Nie odnotowano w tym zakresie istotnych różnic statystycznych pomiędzy szkołami realizującymi projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL a szkołami nieobjętymi takim wsparciem.

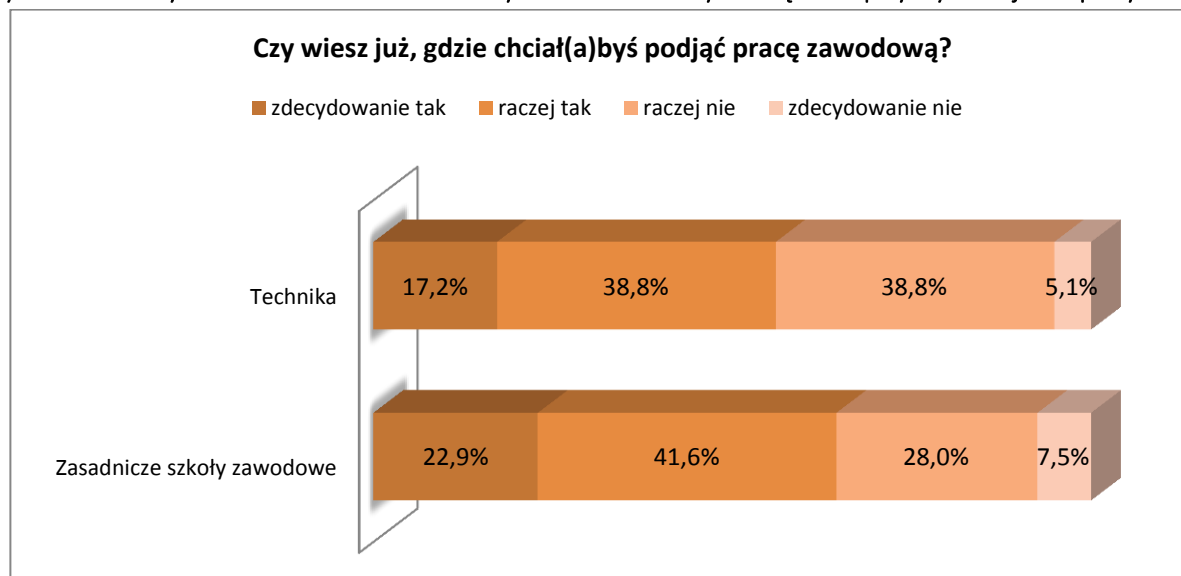
Rysunek 9. Plany zawodowe uczniów gimnazjów i liceów ogólnokształcących.

źródło: badania własne, n=3839

Uczniowie techników i zasadniczych szkół zawodowych podjęli już kształcenie w wybranym przez siebie zawodzie. Badanie pozwoliło określić, czy wiedzą, gdzie chcieliby wykonywać pracę zawodową. 64,5% uczniów zasadniczych szkół zawodowych uczestniczących w badaniu dokonało już wyboru miejsca pracy. Blisko co 3 uczeń wskazanego typu szkoły nie podjął jeszcze takiej decyzji. 56,0% uczniów techników uczestniczących w badaniu wie, gdzie chcieliby podjąć pracę zawodową, natomiast aż 43,9% jeszcze nie dokonało wyboru.

Rysunek 10. Plany uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych związane z przyszłym miejscem pracy.

źródło: badania własne, n=1300

Uczniowie argumentują, iż zajęcia z doradcą były pomocne w potwierdzeniu dokonanych wcześniej wyborów związanych z miejscem dalszej edukacji bądź zawodem. Zajęcia pozwoliły również sprawdzić, czy obrana ścieżka pokrywa się z predyspozycjami i mocnymi stronami uczniów. Zdaniem uczniów, samodzielnie podejmują oni decyzję związane z dalszym życiem, a doradca może tylko je potwierdzić bądź zmodyfikować. Bardzo pomocną do podjęcia ważnych decyzji o przyszłości zawodowej akcją jest Dzień Przedsiębiorczości, który rzeczywiście pozwolił uczniom oszacować swoje możliwości pracy w danym zawodzie oraz związane z nią wyobrażenia:

Dzień Przedsiębiorczości polega na tym, że to jest dzień, w którym młodzież z liceum jedzie do wybranej przez siebie firmy. Tak, oczywiście trzeba wcześniej załatwić papiery i tak dalej. Cały dzień czy ileś godzin obserwujemy, jak ludzie pracują w jakimś miejscu i rozmawiamy z osobami, które pracują w danym zawodzie. Możemy zobaczyć, jak to wygląda naprawdę – uczestniczyć w operacji albo pojechać do National Geographic.

[FGI, uczeń liceum ogólnokształcącego]

W moim odczuciu, Dzień Przedsiębiorczości pozwala wyeliminować pewne opcje. Jakies zawody mieliśmy na oku, zastanawialiśmy się nad tym, ale po Dniu Przedsiębiorczości stwierdzamy, czy warto iść w tym kierunku, czy raczej nie.

[FGI, uczeń liceum ogólnokształcącego]

Przy wyborze kolejnej szkoły bądź zawodu istotne znaczenie dla uczniów mają następujące czynniki:

- zainteresowania,
- odległość szkoły od miejsca zamieszkania,
- rady rodziców,
- informacje znalezione w Internecie,
- Dzień Przedsiębiorczości,

- opinia o danej szkole bądź uczelni,
- opinia rodzzeństwa.

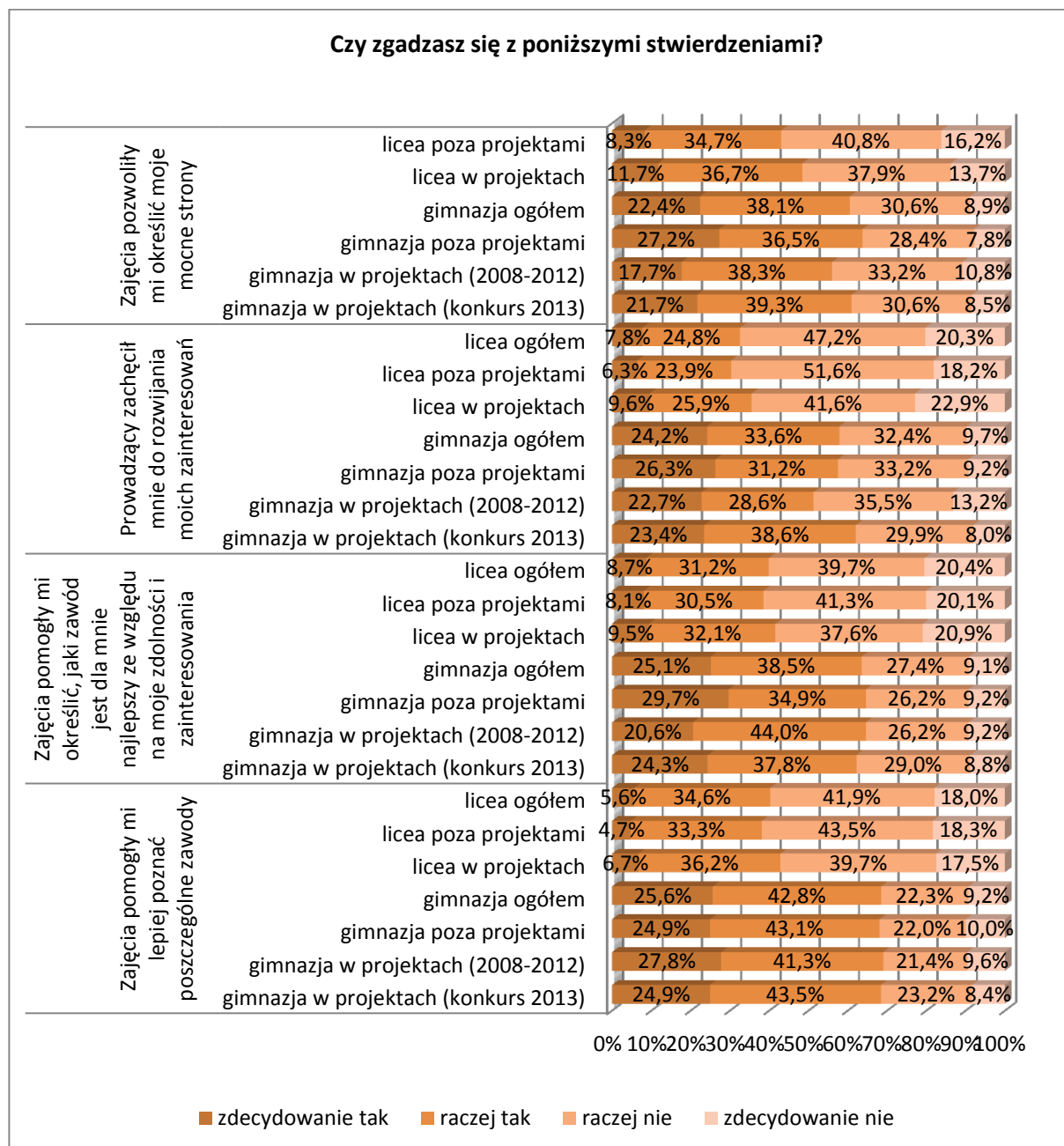
W jakim stopniu usługi w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego pomogły uczniom określić swoje predyspozycje zawodowe, poznać specyfikę poszczególnych zawodów oraz perspektywy na rynku pracy?

Większość uczniów gimnazjów dostrzega pozytywny wpływ zajęć z doradcą na bliższe zapoznanie się z istotą poszczególnych zawodów (68,4%). Mniej zadowolające efekty spotkań z doradcą w tym zakresie widoczny jest w przypadku liceów ogólnokształcących (40,2%), zwłaszcza pozostających poza wpływem inicjatyw finansowanych z środków unijnych (38,0%). Niskie efekty doradztwa we wskazanym obszarze są szczególnie niepokojące w przypadku tej grupy uczniów, którzy stoją przed decyzją wyboru dalszego profilu kształcenia i określenia zawodu, jaki chcieliby w przyszłości wykonywać. Uczniowie gimnazjów dysponują wiedzą, jaki zawód jest dla nich najlepiej dostosowany ze względu na posiadane predyspozycje i zainteresowania (63,6%). W przypadku liceów ogólnokształcących odsetek ten jest zdecydowanie niższy i wynosi 39,9%. Zajęcia z doradcą zawodowym znacznie bardziej zmotywowały do rozwijania zainteresowań i pasji uczniów szkół gimnazjalnych niż licealistów. Wpływ spotkań z doradcą na określenie swoich mocnych i słabych stron również mniej widoczny w przypadku liceów niż gimnazjów, a dotyczy to zwłaszcza liceów nie realizujących projektów w ramach PO KL.

Rysunek 11. Doradztwo edukacyjno-zawodowe a określenie predyspozycji zawodowych, identyfikacja mocnych stron, rozwój zainteresowań i poznanie zawodów w opinii uczniów gimnazjum i liceum.

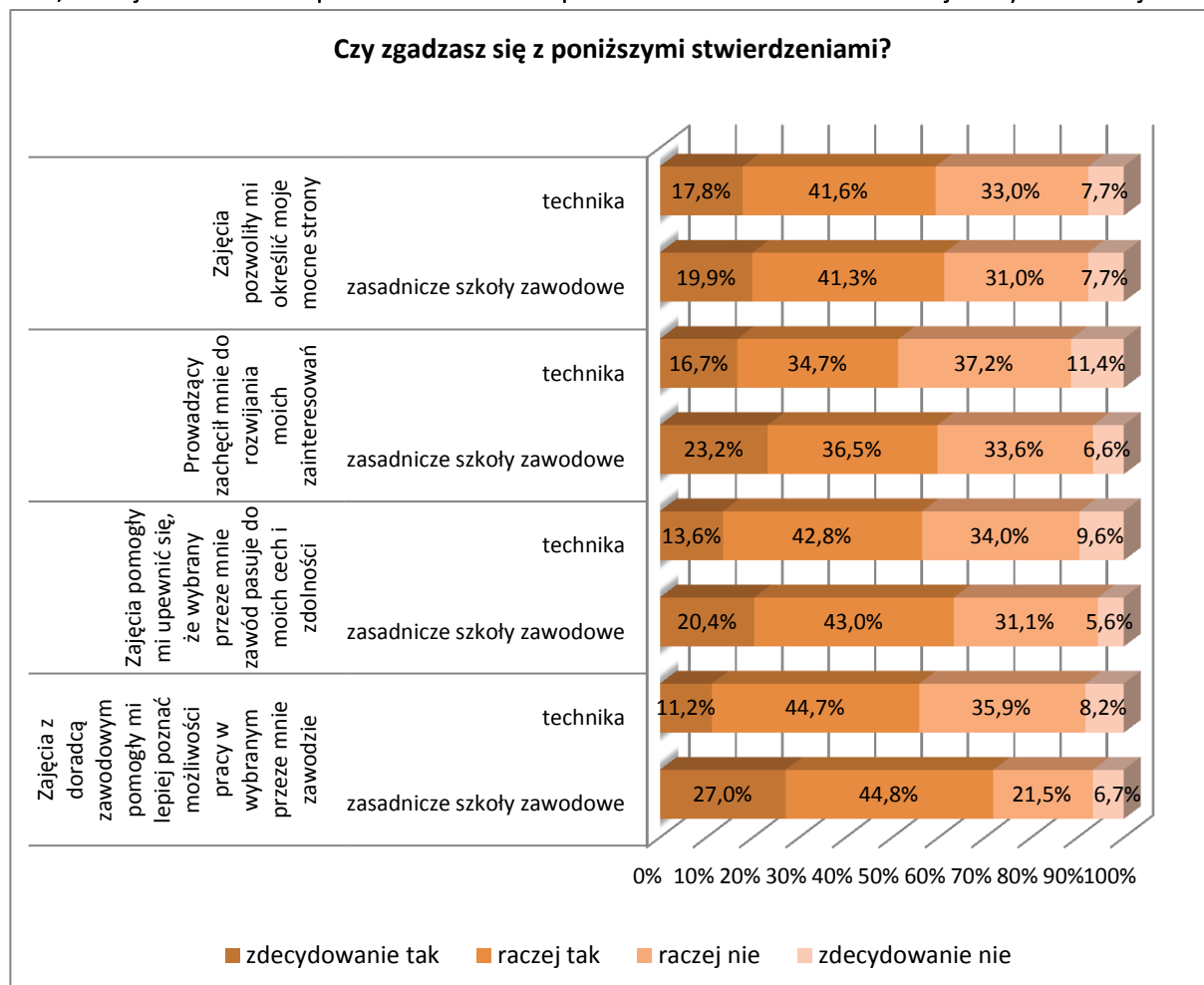

źródło: badania własne, n=2006

Zajęcia z doradcą zawodowym prowadzone w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych pozwoliły większości uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych uzyskać wiedzę o możliwościach pracy w danym zawodzie, choć średnio co 3 uczeń szkoły zawodowej i blisko co 2 uczeń technikum nie uzyskał informacji w tym zakresie podczas takich spotkań. 63,4% uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz 56,4% uczniów szkół technicznych zadeklarowało jednak, iż kontakt z doradcą zawodowym pozwolił im upewnić się, że wybrany zawód pasuje do posiadanych cech i indywidualnych zdolności. 51,4% uczniów techników i 59,7% uczniów zasadniczych szkół zawodowych zadeklarowało, iż zajęcia z doradztwa

edukacyjno-zawodowego wzbudziły w nich chęć rozwijania swoich zainteresowań. 59,4% uczniów techników oraz 61,2% uczniów zasadniczych szkół zawodowych dostrzega również wpływ zajęć z doradcą na zidentyfikowanie swoich mocnych stron. We wszystkich omówionych kryteriach lepsze efekty doradztwa edukacyjno-zawodowego odnotowano zatem w zasadniczych szkołach zawodowych.

Rysunek 12. Doradztwo edukacyjno-zawodowe a określenie predyspozycji zawodowych, identyfikacja mocnych stron, rozwój zainteresowań i poznanie zawodów w opinii uczniów technikum i zasadniczej szkoły zawodowej.

źródło: badania własne, n=812

W jakim stopniu doradztwo edukacyjno-zawodowe pomogło uczniom nabyć wiedzę o rynku pracy?

Tematyka poszukiwania pracy jest najszerszej poruszana podczas zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach technicznych i zawodowych, co potwierdziły badania z udziałem uczniów – 66,9% uczniów techników i 75,8% uczniów zasadniczych szkół zawodowych. Tylko 24,2% uczniów techników i 33,2% uczniów zasadniczych szkół zawodowych zadeklarowało, że spotkania z doradcą nie przekazały im wiedzy i umiejętności niezbędnych do skutecznego poszukiwania pracy. Najgorsze rezultaty w tym obszarze zanotowano w liceach, zarówno objętych wsparciem w ramach inicjatyw unijnych, jak i w pozostałych placówkach na tym poziomie edukacji. Może to wynikać z chęci

kontynuowania nauki przez uczniów liceów na uczelniach wyższych, a tym samym potrzeby uzyskania pomocy w wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej zamiast informacji o sposobach poruszania się po rynku pracy.

Tabela 10. Doradztwo edukacyjno-zawodowe a umiejętność poszukiwania pracy przez uczniów.

Czy dzięki udziałowi w zajęciach wiesz, na czym polega szukanie pracy?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
zdecydowanie tak	22,8%	15,9%	27,1%	22,4%	28,6%	20,9%	7,5%	9,5%	8,6%
raczej tak	39,1%	46,0%	34,9%	39,5%	47,2%	46,0%	35,9%	33,0%	34,3%
raczej nie	26,6%	24,3%	25,9%	25,8%	18,6%	24,4%	31,9%	36,2%	34,3%
zdecydowanie nie	11,6%	13,8%	12,1%	12,3%	5,6%	8,8%	24,7%	21,3%	22,8%

źródło: badania własne, n=2818

Zajęcia z doradztwa edukacyjno-zawodowego powinny wyposażać młodzież w wiedzę o rynku pracy i sposobach poruszania się po nim. Uczniowie wszystkich typów szkół doceniają zwłaszcza dwa atuty, które sprzyjają uzyskaniu zatrudnienia – skończenie odpowiedniej szkoły oraz posiadanie doświadczenia zawodowego. Uczniowie dostrzegają także konieczność nauki języków obcych, co świadczy o rozumieniu przez nich konieczności nabywania kluczowych na rynku pracy kompetencji.

Tabela 11. Czynności konieczne do podjęcia pracy w opinii uczniów.

Co, Twoim zdaniem, trzeba przede wszystkim zrobić, żeby dostać pracę?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
skończyć odpowiednią szkołę	86,7%	80,8%	84,1%	84,1%	65,4%	63,6%	74,1%	64,1%	68,2%
skończyć dodatkowe kursy albo szkolenia	21,9%	23,4%	24,1%	23,1%	30,5%	36,7%	30,0%	26,1%	27,7%
mieć doświadczenie zawodowe	44,5%	37,6%	38,8%	40,5%	51,5%	45,9%	37,8%	40,0%	39,1%
znać języki obce	40,9%	50,1%	35,8%	45,2%	28,9%	48,2%	47,9%	55,2%	52,2%
mieć znajomości	20,4%	22,9%	19,6%	20,8%	29,2%	36,2%	37,8%	39,4%	38,7%
wybrać zawód, na który jest zapotrzebowanie	22,7%	19,3%	18,6%	20,3%	12,8%	17,2%	29,1%	26,5%	27,6%
dobrze przygotować swoje CV	15,0%	15,4%	15,9%	15,4%	12,5%	11,6%	9,1%	12,7%	11,2%
wytrwale i aktywnie szukać pracy	23,4%	21,0%	19,9%	21,4%	15,3%	21,5%	19,1%	15,8%	17,2%

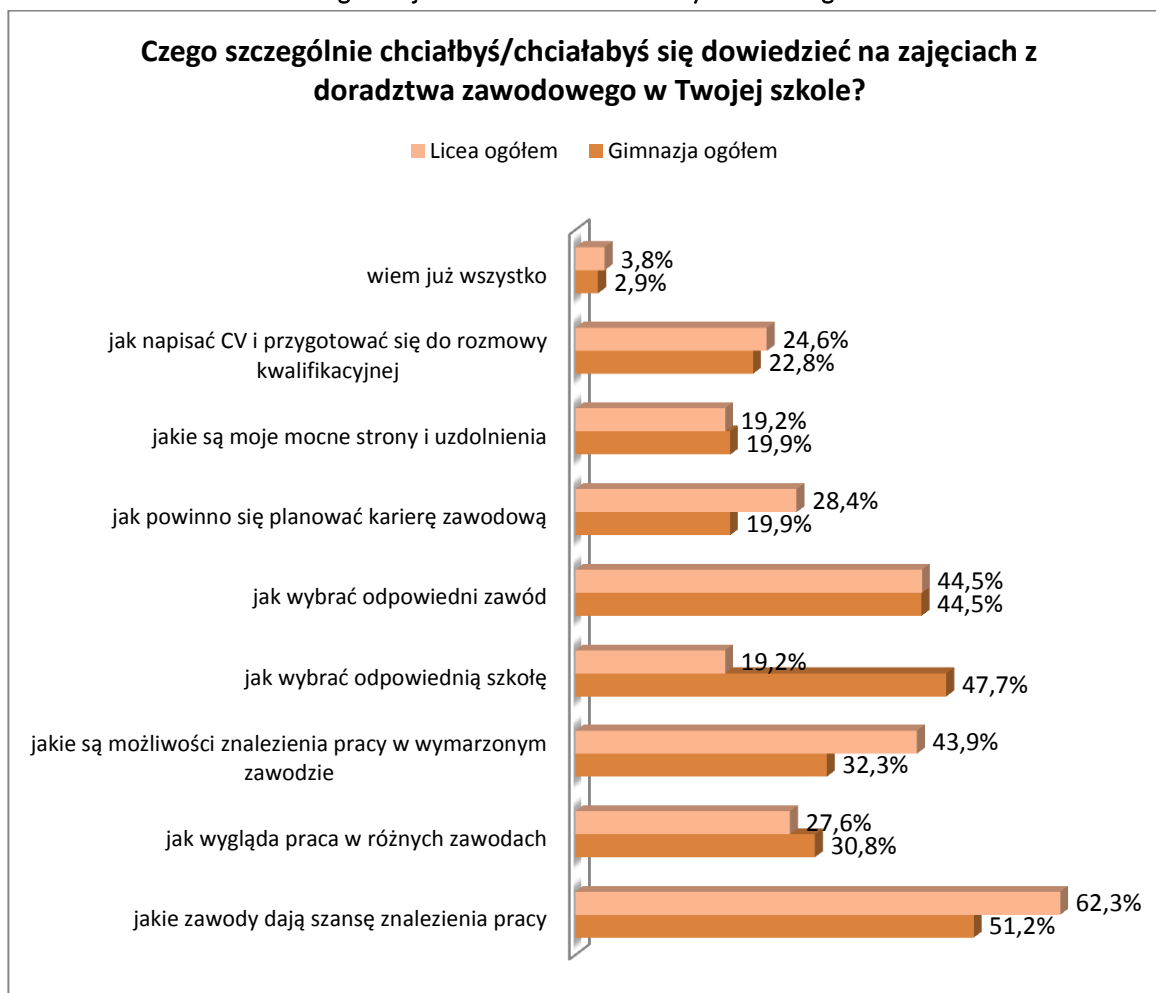
źródło: badania własne, n=5237

Jakie są oczekiwania uczniów względem zakresu działań doradcy zawodowego?

Wśród trzech najczęściej wskazywanych przez gimnazjalistów oczekiwań wobec doradcy zawodowego wskazywanych należy wymienić zapoznanie z zawodami, jakie dają szansę na zatrudnienie (51,2%), pomoc w wyborze kolejnej szkoły (47,7%) oraz wsparcie podczas podejmowania decyzji o odpowiednim zawodzie (44,5%). Licealiści wyrazili podobne zainteresowanie tematyką szans na znalezienie pracy

w danym zawodzie (62,3%) oraz pomocą w wyborze odpowiedniego zawodu (44,5%), lecz ponadto oczekują także wskazania możliwości pracy w danym zawodzie (43,9%). Uczniowie gimnazjów i liceów ogólnokształcących w mniejszym stopniu oczekują planowania kariery zawodowej wspólnie z doradcą, przygotowania do rozmowy kwalifikacyjnej oraz nauki tworzenia dokumentów aplikacyjnych.

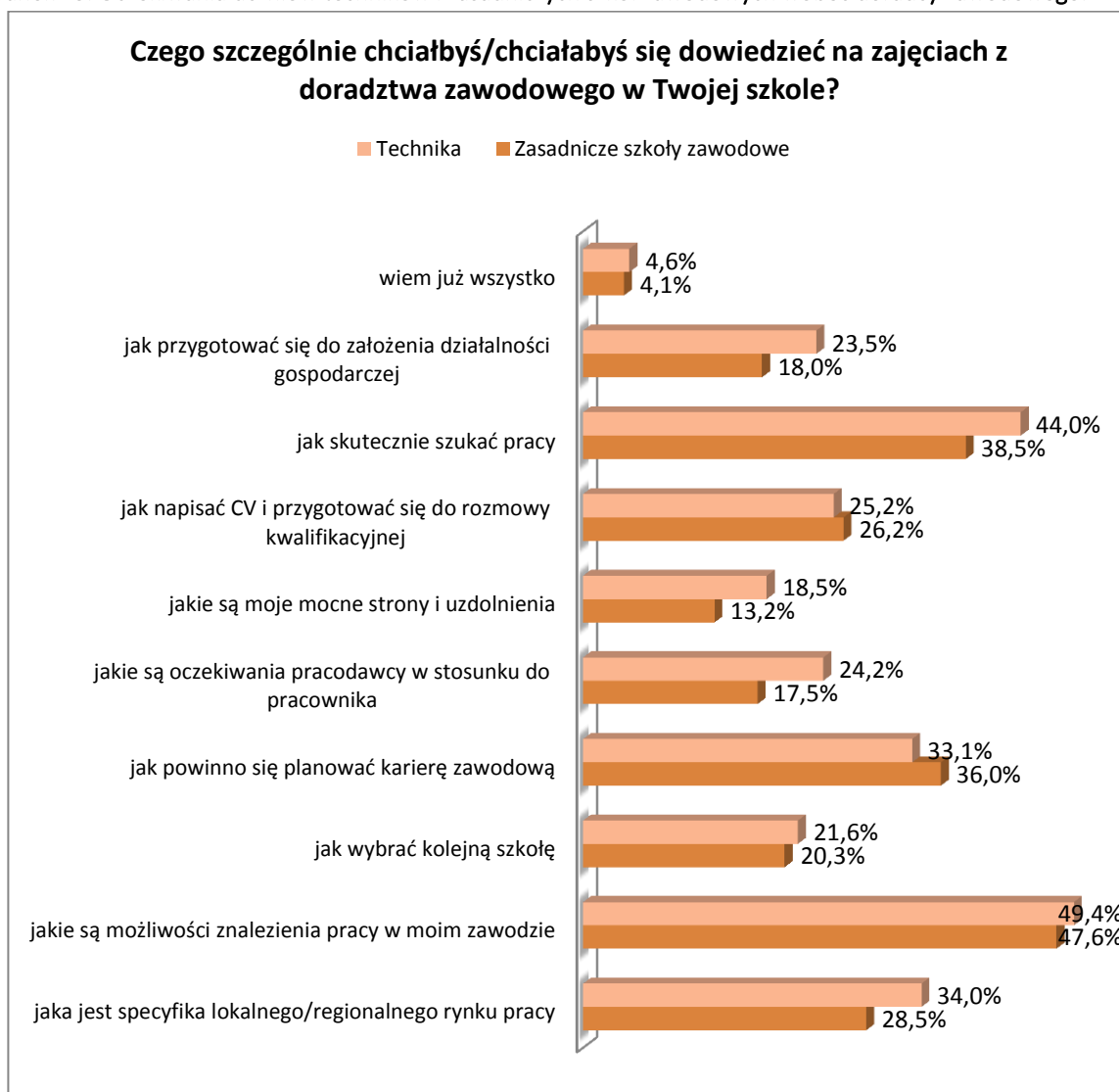
Rysunek 13. Oczekiwania uczniów gimnazjów i liceów wobec doradcy zawodowego.

źródło: badania własne, n=3937

Uczniowie szkół technicznych i zawodowych oczekują od doradcy zawodowego głównie zapoznania z możliwościami znalezienia pracy w swoim zawodzie (49,4% uczniów techników i 47,6% uczniów zasadniczych szkół zawodowych), wskazania skutecznych metod poszukiwania pracy (44,0% uczniów techników i 38,5% uczniów zasadniczych szkół zawodowych), a także zaplanowania wspólnie z doradcą kariery zawodowej (33,1% uczniów techników i 36,0% uczniów zasadniczych szkół zawodowych). Co ciekawe, uczniowie na tym etapie edukacji są w niewielkim stopniu zainteresowani poznaniem specyfiki lokalnego i regionalnego rynku pracy, a także wymagań stawianym pracownikom przez pracodawców. 4,6% uczniów techników oraz 4,1% uczniów zasadniczych szkół zawodowych zadeklarowało, iż posiadają już kompletną wiedzę związaną z planowaniem kariery edukacyjnej i zawodowej.

Rysunek 13. Oczekiwania uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych wobec doradcy zawodowego.

źródło: badania własne, n=1300

Najbardziej odpowiednią formą kontaktu ze szkolnym doradcą są zajęcia grupowe w klasie, co widać w przypadku niemal każdego typu szkoły. Dostrzega się jednak zwiększoną potrzebę odbywania z doradcą zawodowym indywidualnych spotkań w przypadku uczniów liceów ogólnokształcących.

Tabela 12. Preferowane przez uczniów formy kontaktu z doradcą zawodowym.

Pytanie 7. Jaka forma kontaktu ze szkolnym doradcą zawodowym najbardziej Ci odpowiada?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
spotkania indywidualne	37,3%	32,7%	28,5%	32,8%	22,4%	37,5%	44,5%	56,2%	51,4%
zajęcia grupowe w klasie	51,5%	58,4%	60,9%	56,9%	65,7%	51,3%	46,8%	37,4%	41,3%
warsztaty pozalekcyjne	7,7%	6,4%	6,3%	6,9%	8,6%	6,8%	3,6%	3,3%	3,4%
zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych)	2,5%	1,5%	3,8%	2,7%	2,1%	3,6%	3,6%	2,1%	2,7%
inne	1,0%	1,0%	0,4%	0,8%	1,2%	0,8%	1,4%	1,1%	1,2%

źródło: badania własne, n=5237

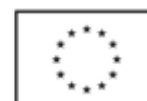
Wśród wskazywanych przez uczniów dodatkowych oczekiwań należy wskazać:

- uzyskanie wiedzy praktycznej o pracy w danym zawodzie,
- organizacja spotkań z pracodawcami i osobami wykonującymi pracę w danym zawodzie,
- spotkania indywidualne pozwalające określić możliwości pracy danego ucznia w wybranym przez niego zawodzie,
- realizacja ciekawych i pozwalających na aktywność zajęć, np. w formie warsztatów,
- określenie predyspozycji, w tym fizycznych, do wykonywania danego zawodu,
- prezentacja poszczególnych zawodów w formie kilkuminutowych filmów,
- możliwość praktycznego poznania specyfiki pracy w danym zawodzie, np. w formie praktyk bądź dni otwartych u przedsiębiorców.

5.4. Trwałość działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego prowadzonych w ramach realizowanych projektów PO KL

Projekty współfinansowane z środków europejskich pozwoliły szkołom przede wszystkim przeprowadzić spotkania grupowe dla uczniów (92,2% szkół realizujących projekty), zorganizować spotkania dla uczniów w formie indywidualnej (80,4%) oraz zapewnić młodzieży wyjazdy do pracodawców (62,7%). Do najmniej popularnych zadań realizowanych w ramach projektów należało tworzenie Szkolnych Ośrodków Kariery, a także zwiększanie kompetencji zawodowych doradców zawodowych oraz nauczycieli odpowiedzialnych za wypełnianie zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Po zakończeniu projektu 64,7% szkół kontynuuje prowadzenie spotkań indywidualnych z uczniami, 60,8% prowadzenie spotkań grupowych z uczniami, a 52,9% organizuje młodzieży wyjazdy do pracodawców, co ukazuje trwałość tych działań po zaprzestaniu finansowania projektów. Utworzone w ramach projektów Szkolne Ośrodki Kariery działają po zakończeniu czynności projektowych w placówkach objętych badaniem. Utrzymała się także liczba miejsc przeznaczonych do świadczenia usług doradztwa

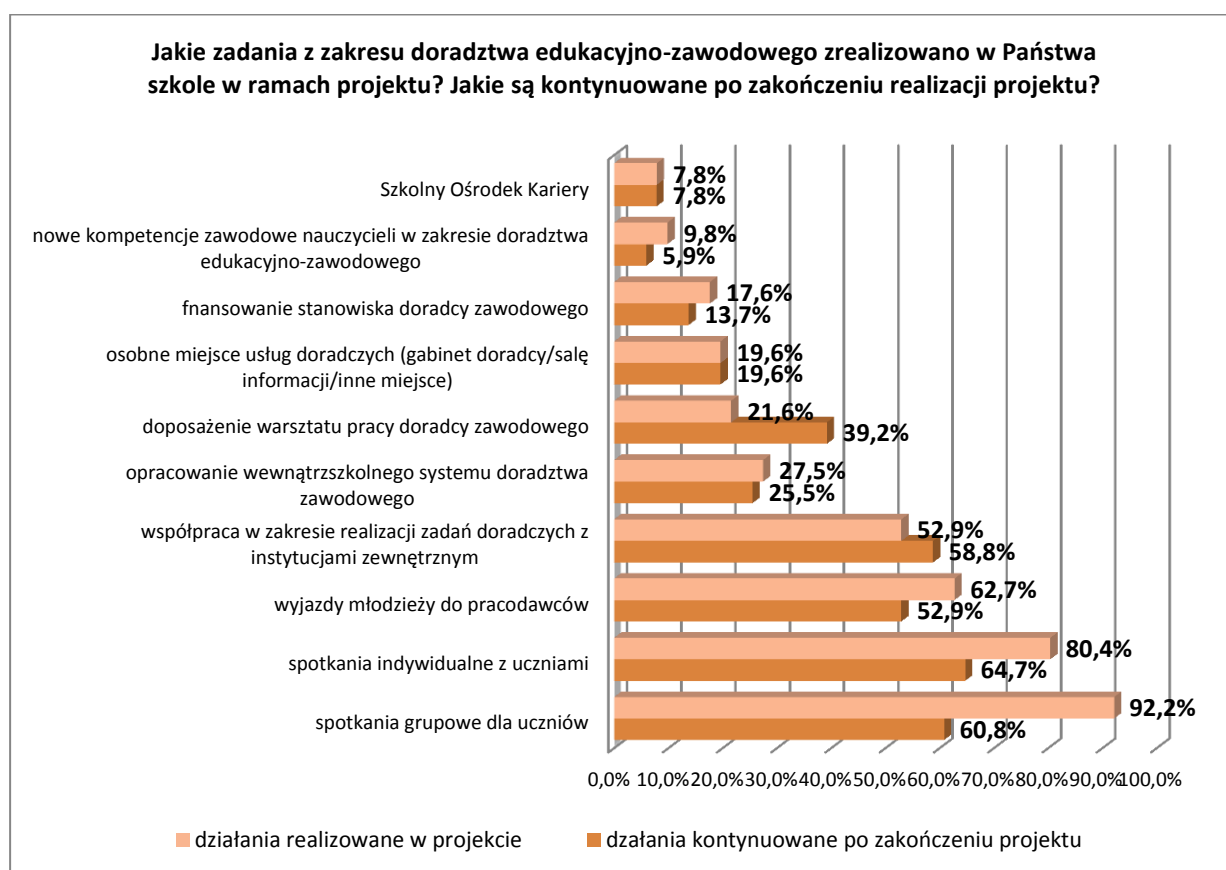

edukacyjno-zawodowego w szkołach, takich jak gabinet doradcy czy sala informacji. **Nie udało się natomiast zachować wszystkich stanowisk doradcy zawodowego, jakie utworzono dzięki finansowej pomocy zewnętrznej.** Warto jednak podkreślić, iż jedynie 3,9% szkół objętych wsparciem nie dostrzega żadnych trwałych efektów projektów.

Wśród krótkoterminowych efektów działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w ramach projektów należy zatem wskazać: spotkania indywidualne i grupowe dla uczniów, wyjazdy młodzieży do pracodawców, opracowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, finansowanie stanowiska doradcy zawodowego oraz wyposażanie w nowe kompetencje szkolnych doradców zawodowych.

Wśród długoterminowych efektów działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w ramach projektów należy natomiast wskazać: doposażenie warsztatu pracy doradcy zawodowego, osobne miejsce przeznaczone do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego (np. gabinet doradcy lub sala informacyjna), działalność Szkolnego Ośrodka Kariery oraz współpraca w zakresie realizacji zadań doradczych z instytucjami zewnętrznymi.

Rysunek 15. Działania zrealizowane podczas projektów i kontynuowane po ich zakończeniu przez szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne.

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=51

Po zakończeniu finansowania w ramach projektów szkoły wstrzymują większość zadań, jakie wynikały z inicjatywy unijnej. Po pierwsze, projekt zakładał przeznaczenie określonej liczby godzin na doradztwo, co po zakończeniu finansowania przestaje obowiązywać. Po drugie, projekt gwarantował środki finansowe na narzędzia, materiały, wyjazdy z uczniami czy warsztaty, co zostaje wstrzymane wraz z końcem udziału w projekcie. Po trzecie, doradztwem zawodowym w ramach projektu zajmowały się nierzadko zewnętrzne firmy, dlatego ustanie czynności projektowych nie prowadzi do zachowania żadnych trwałych efektów wsparcia unijnego w placówce edukacyjnej:

Te pewne zadania już po prostu się rozchodzą, bo nie ma na nie pieniędzy. Bo ja potem, żeby wyjechać z uczniami do Gdańska na przykład to już nie dostanę pieniędzy na uczelnię czy na autobus, czy na opiekunów.

[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Największą szansę na długotrwałe utrzymanie się mają działania prowadzące do:

- inwestycji w gabinet doradcy zawodowego, sali informacyjnej bądź innego miejsca przeznaczonego do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- zakup elementów wyposażenia miejsca przeznaczonego do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- zakup trwałych materiałów, testów i narzędzi,
- wyposażenia w wiedzę i kompetencje osób odpowiedzialnych za doradztwo edukacyjno-zawodowe w danej placówce.

Obecnie takie działania są podejmowane w projektach zdecydowanie rzadko – tylko 9,8% szkół realizujących projekty wyposażało nauczycieli w nową wiedzę i umiejętności z zakresu doradztwa dzięki otrzymanemu wsparciu, natomiast 13,7% szkół realizujących projekty przeznaczało fundusze na zwiększenie kompetencji zawodowych szkolnemu doradcy zawodowemu. Dlatego planowane jest zwiększenie znaczenia wskazanych działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego podczas współfinansowania projektów w ramach PO KL:

Można to było tworzyć na przykład w formie nie tylko zajęć dla dzieci, ale też można tworzyć Inkubatory Przedsiębiorczości, Biura Karier - to będą trwałe struktury w szkołach, w ramach których uczniowie będą zdobywać informacje.

[przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP]

Nasz regionalny program będzie zwracał uwagę na podnoszenie kwalifikacji nauczycieli i doradców zawodowych. To oni przekazują tę wiedzę.

[przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP]

Pełna weryfikacja długotrwałych efektów osiągniętych dzięki realizacji projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 i Działania 9.2 PO KL nie jest możliwa z uwagi na dużą liczbę projektów zawierających element doradztwa edukacyjno-zawodowego, będących dopiero w trakcie realizacji:

W zakresie doradztwa edukacyjnego niewiele widać na naszym etapie - to są informacje, ile zrealizowano godzin doradztwa indywidualnego, grupowego, że utworzono Biuro Karier. Dodać też

należy, że te projekty zawierające w sobie doradztwo edukacyjne są w trakcie realizacji, więc dopiero w 2015 roku będziemy mogli coś więcej powiedzieć, jaki one przyniosły skutek.
[przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP]

5.5. Ocena wewnętrznej współpracy pedagogów, psychologów, doradców zawodowych, innych specjalistów włączonych w działania doradcze i rodziców w procesie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach

Średnio w co trzeciej pomorskiej szkole gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego realizuje jedna osoba, więc na niej ciąży odpowiedzialność za wspieranie uczniów. Doradcy zawodowi za szkół zauważają jednak niezrozumienie istoty i wysokiego priorytetu takich usług w swoim środowisku pracy – napotykają **opór ze strony dyrekcji oraz innych nauczycieli, którzy nie wyrażają zgody na poświęcenie swoich lekcji przedmiotowych w celu zapewnienia młodzieży zajęć z doradcą zawodowym.**

Większość pomorskich szkół objętych badaniem deklaruje prowadzenie konsultacji bądź spotkań z rodzicami w ramach usług doradztwa edukacyjno-zawodowego (65,9%). Takich działań nie prowadzi zatem średnio co trzecia placówka edukacyjna. **Spółród uczestniczących w badaniu poradni, wszystkie potwierdziły prowadzenie w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego konsultacji i spotkań z rodzicami uczniów (20).**

W szkołach obserwuje się niezadowalający poziom i niską jakość współpracy pomiędzy osobami realizującymi doradztwo edukacyjno-zawodowe a rodzicami uczniów, choć taka współpraca jest niezwykle istotna w kontekście podejmowania przez młodzież decyzji związanych z dalszym kształceniem i życiem zawodowym. Uczniowie zwracają bowiem dużą uwagę na opinię rodziców – według informacji uzyskanych od doradców z poradni psychologiczno-pedagogicznych są oni wymieniani zawsze na pierwszym bądź drugim miejscu wśród autorytetów młodzieży. Szczególnie niska jakość współpracy z rodzicami uczniów widoczna jest w szkołach na obszarach wiejskich:

Widać to szczególnie po osobach z terenów wiejskich. Mówią „przecież jakoś to będzie, przecież pójdzie do jakiejś szkoły”, czyli ta świadomość jest mniejsza.
[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Szkoły podejmują działania mające na celu nawiązanie dialogu z rodzicami, jednak organizacja spotkań nie przynosi zadowalających rezultatów ze względu na bardzo niską frekwencję. Odnotowuje się spotkania z doradcami zawodowymi podczas zebrań z rodzicami, jednak nie są oni zainteresowani uzyskaniem informacji w tym obszarze. Innym sposobem stosowanym w szkołach celem nawiązania współpracy z rodzicami uczniów jest platforma internetowa, na której zamieszczane są wszelkie informacje o podejmowanych w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego akcjach. Można tu uzyskać także wiedzę o tym, czym jest doradztwo. Przez platformę do rodziców trafiają zaproszenia na różnego rodzaju wydarzenia w ramach doradztwa, jednak rodzice nie wyrażają zainteresowania uczestnictwem.

W opinii doradców zawodowych, **rodzice przerzucają odpowiedzialność na odpowiednie instytucje i nie traktują poważnie tematu doradztwa edukacyjno-zawodowego:**

Był to dzień, kiedy były spotkania z rodzicami, i to miało być po. Była informacja, że nie będzie to jakoś długo trwało, bo wiadomo, że trzeba szanować czas rodziców, ale przyszły dwie osoby. Jedna osoba z gimnazjum i jedna osoba z liceum.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Ja mam podobne doświadczenia, co koleżanka, i cokolwiek nie zorganizuję i kogo nie zaproszę to 12 osób to i tak sukces. Niektórzy rodzice scedowali wszystko na szkołę, tak mi się czasami wydaje.

[doradca zawodowy z gimnazjum]

W przedszkolu to jest tak, że na temat rodzaju kredek to potrafią rodzice dyskutować zapalczywie i siedzieć 3 godziny na zebraniu. A w momencie najtrudniejszym, wieku dorastania, to z ledwością on się da namówić, żeby przyjść na zebranie dwa czy trzy razy do roku.

[doradca zawodowy ze szkoły o profilu techniczno-zawodowym]

Brak odpowiedniej wiedzy o możliwościach dalszego kształcenia oraz sytuacji na rynku pracy uniemożliwia rodzicom udzielenie pomocy dzieciom w wyborze kolejnej szkoły. Rodzicami kierują również często własne ambicje i wyobrażenia o idealnej pracy, co okazuje się negatywne w skutkach dla uczniów. Biorąc pod uwagę prestiż liceów ogólnokształcących, przekonują dzieci do wyboru tego typu szkoły, choć uczeń wolałby kontynuować naukę w szkole zawodowej. Uczniowie o wyjątkowych zdolnościach w danej dziedzinie wiedzy decydują się na szkoły zawodowe, ponieważ z przyczyn finansowych rodzice sugerują miejscową szkołę zawodową zamiast oddalonej od miejsca zamieszkania uczelni wyższej. Doradcy zawodowi wskazali również przypadki ukrywania przez rodziców chorób swoich dzieci, gdyż stanowiłyby one przeszkodę w przyjęciu do danej szkoły bądź wykonywaniu określonego zawodu.

Zakres i jakość współpracy z rodzicami należy wzmocnić. Zadaniem doradców zawodowych ze szkół i poradni psychologiczno-pedagogicznych powinno być uświadomienie rodzicom ich ważnej roli w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych przez uczniów. Rodzice zazwyczaj nie wiedzą, że mogą pomóc swoim dzieciom, dlatego potrzebują ukierunkowania i jasnych porad w tym zakresie. Brakuje zatem sprawnego przepływu informacji pomiędzy doradcami zawodowymi, wychowawcami, dyrekcją i rodzicami.

W proces włączania rodziców do realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego powinny być włączone trzy osoby – wychowawca klasy, dyrektor i uczeń:

Jeśli on powie: „mamo, przyjdzie Pani, która będzie mówiła o rzeczach ważnych”, to jeśli usłyszysz on zaproszenie z trzech ust, pomyśli, że dziecku się nie odmawia. Wówczas rodzice często spełniają to oczekiwanie.

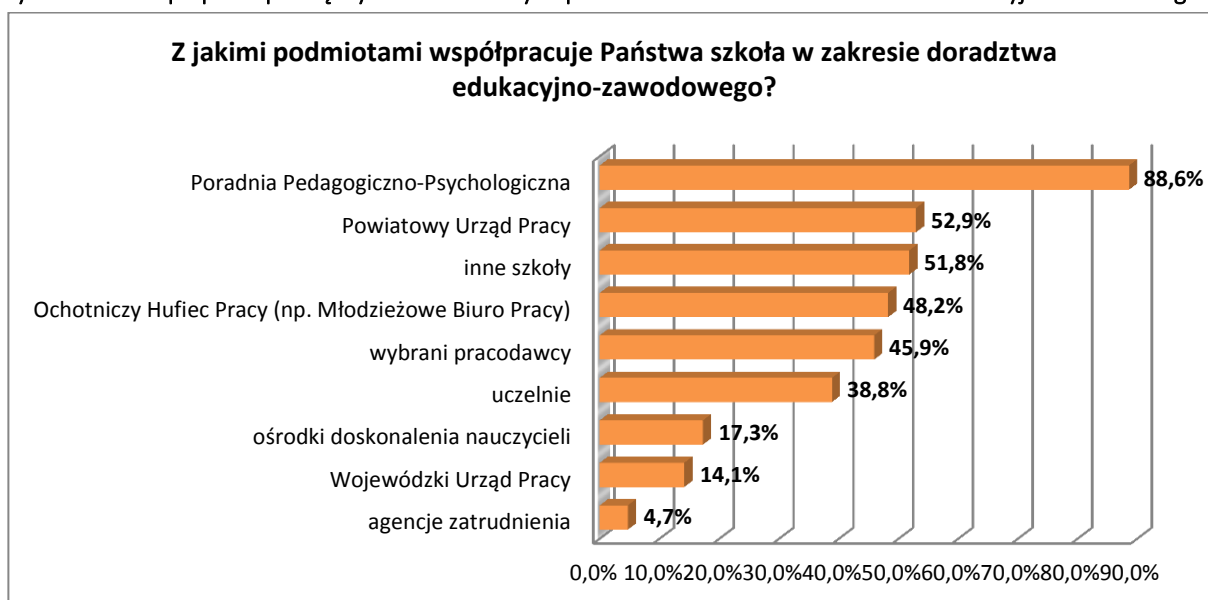
[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

5.6. Ocena zewnętrznej współpracy szkół, poradni psychologiczno-pedagogicznych i Ochotniczych Hufców Pracy w procesie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego

Pomorskie szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne uczestniczące w badaniu współpracują głównie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi w zakresie realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego, co dotyczy aż 88,6% placówek. Zdecydowanie rzadziej podejmują wspólne działania z powiatowymi urzędami pracy (52,9%), innymi szkołami (51,8%) oraz Ochotniczymi Hufcami Pracy (48,2%). Placówki edukacyjne najrzadziej współpracują z agencjami zatrudnienia, Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz ośrodkami doskonalenia nauczycieli. Pomimo pozostawania w stałym kontakcie z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, zakres współpracy nie zawsze jest zadowalający – odnotowano przypadki, gdy na jedną klasę przypadały tylko 2 godziny zajęć z doradcą reprezentującym poradnię w ciągu roku.

Rysunek 16. Współpraca pomiędzy szkołami a innymi podmiotami w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Zdecydowanie niezadowalający jest poziom współpracy pomiędzy szkołami a Ochotniczymi Hufcami Pracy, które oferują kompleksowe wsparcie w tym zakresie, a ponadto posiadają możliwość dojazdu nawet do odległych, zlokalizowanych na obszarach wiejskich placówek. Wywiad IDI z przedstawicielem OHP wykazał, iż większość oferowanych przez OHP usług skierowanych jest do uczniów różnych typów szkół. Powinno to skłaniać szkolnych doradców, pedagogów i dyrekcję do zapraszania doradców zawodowych z OHP w celu zapewnienia uczniom profesjonalnych zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego. Wywiady FGI ze szkolnymi doradcami zawodowymi wykazały, że o tym, które szkoły uzyskują pomoc decyduje kolejność zgłaszania się po wsparcie. Pomimo zachęt do współpracy ze strony OHP, pojawiają się trudności w postaci ograniczonych możliwości finansowych i czasowych na dotarcie przedstawicieli Ochotniczych Hufców Pracy do wszystkich zainteresowanych współpracą szkół:

W praktyce wygląda to tak, że szkoła kontaktuje się z nami i pyta, co możemy zaproponować. Nasi doradcy przedstawiają ofertę i umawiają się na spotkanie lub cykl spotkań. Przekazują materiały metodyczne osobie zajmującej się poradnictwem zawodowym w szkole, bo bardzo często takie osoby nie są przygotowane, by pełnić taką rolę. To są często nauczyciele przekwalifikowani, którzy pełnią taką funkcję z racji tego, że jest taki obowiązek, natomiast my posiadamy taką wiedzę, jakiej nie posiadają szkoły.

[przedstawiciel OHP]

Bo ja na przykład też chciałam współpracy, ale już nie mieli na dojazd. Tak jak mówię – szkoły wiejskie, zawsze to jest tak samo, że jak my musimy gdziekolwiek dojechać to do nas też muszą przyjechać. I tak się kiedyś nie załapałam, za późno zadzwoniłam i już nie przyjechali.

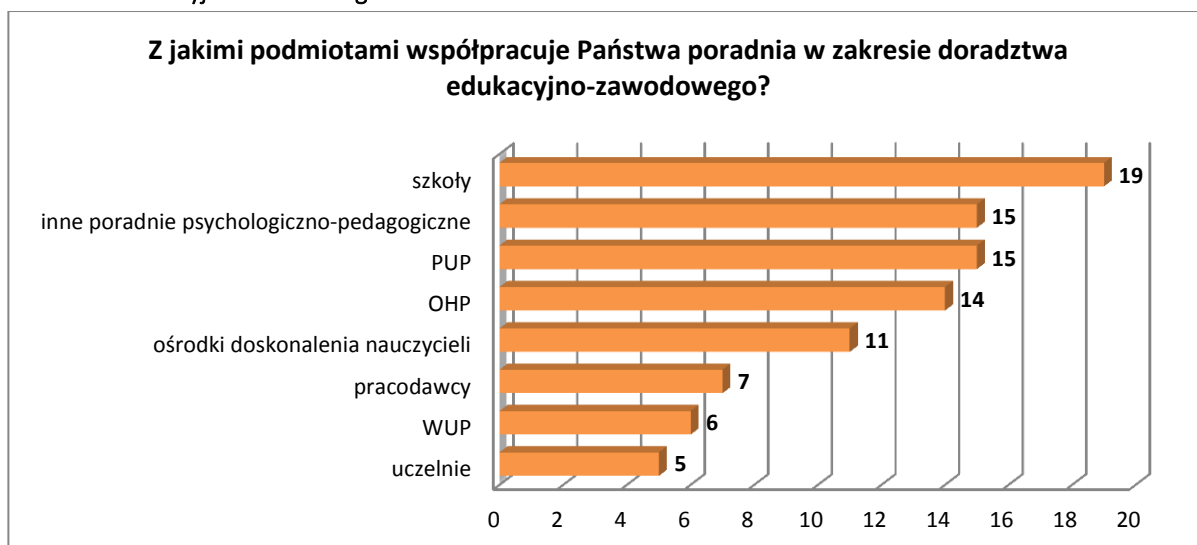
[doradca zawodowy z gimnazjum]

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne najczęściej podejmują współpracę ze szkołami - zadeklarowały to niemal wszystkie badane podmioty (19 na 20). Wskazane podmioty realizują działania wspomagające nauczycieli i innych specjalistów zajmujących się w szkołach poradnictwem edukacyjno-zawodowym. Obejmują one przede wszystkim konsultacje i doradztwo dla tych osób, a także szkolenia, warsztaty i współpracę w zakresie organizacji wsparcia w szkołach. Poradnie koordynują również pracę nauczycieli i specjalistów w zakresie udzielania wsparcia w placówkach edukacyjnych. W przypadku szkół nie posiadających doradcy zawodowego ta współpraca ma charakter bardziej systematyczny, natomiast do szkół realizujących samodzielnie usługi doradztwa reprezentant poradni udaje się w razie wystąpienia wyjątkowych trudności, wymagających specjalistycznego podejścia.

Tylko co 4 poradnia nie podejmuje współpracy w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego z innymi poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, z powiatowym urzędem pracy lub z Ochotniczymi Hufcami Pracy. Oznacza to, że obok szkół są to najbliżsi partnerzy w zakresie realizacji zadań związanych z doradztwem edukacyjno-zawodowym. Jednocześnie zauważa się, że stosunkowo rzadko poradnie podejmują się kooperacji na tym polu ze szkołami wyższymi czy Wojewódzkim Urzędem Pracy.

Rysunek 17. Współpraca pomiędzy poradniami psychologiczno-pedagogicznymi a innymi podmiotami w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

W pierwszym półroczu roku szkolnego 2013/2014 połowa poradni objęło swoją pomocą mniej niż 40%⁸ szkół ze swojego obszaru działania. Zasięg działań poradni w tym okresie obejmował od 12% do 100% wszystkich szkół z rejonu poradni. Przeciętne wyniki w tym zakresie wskazują na ograniczone możliwości w zakresie udzielania wsparcia.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne są szczególnie zainteresowane rozszerzeniem współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz powiatowymi urzędami pracy z uwagi na wartość takiego współdziałania a niezadowalający obecnie jego poziom. Obecnie, w porozumieniu z doradcami zawodowymi z PUP, organizowane są spotkania dla uczniów, pozwalające przybliżyć specyfikę poszczególnych zawodów oraz ofertę instytucji pomocnych w rozwoju edukacyjno-zawodowym. Współpracę warto rozszerzyć o wzajemną komunikację w obszarze rynku pracy i zachodzących na nim przeobrażeń w wymiarze lokalnym:

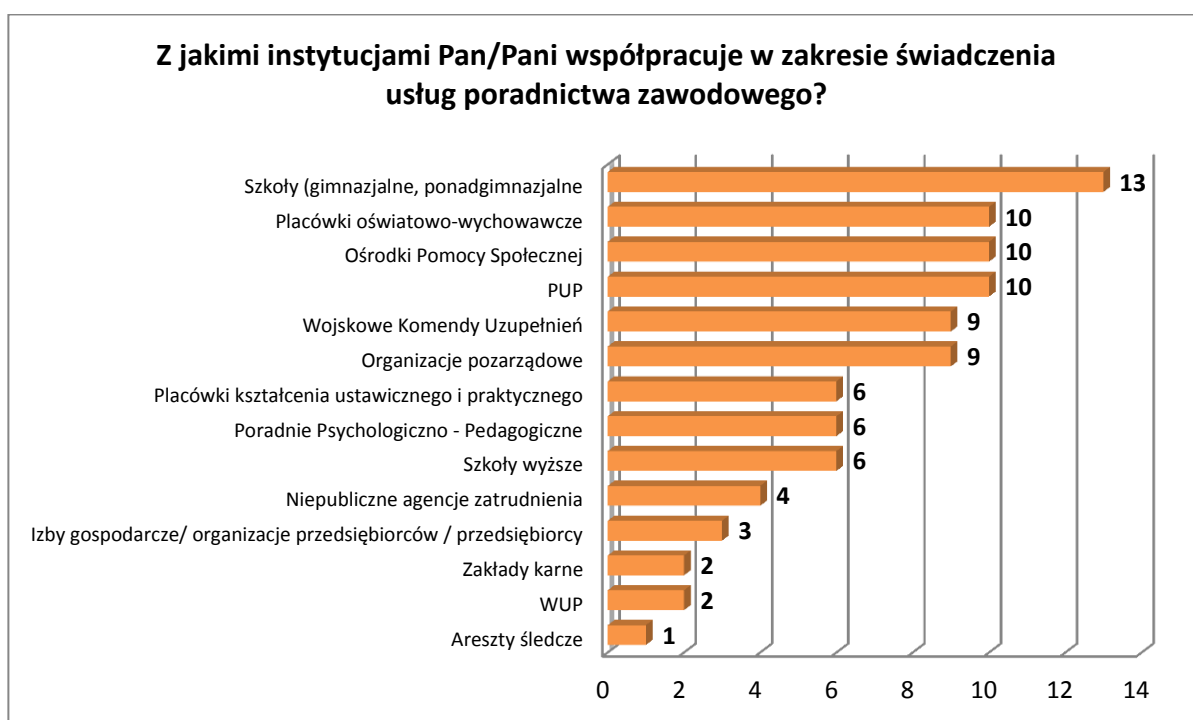
Powiatowe i Wojewódzkie Urzędy Pracy na pewno. Oni mają szeroką wiedzę o rynku pracy, szczególnie tym lokalnym. To jest to, co nas najbardziej interesuje, a trudno tą wiedzę zdobywać, a dzięki nim jest to możliwe. Ta współpraca i wymiana informacji powinna być ścisła. Na razie to jest tak, że mogę wejść na stronę Wojewódzkiego Urzędu Pracy i sobie poczytać. Oni organizują też raz w roku takie konferencje na różne tematy, ostatnie było o wypaleniu zawodowym, natomiast poza tym nie mamy stałej współpracy.
[doradca zawodowy z porani psychologiczno-pedagogicznej]

Warto byłoby z tym urzędem nawiązać kontakt. Ja mam taki pomysł, żeby w tym roku zaprosić przedstawiciela powiatowego urzędu pracy, który powie młodzieży i rodzicom, jakie jest aktualnie zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy. Ja mogę o tym powiedzieć na podstawie informacji z Internetu, natomiast nie jestem szczegółowo przygotowana, jak osoba, która analizuje rynek pracy.
[doradca zawodowy z porani psychologiczno-pedagogicznej]

⁸ Me=40%, to znaczy, że połowa wartości jest większa lub równa, a połowa jest mniejsza lub równa medianie.

Większość doradców zawodowych zatrudnionych w OHP współpracowało z innymi instytucjami w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego – 13 osób. Najczęściej współpraca odbywa się z następującymi instytucjami: szkołami (gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi), PUP, ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowo-wychowawczymi oraz wojskowymi komendami uzupełnień i organizacjami pozarządowymi. Współpraca taka realizowana jest najczęściej na drodze bezpośrednich kontaktów oraz podpisanych porozumień o współpracy. Najrzadziej kooperacja następuje z aresztami śledczymi, zakładami karnymi oraz WUP i izbami gospodarczymi/organizacjami przedsiębiorców/przedsiębiorcami. Doradcy zawodowi natomiast nie wskazali w przypadku żadnej z wykazanych instytucji na zaistnienie form współpracy wynikających z przepisów prawa, czy w ramach wspólnego realizowanych projektów finansowanych ze środków EFS. Najczęstszym działaniem podejmowanymi we współpracy ze szkołami jest prowadzenie indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego. W drugiej kolejności respondenci wskazywali, że współpraca odbywa się poprzez uczestnictwo w targach edukacyjnych, dniach otwartych oraz poprzez organizowanie targów pracy. Wśród pozostałych form współdziałania należy wymienić: organizowanie warsztatów grupowych i zajęć indywidualnych z poradnictwa i zawodoznawstwa dla uczniów, wspólne realizowanie projektów szkolnych oraz organizacja szkoleń i seminariów. Szkoły uzyskują również bieżące informacje o podejmowanych przez OHP projektach i innych inicjatywach, by mogły włączyć się w te działania.

Rysunek 18. Współpraca pomiędzy OHP a innymi podmiotami w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Doradcy zawodowi zwracają uwagę na **chaos we współpracy** pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w realizację doradztwa edukacyjno-zawodowego. Możliwości współpracy jest bardzo wiele, lecz brakuje zaplanowania jej poszczególnych etapów i wskazania przedstawicieli instytucji, których obecność jest rzeczywiście zasadna. Ponadto, **brakuje regulacji prawnych wyznaczających pożądany kierunek wzajemnej**

współpracy oraz jednostki na poziomie województwa koordynującej takie działania. Obecnie każda z instytucji podlega odrębnemu podmiotowi i nie ma ścisłych wytycznych, z kim i w jakim zakresie nawiązać współpracę. Zdarza się także, że współpraca wynika z dobrej woli poszczególnych instytucji, gdyż nie jest wskazywana za pomocą przepisów.

Zaczyna się ujawniać taki problem, że jest tego wszystkiego chyba za dużo, i trzeba ocenić, które instytucje naprawdę powinny tam być. Jest bardzo wiele projektów, bardzo dużo przyjeżdża doradców edukacyjnych, personalni, zawodowi i naprawdę różne zajęcia się odbywają w szkołach.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

OHP podlegają pod Ministerstwo, Wojewódzki Urząd Pracy podlega pod Urząd Marszałkowski, urzędy pracy pod starostwa, szkoły pod samorząd lokalny, więc gdyby zostało stworzone coś na kształt Rady Programowej, to organizacje mogłyby się z sobą sprawniej komunikować. Mamy zapis, że musimy z sobą współpracować i wręcz chcemy. Dobrze byłoby stworzyć taką komórkę na poziomie województwa, byłaby to płaszczyzna do wymiany informacji czy organizowania wspólnych szkoleń, dzielenia się praktykami.

[przedstawiciel OHP]

Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego odróżnia od działań prowadzonych przez zewnętrznych doradców przede wszystkim:

- brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych i przygotowania merytorycznego osób świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach,
- brak ciągłości i systematyczności działania w ramach wewnątrzszkolnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach,
- przewaga warsztatów i zajęć grupowych nad doradztwem indywidualnym,
- brak wyraźnych priorytetów i celów związanych z doradztwem edukacyjno-zawodowym w poszczególnych klasach na danym poziomie kształcenia,
- niższy poziom współpracy z rodzicami w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- gorszy dostęp do materiałów, metod i narzędzi pomocnych w realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- niższe umiejętności w zakresie prowadzenia rozmowy doradczej z uczniami,
- posiadanie materiałów nieatrakcyjnych z punktu widzenia uczniów,
- korzystanie głównie z materiałów bezpłatnych, np. dostępnych w Internecie,
- brak pomieszczeń przystosowanych do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- ogólny, niezindywidualizowany charakter udzielanego uczniom wsparcia,
- brak aktualnej wiedzy o specyfice i wymogach rynku pracy,
- trudności w zainteresowaniu uczniów tematyką poruszaną na zajęciach,
- kojarzenie zajęć przez uczniów jako „lekkich”, ponieważ doradztwo realizowane jest najczęściej w ramach zastępstw przy nieobecności innych nauczycieli,
- bazowanie na wykładach i pogadankach zamiast testach, warsztatach czy grach,
- brak zaangażowania w realizację zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

5.7. Dobre praktyki w zakresie realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach

Sieć Doradców Zawodowych

W ramach Sieci Doradców Zawodowych, tworzonych przez Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego co dwa miesiące organizowane są spotkania dla przedstawicieli szkół i uczelni, podczas których obecni są także reprezentanci Wojewódzkiego Urzędu Pracy i organizacji działających w obszarze wspierania rynku pracy, a celem spotkań jest omówienie problemów utrudniających wdrażanie doradztwa i znalezienie odpowiednich rozwiązań praktycznych.

Dzień Przedsiębiorczości

Wskazana forma w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego objęła uczniów uczęszczających do liceum, stojących przed koniecznością wyboru dalszej drogi kształcenia, a posiadających często mylne wyobrażenie o poszczególnych zawodach. W ramach akcji uczniowie spędzają jeden dzień w wybranym miejscu pracy na mocy porozumień z przedsiębiorstwami i instytucjami, a odbywa się to przy włączeniu w działanie także rodziców. Dzięki temu uczniowie mają możliwość zweryfikowania swoich predyspozycji do wykonywania określonego zawodu:

U mnie w liceum były dwie kuzynki, które chciały być chirurgami, bo pochodzą z rodziny chirurgicznej. Poszły do szpitala wojewódzkiego, wujek operował akurat i mówi – „umyćcie się, idziecie, bo teraz będzie wyrostek tylko”. Poszły - ledwo skalpel przyłożył i jedna, i druga leżała. Zostały farmaceutkami, jak się dowiedziałem.

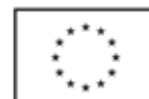
[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Ogólnopolski Tydzień Kariery

W ciągu Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery uczniowie mają możliwość sprawdzenia swoich możliwości w wybranych firmach, nawiązujących współpracę w ramach akcji firmach. Doradztwo edukacyjno-zawodowe przyjęło tu formę kilkumiesięcznego procesu, by uczniowie mogli przemyśleć swoje wybory zawodowe:

Na przykład mieliśmy dziewczynę, która chciałaby być stewardessą. I LOT nie chciał, ale Lufthansa ją przyjęła i ona sobie leciała z Gdańska do Frankfurtu, z Frankfurtu do Budapesztu, z Budapesztu do Warszawy i do Gdańska. I tak sobie polatała w jeden dzień, bo samolot nie może stać i ona wie, że jej się to podoba, miała wyobrażenie takie, że właśnie tak stewardessa pracuje. To ma być właśnie ten proces przygotowania się do tego. Powiem szczerze – według moich wyliczeń to tak 60% uczniów miało inne wyobrażenie o tym zawodzie, aniżeli faktycznie się zdarzyło. I dla mnie to jest najlepsza dla nich nauka tego, tego, co oni by chcieli robić.

[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Konferencja z pracodawcą

W jednym z liceów odnotowano akcję „Konferencja z pracodawcą”. W jej ramach do szkoły zapraszani są przedstawiciele różnych zawodów. Dla pracodawców zostało przewidziane wynagrodzenie, co stanowiło dodatkową zachętę do wizyty w szkole. Uczniom imponuje prawdziwy pracodawca, który opowie o pracy w swoim przedsiębiorstwie – specyfice pracy, swoich wymaganiach, zapotrzebowaniu na pracowników. Spotkania były owocne nie tylko dla młodzieży, lecz także pozwoliły nawiązać współpracę z pracodawcami:

*Jedną konferencję organizowałam, to była informatyczna, jedna była taka gastronomiczna, potem ekonomiczna i naprawdę mnóstwo młodzieży było, bo z wszystkich szkół się grono zbierało. Mogli wysłuchać i mogli zadawać pytania. I ten pracodawca był blisko.
[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]*

Spotkania z przedstawicielami zawodów

W jednym z liceów, gdzie odnotowano wysokie zainteresowanie nauką na studiach dziennikarskich wśród uczniów klas o profilu humanistycznym, zorganizowano spotkanie młodzieży z dziennikarzami. Zaproszono dziennikarzy o pięciu różnych specjalizacjach, w tym prasowego, radiowego i telewizyjnego. Uczniowie mieli możliwość poznania szczegółów pracy w zawodzie dziennikarza, zadawali wiele pytań, a w opinii szkolnego doradcy zawodowego wykorzystali zdobytą wiedzę do podjęcia decyzji związanych z dalszą edukacją.

Systematyczne zajęcia z doradcą zawodowym

Problem z wdrażaniem doradztwa edukacyjno-zawodowego został rozwiązany wzorcowo w jednym z gdańskich gimnazjów – Gimnazjum nr 25. Dyrektorka wskazanej placówki ukończyła studia podyplomowe z zakresu doradztwa zawodowego, a także skierowała na nie szkolnego pedagoga. W szkole zmodyfikowano tryb pracy pedagoga, by uzyskać czas na doradztwo, w tym prowadzić cykliczne zajęcia z uczniami. Rozwiązania zastosowane w Gimnazjum nr 25 w Gdańsku zostały szerzej omówione w studium przypadku (Podrozdział 7.1, str.).

5.8. Różnice w doradztwie edukacyjno-zawodowym między szkołami, które realizowały/realizują usługi poradnictwa zawodowego w ramach projektów Poddziałania 9.1.2 PO KL a szkołami, które nie realizowały/nie realizują projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL

W szkołach realizujących projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL doradztwo edukacyjno-zawodowe miało **charakter obligatoryjny**, co wymagało zaplanowania czasu na przeprowadzenie zajęć z uczniami. W szkołach nieobjętych wsparciem projektowym doradztwo ma charakter niesystematyczny, realizowany najczęściej w przypadku zastępstw za innych nauczycieli.

Realizacja projektów pozwala również **uzyskać materiały** przydatne do prowadzenia zajęć z uczniami, które są poza zasięgiem finansowym pozostałych szkół:

Ja myślę, że projekty dużo dają, bo jeżeli wchodzimy w jakiś projekt to zawsze są jakieś środki przeznaczone na zakup materiałów. Te materiały, które my posiadamy to są głównie z projektów. [FGI, doradca zawodowy ze szkoły o profilu techniczno-zawodowym]

Jednym z problemów związanych z wdrażaniem usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach jest brak środków finansowych na rozwinięcie tego obszaru działalności placówki. Projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL pomogły szkołom **pokonać barierę finansową**:

To jest ten aspekt finansowy. Myślę, że gdyby nie to, to szkoły nie miałyby środków żeby taką działalność rozwinąć.

[przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP]

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL pozwoliły **zwiększyć dostęp do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów**. Badania ankietowe z udziałem uczniów wykazały, iż 47,3% gimnazjalistów z klas trzecich ze szkół objętych wsparciem w projektach PO KL wzięło udział w zajęciach z doradcą zawodowym co najmniej jeden raz. Odsetek uczniów szkół gimnazjalnych deklarujących kontakt z doradcą w szkołach nieobjętych wsparciem wynosi natomiast 37,6%. Brak zajęć w szkole z zakresu doradztwa edukacyjnego deklaruje 36,6% uczniów klas trzecich gimnazjum objętych projektami w ramach PO KL i aż 54,6% uczniów ze szkół nierealizujących projektów w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL. Różnice widoczne są także w liceach ogólnokształcących - odsetek uczniów klas trzecich deklarujących uzyskanie wsparcia od doradcy zawodowego w szkołach projektowych wynosi 69,7%, natomiast w szkołach poza projektami 61,6%.

W szkołach realizujących projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 możliwe **było położenie większego nacisku na doradztwo indywidualne dla każdego ucznia** zamiast ograniczania się do zajęć i warsztatów grupowych. W gimnazjach realizujących projekty w ramach PO KL z indywidualnych form wsparcia skorzystało 17,9% uczniów klas trzecich, natomiast w szkołach nieobjętych wsparciem kształtuje się on na poziomie jedynie 9,6%.

5.9. Trafność projektów realizowanych w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL w stosunku do potrzeb i problemów województwa pomorskiego

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, region boryka się z problemem w postaci **niskiej skuteczności reform w obszarze edukacji, a tym samym niedostosowaniem systemu edukacji do wyposażania w kompetencje zawodowe i społeczne**. Działania obejmujące dzieci i młodzież powinny zatem prowadzić do wyposażenia ich w kluczowe kompetencje i zwiększyć poziom zatrudnialności, co dotyczyć powinno w szczególności absolwentów ponadgimnazjalnych zasadniczych szkół zawodowych. Zgodnie z założeniami strategii, usługi edukacyjne na poziomie podstawowym,

gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym uwzględniać mają kompetencje istotne z punktu widzenia odnalezienia się na rynku pracy, postępu technologicznego oraz wyzwań cywilizacyjnych. Zagadnienia te mieszczą się w celu operacyjnym wskazanego dokumentu, określanego jako „Efektywny system edukacji”.

Oczekiwanymi efektami są w szczególności:

- wyższa jakość kształcenia głównie pod kątem kompetencji społecznych oraz ułatwiających wkroczenie młodzieży na rynek pracy,
- wyrównywanie wewnątrzregionalnych luk kompetencyjnych wśród uczniów.

Priorytet IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki wskazuje na konieczność rozszerzenia oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno-zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach wynikających z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy.

Projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy oraz założenia wskazywane w dokumentach strategicznych. Głównymi odbiorcami projektów w ramach podanych poddziałań byli uczniowie zagrożeni przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty, szkół zlokalizowanych na obszarach wiejskich, popegeerowskich i zdegradowanych, szkół wykazujących bariery ekonomiczne, środowiskowe i geograficzne oraz będące poza zasięgiem nowoczesnych programów edukacyjnych. Projekty objęły także młodzież wykazującą problemy z nauką, uczniów niepełnosprawnych, uczącą się w szkołach osiągających najniższe wyniki podczas egzaminów na różnych etapach nauki. Projekty kierowane do uczniów techników i zasadniczych szkół zawodowych skierowane były ponadto do uczniów, którzy ocenili swoje przygotowanie zawodowe i umiejętności praktyczne jako niewystarczające, są wyjątkowo zagrożeni bezrobociem oraz nie spełniają wymagań pracodawców.

Wsparcie projektowe nastawione było w szczególności na zaspokojenie potrzeb materialnych, psychologicznych i społecznych uczniów ze szkół na obszarach wiejskich, poprawę poziomu edukacji i poradnictwa zawodowego, zaoferowanie uczniom zajęć rozwijających samodzielne i kreatywne myślenie.

Poddziałanie 9.1.2 i Działanie 9.2 PO KL realizowane są w ramach programów rozwojowych dla szkół, mających na celu poprawę jakości edukacji. Obecnie wzrasta zapotrzebowanie na usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w kontekście przyszłych wyborów młodzieży i ułatwienia jej startu na rynku pracy. Projekty finansowane z środków europejskich w ramach badanych poddziałań i działań nastawione były zatem na wdrożenie elementu doradztwa edukacyjno-zawodowego – w Poddziałaniu 9.1.2 PO KL doradztwo miało charakter obligatoryjny i dotyczyło 100% projektów, natomiast w Działaniu 9.2 PO KL odsetek projektów zawierających ten element ukształtował się na poziomie 50-60%:

To, co daje system edukacji nie do końca jest powiązane z rynkiem pracy. Profile zawodowe, sposób kształcenia uczniów nie pozwala im odnaleźć się później na rynku pracy. Stąd taka potrzeba. Więc ogólnie wynika to z doświadczeń, tego, że uczestniczymy w różnych konferencjach, forum edukacyjnym, Departament Edukacji i Sportu też przekazuje nam pewne założenia. I ogólnie – strategia województwa.

To wynika z założeń strategicznie. Problemy zostały zdefiniowane i znajdują odzwierciedlenie w naszych projektach.

[przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP]

Warto zwrócić jednak uwagę na fakt, iż **projekty unijne nie zabezpieczają potrzeb uczniów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego**. Szkoły uzyskują takie wsparcie w formie projektów konkursowych, dlatego fundusze trafiają tylko do aktywnych, ubiegających się o dodatkowe możliwości rozwojowe placówek. Do mniej aktywnych podmiotów nie dociera żadna pomoc zewnętrzna, a dodatkowo piętrzą się różnice w dostępie do doradztwa edukacyjno-zawodowego pomiędzy wspieranymi a nieobjętymi projektami szkołami. Świadczy to o uzupełniającym charakterze projektów unijnych w stosunku do zidentyfikowanych w województwie pomorskim problemów:

Tylko odsetek szkół bierze udział w projektach. Jeżeli już biorą udział, to jest super, ale jest grono szkół nie mających takiej możliwości. Takie rozróżnienie między szkołami istnieje. I te projekty realizujemy w trybie konkursowym, więc tylko ten, kto chce zaaplikować, zaaplikuje, natomiast wiele szkół nie wykazuje takiej inicjatywy. EFS to są fundusze o charakterze dodatkowości, uzupełniają tylko potrzeby.

Nie zabezpieczają obowiązków wynikających z ustawy.

[przedstawiciel Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego UMWP]

Zaleca się **większe zaangażowanie praktyków** w podejmowanie decyzji odnośnie pożądanego kształtu inicjatyw unijnych. Takie osoby powinny mieć większy wpływ na wyznaczanie obszarów wymagających interwencji w ramach konsultacji z odpowiedzialnymi za takie decyzje urzędnikami:

Trzeba się przyglądać na co naprawdę pieniądze są przeznaczone, a powinien się tym zajmować specjalista. Potrzebne są konsultacje w urzędach od osób „na dole”, czyli praktyków, które znają się na zagadnieniu, a nie u urzędników, którym „się wydaje”.

[ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

5.10. Skuteczność stosowanych form, metod i narzędzi w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego

Potrzeby uczniów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego są bardzo zróżnicowane, co utrudnia wskazanie szczególnie skutecznych narzędzi – są uczniowie potrzebujący jedynie dobrze przeprowadzonej rozmowy doradczej, inni natomiast potrzebują dodatkowo testów, warsztatów i innych aktywizujących form, by osiągnąć podobne rezultaty. Wiele zależy zatem od samego odbiorcy wsparcia i jego specyficznych potrzeb.

Ponadto, nie są prowadzone działania pozwalające statystycznie określić skuteczność poszczególnych metod pracy z uczniem. Byłoby to możliwe jedynie poprzez monitorowanie sytuacji grupy młodych ludzi od etapu edukacji na poziomie gimnazjalnym do momentu wkroczenia na rynek pracy, co nie jest

możliwe. Doradcy zawodowi swoją wiedzę o skuteczności poszczególnych narzędzi budują jednak na podstawie wieloletnich doświadczeń i rozmów z młodzieżą.

Skuteczność kierowanego do ucznia wsparcia wzrasta wraz ze zwiększeniem jego kompleksowości. Wysoką kompleksowością wsparcia charakteryzują się działania realizowane przez Ochotnicze Hufce Pracy. Na pomoc składa się nie tylko doradztwo zawodowe, lecz także pośrednictwo pracy dla młodzieży, szkolenia i kursy. Podczas kontaktu z doradcą zawodowym uczeń może zrozumieć swoje potrzeby, dlatego instytucja powinna mieć możliwość skierowania go dalej – do pośrednika czy na staż.

Konieczność oferowania kompleksowych rozwiązań **łączy warsztaty, testy diagnostyczne z rozmową indywidualną z każdym uczniem, a następnie konsultacją z rodzicami** widoczna jest również w pracy doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Takie kompleksowe działania sprawdzają się w wieloletniej pracy:

Do pracy grupowej opracowałam sobie z koleżanką taki system, że chodzimy na warsztaty, minimum 2-godzinne. Po nich robimy serię testową. Jeśli uczeń wybiera się do szkoły średniej ma wersję rozszerzoną, jeśli do zawodowej, wersję okrojoną. I mierzymy według standardów. Dodatkowo robimy APIS oraz inne psychologiczne rzeczy z doradztwa, później jest indywidualna rozmowa z każdym uczniem. Zamykamy to wszystko spotkaniem z rodzicami. Gdy prowadziłyśmy zajęcia bez udziału rodziców, czułam pewien niedosyt. Natomiast kiedy mamy informację zwrotną od rodziców, od razu możemy wyłapać cenne informacje, np. czy uczeń choruje itd. I to działa, sprawdza się od lat w pracy grupowej.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Rozmowa grupowa i warsztaty lepiej się sprawdzają, kiedy celem spotkania z doradcą jest uzyskanie wiedzy o rynku pracy bądź poszczególnych zawodach. **Rozmowa indywidualna** będzie natomiast bardziej odpowiednia w przypadku uczniów w trudnej sytuacji, mających problem z wyborem szkoły i pomysły pomysłem na swój dalszy rozwój. Trzeba zatem określić najpierw, co jest celem i dostosować formę zajęć do potrzeb uczniów.

W projekty warto włączać **spotkania z przedstawicielami różnych zawodów**, co jest zarówno wartościowe, jak i atrakcyjne dla uczniów:

Zauważyłam, że uczniowie, którzy przychodzą na pierwsze spotkanie z przedstawicielem zawodu, nawet jeśli nie są zainteresowani jakimś konkretnym zawodem, ale w podobnym obszarze jest spotkanie kolejne, oni przychodzą, bo wiedzą, co mają w tym momencie dla siebie, choćby poszerzone horyzonty. To jest to na co im zwracam uwagę na warsztatach, to gromadzenie informacji o zawodach, bo skąd oni mają wiedzieć, czy nadają się do danego zawodu, skoro nie wiedzą, z czym on się wiąże.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Szczególnie dobre efekty przynosi **realizacja spotkań cyklicznych doradcy zawodowego, obejmujących klasy pierwsze, drugie i trzecie gimnazjum**. Będąc w klasie trzeciej uczeń posiada już świadomość siebie oraz wyobrażenie o możliwościach dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej. **Ważna jest zatem systematyczność pracy** z doradcą rozpoczęta w klasie pierwszej gimnazjum:

Prowadziłam kiedyś program, obejmował on klasy pierwsze, drugie i trzecie gimnazjum. Dochodząc do klasy trzeciej, młodzież miała już świadomość siebie i pewnych rzeczy w temacie zawodu, swojej dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej. Udało mi się to zrobić tylko raz, przewidziane na to było po 8-9 godzin dla każdej klasy i dzieciaki po tym programie ewidentnie coś zyskały, coś z tych zajęć wyciągnęły.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Szkolni doradcy zawodowi w pracy z uczniami szczególnie cenią **warsztaty**, w przeciwieństwie do wykładów. Wśród skutecznych i atrakcyjnych narzędzi wymieniają: kalejdoskop zawodów, filmy, pakiet „Kariera dla Maksa”, testy.

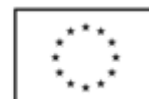
Wsparcie oferowane w ramach struktur Ochotniczych Hufców Pracy jest najlepiej dostosowane do potrzeb osób w wieku **15-25 lat, zagrożonych marginalizacją, wykluczeniem społecznym, ubóstwem i bezrobociem**. Młodzież taka często pochodzi z obszarów wiejskich, a także środowisk niedostosowanych społecznie, popegeerowskich, a także wykazuje większe trudności w odnalezieniu się na rynku pracy.

Doradcy zawodowi z różnych środowisk zwracają uwagę, iż wsparcie kierowane jest głównie do **uczniów ostatnich klas danej szkoły**, gdzie odnotowuje się zwiększoną liczbę zajęć z doradcą zawodowym. Zasadne jest jednak włączenie elementu doradztwa edukacyjno-zawodowego także na wcześniejszym etapie edukacji, w klasie pierwszej i drugiej, ponieważ kształtowanie świadomości zawodowej powinno być procesem. Zwrócono także uwagę na fakt, iż **gimnazjum** to najpóźniejszy etap, w którym powinno następować rozpoczęcie realizacji usług w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego, choć najlepiej, by takie treści kierować do uczniów już w szkole podstawowej.

Wsparcie w ramach projektów i inicjatyw jest także lepiej dostosowane do potrzeb **uczniów uczęszczających do szkół na obszarach miejskich**. Uczniowie z placówek wiejskich mają utrudniony dostęp do oferty doradztwa edukacyjno-zawodowego, choćby z uwagi na konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z dojazdami do wyspecjalizowanych instytucji.

Pomoc kierowana do uczniów nie obejmuje również podopiecznych o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Zwykle nie są oni odpowiednio wcześniej identyfikowani, tak by można było zapewnić im odrębne, dostosowane wsparcie.

Obecnie stosowane formy pracy z młodzieżą zakładają również, iż **uczniowie posiadają motywację do nauki, są ciekawi świata, chętnie współpracują z nauczycielami i innymi specjalistami**, choć zdaniem doradców zawodowych wykazują często zamkniętą postawę wobec starań wychowawców, nie przykładają wagi do samorozwoju i nie posiadają priorytetów związanych z dalszym kształceniem i życiem zawodowym. **Warto zatem intensyfikować działania mające na celu rozbudzenie świadomości uczniów i ukazanie im roli spotkań z doradcą.**

5.11. Działania zasadne do podjęcia w kontekście zwiększania jakości działań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego

Jakie są dobre praktyki światowe w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego? Które z nich są możliwe i zasadne do wdrożenia w województwie pomorskim?

Ciekawe rozwiązania w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego identyfikuje się w **systemie edukacji francuskiej**, w którym to szkoła wskazuje uczniom ich przyszłe zawody i wystawia skierowanie do następnej szkoły. Decyzje takie podejmowane są w toku wieloletniej pracy z danym uczniem, aby dobrze go poznać, zidentyfikować jego predyspozycje i mocne strony. Propozycja zawodu jest także dyskutowana z rodzicami danego podopiecznego w celu zdobycia ich akceptacji. Model zakłada zatem kilkuletnią, intensywną pracę z uczniem i jego rodzicami, lecz również uwzględnia znacznie szerszy kontekst – sytuację na rynku pracy i zapotrzebowanie na poszczególne zawody. Doradcy ustalają ścieżki edukacyjno-zawodowe, łącząc je ze strategiami rozwoju, założeniami polityki gospodarczej oraz prognozami związanymi z wymogami rynku pracy. W Polsce opisany model wzbudza zdziwienie i napotyka opór, spowodowany koniecznością uzyskania zawodu zaproponowanego przez szkołę. Ponadto, system francuski wymaga dużego wkładu finansowego niezbędnego do długoletniej pracy z uczniem w celu odszukania jego drogi zawodowej. We Francji jest jednak wielu zwolenników takiego modelu doradztwa, który traktowany jest jak profilaktyka – im więcej wkładu na początku, tym ostatecznie mniej strat finansowych. Zakłada się, iż takie rozwiązanie minimalizuje ryzyko utraty pieniędzy, ponieważ uczeń wybierze właściwe kształcenie i znajdzie pracę w swoim zawodzie.

W **fińskim systemie edukacji** uczniowie objęci są doradztwem edukacyjno-zawodowym już na etapie nauki w szkole podstawowej, a zwłaszcza w ostatnich trzech klasach. Uczniowie mogą skorzystać z indywidualnych i grupowych spotkań z doradcą zawodowym, podczas których uczą się, jak wykorzystać swoje uzdolnienia i zainteresowania do osiągnięcia sukcesu na rynku pracy. Specyfiką fińskiego trzyletniego szkolnictwa średniego jest brak przedmiotów obowiązkowych. Istotne jest to, aby uczeń w ciągu trzech lat ukończył odpowiednią liczbę kursów tematycznych. W ich ramach realizowane jest również doradztwo edukacyjno-zawodowe, które skupia się przede wszystkim na projektowaniu kariery ucznia, monitorowaniu jego postępów w nauce oraz prowadzeniu działań informacyjnych, mających na celu ustalenie dalszej edukacji ucznia. Dodatkowo, każda klasa posiada wychowawcę przygotowanego do udzielania uczniom ogólnej pomocy w obszarze usług doradczych (wybór przedmiotów opcjonalnych, organizowanie okresów zdobywania doświadczeń zawodowych).⁹

Słowacki model doradztwa edukacyjno-zawodowego uwzględnia dwa ciekawe rozwiązania, które odpowiadają na problemy zidentyfikowane w województwie pomorskim. Szkolnymi doradcami zawodowymi zostają tu często nauczyciele poszczególnych przedmiotów, którzy ukończyli specjalistyczny kurs przygotowujący ich do pracy z uczniem. Z racji tego, iż zajmują się realizacją zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w ramach swoich obowiązków, zostają zwolnieni z części pracy dydaktycznej. Pozwala to zapobiec problemowi marginalizacji usług doradczych z powodu

⁹ Dzięwulak Dobromir, *Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkolnictwie zawodowym Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej*, Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2003, str. 5.

konieczności wywiązania się z głównych obowiązków zawodowych. Każdy doradca edukacyjny zobowiązany jest do przygotowania planu pracy na dany rok szkolny, w którym szczegółowo określa miesięczne zadania i cele. Muszą one pozostawać spójne z celami i misją szkoły. Dzięki takim rozwiązaniom placówki edukacyjne posiadają koncepcję wspierania wyborów edukacyjno-zawodowych uczniów. W ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego funkcjonuje również opcjonalny przedmiot w programie nauczania „Wprowadzenie do świata pracy”. Uczniowie mogą na niego uczęszczać w ostatnich dwóch latach nauki w szkołach średnich II stopnia. Drugie rozwiązanie stosowane **w słowackim** modelu edukacji związane jest z działalnością poradni psychologiczno-pedagogicznych. Ich głównym zadaniem jest diagnozowanie uczniów pod kątem planowania ich ścieżki edukacyjno-zawodowej, lecz warto podkreślić, iż poradnie stanowią również bazę informacji na temat krajowego i lokalnego rynku pracy, wykazu zawodów, szkół i uczelni.¹⁰

Zgodnie z **modelem węgierskim**, doradztwo edukacyjno-zawodowe jest obowiązkowym elementem systemu oświaty oraz podstawy programowej na wszystkich etapach kształcenia, co sprzyja systematycznemu przygotowywaniu uczniów do podejmowania właściwych decyzji edukacyjno-zawodowych. Na poziomie szkoły zawodowej w ramach ścieżki międzyprzedmiotowej dzieci poznają główne obszary zawodowe, a także poznają wspólnie z nauczycielami (wszystkimi w ramach swoich przedmiotów) swoje zdolności i zainteresowania. Uczniowie w wieku 13-14 lat uczestniczą w przedmiocie „poradnictwo zawodowe”, który pomaga w planowaniu ścieżki edukacyjnej i wyznaczeniu celów zawodowych. Uczniowie szkół średnich II stopnia biorą udział w kursach z zakresu zawodoznawstwa, podczas których zapoznają się z obowiązkami wykonywanymi w ramach poszczególnych zawodów. Zdobывают również informacje o możliwościach uzyskania zatrudnienia w danym zawodzie, w także poznają możliwe ścieżki zdobywania kwalifikacji pozwalających pracować w danym zawodzie. Młodzież z zawodowych szkół średnich uczestniczy w programach z zakresu orientacji zawodowej. Są one wprowadzane przed rozpoczęciem praktyk zawodowych, aby mogli świadomie zaplanować przebieg swojej kariery. Przedmiot „wiedza o przedsiębiorczości” obejmuje każdy etap kształcenia i poświęcony jest treściom związanym z mechanizmami rynkowymi, a także kształtowaniu aktywnych i przedsiębiorczych postaw wśród młodych ludzi. Powszechną praktyką na Węgrzech jest również organizacja wizyt poglądowo-informacyjnych w przedsiębiorstwach, umożliwiających uczniom bezpośrednią obserwację potencjalnych miejsc pracy. Warto podkreślić, iż doradcy zawodowi działający w szkołach mają obowiązek przeprowadzenia jednej godziny tygodniowo doradztwa indywidualnego dla osoby, która ma problemy z zaplanowaniem swojej ścieżki edukacyjno-zawodowej.¹¹

Jakie są główne problemy/bariery związane z wdrażaniem usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach? W jaki sposób można je rozwiązać/zminimalizować dzięki działaniom projektowym w ramach PO KL?

Największą barierę dla realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach stanowi brak odpowiedniego dofinansowania szkół przeznaczonego na ten cel, co jako bardzo istotny problem wskazało 48,6% przedstawicieli badanych placówek. Poważnym utrudnieniem w realizacji założonych

¹⁰ Tamże, str. 6-7.

¹¹ Tamże, str. 7.

zadań jest również brak etatu doradcy zawodowego w szkole, które za bardzo istotną blokadę uznał co 2 badany – dyrektor szkoły bądź szkolny doradca zawodowy. Co 4 badany dostrzega istotny problem w postaci braku odpowiednich pomieszczeń do prowadzenia zajęć w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego. Skuteczna realizacja zadań ograniczana jest również przez brak zainteresowania ze strony władz lokalnych oraz ze strony rodziców. Jako barierę utrudniającą realizację zadań rzadziej wskazuje się natomiast brak zainteresowania uczniów. Nie stanowi również problemu brak zaangażowania nauczycieli i wychowawców w realizację tych zadań. Oznacza to, że istnieje zapotrzebowanie na realizację działań związanych z doradztwem zawodowym i edukacyjnym, a identyfikowane **utrudnienia dotyczą głównie kwestii związanych z odpowiednimi zasobami oraz zainteresowaniem otoczenia szkoły (władz, rodziców, instytucji).**

Wśród kluczowych barier rozwoju usług poradnictwa zawodowego przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznych wskazują przede wszystkim:

- brak dostatecznych środków finansowych na działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego (8 osób określiło ten problem jako bardzo istotny lub istotny),
- małą obecność problematyki poradnictwa w środowisku szkolnym (7 osób określiło ten problem jako bardzo istotny lub istotny),
- brak zainteresowania zagadnieniem ze strony władz lokalnych (5 osób określiło ten problem jako bardzo istotny lub istotny).

Najczęstszym problemem z jakim spotykają się doradcy zawodowi z OHP podczas świadczenia usług poradnictwa zawodowego jest mała świadomość potrzeby skorzystania z usługi oferowanego poradnictwa przez osobę bezrobotną, co przeważa wśród czynników identyfikowanych jako najbardziej istotne – 11 osób. Drugim istotnym problemem wskazanym przez respondentów jest brak odpowiednich pomieszczeń (5 osób). Wśród problemów, które często pojawiają się w pracy doradcy zawodowi wymieniają również brak systemu informacji zawodowej oraz brak odpowiednich rozwiązań organizacyjnych. Problemy te jednak zostały zaliczone do mało istotnych. W najmniejszym stopniu barierami do realizacji usług świadczenia poradnictwa zawodowego są: niewystarczające wyposażenie merytoryczne doradców, regulacje prawne, niewystarczająca liczba doradców zawodowych, co może wskazywać, że te obszary w opinii respondentów w najmniejszym stopniu potrzebują usprawnień i zmian.

Wśród głównych barier utrudniających wdrażanie doradztwa edukacyjno-zawodowego należy zatem wskazać **brak środków finansowych**, co przekłada się na ograniczone możliwości w zakresie tworzenia etatów doradców zawodowych:

*Brak finansów. Rozmawiałem z jednym z dyrektorów ze szkoły gdyńskiej, mówił, że miał pół etatu, a w tym roku już nie ma, bo urząd obciął pieniądze.
[przedstawiciel Departamentu Edukacji i Sportu UMWP]*

Zadanie w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego realizowane są zatem przede wszystkim przez szkolnego pedagoga, psychologa bądź nauczyciela przedmiotowego, który realizuje zadania doradcy w sposób niesystematyczny i niezaplanowany:

Większość nauczycieli i dyrektorów, z którymi rozmawiałem i którzy wypełniali ankietę mówili, że problemem jest to, że brakuje etatu doradcy zawodowego. W gimnazjum jest on zlecany pedagogom, psychologom szkolnym, mającym małe pensum godzin (20), poświęconych głównie na sprawy wychowawcze. Ten element doradztwa zawodowego jest u nich na 2-3 miejscu.

[przedstawiciel Departamentu Edukacji i Sportu UMWP]

Nie jestem zatrudniona jako doradca zawodowy, jestem zatrudniona jako pedagog szkolny. W obowiązkach po prostu mam tak, a czy godzinę doradztwa zrealizuję, czy pięć, czy dziesięć to już jest moja kwestia. I czy sama, czy z kimś, to też jest moja sprawa.

[doradca zawodowy z gimnazjum]

Jest tylko nauczyciel, który gdzieś tam coś przemycza. Jest przemytnikiem. Musi w swoje obowiązki to jakby wtłoczyć.

[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Barierą we wdrażaniu usług z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego jest również **brak regulacji prawnych wyznaczających sposób realizacji tego zadania w szkołach**. Prawo nakazuje placówkom zapewnienie uczniom kontaktu z doradcą, jednak wywiązywanie się z tego obowiązku nie jest odpowiednio weryfikowane. Zgodnie z prawem, szkoła nie musi zatrudniać doradcy, co w praktyce oznacza narzucenie zadań z tego zakresu osobom przypadkowym. Ponadto, istotną barierą **jest brak odpowiedniego przygotowania szkolnych doradców zawodowych** do pracy z uczniem. Wielu pedagogów, psychologów i wychowawców nie posiada żadnych dodatkowych uprawnień.

Realizację zadań z zakresu doradztwa utrudnia **brak wyznaczonych godzin na takie zajęcia** w siatce zajęć. Spotkania z doradcą przeprowadzane są zwykle na godzinach wychowawczych bądź kosztem lekcji przedmiotowych. Dlatego **dominują jednorazowe zajęcia z uczniami zamiast zaplanowanych i przemyślanych cykli zajęć**:

Wraca tu problem etatów, a nawet jak one są to brak w szkole czasu, by te zajęcia dobrze realizować. Ja na przykład jestem w każdej szkole w całym powiecie i mam w klasach trzecich tylko dwie godziny w roku, i są one, że tak powiem, kradzione, kosztem innych lekcji.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Najczęściej dzieje się to kosztem lekcji wychowawczej czy religii, a jeśli wychowawca jest matematykiem, to wchodzę na matematykę. Nigdy to nie jest oczywiste i zaplanowane, zawsze musi się coś innego wykruszyć.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

W jaki sposób zaprojektować przyszłe działania w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów, by zwiększyć jego dostępność i powszechność?

Aż 87,1% pomorskich szkół zainteresowanych jest uzyskaniem wsparcia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w celu zwiększenia jego dostępności.

Szkoły oczekują wsparcia szczególnie w formie:

- materiałów i narzędzi doradztwa zawodowego (82,9% szkół określiło tę formę wsparcia jako istotną i bardzo istotną),
- dofinansowania np. w ramach projektu unijnego (78,8%),
- specjalistycznych szkoleń dla nauczycieli (63,1%),
- specjalistycznych szkoleń dla doradców zawodowych (62,6%).

Wśród najrzadziej wskazywanych form wsparcia znalazła się natomiast pomoc w nawiązaniu kontaktów z WUP i PUP (24,3%), pomoc w nawiązaniu kontaktów z pracodawcami (26,6%) oraz udział w lokalnej grupie wsparcia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego (34,2%).

Wszystkie badane poradnie zainteresowane są wsparciem w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego. **Wśród najbardziej oczekiwanych form wsparcia wskazuje się:**

- specjalistyczne szkolenia dla doradców zawodowych (19 z 20 poradni określiło tę formę wsparcia jako istotną i bardzo istotną),
- udostępnianie materiałów i narzędzi doradztwa zawodowego (18),
- przekazywanie bieżących informacji o nowych kierunkach kształcenia w zawodach (17),
- dofinansowanie np. w ramach projektu unijnego (16),
- przekazywanie bieżących informacji na temat zmian w szkolnictwie zawodowym (15).

Rzadziej, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych wskazują na potrzebę wsparcia w zakresie nawiązywania kontaktów z instytucjami takimi jak WUP i PUP (6) oraz udział w lokalnej grupie wsparcia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego (13).

Do sposobów na zwiększenie dostępności i powszechności usług doradztwa edukacyjno-zawodowego zalicza się:

- zwiększenie środków finansowych na rozwój doradztwa w szkołach,
- stworzenie przyporządkowanej lokalnie grupy prowadzącej doradztwo edukacyjno-zawodowe,
- przygotowanie grafiku wejść do szkół dla doradców zawodowych w Centrum Edukacji Nauczycieli,
- zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego i placówek doskonalenia nauczycieli w proces rozwoju doradztwa edukacyjno-zawodowego,
- ustalenie planu cyklicznego działania w zakresie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach na poziomie wojewódzkim, powiatowym bądź konkretnych miejscowości,
- stworzenie platformy internetowej służącej do wymiany wzajemnych doświadczeń,
- podjęcie działań mających na celu zwiększenie świadomości środowiska szkolnego o konieczności prowadzenia działań doradczych dla uczniów,

- organizacja konsultacji z udziałem przedstawicieli poszczególnych instytucji celem ustalenia wspólnego programu działania,
- prowadzenie cyklicznych ankiet wśród uczniów nauczycieli i rodziców w celu monitorowania zmieniających się potrzeb i zapotrzebowania na te usługi,
- wyznaczenie godzin na doradztwo edukacyjno-zawodowe w siatce zajęć,
- wyznaczenie zewnętrznych doradców zawodowych odpowiedzialnych za realizację zaprojektowanego programu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach zamiast odrębnego doradcy w każdej szkole,
- zapewnienie minimum jednej indywidualnej porady uczniowi w ciągu roku:

*Dlatego powinno być tak, jak pielęgniarka ma prawo, jak lekcja biblioteczna musi się odbyć, tak samo doradztwo powinno być wpisane i koniec. I uczeń przychodzi z lekcji. Oczywiście to nie musi być polski, matematyka, to może być WF, przedsiębiorczość, edukacja dla bezpieczeństwa, z tych przedmiotów. Ale jest gabinet, uczeń przychodzi, jest rozmowa, jest praca. To powinno być właśnie tak uregulowane prawnie, żeby każdy wiedział, że to jest doradztwo zawodowe.
[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]*

Co należałoby zmienić w sposobie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego, by mogło ono skuteczniej wpłynąć na poprawę sytuacji młodzieży na rynku pracy?

Ponad połowa (51,8%) badanych szkół oczekuje zmian w systemie poradnictwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, co świadczy o ich niezadowoleniu z obecnej sytuacji. Wskazuje się na dużą potrzebę w zakresie stworzenia obowiązkowego etatu dla doradcy zawodowego, którego stała obecność w szkole jest warunkiem powodzenia wszystkich działań z zakresu doradztwa. Potrzebę zatrudnienia w szkole doradcy zawodowego wskazała połowa oczekujących zmian badanych. Badani dostrzegają również potrzebę w zakresie wprowadzenia obowiązku korzystania z doradztwa edukacyjno-zawodowego przez uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (29,5% oczekujących zmian). Obowiązek ten może przybierać różnorakie formy - wpisania zajęć z doradztwa w siatkę godzin poprzez wprowadzenie dodatkowego przedmiotu w szkole, obowiązkowe konsultacje indywidualne w określonej liczbie godzin, bądź wpisane w plan pracy szkoły i realizowane jako obowiązkowe w inny sposób. Zwraca się również uwagę na kwestię finansowania doradztwa edukacyjno-zawodowego (14,4% oczekujących zmian) i rozwiązań prawnych w tym zakresie. Szkoły postulują o zapewnienie stałego finansowania etatów doradców zawodowych. Dostrzega się również potrzebę ujednoczenia form doradztwa na obszarze całego województwa, a także rozwiązań systemowych uszczegółwiających zakres i formę świadczonego doradztwa. Wśród postulowanych zmian szkoły oczekują również:

- działań motywujących uczniów do korzystania z doradztwa,
- monitoringu losów absolwentów,
- opracowania systemu doradztwa dostosowanego do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- wygospodarowania środków na bezpłatne materiały potrzebne do skutecznej realizacji zadań,
- reaktywacji Szkolnych Ośrodków Kariery,
- systemu wsparcia szkoleniowego dla doradców i osób pełniących funkcję doradcy zawodowego w szkole,

- zacieśniania współpracy instytucji takich jak powiatowe urzędy pracy z pracodawcami,
- zwiększenia zaangażowania otoczenia - władz lokalnych i rodziców.

Zdaniem większości (14) przedstawicieli poradni psychologiczno-pedagogicznych należy wprowadzić zmiany w systemie poradnictwa edukacyjno-zawodowego. Jako najważniejsze zmiany systemowe wskazuje się przede wszystkim potrzebę stworzenia i utrzymania etatu doradcy zawodowego w szkołach oraz realizację tego doradztwa w rozszerzonej wersji poprzez wprowadzenie do programu nauczania. Zwraca się również uwagę na konieczność realizacji doradztwa zawodowego przez cały okres nauki ucznia (począwszy od wstępnej orientacji zawodowej uczniów szkół podstawowych, a skończywszy na szkołach średnich).

Doradcy zawodowi OHP wskazują, że **usprawnienie realizacji usług poradnictwa zawodowego mające realne przełożenie na poprawę sytuacji młodzieży na rynku pracy** powinno odbywać się głównie w danej szkole. Respondenci podkreślali, że w szkołach konieczne jest wprowadzenie doradztwa zawodowego ze zwróceniem uwagi na jakość świadczonej usługi oraz powinno być ono w opinii niektórych obowiązkowym przedmiotem szkolnym. Jednocześnie ważne jest uświadamianie młodzieży roli doradztwa zawodowego w planowaniu ich przyszłej kariery zawodowej oraz uświadamianie osób kierujących placówkami edukacyjnymi o istotności funkcjonowania doradztwa w szkołach jako ważnego narzędzia we wspieraniu młodych ludzi w planowaniu ich kariery zawodowej. Ważne jest także sytuowanie doradztwa zawodowego jako równoprawnego przedmiotu wśród innych nauczanych w szkołach. Doradcy zawodowi dodatkowo zaznaczają, że należy organizować kursy i szkolenia z zagwarantowaniem określonych udogodnień jak na przykład wykazywane przez respondentów: świadczenie usług z zakresu poradnictwa zawodowego w miejscu zamieszkania klientów czy też prowadzenie ich nieodpłatnie. Doradcy zawodowi dostrzegają również, że powinno się zwrócić uwagę na podnoszenie efektywności działań w obszarze aktywizacji zawodowej.

Realizacja doradztwa edukacyjno-zawodowego powinna być rozpoczęta nie później niż **na etapie gimnazjum**, aby sprostać podstawowemu wymaganiu i ułatwić uczniowi wybór szkoły ponadgimnazjalnej. Nie powinno być oferowane dopiero w klasie trzeciej, lecz stanowić element kształcenia także klas pierwszych i drugich. Półroczne przygotowanie (drugi semestr klasy trzeciej) nie jest wystarczające do przygotowania uczniów do podjęcia decyzji edukacyjno-zawodowych. Doradcy zawodowi w liceach ogólnokształcących dostrzegają problem uczniów, którzy trafili do szkoły o tym profilu przypadkowo – nie są zainteresowani studiami, nie wykazują chęci do nauki i powinni zostać skierowani do placówki innego typu.

Młodych ludzi należy również wyposażać w kompleksową **wiedzę na temat rynku pracy** i prognozach związanych z zapotrzebowaniem na poszczególne zawody, w tym zawody przyszłości, a także zachęcać do odwagi i zaangażowania w planowanie swojej przyszłości:

Przede wszystkim informacje o rynku pracy i o perspektywach. 14-15-latką nie interesuje to, co jest teraz, jaki zakład upada, tylko co będzie za lat 5-10. Są pewne tendencje, które można przewidzieć – w tym zawody przyszłości, nowe branże z uwzględnieniem sytuacji lokalnej - jacy specjaliści mogą być poszukiwani w danym miejscu. Ale ważne jest też, aby zachęcać do mobilności, przekonania, że dojazd do pracy czy szkoły 50 kilometrów to nie koniec świata. Istotny jest więc pakiet informacji poradnictwa

zawodowego, jakie instytucje tym się zajmują, do kogo w szkole można się udać w tym celu. Młody człowiek powinien zostać objęty badaniem swoich zainteresowań i kompetencji, by kończąc dany etap szkoły, wiedział, jakie ma mocne i słabe strony oraz w jakim obszarze chciałby się uczyć, pracować.

[przedstawiciel OHP]

Warto wykorzystać potencjał **doradców zawodowych zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych z uwagi na ich ugruntowany potencjał i wysokie kompetencje** nie tylko z zakresu doradztwa, lecz także pedagogiki, psychologii, terapii:

Teraz jest dużo tych doradców, ale oni różnie działają, program jest niespójny, działają oni rok, a później?

Osoby doradców też nie są godne zaufania. Ktoś zdobył uprawnienia coacha i wchodzi i doradza, nie wiadomo co, kolejna osoba, z innego projektu doradza co innego. Także tak jak poradnie opiekują się uczniami pod względem psychologicznym, pedagogicznym i to się sprawdza, to pewnie sprawdziłoby się też w doradztwie. To już jest wypracowany system.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Wskazywanym pomysłem na rzeczywistą pomoc uczniom jest zakładanie teczek zawodoznawczych, w których uczniowie gromadziliby informacje o sobie – zainteresowaniach, pasjach, inspiracjach na danym etapie rozwoju, poznawanych zawodach, swoich mocnych stronach i predyspozycjach. Taka teczka z dotychczasowymi doświadczeniami i kumulowaną wiedzą, tworzona przy zaangażowaniu nauczycieli i rodziców, stanowiłaby dobrą podstawę do podejmowania dobrych wyborów edukacyjnych i zawodowych:

To powinno być przypisane uczniowi, tak jak gromadzi sobie przedmioty szkolne, tak samo powinien gromadzić wiedzę o sobie, o swoich zainteresowaniach, umiejętnościach, emocjach, jaki jest, jak się rozwija, co mu się na danym etapie podoba, co go pasjonuje. To jest wiedza dziecka, służąca temu, żeby dobrze później wybrać. Tutaj trzeba też współpracować z rodzicami, żeby teczka była, żeby szła z dzieckiem, a kolejne zajęcia przynosiły kolejne rezultaty.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

Uczniów należy także wyposażyć w aktualną wiedzę na temat systemu szkolnictwa. Uczniowie, a nierzadko ich rodzice, nie znają możliwych rozwiązań, typów szkół, dostępnych ścieżek edukacyjnych i zawodowych. Niezbędna jest także wiedza o tym, w jaki sposób przejść przez procedury rekrutacyjne, co dla wielu uczniów stanowi spory problem:

Myślę, że młodzi ludzie potrzebują wsparcia przede wszystkim w obszarze uświadomienia sobie potrzeby korzystania z usług doradcy zawodowego. Nie mają świadomości, dopóki nie mają pierwszego kontaktu z doradcą. Nie mają świadomości ani uczniowie, ani rodzice, ale też nie mają wiedzy o tematach bardzo istotnych, jak np. wprowadzona w 2012 roku reforma kształcenia zawodowego. Otwierają szeroko oczy, gdy dowiadują się, że są jakieś kwalifikacyjne kursy zawodowe. Co to jest, jak można sobie ułożyć ścieżkę? Pytam: „A jak nie zdasz w liceum ogólnokształcącym matury, to co? Co chcesz wtedy zrobić?” Odpowiadają: „A to już wtedy nic nie mogę robić”. Nie przyjmują do wiadomości, że mogą pójść do szkoły policealnej, że mogą sobie zmienić zawód, że tak naprawdę mają tysiąc możliwych rozwiązań.

[doradca zawodowy z poradni psychologiczno-pedagogicznej]

I to tego brakuje, żeby był jakiś taki informator, nazwijmy to roboczo, gdzie dzieci zobaczą - jest taka szkoła, po tej szkole mogą robić to, to i to. A tego i tego już nie. Żeby oni mieli jak kawa na łąwę, bardzo konkretnie i rzeczowo, co mogą po czym robić, że po tej szkole mogą dalej iść na studia, a po tej już nie.

[doradca zawodowy z gimnazjum]

Warto również na bieżąco monitorować rynek pracy i tworzone na nim możliwości, by móc skuteczniej pokierować młodymi ludźmi:

Lotnisko w Gdyni ma powstać – technik eksploatacji portów i terminali – jest potrzeba, żeby kształcić ludzi. I nie ma takiego.

[doradca zawodowy z liceum ogólnokształcącego]

Projektując wsparcie w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego, warto uwzględnić także organizację wizyt u pracodawców bądź spotkań z przedstawicielami poszczególnych zawodów, ponieważ młodzi ludzie nie mają wyobrażenia o charakterze danej pracy i nie potrafią podjąć słusznych decyzji:

W zawodowej u nas na 7 klas pierwszych zmieniło profil prawie 40 uczniów. Ze sprzedawców przeszli.

Młodzież nie ma wyobrażenia.

[doradca zawodowy ze szkoły o profilu techniczno-zawodowym]

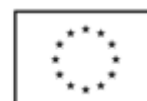
5.12. Podsumowanie i wnioski

W co trzeciej z badanych szkół (33,7%) nie zatrudnia się ani jednego pracownika posiadającego kwalifikacje doradcy zawodowego. Realizacja zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego stanowi często część zadań przypisanych pracownikowi placówki edukacyjnej, najczęściej pedagogowi szkolnemu. Ponadto, pedagogom realizującym takie usługi często brakuje kwalifikacji zawodowych w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Na jedną poradnię psychologiczno-pedagogiczną przypada średnio 2 pracowników posiadających kwalifikacje w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego. Tylko w co czwartej poradni zatrudniony jest co najmniej jeden doradca na pełen etat.

W ramach struktur Ochotniczych Hufców Pracy, na terenie województwa pomorskiego działa 16 doradców zawodowych, a poza tym specjaliści do spraw rozwoju zawodowego.

Podstawową formą realizacji działań doradczych w pomorskich szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych są zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kariery zawodowej.

W poradniach psychologiczno-pedagogicznych znacznie częściej indywidualne porady zawodowe udzielane są w oparciu o przeprowadzone badanie predyspozycji ucznia, niż bez wykonania badania, co wskazuje na wysoki poziom merytoryczny wsparcia.

W szkołach brakuje odgórnego przydziału godzin na doradztwo edukacyjno-zawodowe, co powoduje, że wsparcie ma charakter incydentalny.

Największe szanse na utrzymanie się mają efekty realizacji projektu w postaci trwałych struktur materialnych, takich jak wyposażenie szkoły do świadczenia usług doradztwa, zakup narzędzi, powstanie Szkolnego Ośrodka Kariery. Warto również w ramach projektów wzmacniać kompetencje osób świadczących doradztwo edukacyjno-zawodowe, ponieważ taką wiedzę zawsze można wykorzystać po zakończeniu udziału w projekcie.

Doradcy zawodowi za szkół zauważają niezrozumienie istoty i wysokiego priorytetu usług doradczych w swoim środowisku pracy – napotykać opór ze strony dyrekcji oraz innych nauczycieli.

W szkołach obserwuje się niezadowalający poziom i niską jakość współpracy pomiędzy osobami realizującymi doradztwo edukacyjno-zawodowe a rodzicami uczniów.

Brakuje regulacji prawnych wyznaczających pożądany kierunek wzajemnej współpracy oraz jednostki na poziomie województwa koordynującej takie działania.

Projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL pomogły szkołom pokonać barierę finansową, zwiększyły dostęp do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów i umożliwiły położenie większego nacisku na doradztwo indywidualne dla każdego ucznia.

Projekty w ramach Poddziałania 9.1.2 PO KL stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy oraz założenia wskazywane w dokumentach strategicznych.

Projekty unijne nie zabezpieczają potrzeb uczniów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego, ponieważ fundusze trafiają tylko do aktywnych, aplikujących o wsparcie szkół.

Skuteczność kierowanego do ucznia wsparcia wzrasta wraz z jego kompleksowością oraz cyklicznością.

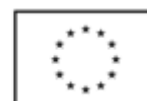
Rozmowa grupowa i warsztaty są skuteczniejsze, jeżeli celem spotkania z doradcą jest uzyskanie wiedzy o rynku pracy bądź poszczególnych zawodach.

Rozmowa indywidualna jest najbardziej odpowiednia w przypadku uczniów w trudnej sytuacji, mających problem z wyborem szkoły i szukających pomysłów na dalszy rozwój.

Największą barierą dla realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego stanowi brak odpowiedniego dofinansowania instytucji przeznaczonego na ten cel.

Realizację zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach utrudnia brak wyznaczonych w siatce zajęć godzin na takie zajęcia.

Wśród najbardziej oczekiwanych form wsparcia wskazuje się specjalistyczne szkolenia dla doradców zawodowych oraz udostępnianie materiałów i narzędzi doradztwa zawodowego.

6. Poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2013 poz. 674 z późn. zm.) poradnictwo zawodowe jest jedną z podstawowych usług rynku pracy. Zadania z zakresu poradnictwa zawodowego dla dorosłych realizują publiczne służby zatrudnienia oraz agencje zatrudnienia.

Agencje zatrudnienia świadczą poradnictwo zawodowe, które polega na pomocy w wyborze zawodu i miejsca zatrudnienia, informacji zawodowej i pomocy pracodawcom w doborze kandydatów. Poradnictwo zawodowe w **powiatowych urzędach pracy** realizowane jest z zachowaniem zasady dobrowolności, równości w korzystaniu, swobody wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia, bezpłatności, poufności ochrony danych osobowych. Poradnictwo zawodowe świadczone jest w formie porad indywidualnych lub grupowych. Polega głównie na udzielaniu osobom bezrobotnym i poszukującym pracy pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu lub miejsca zatrudnienia raz w planowaniu rozwoju kariery zawodowej, a także na przygotowaniu do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu pracy oraz pomocy pracodawcom w doborze kandydatów do pracy spośród bezrobotnych i poszukujących pracy i we wspieraniu rozwoju zawodowego pracodawcy i jego pracowników przez udzielanie porad zawodowych. Wśród bardziej szczegółowych usług świadczonych w ramach poradnictwa zawodowego należy wskazać:

- udzielanie informacji o zawodach, rynku pracy, możliwościach szkolenia i kształcenia, umiejętnościach niezbędnych przy aktywnym poszukiwaniu pracy i samozatrudnieniu,
- udzielanie porad z wykorzystaniem standaryzowanych metod ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę pracy, w tym badanie kompetencji, zainteresowań i uzdolnień zawodowych,
- kierowanie na specjalistyczne badania psychologiczne i lekarskie umożliwiające wydawanie opinii o przydatności zawodowej do pracy i zawodu albo kierunku szkolenia,
- inicjowanie, organizowanie i prowadzenie grupowych porad zawodowych dla bezrobotnych i poszukujących pracy.

Zgodnie z **ustawą z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2014 poz. 598) m.in.** doradcy zawodowi w publicznych służbach zatrudnienia mogą pełnić dodatkowo funkcję doradcy klienta. Oznacza to, że do ich zadań należy:

- 1) stała opieka nad bezrobotnym lub poszukującym pracy, w szczególności ustalanie profilu pomocy, przygotowanie i nadzór nad realizacją indywidualnego planu działania, świadczenie podstawowych usług rynku pracy w formie indywidualnej oraz ułatwianie dostępu do innych form pomocy określonych w ustawie lub
- 2) stała współpraca z pracodawcą w zakresie pomocy określonej w ustawie, w szczególności ustalanie zapotrzebowania na nowych pracowników i pozyskiwanie ofert pracy w ramach pośrednictwa pracy oraz ułatwianie dostępu do innych form pomocy określonych w ustawie.

Formy świadczenia poradnictwa zawodowego, a także zakres informacji przekazywanych w ramach poradnictwa określone są w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy (Dz.U.2014 poz. 667) doprecyzowało.

W kolejnych podrozdziałach zaprezentowano wyniki przeprowadzonego badania ewaluacyjnego dotyczącego oceny poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych. Dostarczają one wiedzy o potencjale osobowym i merytorycznym osób realizujących poradnictwo zawodowe w powiatowych urzędach pracy i akademickich biurach karier, jakości i użyteczności wsparcia ze strony doradców zawodowych w opinii osób dorosłych – uczestników projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL, trafności projektów unijnych zawierających element poradnictwa zawodowego w stosunku do potrzeb województwa pomorskiego, a także współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami realizującymi poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych. W ramach Poddziałania 6.1.1 realizowane były projekty konkursowe (projektodawcami były jednak głównie powiatowe urzędy pracy, a w mniejszym stopniu przedsiębiorstwa, fundacje i stowarzyszenia). W ramach Poddziałania 6.1.3 PO KL projekty realizowane były przez powiatowe urzędy pracy w trybie systemowym.

6.1. Potencjał osobowy oraz przygotowanie merytoryczne osób realizujących poradnictwo zawodowe w instytucjach świadczących usługi poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych

Powiatowe urzędy pracy

Liczba doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy jest niewystarczająca pod kątem zapotrzebowania na takie usługi. Na jednego doradcę zawodowego przypada bowiem zbyt duża grupa klientów, co jest równoznaczne z wyraźnym skróceniem czasu pracy z poszczególnymi osobami bezrobotnymi.

Krótki czas na poradę dla jednej osoby bezrobotnej potwierdziły badania ilościowe z udziałem doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy. Pracownicy świadczący usługi poradnictwa zawodowego we wskazanych instytucjach poświęcają obecnie **średnio 36 minut na udzielenie klientowi porady indywidualnej**. Minimalny czas takiej porady wynosi 15 minut, natomiast maksymalny 60 minut. Krótki czas porady, jaki może zostać przeznaczony jednej osobie korzystającej ze wsparcia, związany jest z dużą liczbą odbiorców usług powiatowych urzędów pracy. **Średnia liczba klientów przypadających na jednego doradcę w ciągu miesiąca wynosi bowiem 104** – od 20 do nawet 350. Przed zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy doradca zawodowy w powiatowym urzędzie pracy mógł spędzić z osobą bezrobotną więcej czasu:

Kiedyś jeden doradca mógł poświęcić nawet od godziny do dwóch. Teraz to jest około dziesięciu minut.

Dwadzieścia czasami, ale dwadzieścia to już dużo.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Opieka nad konkretnym klientem po sporządzeniu Indywidualnego Planu Działania i monitoring jego losów są, zdaniem doradców zawodowych, niemożliwe z uwagi na liczbę osób przypisanych konkretnemu pracownikowi. Przedstawione następstwa zmiany ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy dostrzegają same osoby bezrobotne, które znały rolę doradcy zawodowego, a obecnie korzystają ze wsparcia doradcy klienta. Zauważają one różnice w dostępie do poradnictwa zawodowego oraz jakości tego wsparcia, domagając się większego zaangażowania doradcy klienta w wykonywanie swoich obowiązków i udzielenia klientom rzeczowej pomocy:

Stresujące jest to, że ja nie mogę poświęcić klientowi tyle czasu, ile bym chciała, mimo że z różnymi problemami do mnie przychodzą. Nie mogę sobie pozwolić na to, żeby dłużej z nimi rozmawiać, bo mnie osobiście stresuje to, że za drzwiami stoi pięć następnych osób.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Jeżeli ten klient przyjdzie do mnie na 10 minut, to nie będzie żadnego efektu.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy wykazują się zróżnicowanym doświadczeniem zawodowym na wskazanym stanowisku. Najliczniejsze grono pracowników omawianej instytucji zajmuje się doradztwem zawodowym od kilku miesięcy do roku, natomiast doradców z dłuższym stażem jest zdecydowanie mniej. Najdłuższy odnotowany staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego w powiatowym urzędzie pracy wynosi 18 lat i takie doświadczenie dotyczy 4 na 67 pracowników omawianych instytucji uczestniczących w badaniu. **Średni staż pracy doradcy zawodowego ogółem w powiatowym urzędzie pracy wynosi natomiast 6,4 lat. Średni staż pracy na etacie doradcy zawodowego w powiatowym urzędzie pracy jest tylko niewiele krótszy niż ogólne doświadczenie zawodowe na tym stanowisku i wynosi 6,1 lat.**

Doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy posiadają głównie wykształcenie pedagogiczne, co dotyczy 41 na 67 badanych. Znacznie rzadziej identyfikowano wykształcenie psychologiczne (11), socjologiczne (4) i ekonomiczne (3). Prawo i administrację ukończyło 2 doradców zawodowych uczestniczących w badaniu, natomiast 1 z nich posiada dyplom z zarządzania. Wśród wskazywanych przez doradców zawodowych ukończonych kierunków studiów znalazły się także pedagogika resocjalizacyjna, ochrona środowiska, filologia polska, rolnictwo, historia, wychowanie fizyczne, logopedia i geografia.

31 spośród 67 doradców zawodowych objętych badaniem ukończyło studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego, czyli mniej niż połowa pracowników na tym stanowisku. Jedynie 2 doradców w trakcie nauki na wskazanym kierunku, natomiast pozostałych 32 doradców nie posiada formalnego potwierdzenia wiedzy przydatnej do świadczenia usług poradnictwa zawodowego i nie podjęło dotychczas działań służących jego nabyciu. **Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy posiadają zatem wykształcenie wyższe głównie o profilu humanistycznym . Blisko połowa doradców zawodowych nie może wykazać się formalnym potwierdzeniem swoich kwalifikacji w obszarze poradnictwa zawodowego.**

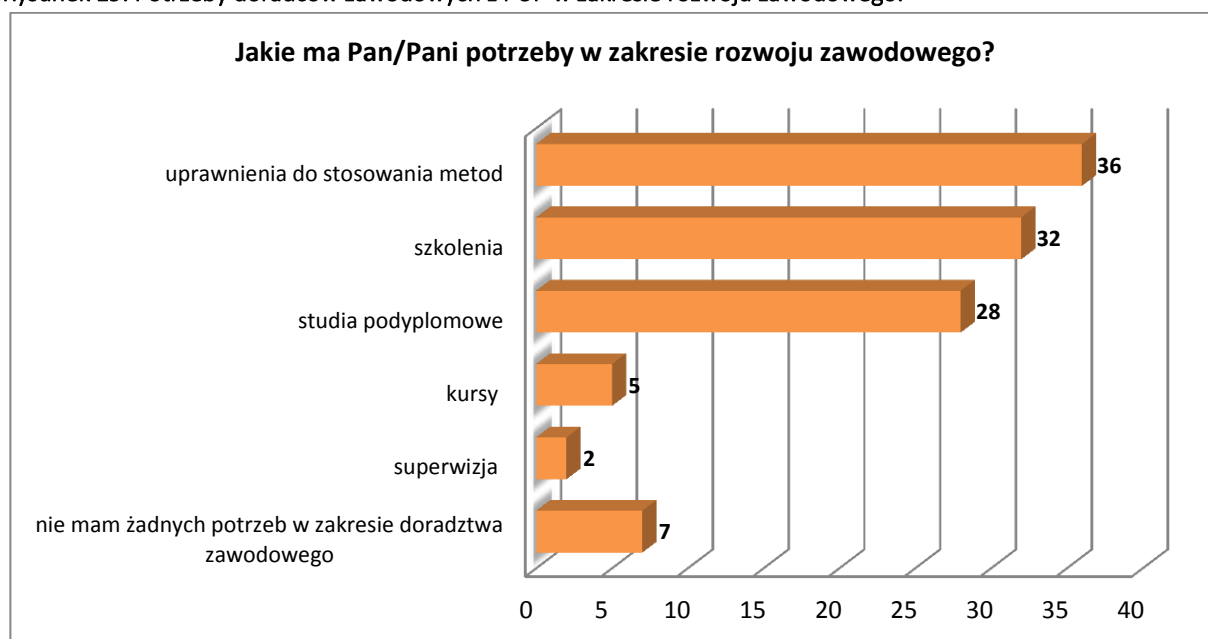
Zdecydowana większość doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy posiada możliwość rozwoju swoich kompetencji poprzez szkolenia, kursy bądź studia podyplomowe zapewniane przez pracodawcę. **Aż 43 doradców na 67 uczestniczących w badaniu potwierdziło zaangażowanie pracodawcy w doskonalenie umiejętności pracowników.**

Najpopularniejszym sposobem pogłębiania wiedzy i umiejętności zawodowych przez doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy są szkolenia, na które deleguje pracodawca. Z takiej formy zdobywania nowych kompetencji skorzystało 53 doradców uczestniczących w badaniu. Pozostałe formy pomocy ze strony pracodawcy wskazywane były zdecydowanie rzadziej – z dofinansowania kosztów podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz płatnego urlopu szkoleniowego przed egzaminami i zwolnienia z pracy na czas zajęć skorzystały po 3 osoby.

Większość doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy wykazuje chęć dalszego pogłębiania swojej wiedzy i umiejętności. Respondenci wykazują zainteresowanie głównie zdobywaniem kolejnych uprawnień do stosowania metod i narzędzi pracy z klientem (36), szkoleniami (32) oraz studiami podyplomowymi (29). Badani chętnie uzyskaliby uprawnienia do takich metod, jak Metoda Hiszpańska, Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych, Kurs Inspiracji, Kwestionariusz Uzdolnień Przedsiębiorczych, Gotowość do zmian, Spadochron, Analiza potencjału zawodowego, Metoda edukacyjna oraz Akademia Trenera. Do lepszego wykonywania obowiązków zawodowych przydatne byłyby szkolenia dotyczące prawa pracy, wspierania klienta trudnego i przejawiającego zaburzenia psychiczne, coachingu, poradnictwa grupowego, metod rekrutacji i selekcji, projektów unijnych, przedsiębiorczości, motywacji, a także szkolenia językowe. Doradcy zawodowi szczególnie chętnie skorzystaliby ze studiów podyplomowych dotyczących coachingu, pedagogiki i terapii, projektów unijnych, psychologii biznesu, zarządzania zasobami ludzkimi, prawa pracy oraz projektowania zajęć grupowych i modułów szkoleniowych. Pozostałe formy uzupełniania kwalifikacji zawodowych, takie jak kursy i superwizje, wskazywane były przez doradców zawodowych zdecydowanie rzadziej. Co warte podkreślenia, odnotowano 7 opinii wyrażających zamkniętą postawę wobec rozwijania swoich kompetencji w zakresie doradztwa zawodowego.

Rysunek 19. Potrzeby doradców zawodowych z PUP w zakresie rozwoju zawodowego.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Przyczyną rezygnacji z doskonalenia warsztatu pracy doradcy zawodowego było wprowadzenie nowej funkcji – doradcy klienta – utożsamianej z małymi możliwościami wykorzystywania wiedzy oraz brakiem czasu na stosowanie zróżnicowanych narzędzi wsparcia. **Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy deklarują spadek motywacji do pogłębiania swoich kwalifikacji zawodowych po wprowadzeniu zmian do ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.** Przed modyfikacjami przepisów pracownicy świadczący osobom bezrobotnym usługi poradnictwa zawodowego wykorzystywali swoje kompetencje (w postaci m.in. wyższego wykształcenia, studiów podyplomowych oraz uprawnień do stosowania certyfikowanych metod), obecnie zaś duża liczba klientów przypadająca na jednego doradcę wymusza konieczność ograniczenia się do stosowania podstawowych, skróconych narzędzi diagnostycznych. Zdobyte do tej pory kwalifikacje zawodowe nie mają zatem zastosowania praktycznego. Doradcy zawodowi zwracają uwagę na bezcelowość finansowania z środków publicznych szkoleń i kursów w kontekście ograniczonych możliwości ich wykorzystania w codziennej pracy z klientem. Dostrzegają konieczność stworzenia im możliwości zastosowania swoich kompetencji zawodowych:

Czujemy się napompowani, ale niewykorzystani. Mam ukończone zarządzanie zasobami ludzkimi i te studia bardzo dużo dawały, wykorzystywałam to w mojej pracy. Dzisiaj nie wiem, co ja tu właściwie robię.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Mnie na ten moment nie chce się już jeździć na żadne szkolenia z zakresu poradnictwa zawodowego, dlatego że to nie ma zastosowania w praktyce, w tej sytuacji, jaka teraz jest, jeżeli chodzi o poradnictwo.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Wśród kluczowych problemów w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego w PUP doradcy wskazują:

- ograniczony czas porady przypadający na jednego bezrobotnego (43),
- brak zrozumienia problematyki poradnictwa zawodowego w środowisku pracy (38),
- małą świadomość potrzeby skorzystania z usługi poradnictwa zawodowego osoby bezrobotnej (38),
- niewystarczającą liczbę doradców zawodowych (30),
- brak odpowiednich rozwiązań organizacyjnych (30).

Ograniczony czas porady na jedną osobę bezrobotną jest głównym problemem doradcy zawodowego zatrudnionego w powiatowym urzędzie pracy, dostrzeganym przez 43 badanych. Zbyt wysoka liczba klientów nie stwarza szansy na dłuższą rozmowę, co pociąga za sobą dwa główne skutki – osoba bezrobotna nie uzyskuje odpowiedniego wsparcia, a doradca zawodowy nie gromadzi wszystkich niezbędnych informacji o odbiorcy wsparcia. Krótkie spotkanie umożliwia zadanie tylko najważniejszych pytań. Obecne poradnictwo zawodowe przyjęło zatem kryterium oceny pracy doradców w postaci liczby obsłużonych osób, a nie jakości udzielonej pomocy. Doradcy zawodowi pełniący dodatkowo funkcję doradcy klienta nie są w stanie pogodzić obowiązków wynikających z tych dwóch wskazanych ról:

*Mamy tyle osób na dzień, że nie ma możliwości dłuższego porozmawiania z daną osobą.
[FGI, doradca zawodowy z PUP]*

Doradcy zawodowi podkreślają również obecność problemu w postaci **braku zrozumienia specyfiki poradnictwa zawodowego przez ustawodawcę**, co w badaniu ilościowym zadeklarowało 38 respondentów. W ich opinii, obecnie poradnictwo zawodowe nie istnieje, ponieważ przed doradcą zawodowym postawiono zadania typowe dla pośrednika pracy. Poradnictwo zawodowe wymaga czasu i zastosowania narzędzi diagnostycznych uzupełnionych rozmową z odbiorcą wsparcia. Konieczność skrócenia czasu porady wyparła zatem rzeczywiste poradnictwo zawodowe z urzędów pracy:

*Dla mnie ta funkcja doradcy klienta jest taka, jak stanowisko pracy u pośredników pracy. U nas jest tak, że jest doradca klienta, doradca zawodowy, ale z naciskiem na doradcę klienta, który robi to, co pośrednik.
[FGI, doradca zawodowy z PUP]*

Brak odpowiednich pomieszczeń do świadczenia usług poradnictwa zawodowego został wskazany jako istotny problem przez 24 doradców objętych badaniem. Skupienie kilku doradców w jednym pokoju nie sprzyja swobodnej rozmowie z osobą bezrobotną, która odczuwa dyskomfort i nie potrafi się otworzyć. Doradcy zawodowi poruszają podczas spotkań z klientem kwestie prywatne i intymne, takie jak stan zdrowia, sytuacja finansowa czy problemy osobiste. Często obserwują blokadę klienta, który nie chce odpowiedzieć na stawiane pytania, obawiając się reakcji innych osób obecnych w pomieszczeniu. Doradcy zawodowi potwierdzają, że zupełnie inaczej przebiega kontakt z klientem, gdy nie ma w pobliżu innych osób:

Mamy rozwiązywać problemy osób bezrobotnych, o których nie możemy zbyt wspominać, bo może sąsiad jest na stanowisku obok.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

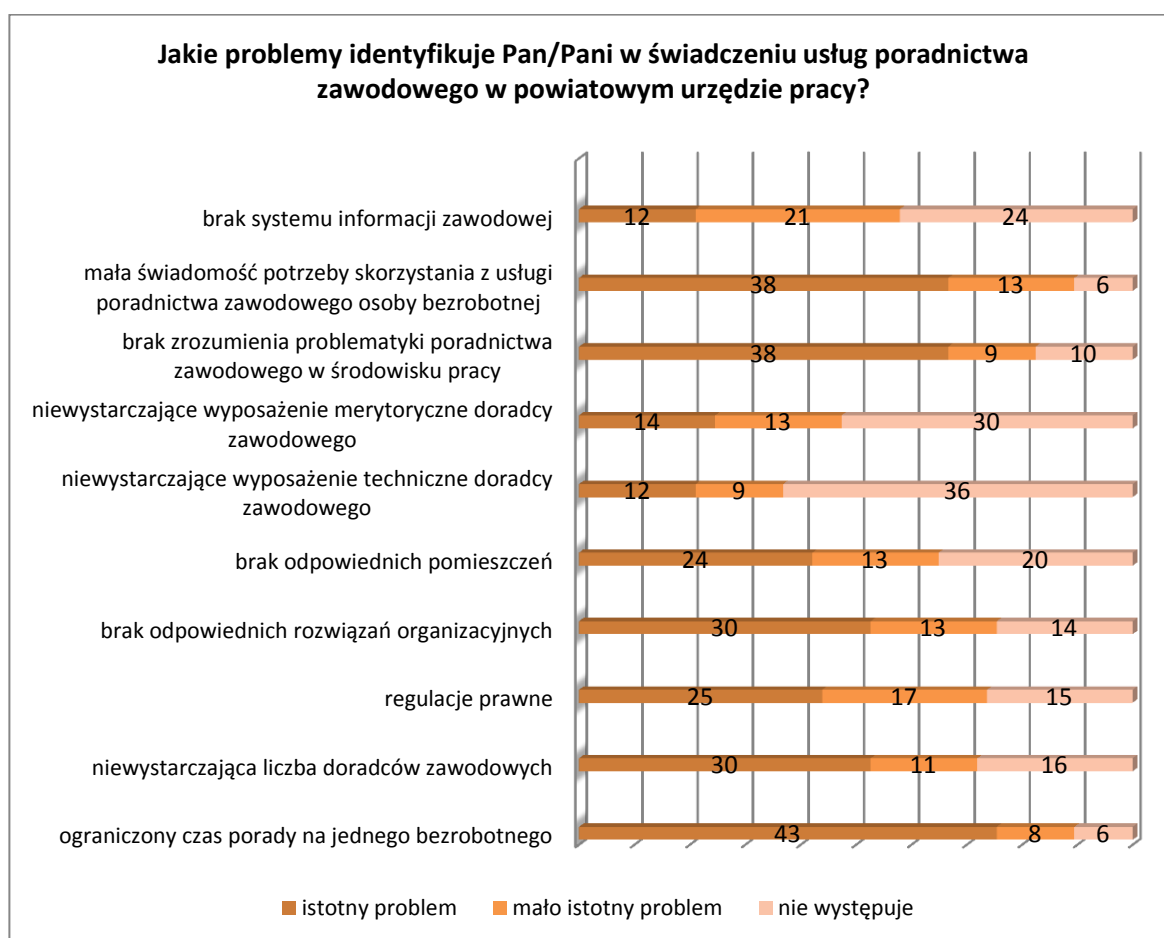
Nie ma takiej intymności. Na pewno wszystko to, co ja mówię, co mówi klient, słyszy też przy okazji osoba, która jest u pośrednika. To zdecydowanie utrudnia kontakt z klientem.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Sami dostrzegamy, że klient nam się nie otworzy. Bo zupełnie inaczej się z klientem rozmawia, kiedy my jesteśmy z nim sam na sam.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Rysunek 20. Problemy doradców zawodowych z PUP w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

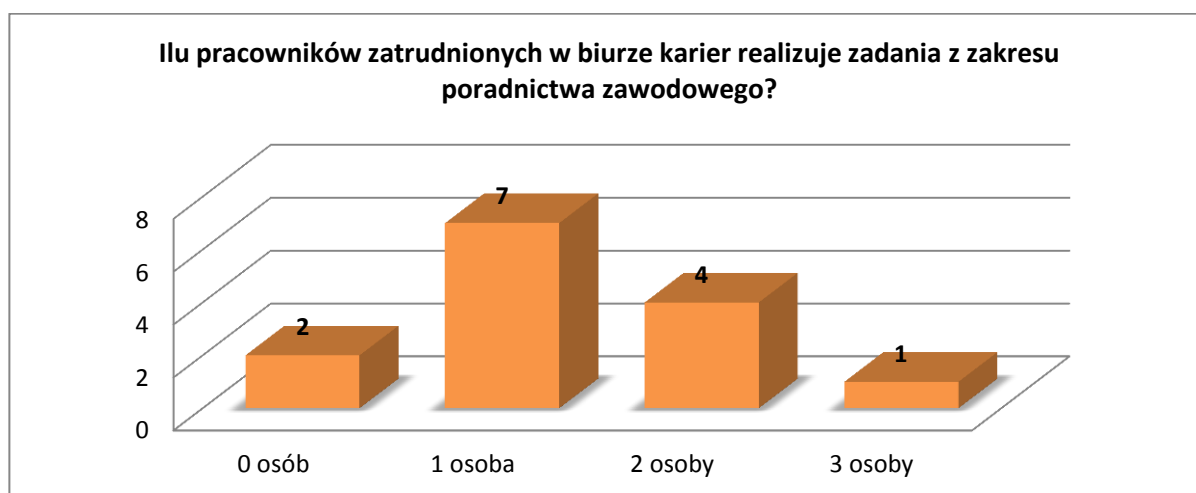
Akademickie Biura Karier

Na terenie województwa pomorskiego w 14 spośród 15 uczelni objętych badaniem funkcjonuje biuro karier. W przypadku jednej ze szkół wyższych zadania z zakresu poradnictwa i pośrednictwa pracy są

realizowane przez inną komórkę uczelni – dziekanat i pełnomocnika rektora. Liczba pracowników zatrudnionych w biurach karier działających przy uczelniach wyższych w województwie pomorskim to najczęściej 1 osoba, na co wskazało 6 przedstawicieli uczelni. Średnio w biurach karier zatrudnione są 2 osoby. Największa liczba pracowników zatrudniona w biurze karier to 4 osoby.

Spośród wszystkich pracowników, którzy zatrudnieni są w biurach karier najczęściej 1 osoba realizuje zadania z zakresu poradnictwa zawodowego, na co wskazało 7 respondentów. W dwóch spośród 15 szkół wyższych uczestniczących w badaniu żaden pracownik biura karier nie jest odpowiedzialny za realizację usług z zakresu poradnictwa zawodowego.

Rysunek 21. Liczba pracowników realizujących zadania z zakresu poradnictwa zawodowego w biurach karier.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

6.2. Formy, metody i narzędzia stosowane w instytucjach świadczących usługi poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych

Doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy posiadają głównie uprawnienia do stosowania w codziennej pracy Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych (44 z 67), Kwestionariusza Uzdolnień Przedsiębiorczych (23) oraz Klubu Pracy (21). Niewielka liczba doradców zawodowych posiada natomiast uprawnienia do wdrażania takich instrumentów doradztwa jak Gotowość do zmian, Spadochron oraz Metoda Hiszpańska. Warto podkreślić, iż doradcy zawodowi w PUP nie wykorzystują w codziennej praktyce wszystkich metod i narzędzi, do których posiadają odpowiednie uprawnienia. Najpowszechniej stosowany Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych przeprowadza wśród klientów 33 doradców, choć stosowne uprawnienia posiada 44. Jednocześnie jednak wykorzystywane są metody i narzędzia, do których nie posiadają stosownych uprawnień – dotyczy to jednak tylko narzędzia określanego jako Gotowość do zmian. Oprócz uprawnień do omówionych powyżej metod i narzędzi pracy z klientem, doradcy zawodowi stosują ze względu na swoje umiejętności szereg dodatkowych instrumentów:

- Holland,
- Kwestionariusz ról zespołowych,
- Kwestionariusz asertywności,

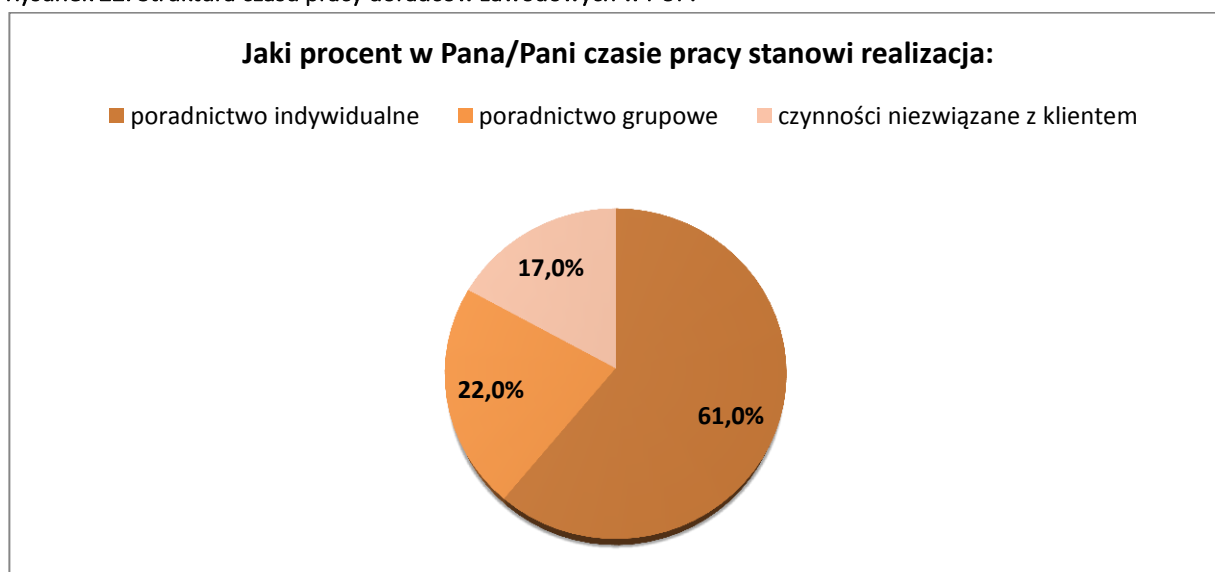

- Indywidualny Plan Działania,
- Test talentów,
- Test Kompetencji Ogólnych (TKO),
- Wieloaspektową ocenę preferencji zawodowych,
- Testy przedsiębiorczości,
- Test motywacji,
- Kwestionariusz oczekiwań,
- Test Eysencka,
- MBTI the Myers-Briggs Type Indicator,
- Kwestionariusz Preferencji Zawodowych JOB-6.

Doradcy stosują w codziennej pracy również metody i narzędzia wypracowane w ramach projektów unijnych, tworzą autorskie rozwiązania oraz kierują na badania do Pomorskiego Ośrodka Kompetencji.

Do najczęściej wykonywanych przez doradcę zadań należy świadczenie usług poradnictwa indywidualnego, co stanowi średnio 61,0% ogólnej struktury czasu pracy osoby na tym stanowisku. 22,0% ogólnego czasu pracy zajmuje świadczenie usług poradnictwa grupowego, natomiast pozostałe 17,0% przeznaczone jest na wykonywanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z pracą z klientem.

Rysunek 22. Struktura czasu pracy doradców zawodowych w PUP.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Częstotliwość stosowania poszczególnych metod i narzędzi pracy z klientem zdecydowanie spadła po wprowadzeniu funkcji doradcy klienta. Pomimo posiadania stosownych uprawnień do wykorzystywania certyfikowanych metod i instrumentów, doradcy zawodowi nie sięgają po nie podczas spotkań z klientami. Brakuje im czasu na przeprowadzenie testów, które następnie należy omówić z osobą bezrobotną:

Nie stosujemy tych metod, bo nie ma na to czasu. Trzeba najpierw wykonać sam test, a potem trzeba z tym klientem usiąść i to analizować.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

My mamy uprawnienia do KZZ [Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych], ale jest odgórnie, że testów nie robimy, bo nie ma na to czasu.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Działania w ramach poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych mają **charakter incydentalny** w większości powiatowych urzędów pracy. **Wyjątek stanowią sytuacje, w których:**

- **Poradnictwo zawodowe jest elementem projektu unijnego.**

Wsparcie dla osób dorosłych nabiera charakteru systemowego wówczas, gdy zostało one zastosowane jako jeden z elementów projektu unijnego. Wówczas dla każdego z uczestników przewidziany jest określony czas na spotkanie z doradcą:

U nas jest incydentalne, bo nie ma czasu. Ja mogę się skupić na osobie, jeżeli to jest projekt.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

- **Realizowane projekty dotyczą priorytetowych grup na rynku pracy.**

Na systematyczne spotkania z doradcą zawodowym mogą również liczyć określone grupy osób dorosłych, takie jak osoby do 30. roku życia bądź po 50. roku życia. Zdecydowanie trudniej jest zapewnić regularne wsparcie osobom nie wpisującym się w priorytetowe grupy odbiorców. Dostrzeganym problemem jest brak środków finansowych i tworzonych rozwiązań dla osób nie mieszczących się wśród odbiorców priorytetowych:

Jeżeli przychodzi zwykły człowiek, który nie kwalifikuje się, czyli nie jest do 30. roku życia, ani po 50. roku życia to niestety to jest incydentalne.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

- **Zachowano stanowisko doradcy zawodowego bez łączenia go z funkcją doradcy klienta.**

Wsparcie w ramach poradnictwa zawodowego zachowało systematyczny charakter również w tych urzędach pracy, gdzie zachowano kilka stanowisk doradcy zawodowego bez łączenia ich z funkcją doradcy klienta. Wówczas można poświęcić odbiorcom porad więcej uwagi – organizować spotkania, utrzymywać stały kontakt, podsumowywać skuteczność form wsparcia towarzyszących poradnictwu zawodowemu:

Wniosek jest taki, że tam, gdzie został doradca, który jest doradcą, to jest wsparcie systematyczne, ale w większości jest to incydentalne wsparcie.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Sposobem na zwiększenie systematyczności wsparcia jest zwiększenie liczby doradców zawodowych bądź zmniejszenie liczby osób bezrobotnych przypadających na jednego doradcę. Doradcy zawodowi proponują uregulowanie kwestii składki zdrowotnej dla osób bezrobotnych, opłacanej przez urzędy pracy. Liczna grupa osób zwraca się do tych instytucji nie w celu znalezienia zatrudnienia, lecz uzyskania ubezpieczenia. Zdaniem badanych, rezygnacja z wypłacania składek zdrowotnych na poziomie urzędów pracy pozwoliłaby skupić się tylko na tych odbiorcach usług, którym zależy na znalezieniu pracy. Odnotowano opinie, że nawet połowa bezrobotnych zarejestrowanych jest w urzędzie z uwagi na składkę. Korzystają oni z pomocy doradcy zawodowego, stwarzając pozory troski o zmianę swojej sytuacji na rynku pracy, choć w rzeczywistości nie są zainteresowani podjęciem jakiegokolwiek zatrudnienia. Zdaniem doradców zawodowych z urzędów pracy, regulacja opisanej kwestii składki zdrowotnej nie tylko zwiększyłaby systematyczność i regularność poradnictwa zawodowego, lecz zwiększyłaby szansę na realizację założeń wynikających ze zmiany ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

Mnie się wydaje, że to mogłoby spowodować, że tą ustawę można by było realizować. Te wszystkie rygory powodują, że to jest nierealne do zrobienia. Te założenia, że tyle osób trzeba przyjąć. Trzeba pamiętać, komu mija 60 dni, żeby się z nim skontaktować w danym czasie. Nie jest to do końca realne, aby w takim kształcie realizować ustawę.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

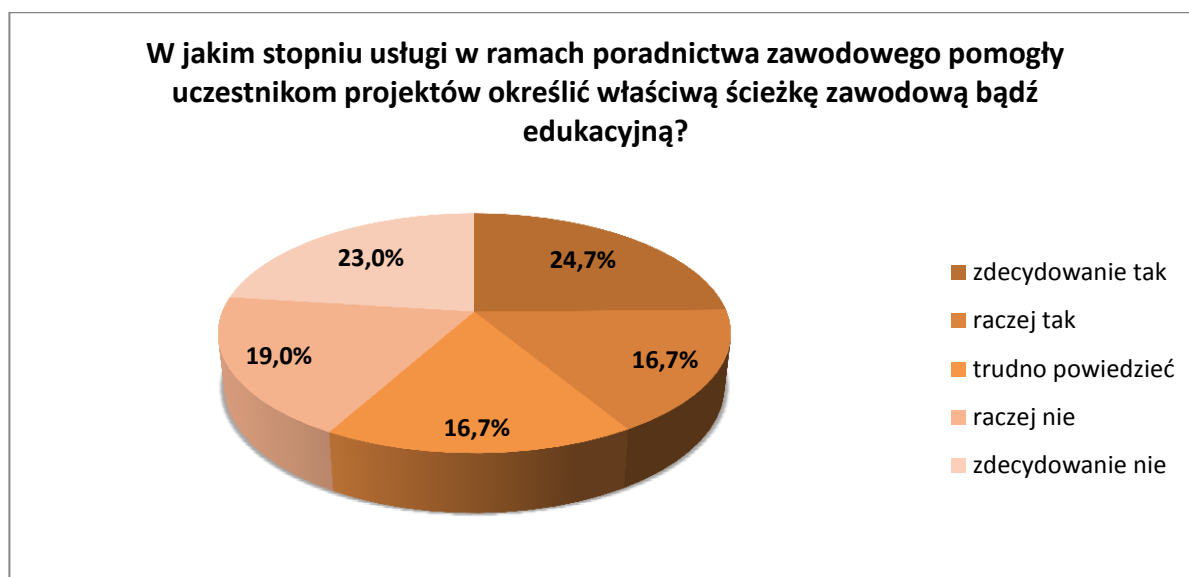
6.3. Jakość usług poradnictwa zawodowego realizowanego w projektach w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL

W jakim stopniu usługi w ramach poradnictwa zawodowego pomogły uczestnikom projektów określić właściwą ścieżkę zawodową bądź edukacyjną?

Kontakt z doradcą zawodowym okazał się pomocny w określeniu właściwej ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej dla mniej niż połowy odbiorców poradnictwa zawodowego w ramach objętych badaniem projektów. Taki efekt skorzystania z poradnictwa zawodowego dostrzegło bowiem 41,4% uczestników projektów, będących świadomym bycia objętym taką usługą. **Pomoc ze strony doradcy zawodowego nie przyczyniła się do określenia odpowiedniej ścieżki zawodowej lub edukacyjnej według 42,0% uczestników projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL.**

Rysunek 23. Poradnictwo zawodowe a określenie ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=348

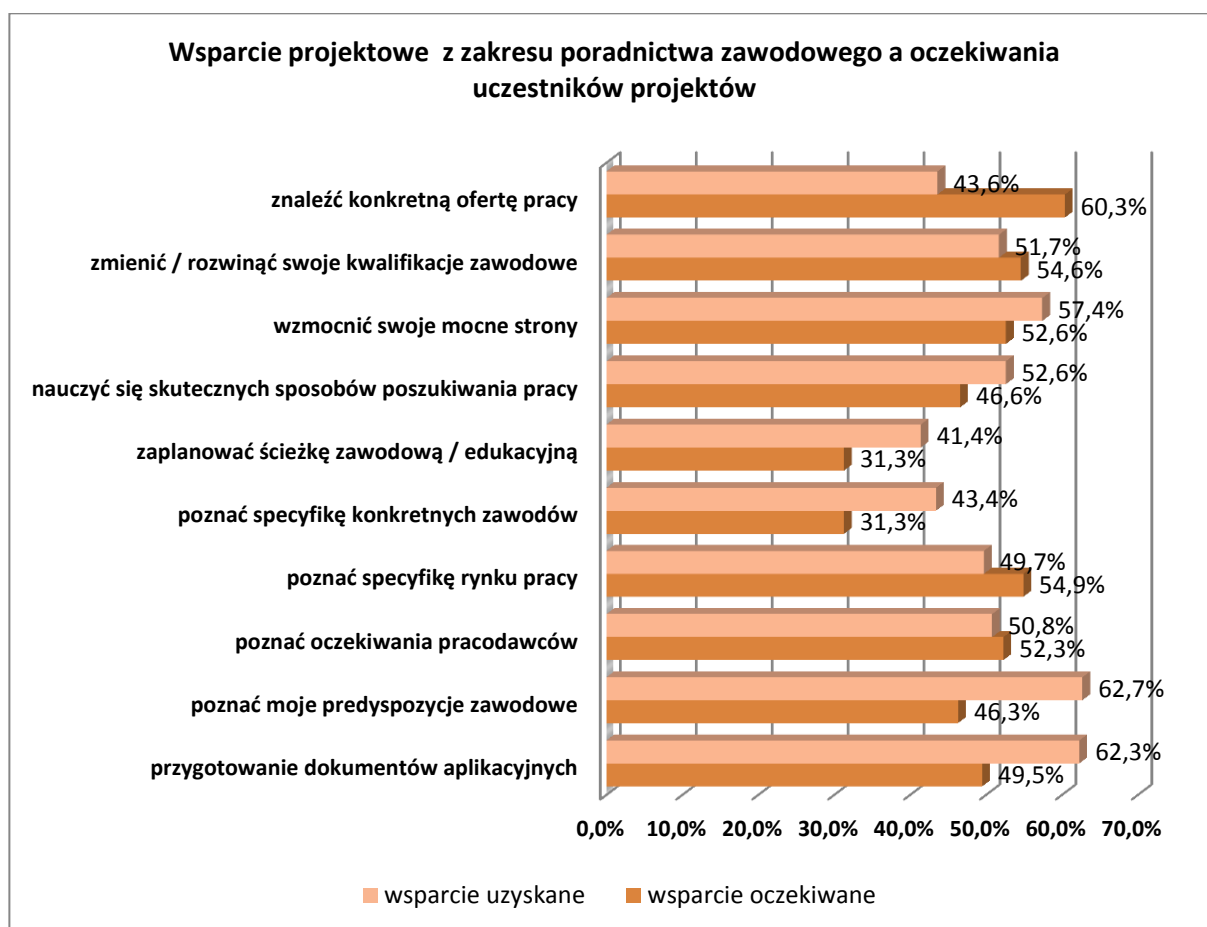
W jakim stopniu wsparcie z zakresu poradnictwa zawodowego w ramach projektów odpowiadało potrzebom uczestników?

Uczestnicy projektów oczekiwali od doradcy zawodowego przede wszystkim wskazania konkretnej oferty pracy, co zadeklarowało 60,3% badanych. Świadczy to o nierozumieniu istoty poradnictwa zawodowego i roli doradcy, którego celem jest przede wszystkim pomoc klientom w dokonywaniu edukacyjnych i zawodowych wyborów. Wśród głównych potrzeb beneficjentów ostatecznych znalazło się również poznanie specyfiki rynku pracy, czego oczekiwało 54,9% odbiorców wsparcia w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL. Więcej niż połowa odbiorców wsparcia liczyła także na zmianę bądź rozwinięcie kwalifikacji zawodowych (54,6%), wzmocnienie swoich mocnych stron (52,6%) oraz poznanie oczekiwań pracodawców (52,3%). Nieco rzadziej wskazywano potrzebę uzyskania pomocy w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych (49,5%), konieczność nauki skutecznych sposobów poszukiwania pracy (46,6%) oraz chęć poznania swoich predyspozycji zawodowych (46,3%). Najmniej uczestników oczekiwało natomiast pomocy w zaplanowaniu ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej oraz poznaniu specyfiki konkretnych zawodów (po 31,3%).

Spśród 10 omówionych potrzeb aż 6 zostało spełnionych poprzez kontakt z doradcą zawodowym w ramach projektów. Do niezaspokojonych oczekiwań należy znalezienie konkretnej oferty pracy, zmiana bądź rozwinięcie kwalifikacji zawodowych, poznanie specyfiki rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców. Warto również zwrócić uwagę na dysproporcje odwrotne – realizację w ramach poradnictwa zawodowego potrzeb osób dorosłych, które nie mają dla nich priorytetowego znaczenia. Doradca zawodowy pomógł przygotować dokumenty aplikacyjne 62,3% uczestników projektów, choć potrzebę skorzystania z takiego wsparcia dostrzegało 49,5%. W ramach poradnictwa zawodowego określono predyspozycje zawodowe 62,7% osób dorosłych, choć potrzeby w tym zakresie zadeklarowało

46,3%. Te dwa obszary zasługują na szczególne uwzględnienie ze względu na wysokie rozbieżności między oczekiwaniami uczestników projektów a uzyskanym wsparciem.

Rysunek 24. Spójność usług poradnictwa zawodowego z oczekiwaniami uczestników projektów.

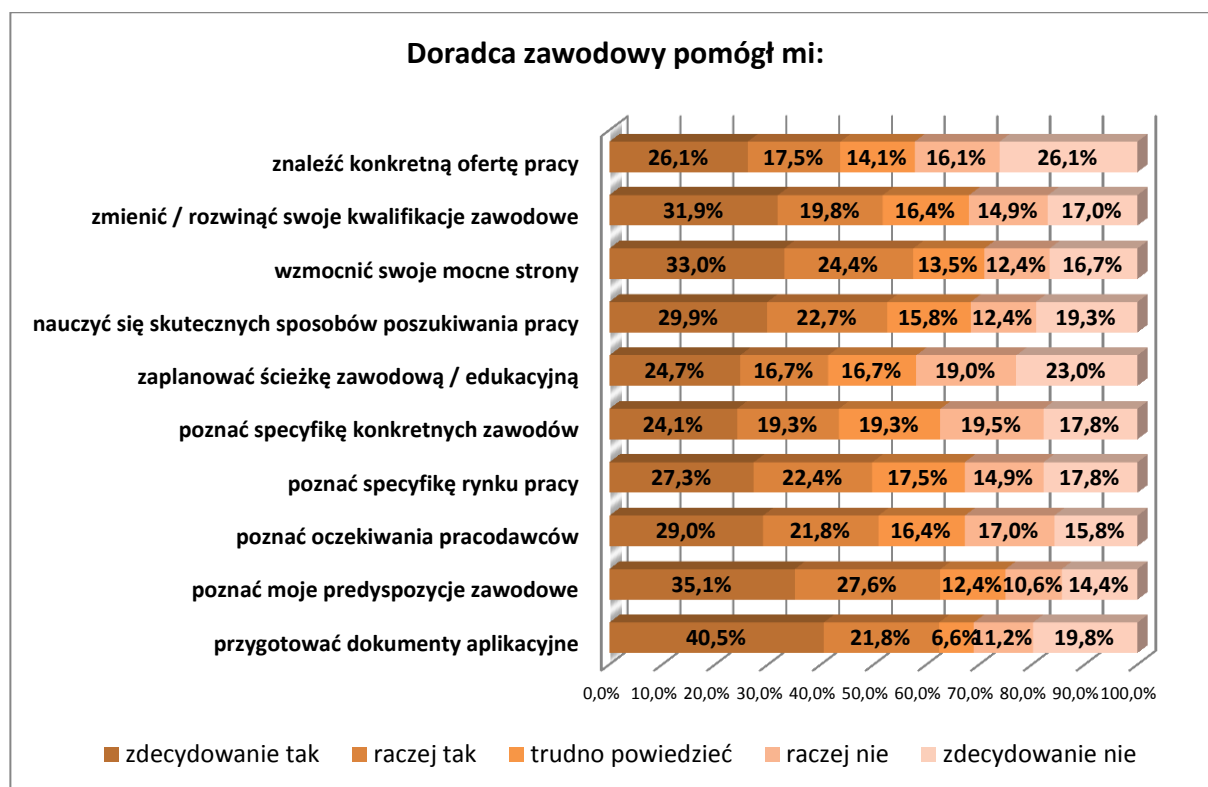

źródło: badania własne, n=348

Jakie efekty uczestnictwa w projekcie dostrzegają jego uczestnicy? Które z nich są/mogą być najbardziej trwałe?

Do najczęściej wskazywanych efektów udziału w projekcie zawierającym poradnictwo zawodowe jest określenie swoich predyspozycji zawodowych, co zauważyło 62,7% uczestników. Niewiele mniej odbiorców wsparcia (62,3%) przygotowało podczas spotkań z doradcą zawodowym swoje dokumenty aplikacyjne. Wśród trzech najczęściej wskazywanych efektów skorzystania z poradnictwa zawodowego należy wymienić także wzmocnienie swoich mocnych stron, co zadeklarowało 57,4% uczestników projektów. Do najrzadziej obserwowanych rezultatów tej formy wsparcia zalicza się natomiast zaplanowanie odpowiedniej ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej (41,4%), poznanie specyfiki konkretnych zawodów (43,3%) oraz znalezienie konkretnej oferty pracy (43,6%).

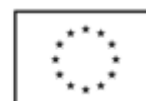
Rysunek 25. Efekty poradnictwa zawodowego dostrzegane przez uczestników projektów.

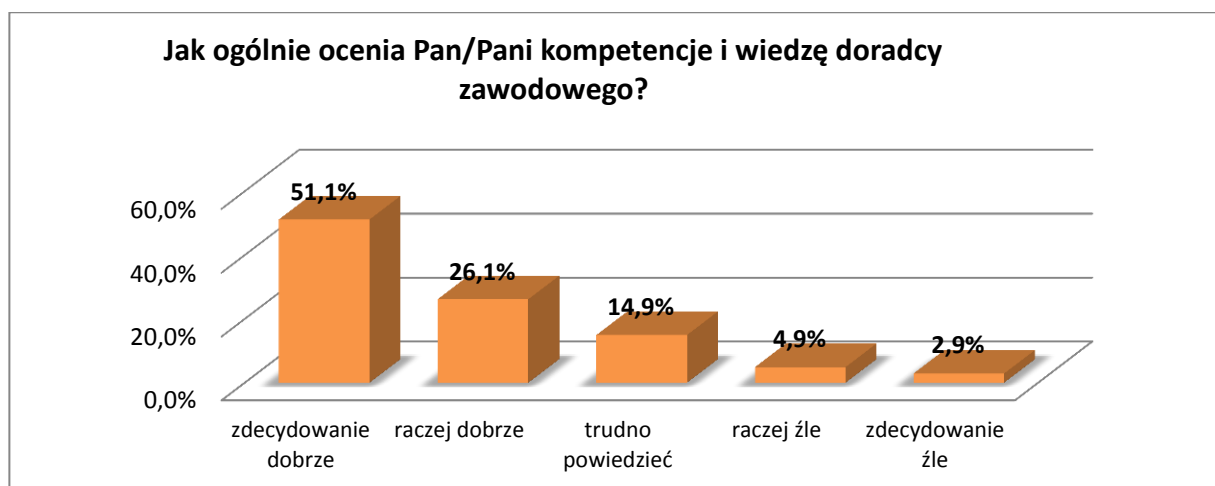
Czy projekt zwiększył dostępność i jakość usług poradnictwa zawodowego w opinii uczestników? Czy dostrzegane zmiany mają/mogą mieć charakter trwały?

Większość uczestników projektów, które zawierały element w postaci doradztwa zawodowego, nie miało wcześniej okazji skorzystać z tej formy wsparcia. Dla **76,4% osób świadomych bycia objętych poradnictwem zawodowym projekt stworzył zatem szansę odbycia pierwszego spotkania z doradcą zawodowym.**

Jakość poradnictwa zawodowego także spełniła oczekiwania uczestników - **aż 77,2% respondentów pozytywnie oceniło kompetencje i wiedzę doradcy zawodowego**, z którym współpracowali w ramach projektu. Jedynie 7,8% odbiorców wsparcia projektowego wyraziło przeciwną opinię.

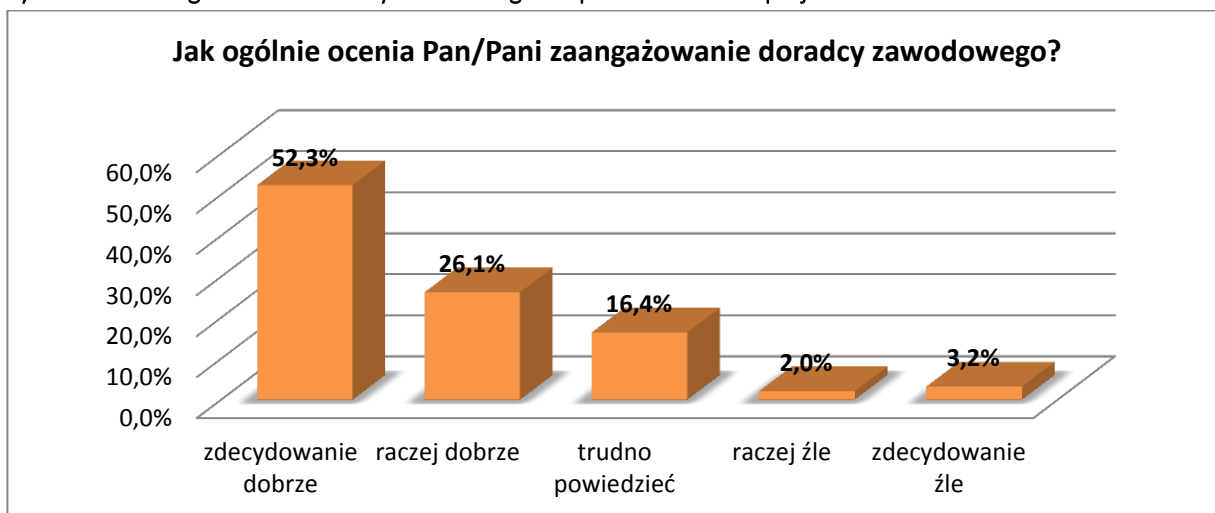
Rysunek 26. Wiedza i kompetencje doradcy zawodowego w opinii uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=348

W opinii badanych doradca zawodowy wykazał zaangażowanie podczas świadczenia swoich usług w ramach projektu - uważa tak 78,4% odbiorców wsparcia. Jedynie 5,2% respondentów oceniło zaangażowanie doradcy zawodowego w pracę z klientem zdecydowanie źle lub raczej źle.

Rysunek 27. Zaangażowanie doradcy zawodowego w opinii uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=348

Poradnictwo zawodowe zostało potraktowane priorytetowo w Poddziałaniu 6.1.1 i 6.1.3 PO KL w województwie pomorskim i wprowadzano je jako obowiązkowy element niemal każdego projektu unijnego wspierającego rynek pracy - miało charakter obligatoryjny. Uczestnicy posiadali zatem możliwość skorzystania z tej formy wsparcia w połączeniu z innymi narzędziami i formami pomocy:

Poradnictwo zawodowe było realizowane bardzo efektywnie. Miało charakter uzupełniający, ale konieczny. W kryteriach dostępu narzucaliśmy kompleksowość wsparcia i dzięki temu to poradnictwo pojawiało się zawsze.

[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

Projekty współfinansowane ze środków europejskich są niezbędne do zwiększania dostępności wsparcia. Przede wszystkim, **pomoc w ramach inicjatyw unijnych dociera tam, gdzie brakuje środków i innych zasobów na realizację poradnictwa zawodowego, a także do grup o szczególnie trudnym dostępie do tego typu usług** – osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, niepełnosprawnych, zmarginalizowanych. Dzięki inicjatywom unijnym udało się zatem dotrzeć tam, gdzie trudniej szerzyć poradnictwo bez odpowiednich środków przeznaczonych na ten cel:

Dzięki tym środkom wiele grup zostało objętych wsparciem (...), doradcy do nich dotarli. Były narzędzia, materiały, środki, warsztaty. Mieszkam na wsi i widzę, jakie propozycje składa gmina. Są to takie zajęcia raz na jakiś czas z doradcą dla osób 50+. Gdyby nie te środki, to tego by nie było w ogóle.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Wsparcie unijne kierowane jest do osób, które rzeczywiście chcą zmienić swoje życie zawodowe – założyć własną firmę, odbyć staż bądź zmienić kwalifikacje zawodowe. Takim osobom łatwiej pomóc, ponieważ są gotowe na zmiany i chętnie współpracują z doradcą. I właśnie takie osoby zgłaszają się do projektów – świadome, zdecydowane i dysponujące wiedzą, w jakim kierunku zmierzają. Projekty pozwalają zatem oddzielić klienta zmotywowanego od tego, który czuje się zmuszony do współpracy z urzędem. **W projekcie można więc poświęcić więcej czasu na poradnictwo mniejszej grupie chętnych do współpracy i zmotywowanych osób.**

Zdaniem doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy, **projekty współfinansowane ze środków europejskich ograniczają jednak dostęp do usług poradnictwa zawodowego pewnym grupom potencjalnych odbiorców wsparcia.** Inicjatywy unijne są bowiem nastawione na niesienie pomocy określonym pod względem płci, wieku czy sytuacji życiowej osobom, traktowanym priorytetowo na rynku pracy. Prowadzi to często do odrzucenia podczas rekrutacji klientów z silną motywacją i ciekawym pomysłem, gdyż nie spełniają oni narzuconych kryteriów.

Warunkiem zapewnienia większej dostępności i jakości poradnictwa zawodowego w ramach projektów jest przypisanie do czynności projektowych konkretnego doradcy zawodowego. Praktyka ukazuje, iż realizacja zadań wynikających z inicjatyw unijnych wraz z pozostałymi obowiązkami związanymi z pracą doradcy zawodowego w urzędzie nie sprzyja przekazywaniu wysokiej jakości wsparcia uczestnikom. Odmienne doświadczenia doradców zawodowych podkreślają znaczenie tego elementu w procesie projektowania pomocy finansowanej ze środków europejskich:

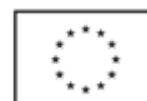
Ja się wypowiadam bardzo pozytywnie o projektach. Tak jak na co dzień nie ma poradnictwa, to w ramach projektu jest po prostu komfort. Nagle mogę sobie z tym klientem usiąść, nikt nie przeszkadza.

[doradca zawodowy z PUP]

Projekty są „święte” i wtedy faktycznie mam możliwość korzystania z sali, siedzę indywidualnie z klientem. Wtedy to jest możliwe.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Należy także wystrzegać się pozornej dostępności usług poradnictwa zawodowego. Obserwuje się bowiem fikcyjny charakter tej formy wsparcia w licznych inicjatywach współfinansowanych ze środków europejskich. Doradcy zawodowi nie przypisują dużej wartości projektom, gdzie **element poradnictwa**

stanowi jedynie spełnienie wymogów unijnych w zakresie rozwoju tej formy wsparcia. W takich projektach zadaniem doradcy jest najczęściej wypełnienie z klientem niezbędnych dokumentów, przygotowanie opinii bądź dopytanie o kilka kwestii, które nie są istotne w kontekście pozostałych czynności projektowych. Poradnictwo to dopełnienie formalności przed skierowaniem na staż czy szkolenie – towarzyszący i niedostosowany charakter tej formy wsparcia w kontekście innych instrumentów pomocy przewidzianych w projekcie powoduje ostatecznie brak wartości spotkania z doradcą dla odbiorcy:

Projekt wymusza ten kontakt, więc czy chcemy, czy nie, musimy się z tym klientem spotkać, ale to jest formalność. Ja pełnię wszystkie swoje obowiązki i jeszcze mi mówią „przyjdą z projektu” i ja muszę się skupiać na tym, żeby były wszystkie dokumenty.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Teraz to, co się dzieje w tym roku - wszędzie wrzucają to poradnictwo, ale dla mnie tutaj nie ma żadnej jakości usług poradnictwa, nie ma przełożenia na rzeczywistość. Nie mówimy o żadnym profesjonalizmie naszych usług, wszystko leci na statystyki.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

To jest też dla mnie taki wstyd, bo przychodzi osoba i ja powinnam z nią rozmawiać, ale ona wie, że idzie na ten staż, ja nie mam za dużo do gadania, ona nie wie za bardzo, po co do mnie przyszła.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Odnotowano również opinie, iż nawet kilka godzin poradnictwa zawodowego w projekcie dla jednej osoby to zbyt mało, by zapewnić tej formie wsparcia pożądaną jakość. Ponadto, projekty obejmują tylko niewielką grupę klientów urzędu pracy, co również nie pozwala wnioskować o budowaniu łatwo dostępnego i trwałego wsparcia:

Są też projekty, gdzie my mamy przypisane po osiem godzin pracy z daną osobą. Faktycznie my wtedy się spotykamy i te osiem godzin pracujemy z daną osobą. To jest jednak mało tego dla projektu.

Powiedzmy, dla dwóch projektów w roku dla dziesięciu osób, to jest dwadzieścia osób na cały urząd, które mają faktycznie takie poradnictwo.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Zdaniem eksperta, projekty współfinansowane ze środków europejskich są niezbędne do zwiększania dostępności wsparcia, lecz trudno obecnie mówić o trwałym charakterze takiej pomocy – po zakończeniu finansowania często brakuje na to zasobów, a one są niezbędne by rozwinąć system poradnictwa zawodowego:

Gdyby te pieniądze były, to byłoby dobrze. Stworzenie stanowisk pracy tylko na czas projektu już byłoby dużym sukcesem.

Najpierw trzeba zaplanować budżet, barierą mogą być finanse.

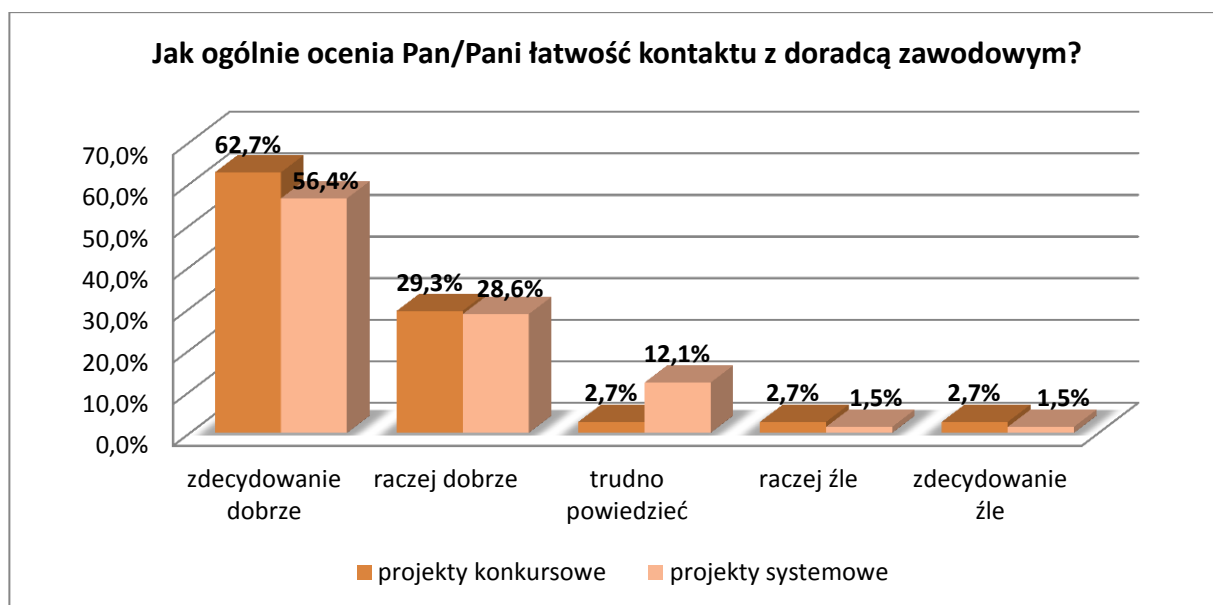
[FGI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Czy istnieją różnice w ocenie usług poradnictwa zawodowego w zależności od trybu realizacji projektów (systemowego i konkursowego)? Jakiej? Z czego one wynikają?

Projekty konkursowe umożliwiły uczestnikom łatwiejszy kontakt z doradcą zawodowym niż projekty realizowane w trybie systemowym. 92,0% odbiorców wsparcia w ramach projektów konkursowych oceniło łatwość kontaktu z doradcą zawodowym zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze, natomiast odsetek najwyższych ocen dla projektów systemowych ukształtował się na poziomie 85,0%.

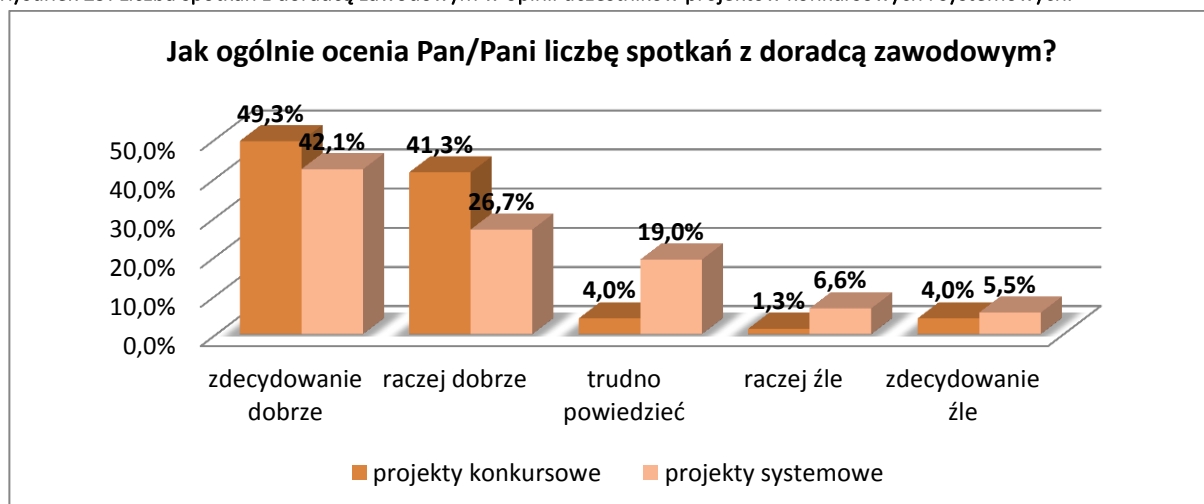
Rysunek 28. Łatwość kontaktu z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów konkursowych i systemowych.

źródło: badania własne, n=348 (projekty konkursowe n=75, projekty systemowe n=273)

Badanie ukazało różnice w ocenie projektów konkursowych i systemowych pod względem liczby spotkań z doradcą zawodowym, przy czym wyraźnie lepsze opinie zadeklarowali odbiorcy wsparcia realizowanego w trybie konkursowym. Aż 90,8% uczestników tego typu projektów oceniło liczbę spotkań z doradcą zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze, natomiast odsetek uczestników projektów systemowych posiadających podobną opinię wyniósł 68,8%. W przypadku projektów systemowych odnotowano wyższy odsetek negatywnych ocen wsparcia pod względem omawianego kryterium – 12,1% uczestników oceniło liczbę spotkań z doradcą zawodowym zdecydowanie źle bądź raczej źle. Odsetek uczestników projektów konkursowych deklarujących podobne opinie był wyraźnie niższy i ukształtował się na poziomie 5,3%.

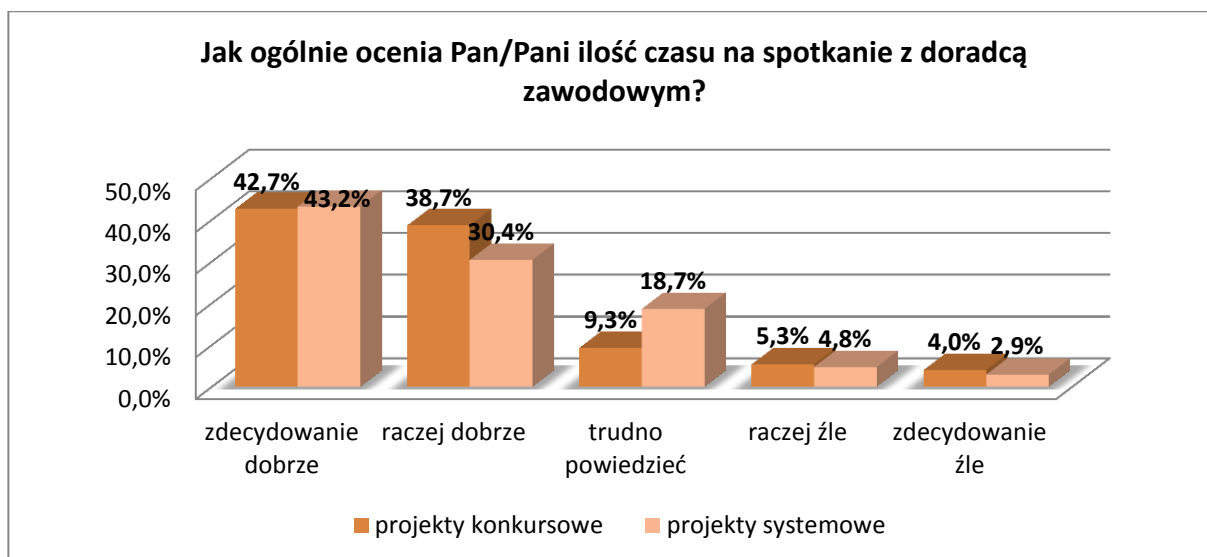
Rysunek 29. Liczba spotkań z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów konkursowych i systemowych.

źródło: badania własne, n=348 (projekty konkursowe n=75, projekty systemowe n=273)

Projekty konkursowe zostały lepiej ocenione przez uczestników również pod względem ilości czasu przeznaczanego na spotkanie z doradcą zawodowym, choć różnice te są niewielkie. Odsetek pozytywnych ocen wsparcia pod względem tego kryterium wyniósł 81,4% w przypadku uczestników projektów konkursowych i 73,6% w przypadku uczestników projektów systemowych. Odsetek negatywnych ocen ukształtował się na poziomie 9,3% w przypadku odbiorców wsparcia realizowanego w trybie konkursowym oraz 7,7% w przypadku inicjatyw podejmowanych w trybie systemowym.

Rysunek 30. Ilość czasu na spotkanie z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów konkursowych i systemowych.

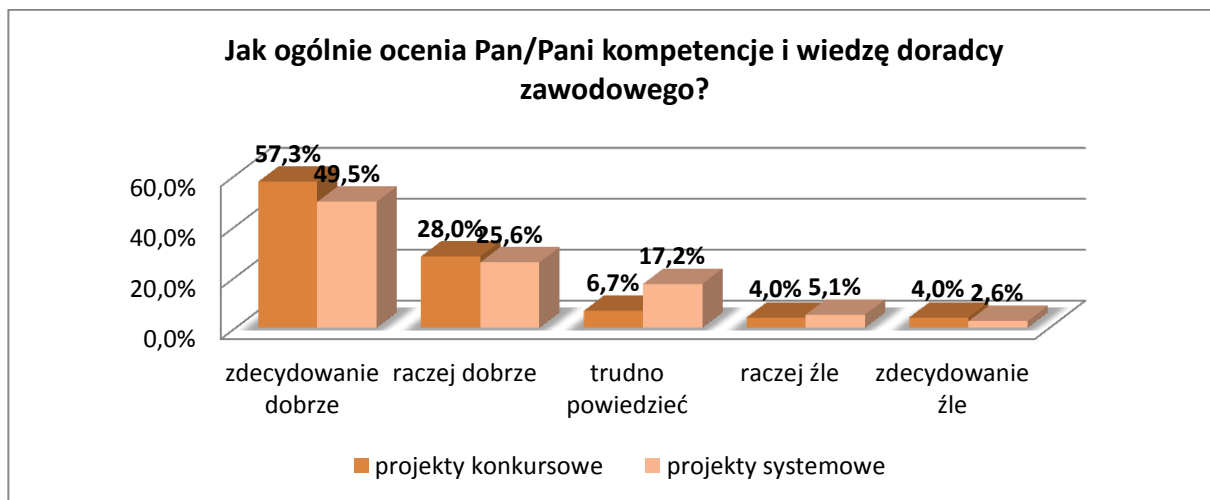

źródło: badania własne, n=348 (projekty konkursowe n=75, projekty systemowe n=273)

W opinii uczestników, wyższymi kompetencjami i bardziej pogłębioną wiedzą wykazali się doradcy zawodowi świadczący swoje usługi w ramach projektów konkursowych – zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze oceniło ich przygotowanie 85,3% odbiorców wsparcia. Odsetek uczestników projektów

systemowych, którzy zadeklarowali podobne oceny kompetencji zawodowych doradców, ukształtował się jednak na niewiele niższym poziomie i wyniósł 75,1%.

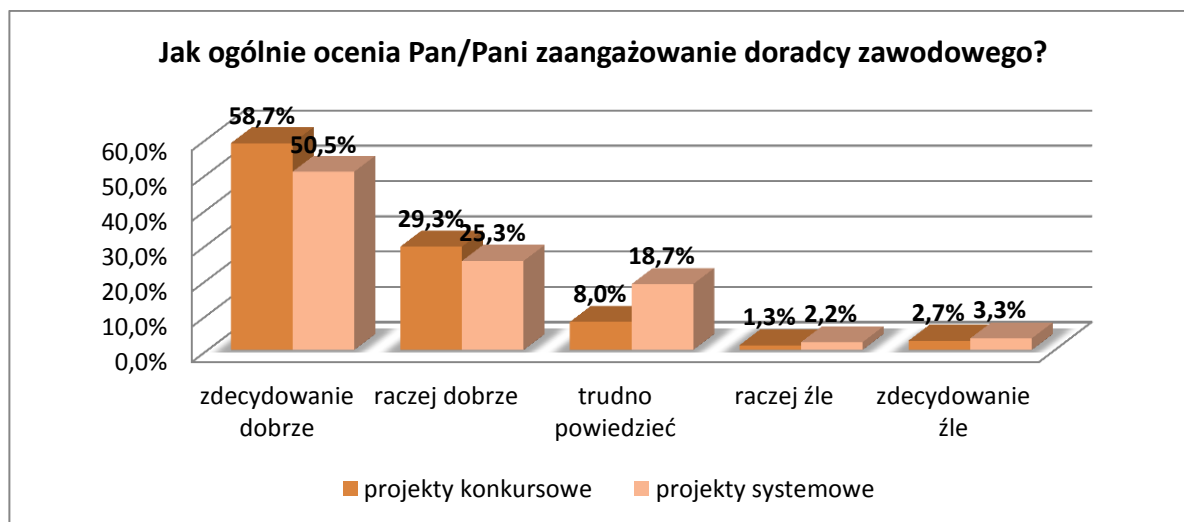
Rysunek 31. Wiedza i kompetencje doradcy zawodowego w opinii uczestników projektów konkursowych i systemowych.

źródło: badania własne, n=348 (projekty konkursowe n=75, projekty systemowe n=273)

Badanie ukazało także różnice w ocenie projektów konkursowych i systemowych pod względem zaangażowania doradcy zawodowego w udzielanie pomocy odbiorcom wsparcia. Odsetek uczestników, którzy ocenili postawę doradcy zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze wyniósł 88,0% w przypadku odbiorców inicjatyw konkursowych oraz 75,8% w przypadku osób objętych przedsięwzięciami systemowymi.

Rysunek 32. Zaangażowanie doradcy zawodowego w opinii uczestników projektów konkursowych i systemowych.

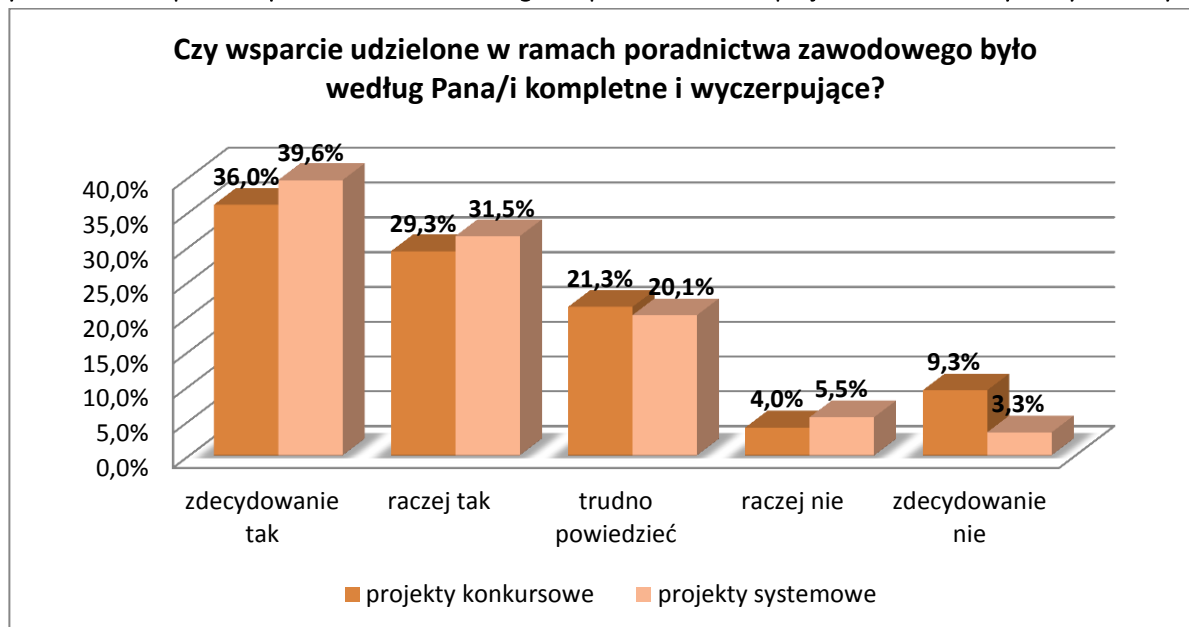

źródło: badania własne, n=348 (projekty konkursowe n=75, projekty systemowe n=273)

Odbiorcy usług poradnictwa zawodowego w ramach projektów współfinansowanych z środków europejskich mieli największe trudności z oceną kompletności otrzymanego wsparcia i wskazaniem ewentualnych sposobów jego uzupełnienia. Aż 21,3% uczestników projektów konkursowych oraz 20,1%

uczestników projektów systemowych nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić, czy usługi poradnictwa zawodowego okazały się kompleksowe i pokrywały się w pełni z ich potrzebami. Porównując odsetek ocen pozytywnych i negatywnych, wyczerpujące wsparcie w ramach poradnictwa zawodowego częściej oferowane jest w projektach systemowych.

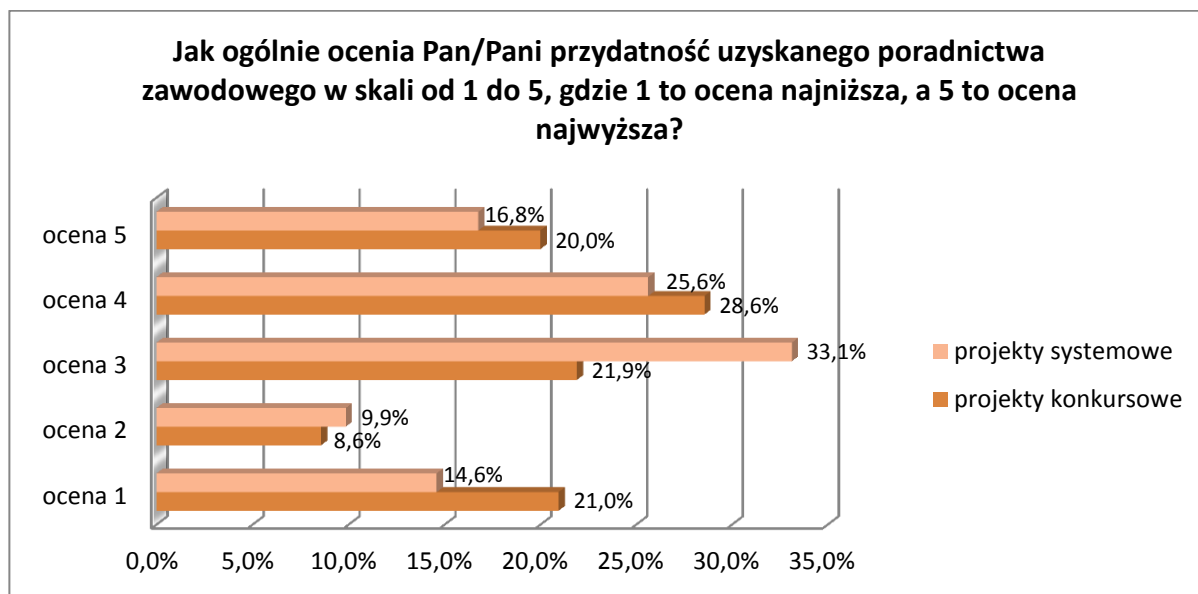
Rysunek 33. Kompletność poradnictwa zawodowego w opinii uczestników projektów konkursowych i systemowych.

źródło: badania własne, n=348 (projekty konkursowe n=75, projekty systemowe n=273)

Największy odsetek uczestników projektów konkursowych ocenił przydatność uzyskanego poradnictwa zawodowego na 4 (28,6%), natomiast osoby dorosłe objęte wsparciem w ramach inicjatyw systemowych wskazywały najczęściej ocenę 3 (33,1%). Takie wybory ocen uczestników projektów systemowych potwierdzają dodatkowo ich trudności z jednoznaczną oceną usług poradnictwa zawodowego, z jakich skorzystali w toku realizacji inicjatywy. Najwyższą ocenę w zaproponowanej skali częściej przyznawali doradztwu zawodowemu uczestnicy projektów konkursowych, lecz jednocześnie wystawili więcej ocen skrajnie negatywnych. Średnia ocena przydatności poradnictwa zawodowego wynosi 3,2 – zarówno dla projektów konkursowych, jak i systemowych.

Rysunek 34. Ocena przydatności poradnictwa zawodowego dokonana przez uczestników projektów konkursowych i systemowych.

źródło: badania własne, n=612 (projekty konkursowe n=105, projekty systemowe n=507)

Przewagą projektów systemowych jest ich **sformalizowany i ściśle określony charakter**, ponieważ organizowane są przez instytucje publiczne. W projektach konkursowych poradnictwo nie bazuje ściśle na przepisach, lecz jego niewątpliwą zaletą jest **możliwość poświęcenia jednej osobie więcej czasu**:

W systemowych, realizowanych przez instytucje takie jak WUP, jest to standardowe działanie, sformalizowane, dobrze zrobione – to na pewno na plus. W konkursowych beneficjenci nie muszą się trzymać ściśle ustawy, tam poradnictwo nie jest jakieś szczególne, ale doradcy zawodowi mogą poświęcić danej osobie więcej czasu.

[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

Jaki jest wpływ cech społeczno-demograficznych uczestników (wieku, płci, wykształcenia, sytuacji na rynku pracy) na różnice w ocenie usług poradnictwa zawodowego realizowanych w ramach projektów?

Nie odnotowano istotnych różnic statystycznych w ocenie poszczególnych elementów usług poradnictwa zawodowego ze względu na płeć. Łatwość kontaktu z doradcą zawodowym zdecydowanie lub raczej dobrze oceniło 88,4% kobiet i 83,8% mężczyzn. Liczbę spotkań z doradcą zawodowym zdecydowanie dobrze lub raczej dobrze oceniło 71,9% kobiet oraz 71,2% mężczyzn. 77,6% kobiet uczestniczących w projektach pozytywnie oceniło ilość czasu na spotkanie z doradcą zawodowym, a ten odsetek w grupie mężczyzn wyniósł 71,9%. Kompetencje doradcy zawodowego nieco wyżej oceniły kobiety (79,6%) niż mężczyźni (73,9%). Uczestnicy projektów płci męskiej wyżej ocenili natomiast przydatność spotkań z doradcą zawodowym niż kobiety (odpowiednio 71,1% i 67,5%). Spośród uczestników projektów aż 80,1% kobiet oceniło zdecydowanie dobrze bądź raczej dobrze zaangażowanie doradcy zawodowego, natomiast odsetek mężczyzn wskazujących te oceny wyniósł 76,0%. **Kobiety nieco wyżej oceniły zatem**

poradnictwo zawodowe pod kątem: łatwości kontaktu z doradcą zawodowym, liczby spotkań z doradcą zawodowym, ilości czasu z doradcą zawodowym, kompetencji i zaangażowania doradcy. Mężczyźni ocenili poradnictwo wyżej od kobiet tylko w jednej kategorii – przydatności spotkań z doradcą zawodowym.

Łatwość kontaktu z doradcą zawodowym najwyżej ocenili uczestnicy projektów będący w przedziale wiekowym 18-24 lata - aż 94,5% uczestników w tej grupie wiekowej wskazało ocenę zdecydowanie dobrą bądź raczej dobrą pod względem tego kryterium. Liczba spotkań z doradcą najbardziej odpowiadała natomiast osobom między 30 a 49 rokiem życia, spośród których najwyższe oceny wskazało 80,0% badanych. Ilość czasu na spotkanie z doradcą zawodowym najwyżej ocenili uczestnicy w wieku 18-24 lat (83,3%), a niewiele niżej uczestnicy w wieku 30-49 lat (81,1%). Oceny uczestników dotyczące kompetencji doradcy zawodowego były bardzo zbliżone we wszystkich przedziałach wiekowych, choć najwięcej zastrzeżeń odnotowano w przypadku osób w wieku 25-29 lat (10,0% ocen zdecydowanie lub raczej negatywnych) oraz powyżej 50 roku życia (9,7% ocen zdecydowanie lub raczej negatywnych). Jednocześnie, te dwie grupy wiekowe uczestników najlepiej oceniły przydatność spotkań z doradcą zawodowym oraz jego zaangażowanie na tle pozostałych grup wiekowych.

Tabela 13. Ocena elementów spotkań z doradcą zawodowym a wiek uczestników projektów.

Jak ogólnie ocenia Pan/Pani następujące elementy spotkań z doradcą zawodowym?					
	18-24 lat	25-29 lat	30-49 lat	pow. 50 lat	
zdecydowanie dobrze	51,9%	51,4%	70,0%	55,2%	łatwość kontaktu z doradcą
raczej dobrze	42,6%	31,4%	18,9%	28,4%	
trudno powiedzieć	3,7%	12,9%	10,0%	11,2%	
raczej źle	0,0%	2,9%	1,1%	2,2%	
zdecydowanie źle	1,9%	1,4%	0,0%	3,0%	
zdecydowanie dobrze	38,9%	35,7%	50,0%	42,5%	liczba spotkań z doradcą
raczej dobrze	38,9%	21,4%	30,0%	28,4%	
trudno powiedzieć	18,5%	25,7%	13,3%	14,9%	
raczej źle	1,9%	7,1%	4,4%	7,5%	
zdecydowanie źle	1,9%	10,0%	2,2%	6,7%	
zdecydowanie dobrze	48,1%	35,7%	50,0%	40,3%	ilość czasu na spotkanie z doradcą
raczej dobrze	35,2%	27,1%	31,1%	34,3%	
trudno powiedzieć	13,0%	24,3%	13,3%	16,4%	
raczej źle	1,9%	7,1%	3,3%	6,0%	
zdecydowanie źle	1,9%	5,7%	2,2%	3,0%	
zdecydowanie dobrze	55,6%	41,4%	52,2%	53,7%	kompetencje doradcy zawodowego
raczej dobrze	27,8%	24,3%	26,7%	26,1%	
trudno powiedzieć	11,1%	24,3%	16,7%	10,4%	
raczej źle	3,7%	7,1%	3,3%	5,2%	
zdecydowanie źle	1,9%	2,9%	1,1%	4,5%	
zdecydowanie dobrze	46,3%	28,6%	47,8%	42,5%	przydatność spotkań z doradcą
raczej dobrze	22,2%	31,4%	25,6%	28,4%	
trudno powiedzieć	24,1%	18,6%	18,9%	15,7%	
raczej źle	5,6%	14,3%	6,7%	6,0%	
zdecydowanie źle	1,9%	7,1%	1,1%	7,5%	
zdecydowanie dobrze	50,0%	45,7%	58,9%	52,2%	zaangażowanie doradcy
raczej dobrze	25,9%	24,3%	24,4%	28,4%	
trudno powiedzieć	18,5%	21,4%	15,6%	13,4%	
raczej źle	0,0%	4,3%	1,1%	2,2%	
zdecydowanie źle	5,6%	4,3%	0,0%	3,7%	
RAZEM	54	70	90	134	

źródło: badania własne, n=348

Poradnictwo zawodowe w ramach projektu najlepiej ocenili uczestnicy z wykształceniem zasadniczym zawodowym, natomiast osoby z wykształceniem wyższym miały najwięcej zastrzeżeń do uzyskanego wsparcia. Przydatność spotkań z doradcą najwyżej ocenili uczestnicy z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, natomiast najniżej osoby z wykształceniem wyższym.

Tabela 14. Ocena elementów spotkań z doradcą zawodowym a wykształcenie uczestników projektów.

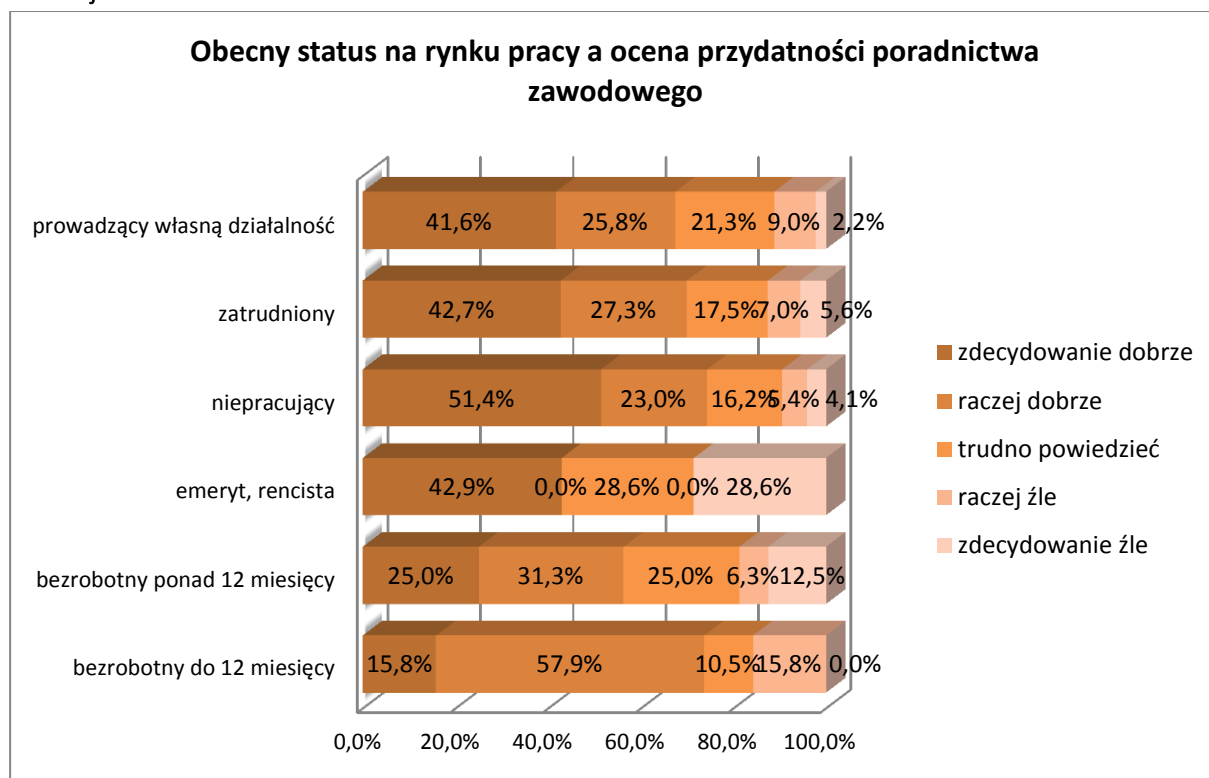
Jak ogólnie ocenia Pan/Pani następujące elementy spotkań z doradcą zawodowym?						
	gim. i poniżej	zasadnicze zawodowe	średnie ogólnokształcące	policealne i średnie zawodowe	wyższe	
zdecydowanie dobrze	57,6%	64,5%	53,2%	50,6%	62,7%	łatwość kontaktu z doradcą
raczej dobrze	36,4%	25,0%	35,4%	33,8%	18,1%	
trudno powiedzieć	0,0%	7,9%	10,1%	13,0%	13,3%	
raczej źle	3,0%	1,3%	0,0%	1,3%	3,6%	
zdecydowanie źle	3,0%	1,3%	1,3%	1,3%	2,4%	
zdecydowanie dobrze	33,3%	55,3%	45,6%	33,8%	39,8%	ilość spotkań z doradcą
raczej dobrze	36,4%	27,6%	26,6%	35,1%	24,1%	
trudno powiedzieć	12,1%	10,5%	20,3%	18,2%	21,7%	
raczej źle	6,1%	3,9%	3,8%	11,7%	3,6%	
zdecydowanie źle	12,1%	2,6%	3,8%	1,3%	10,8%	
zdecydowanie dobrze	39,4%	55,3%	46,8%	35,1%	37,3%	ilość czasu na spotkanie z doradcą
raczej dobrze	45,5%	28,9%	27,8%	35,1%	31,3%	
trudno powiedzieć	15,2%	11,8%	22,8%	16,9%	15,7%	
raczej źle	0,0%	1,3%	1,3%	13,0%	6,0%	
zdecydowanie źle	0,0%	2,6%	1,3%	0,0%	9,6%	
zdecydowanie dobrze	57,6%	64,5%	49,4%	49,4%	39,8%	kompetencje doradcy zawodowego
raczej dobrze	33,3%	15,8%	35,4%	22,1%	27,7%	
trudno powiedzieć	0,0%	10,5%	12,7%	22,1%	20,5%	
raczej źle	6,1%	6,6%	0,0%	3,9%	8,4%	
zdecydowanie źle	3,0%	2,6%	2,5%	2,6%	3,6%	
zdecydowanie dobrze	57,6%	59,2%	43,0%	32,5%	26,5%	przydatność spotkań z doradcą
raczej dobrze	27,3%	26,3%	25,3%	27,3%	30,1%	
trudno powiedzieć	12,1%	7,9%	24,1%	27,3%	16,9%	
raczej źle	0,0%	3,9%	7,6%	7,8%	14,5%	
zdecydowanie źle	3,0%	2,6%	5,2%	5,2%	12,0%	
zdecydowanie dobrze	63,6%	67,1%	48,1%	48,1%	42,2%	zaangażowanie doradcy
raczej dobrze	24,2%	21,1%	32,9%	28,6%	22,9%	
trudno powiedzieć	12,1%	9,2%	16,5%	19,5%	21,7%	
raczej źle	0,0%	0,0%	3,9%	3,9%	4,8%	
zdecydowanie źle	0,0%	2,6%	0,0%	0,0%	8,4%	
RAZEM	33	76	79	77	83	

źródło: badania własne, n=348

Poradnictwo zawodowe w ramach projektu zostało ocenione najniżej przez emerytów i rencistów (wg status na rynku pracy w momencie realizacji badania) – średnio co 3 osoba o takim statusie na rynku pracy oceniła przydatność spotkań z doradcą raczej źle bądź zdecydowanie źle.

Rysunek 35. Ocena przydatności poradnictwa zawodowego a status na rynku pracy uczestników projektów w chwili realizacji badania.

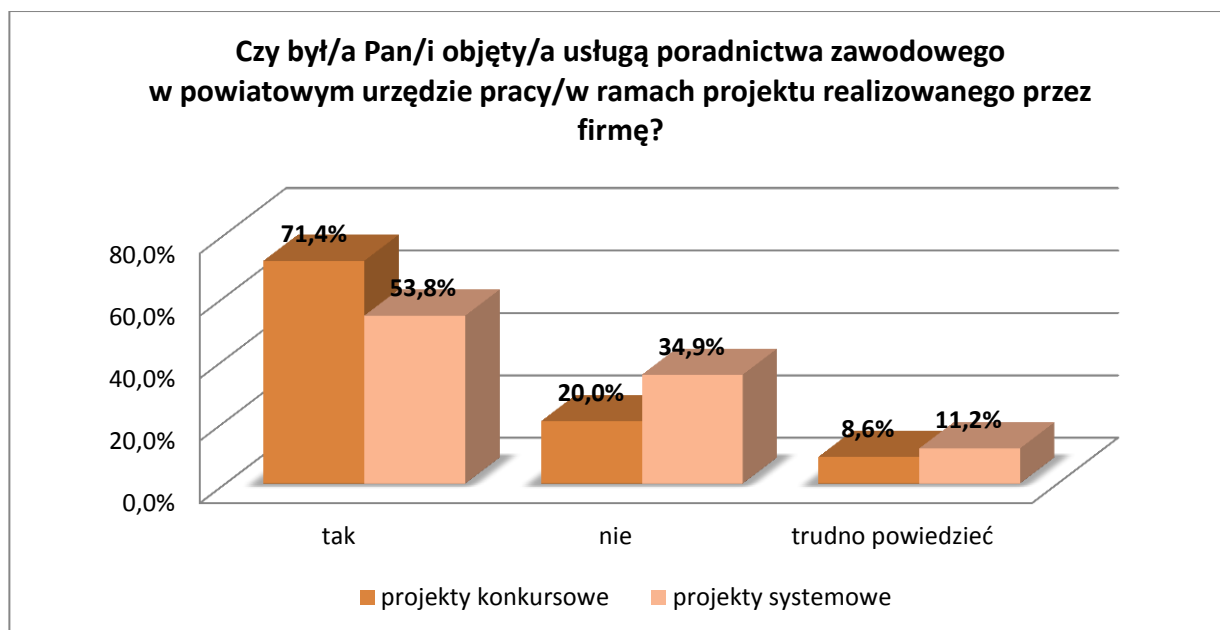
źródło: badania własne, n=348

Jaki jest poziom świadomości uczestników projektów bycia objętym/objętą usługą poradnictwa zawodowego? Jakie są powody ewentualnego braku wiedzy o uczestniczeniu w procesie doradczym?

Większość uczestników projektów posiada świadomość bycia objętym usługą poradnictwa zawodowego w ramach uzyskiwanych form wsparcia (56,9% badanych). Średnio co 3 uczestnik nie wie, że otrzymane wsparcie zawierało element w postaci poradnictwa zawodowego.

Świadomość skorzystania z usługi poradnictwa zawodowego różni się w zależności od trybu realizacji projektu i jest wyższa w przypadku projektów konkursowych. Aż 71,4% odbiorców wsparcia w ramach projektów konkursowych wie, iż zostali objęci pomocą ze strony doradcy zawodowego, natomiast w przypadku projektów systemowych odsetek ten wynosi 53,8%. Wsparcia projektowego w postaci poradnictwa zawodowego nie identyfikuje co 5 uczestnik projektów konkursowych i co 3 uczestnik projektów systemowych.

Rysunek 36. Świadomość bycia objętym usługą poradnictwa zawodowego w ramach projektów wśród ich uczestników.

źródło: badania własne, n=612

Przyczyną braku wiedzy o uczestnictwie w procesie doradczym jest fakt nie utożsamiania tworzenia Indywidualnego Planu Działania z usługami w ramach poradnictwa zawodowego:

Uczestnicy projektów nie byli informowani, że mają właśnie do czynienia z doradztwem. Nie zdawali sobie sprawy, że tworzenie Indywidualnego Planu Działania to właśnie wsparcie w zakresie poradnictwa.
[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

Ponadto, przyczyną braku wiedzy o skorzystaniu z poradnictwa zawodowego jest formalny charakter tej usługi, nierzadko w formie jednorazowego spotkania polegającego na wypełnieniu niezbędnych dokumentów. Doradca nierzadko wypełniał kartę usług doradczych, ustalał działania profilowane, wprowadzał do komputera Indywidualny Plan Działania. Brakowało czasu na rozmowę, zastosowanie narzędzi diagnostycznych i udzielenie jakiegokolwiek porady. Tym bardziej, że kontakt z doradcami zawodowymi w ramach projektów nierzadko zmusza do obsłużenia dużej liczby uczestników w krótkim czasie. Uczestnicy nie utożsamiają zatem takiej wizyty w urzędzie z poradnictwem zawodowym.

Przychodziły, miały cztery dokumenty wypełnić i na tym polegało poradnictwo. Poradnictwo zawodowe to była karta usług doradczych. Jednorazowe spotkanie, gdzie jeszcze były podpisywane inne dokumenty.
[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Nie ma czasu. To jest też ta biurokracja. My wypisujemy IPD, działania profilowanie, kartę doradczą. Nie ma kontaktu z klientem, tylko wprowadzamy dane.
[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Wysoką świadomość uczestniczenia w procesie doradczym udało się osiągnąć w projektach, które zakładały element poradnictwa w zakresie wykraczającym poza dopełnienie formalności, np. poprzez organizację grupowych warsztatów bądź cyklicznych spotkań:

On przychodzi, jest w projekcie, więc doradca zawodowy musi się nim zająć - zadać pytania i wydać opinię, wnioskując o skierowanie na staż. W związku z tym, że to dzieje się przed stażem i dziennie mamy 40 skierowań na staż to 40 osób musimy obsłużyć.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Poradnictwo zawodowe w projekcie opierało się na cyklu zajęć, grupowych zajęć, gdzie on mógłby to zapamiętać.

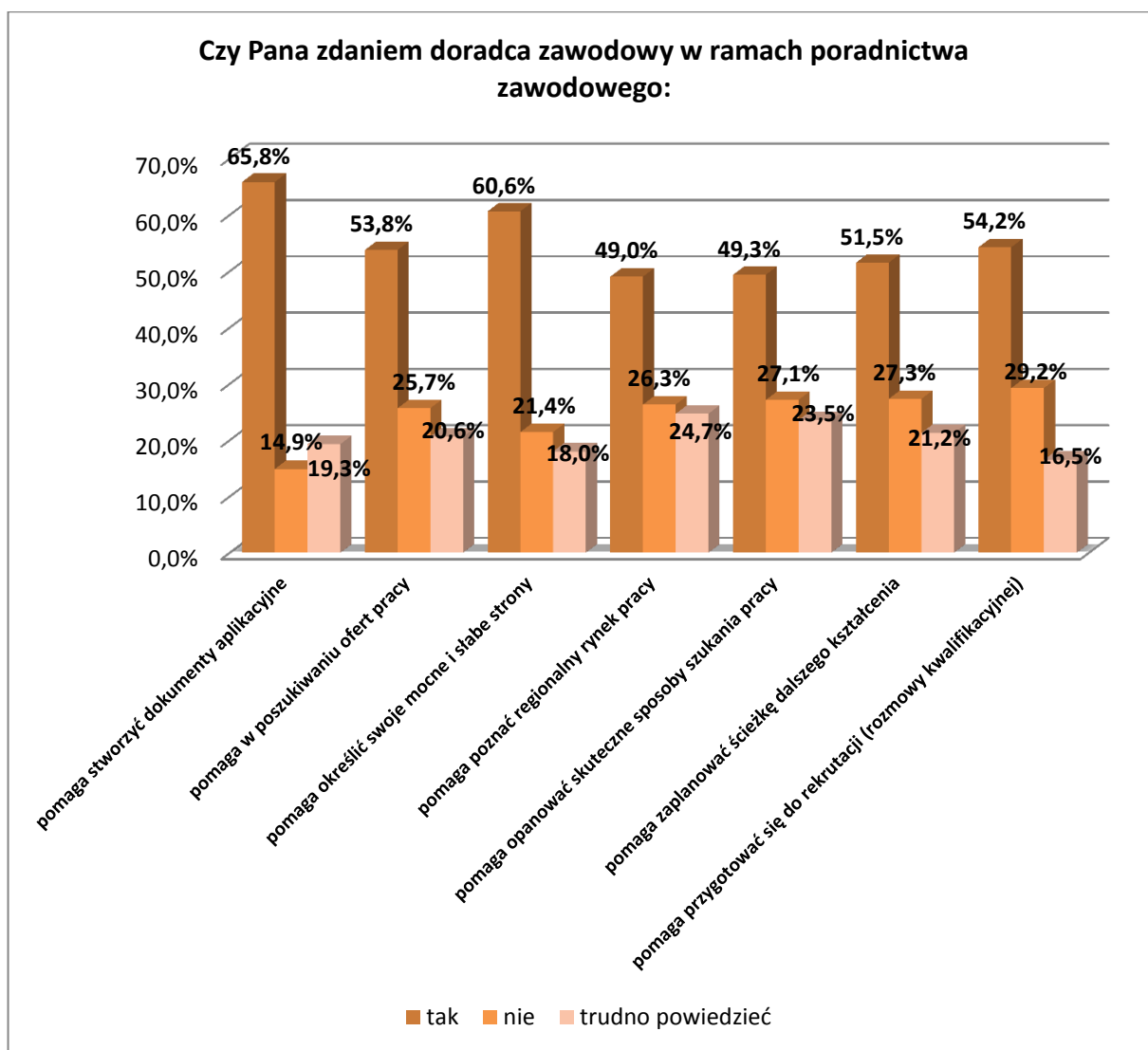
[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Jaki jest poziom wiedzy uczestników na temat poradnictwa zawodowego?

W opinii badanych, doradca zawodowy zajmuje się głównie pomocą w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych, co wskazało 65,8% uczestników projektów zawierających element poradnictwa zawodowego. Wśród głównych obowiązków doradcy zawodowego znalazło się także identyfikowanie mocnych i słabych stron klientów (60,6%). Do najczęściej świadczonych przez doradców zawodowych usług badani zaliczyli również pomoc w przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej (52,2%). Niewiele ponad połowa odbiorców usług poradnictwa zawodowego zadeklarowała, że jednym z zadań doradcy jest pomoc w planowaniu możliwych ścieżek dalszego kształcenia (51,5). Co warto podkreślić, mniej niż połowa respondentów utożsamia pracę doradcy zawodowego z przybliżaniem specyfiki regionalnego rynku pracy oraz wskazywaniem skutecznych sposobów poszukiwania zatrudnienia. **Istnieje również znaczna grupa respondentów, którzy nie potrafią wskazać zadań doradcy zawodowego i jest to średnio co 4-6 uczestnik projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL, oferujących usługi poradnictwa zawodowego.**

Rysunek 37. Wiedza uczestników projektów na temat poradnictwa zawodowego.

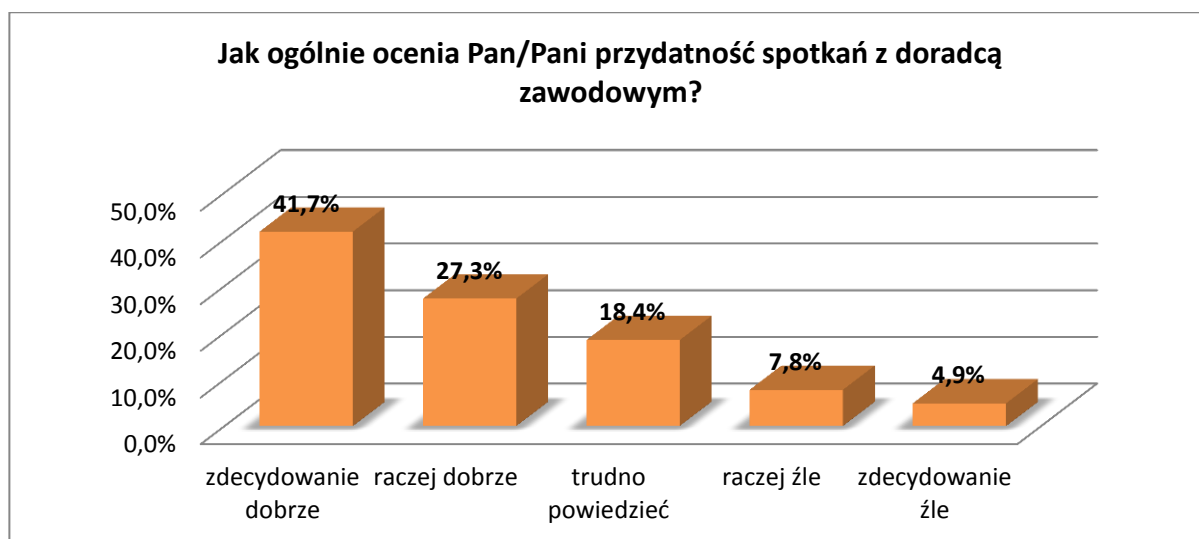
źródło: badania własne, n=612

Czy uczestnicy projektów postrzegają usługi poradnictwa zawodowego jako przydatne? W jakich obszarach są one szczególnie przydatne?

Uczestnicy projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL, którzy skorzystali z usług poradnictwa zawodowego, ocenili ten element wsparcia jako przydatny. Usługi poradnictwa zawodowego okazały się przydatne dla 69% badanych, natomiast 12,7% uczestników uznało element poradnictwa zawodowego za nieużyteczny.

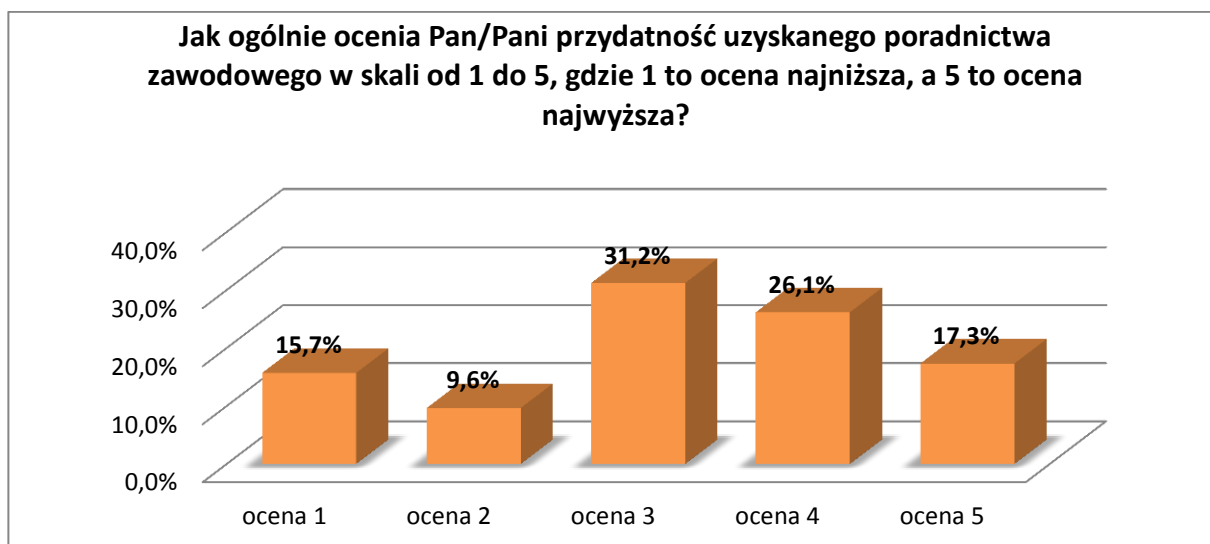
Rysunek 38. Przydatność spotkań z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=348

Uczestnicy projektów, którzy skorzystali z usług poradnictwa zawodowego, ocenili ich przydatność głównie na 3 w pięciostopniowej skali (31,2% ogółu badanych). Nieco mniej respondentów zdecydowało się ocenić użyteczność tej formy wsparcia na 4 (26,1%). Poradnictwo zawodowe okazało się niezwykle przydatne dla 17,3% uczestników projektów, którzy wybrali ocenę najwyższą. Średnio co 6 osoba dorosła objęta wsparciem projektowym oceniła przydatność spotkań z doradcą najniżej w przyjętej skali. Ocena przydatności uzyskanego poradnictwa zawodowego wynosi średnio 3,2.

Rysunek 39. Ocena przydatności poradnictwa zawodowego dokonana przez uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=612

Uczestnicy projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL mogli skorzystać z różnorodnych form wsparcia, takich jak poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, szkolenia, warsztaty, kursy, staże, dotacje na rozwój przedsiębiorczości, wsparcie towarzyszące (np. opieka nad osobami zależnymi

w czasie trwania projektu, zwrot kosztów dojazdów na szkolenia bądź kursy) czy też przygotowanie zawodowe. **Poradnictwo zawodowe zostało ocenione przez uczestników najgorzej pod względem przydatności, uzyskując najniższy odsetek ocen pozytywnych (43,4%) oraz najwyższy odsetek ocen negatywnych (25,3%).** W przypadku poradnictwa zawodowego odnotowano także najwyższy odsetek ocen 3, co może świadczyć o ambiwalentnej postawie uczestników projektów względem tej formy wsparcia. Poradnictwo zawodowe jest jedyną formą wsparcia, którą oceniła jednoznacznie pozytywnie mniej niż połowa osób z niej korzystających.

Uczestnicy projektów najwyżej ocenili takie formy pomocy projektowej, które przynoszą łatwo dostrzegalne efekty. Największy odsetek ocen 4 i 5 uzyskało wsparcie towarzyszące, oznaczające zwrot kosztów podróży na szkolenia bądź warsztaty, możliwość uzyskania opieki nad osobą zależną na czas korzystania z projektowego wsparcia czy też pokrycie kosztów wyżywienia i zakwaterowania uczestników inicjatyw – przydatność tej usługi w ramach projektów dostrzegło aż 83,7% badanych. Drugą pod względem użyteczności formą pomocy projektowej jest przygotowanie zawodowe osób dorosłych, ocenione na 4 bądź 5 przez 83,0% respondentów. W pierwszej trójce najbardziej przydatnych elementów wsparcia znalazło się także przekazywanie środków na rozwój przedsiębiorczości (pozytywna ocena 81,2% odbiorców). Wysoki odsetek pozytywnych ocen odnotowały także staże, ocenione na 4 i 5 przez 78,4% osób z nich korzystających. Oprócz poradnictwa zawodowego, do najmniej przydatnych usług świadczonych w ramach projektów należą także pośrednictwo pracy oraz kursy. Średnia ocena poradnictwa zawodowego pod względem przydatności wynosi 3,2. Najwyższą średnią ocenę uzyskało natomiast wsparcie towarzyszące – 4,4.

Tabela 15. Ocena przydatności poszczególnych form wsparcia projektowego dokonana przez uczestników projektów.

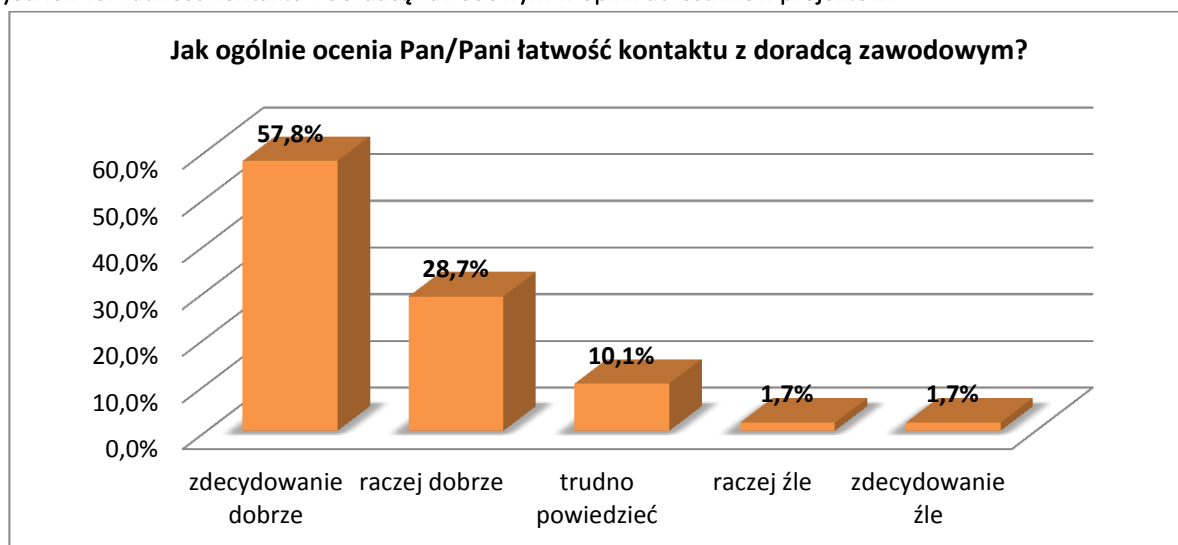
Ocena	Poradnictwo zawodowe	Pośrednictwo pracy	Szkolenia	Warsztaty	Kursy	Staże	Środki na rozwój przedsiębiorczości	Wsparcie towarzyszące	Przygotowanie zawodowe
1	15,7%	8,8%	5,6%	2,9%	7,9%	4,9%	2,9%	1,8%	2,0%
2	9,6%	14,0%	5,6%	3,8%	7,0%	5,9%	3,4%	3,6%	4,0%
3	31,2%	23,8%	13,2%	18,1%	12,0%	10,8%	12,6%	10,9%	11,0%
4	26,1%	31,5%	24,7%	29,5%	24,8%	25,4%	26,3%	16,4%	34,0%
5	17,3%	21,9%	51,0%	45,7%	48,3%	53,0%	54,9%	67,3%	49,0%
Ocena średnia	3,2	3,4	4,1	4,1	4,0	4,2	4,3	4,4	4,2
n	612	365	288	105	242	287	175	165	100

źródło: badania własne, n=612

Jaka jest ocena dostępności usług poradnictwa zawodowego wśród uczestników projektów?

Jedynie 3,4% uczestników projektów oceniło łatwość kontaktu z doradcą zawodowym raczej źle bądź zdecydowanie źle. Zdecydowana większość badanych osób (86,5%) oceniła kontakt z doradcą zawodowym zdecydowanie dobrze bądź raczej dobrze.

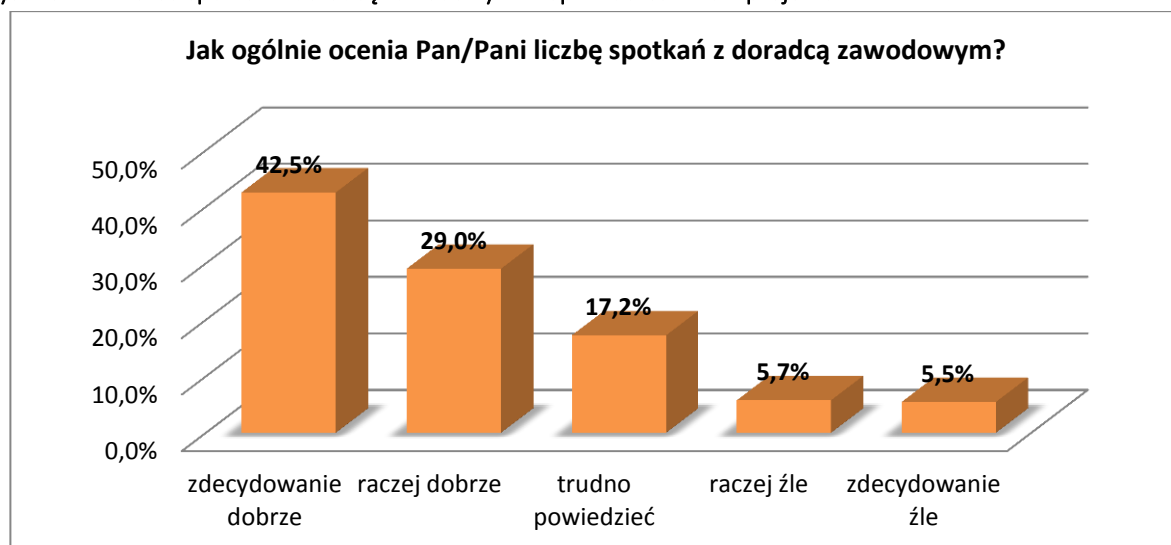
Rysunek 40. Łatwość kontaktu z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=612

Uczestnicy projektów nieco gorzej ocenili liczbę spotkań z doradcą zawodowym w ramach projektu, choć i tak zdecydowana większość badanych jest zadowolona z zaproponowanej liczby zajęć (71,5%). Liczba spotkań była nieodpowiednia w opinii 11,2% uczestników projektów, 17,2% wstrzymało się od pozytywnej bądź negatywnej oceny.

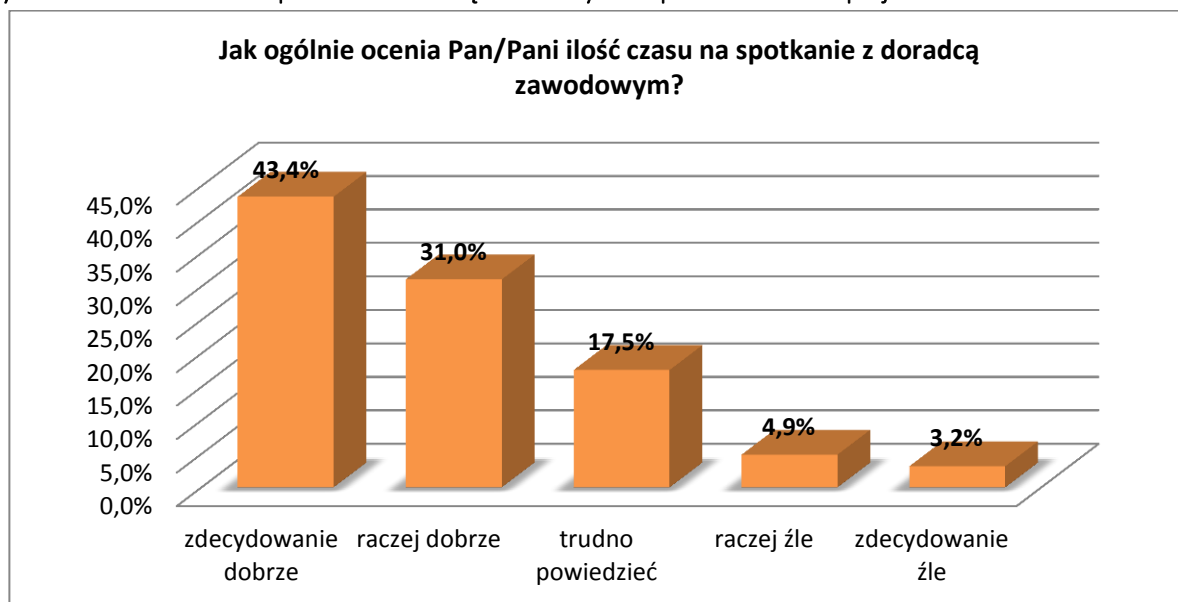
Rysunek 41. Liczba spotkań z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=348

Odbiorcy usług poradnictwa zawodowego w ramach projektów pozytywnie ocenili ilość czasu na spotkanie z doradcą (74,4% badanych). 8,1% respondentów oceniło ilość czasu na spotkanie raczej źle bądź zdecydowanie źle, natomiast 17,5% wstrzymało się od pozytywnej lub negatywnej oceny poradnictwa zawodowego pod kątem omawianego kryterium.

Rysunek 42. Ilość czasu na spotkanie z doradcą zawodowym w opinii uczestników projektów.

źródło: badania własne, n=348

Jakie są potrzeby i oczekiwania uczestników projektów w stosunku do oferowanych usług doradczych?

Osoby dorosłe oczekują od doradcy zawodowego przede wszystkim przedstawienia konkretnej oferty pracy - zadeklarowało tak 60,3% badanych. Wśród priorytetowych potrzeb uczestników projektów znalazło się także poznanie specyfiki rynku pracy (54,9%) oraz zmiana bądź rozwój kwalifikacji zawodowych (54,6%). Nieco ponad połowa dorosłych odbiorców usług poradnictwa zawodowego zainteresowana jest również wzmocnieniem swoich mocnych stron oraz identyfikacją oczekiwań pracodawców podczas spotkań z doradcą (52,6%). Wśród najrzadziej wskazywanych oczekiwań uczestników projektów znalazło się natomiast zaplanowanie ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej (31,3%) oraz poznanie specyfiki konkretnych zawodów (31,3%).

Uczestnicy badania wskazali także inne cele, jakie chcieli osiągnąć dzięki skorzystaniu z usług poradnictwa zawodowego. Większość podawanych odpowiedzi wskazywała na konieczność mierzalnego efektu spotkania z doradcą, takiego jak uzyskanie skierowania na staż, udział w szkoleniu czy zdobycie zatrudnienia. Zwracano też uwagę na chęć uzyskania pomocy w przygotowaniu formalności niezbędnych do odbycia stażu bądź uzyskania dotacji na rozwój przedsiębiorczości.

Na jakich etapach podejmowania decyzji zawodowych i edukacyjnych usługi poradnictwa zawodowego są najbardziej potrzebne?

Zdaniem doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy, należy zapewnić wysokiej jakości doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach co najmniej od poziomu gimnazjum. Na dalszych etapach edukacji jest ono również niezbędne, np. przed koniecznością wyboru kierunku studiów. Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy czują się zobowiązani reagować na błędy wynikające z nieprawidłowego przygotowania młodzieży do podejmowania decyzji zawodowych przez placówki edukacyjne. Niewyposażony w odpowiednią wiedzę młody człowiek trafia później po pomoc do urzędu pracy, choć właściwie pokierowany mógł uniknąć niewłaściwych wyborów. Obecnie zajęcia w tym obszarze realizowane są przez przypadkowe osoby, nieposiadające odpowiednich kwalifikacji:

W moim mieście jest tak, że doradcami zawodowymi zostali nauczyciele, którym brakowało godzin. Uważam, że to jest pomyłka, bo nie każdy ma takie predyspozycje. To jest takie zwykłe łatanie dziury. Żeby to poradnictwo działało, jak będzie już klient dorosły i będzie wchodził na rynek pracy, to żeby on był świadomy tego, czego chce, co on może i jakie są zawody przyszłości. Czego nie robić, żeby nie być bezrobotnym, a co robić, żeby mieć pracę. A o tym w szkołach nie mówi się.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Doradcy zawodowi zatrudnieni w powiatowych urzędach pracy zwracają uwagę na fakt, iż poradnictwo zawodowe jest wartościową formą wsparcia właściwie dla każdego i na wszystkich etapach życia edukacyjno-zawodowego. Nie każda osoba ma jednak świadomość, że może z takiej porady skorzystać. Zdaniem badanych, trudno mówić o grupach osób, na których warto szczególnie się skupić, ponieważ skala problemów osób bezrobotnych jest niezwykle szeroka:

W każdym momencie to się może przydać, bo osoby po 50. roku życia, które 30. lat pracowały w jednym zakładzie pracy i nagle tracą pracę, to będą tak samo zagubione na rynku pracy jak ten, który po „ogólniaku” wyjdzie na rynek pracy.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Zdaniem doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy uczestniczących w zogniskowanych wywiadach grupowych, poradnictwo zawodowe jest jednak szczególnie potrzebne na następujących etapach podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych:

- po zakończeniu szkoły średniej a przed podjęciem decyzji o kierunku studiów,
- po skończeniu szkoły a przed rozpoczęciem życia zawodowego,
- przy zwolnieniach grupowych,
- w przypadku utraty zatrudnienia po wielu latach pracy,
- w przypadku stwierdzenia wypalenia zawodowego,
- w przypadku częstych zmian miejsca pracy.

Wśród grup osób, którym usługi poradnictwa zawodowego są wyjątkowo potrzebne, należy natomiast wskazać **osoby między 25.¹² a 50. rokiem życia**, które często są zmarginalizowane w projektach unijnych – środki skierowane są głównie na pomoc osobom do 25. roku życia bądź powyżej 50. roku życia. Rekrutacja do takich projektów opiera się zatem na osiągnięciu wskaźników, co nierzadko skutkuje odrzuceniem chętnych do współpracy i mających dobre pomysły na rozwój kandydatów.

Do osób, które są w wieku 25-50. Dla nich nie ma projektów. Te osoby też chcą, ten udział w projekcie mógłby być wyznacznikiem dalszej ścieżki zawodowej.
[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Szczególnego wsparcia w ramach poradnictwa zawodowego wymagają również **kobiety**, którym ciężko jest powrócić na rynek pracy po spełnieniu ról związanych z życiem rodzinnym:

Mnie się wydaje, że kobiety, bo kobiety mają dodatkową rolę życiową. Koncentrują się w pewnym okresie życia na rodzinie i na dzieciach. Szczególnie kobiety w przedziale wiekowym między 30 a 50 rokiem życia, kiedy wracają do tej aktywności zawodowej. Im jest ciężko.
[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Zdaniem eksperta ds. poradnictwa zawodowego, wsparcie doradcy jest szczególnie potrzebne **osobom, które ukończyły 50. rok życia**. Jest to okres przełomowych zmian w życiu jednostki – starzenie się, menopauza, andropauza, syndrom opuszczonego gniazda, umieranie najbliższych, co powoduje konieczność zmagania się z wieloma trudnościami w tym samym czasie. Do tego dochodzi przekonanie o braku powodzenia na rynku pracy. Takiej grupie osób trzeba udzielić odpowiedniego wsparcia, ponieważ kumulacja problemów prowadzić może do następnych trudności, takich jak depresja czy alkoholizm.

Czy uczestnicy projektów postrzegają uzyskane usługi poradnictwa zawodowego jako kompletne i wyczerpujące? Jeśli nie, to jakiego wsparcia brakuje?

Zdecydowana większość uczestników projektów postrzega uzyskane usługi poradnictwa zawodowego jako kompletne i wyczerpujące (69,8% ogółu badanych).

Uczestnicy projektów zwrócili uwagę na **konieczność łączenia form wsparcia w projekcie**, co zwiększa szansę powrotu na rynek pracy osób bezrobotnych. Zdaniem badanych, należy zwrócić większą uwagę na staże i przygotowanie zawodowe odbiorców wsparcia. Obecnie główny nacisk położony jest na kursy, które pozwalają zdobyć nowe kompetencje, lecz bez doświadczenia na stanowisku pracy nie stanowią atutu w oczach potencjalnego pracodawcy. Wśród spontanicznie wskazywanych odpowiedzi pojawiła się także **konieczność zwiększenia nacisku na przedstawianie klientom konkretnych ofert pracy**.

¹² Zgodnie z zapisami Planu Działania na rok 2013, kryterium dostępu dla grupy docelowej dla projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 dotyczy osób w wieku 15-30 [przypis WUP].

Uczestnicy projektów zwrócili też uwagę na **nieodpowiednią postawę doradców zawodowych**, która przejawia się brakiem zaangażowania w pracę z klientem, kierowaniem się oceną przełożonych zamiast dobrem odbiorcy usługi, a także skupianiem się na teorii zamiast na działaniach praktycznych. Respondenci wskazywali także na **niedoinformowanie doradców zawodowych**, którzy nie potrafili odpowiedzieć na pytania zadawane przez odbiorców usługi. Wśród odpowiedzi znalazła się również **kwestia szybkiego kończenia spotkań z klientem zamiast swobodnej, dłuższej rozmowy**.

Odnutowano również opinie, iż wsparcie w ramach poradnictwa zawodowego było wyczerpujące i kompletne dla osób, które pojawiły się u doradcy ze świadomością swoich zalet i predyspozycji oraz pomysłami na dalsze życie. Osoby zagubione, liczące na uzyskanie inspiracji oraz poznanie swoich możliwości nie uzyskały pomocy w odszukaniu odpowiedniej ścieżki zawodowej bądź edukacyjnej.

Badani zwrócili także uwagę na niedostateczną pomoc w poznawaniu regionalnych ofert pracy oraz sposobów poszukiwania zatrudnienia. Pojawiły się również opinie, iż sami **doradcy nie dysponują wiedzą o rynku pracy**, co uniemożliwia udzielenie adekwatnego wsparcia odbiorcom usług. Brak odpowiedniego przygotowania doradcy zawodowego przejawia się również w próbach udzielania porad bez wcześniejszego zapoznania się z informacjami na temat klienta – jego problemami, wykształceniem i potrzebami.

Uczestnicy projektów dostrzegają również problem w postaci **formalnego charakteru poradnictwa zawodowego**, polegającego na regularnych wizytach w celu wypełnienia dokumentów, choć potrzebne jest merytoryczne wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia.

Czy i jak zmienił się status zawodowy uczestników na skutek udziału w projekcie?

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL pozwoliły uczestnikom zmienić swój status zawodowy, zmniejszając liczbę osób bezrobotnych, w tym długotrwale pozostających bez zatrudnienia. Zaoferowane wsparcie przyczyniło się zarówno do podjęcia pracy w firmach i instytucjach przez osoby objęte pomocą, jak i założenia własnych działalności gospodarczych. Co ważne, pozytywne efekty zrealizowanych projektów widoczne są także obecnie – pomiar statusu uczestników na rynku pracy objął bowiem okres przed przystąpieniem do projektu, zaraz po zakończeniu czynności projektowych oraz w momencie realizacji badania. Należy podkreślić, że w momencie przystąpienia do projektu wszystkie osoby pozostawały bez zatrudnienia, natomiast zaprezentowane niżej wyniki odnoszą się do sytuacji przed rozpoczęciem udziału w projekcie. Dane na temat statusów zawodowych uczestników projektów uzyskano na drodze wywiadów internetowych CAWI i wywiadów telefonicznych wspomaganych komputerowo CATI z odbiorcami wsparcia w ramach Poddziałania 6.1.1. i 6.1.3 PO KL.

Odsetek osób bezrobotnych nie dłużej niż 12 miesięcy wynosił 29,6% przed przystąpieniem do projektu i zmniejszył się do 4,3% bezpośrednio po zakończeniu czynności projektowych w 2013 roku. Obecnie osoby bezrobotne do 12 miesięcy stanowią 5,5% uczestników badanych projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL.

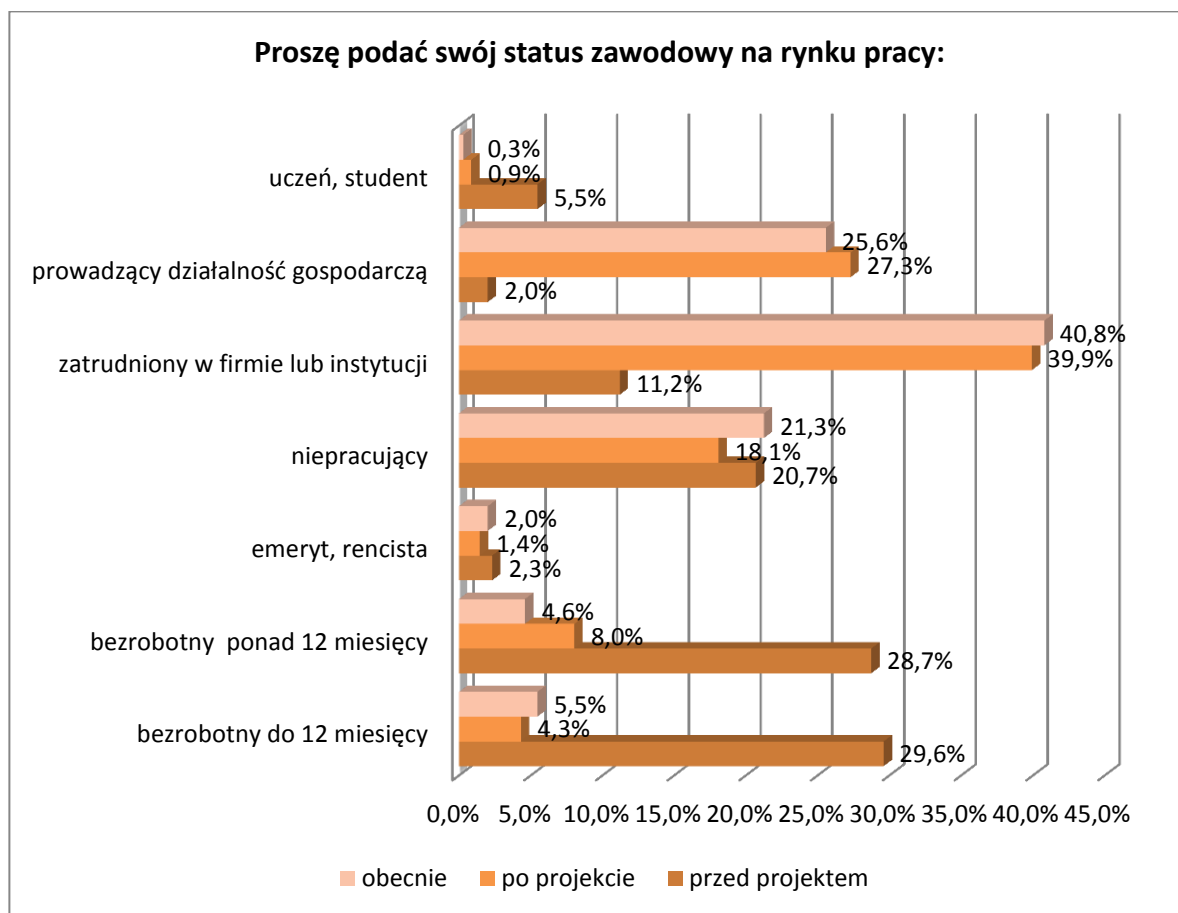
Odsetek osób bezrobotnych długotrwale (dłużej niż 12 miesięcy) wynosił 28,7% przed przystąpieniem do projektu i zmniejszył się do 8% bezpośrednio po zakończeniu czynności projektowych w 2013 roku.

Obecnie wynosi 4,6%, zatem pomimo ustania czynności projektowych odsetek ten nadal uległ zmniejszeniu.

Przed przystąpieniem do projektu, osoby zatrudnione w firmie bądź instytucji stanowiły zaledwie 11,2% uczestników, natomiast bezpośrednio po skorzystaniu z zaplanowanego wsparcia odsetek ten wzrósł do 39,9%. W momencie realizacji badania zwiększył się do 40,8%. Osoby prowadzące działalność gospodarczą stanowiły jeszcze mniej liczną grupę odbiorców wsparcia przed przystąpieniem do projektu, a ich odsetek w ogólnej strukturze uczestników wynosił jedynie 2%. Na skutek czynności projektowych odsetek osób prowadzących własną firmę wzrósł do 27,3%, a obecnie jest tylko nieco niższy i wynosi 25,6%.

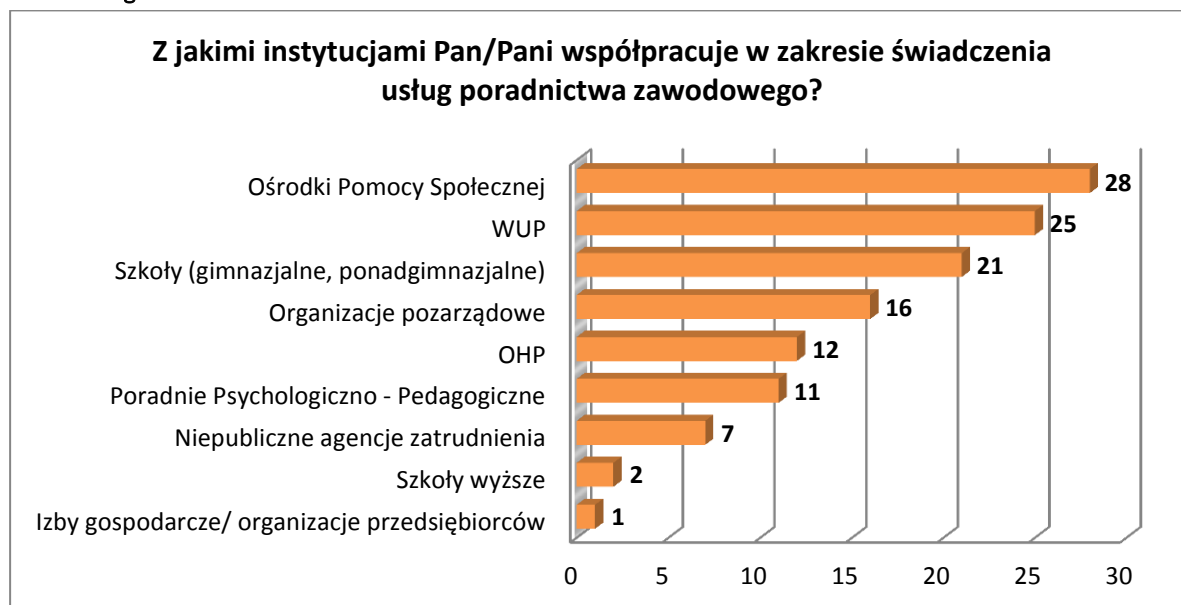
Rysunek 43. Status zawodowy uczestników projektów przed projektem, po projekcie i obecnie.

6.4. Współpraca instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego

Wśród najczęściej wskazywanych partnerów działań powiatowych urzędów pracy znajdują się ośrodki pomocy społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku oraz szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne. Natomiast najrzadziej doradcy zawodowi PUP współpracują z izbami gospodarczymi i organizacjami przedsiębiorców, szkołami wyższymi, a także niepublicznymi agencjami.

Rysunek 44. Współpraca pomiędzy doradcami zawodowymi w PUP a innymi podmiotami w zakresie poradnictwa zawodowego.

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Instytucje świadczące usługi poradnictwa zawodowego nawiązują wzajemną współpracę głównie na drodze bezpośrednich kontaktów, podpisanego porozumienia o współdziałaniu, wspólnie realizowanych projektów finansowanych z funduszy europejskich, przepisów prawa narzucających konieczność podejmowania wspólnych przedsięwzięć. **Najszerzy zakres współpracy instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego odnotowano pomiędzy doradcami zawodowymi powiatowych urzędów pracy a ośrodkami pomocy społecznej (28 spośród 67 doradców zawodowych objętych badaniem wskazało na współpracę w tym zakresie) oraz między doradcami zawodowymi powiatowych urzędów pracy a Wojewódzkim Urzędem Pracy w Gdańsku (25).**

Niewielki zakres współpracy w ramach świadczenia usług poradnictwa zawodowego łączy natomiast powiatowe urzędy pracy ze szkołami wyższymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, niepublicznymi agencjami zatrudnienia, organizacjami pozarządowymi oraz izbami gospodarczymi. Okazją do podjęcia wspólnych inicjatyw pomiędzy wskazanymi podmiotami są nierzadko projekty finansowane ze środków europejskich.

Jedną z możliwości współpracy pomiędzy Wojewódzkim Urzędem Pracy w Gdańsku a powiatowymi urzędami pracy jest Pomorski Ośrodek Kompetencji - przestrzeń testowania nowoczesnych metod poradnictwa zawodowego w ramach projektu innowacyjnego „Wielowymiarowy model wsparcia i identyfikacji kompetencji zawodowych”. Osoby korzystające z pomocy w ramach wskazanej inicjatywy mogą pracować nad własną motywacją w oparciu o własne zasoby, ocenić swoje kompetencje psychologiczne i fizyczne, a także uzyskać poradę w zakresie ergonomii pracy. Pomorski Ośrodek Kompetencji szczególnie służy takim klientom doradców zawodowych, którzy stanęli przed

koniecznością zmierzenia się ze zmianami w życiu edukacyjno-zawodowym i potrzebują wsparcia w podjęciu ważnych decyzji i pokonania napotkanych barier. Doradcy zawodowi mogą kierować swoich klientów na badania do Pomorskiego Ośrodka Kompetencji w celu udzielenia im kompleksowego wsparcia. **Aż 49 spośród 67 objętych badaniem doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy, którzy uczestniczyli w badaniu, zna ofertę Pomorskiego Ośrodka Kompetencji funkcjonującego w ramach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.** Tylko 6 doradców nie posiadało wiedzy o istnieniu takiego rozwiązania w obszarze poradnictwa zawodowego.

Pomimo dużej znajomości oferty Pomorskiego Ośrodka Kompetencji wśród doradców zawodowych zatrudnionych w PUP, **rzeczywistą współpracę w tym zakresie z Wojewódzkim Urzędem Pracy zadeklarowało tylko 34.** Tylu pracowników zajmujących się poradnictwem zawodowym w powiatowych urzędach pracy posiada bowiem formalną możliwość kierowania swoich klientów do Pomorskiego Ośrodka Kompetencji.

Rzeczywista współpraca z Wojewódzkim Urzędem Pracy w ramach Pomorskiego Ośrodka Kompetencji dotyczy 26 doradców zawodowych z powiatowych urzędów pracy, którzy kierują swoich klientów na badania do wskazanego ośrodka. 8 doradców, pomimo posiadania formalnej możliwości zaproponowania klientowi takiej formy pomocy, nie nawiązuje współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Gdańsku. Podawanym powodem braku zainteresowania ofertą Pomorskiego Ośrodka Kompetencji jest jednak postawa samych osób bezrobotnych, które nie wykazują chęci skorzystania z badań, mieszkają w znacznej odległości od ośrodka oraz posiadają niską motywację do pracy nad sobą. Część doradców zawodowych nie pracuje również z klientami, dla których właśnie takie wsparcie jest korzystne.

Przydatność badań w Pomorskim Ośrodku Kompetencji oceniana jest przez doradców bardzo wysoko – 12 badanych wskazało na ocenę 4 8 ocenę 5 (najwyższą). **Średnia ocena użyteczności badania w Pomorskim Ośrodku Kompetencji w dalszej pracy z klientem wynosi 4,04.** Doradcy zawodowi z urzędów pracy z powiatowych urzędów pracy dostrzegają korzyści ze współpracy z Pomorskim Ośrodkiem Kompetencji, ponieważ uzyskują pełną informację o możliwościach klienta bądź mogą zweryfikować swoje wcześniejsze przypuszczenia. Ponadto, kierowanie klientów na profesjonalne badania do Pomorskiego Ośrodka Kompetencji podnosi prestiż powiatowego urzędu pracy i pomaga w budowie profesjonalnego wizerunku poradnictwa zawodowego. Po wizycie w Pomorskim Ośrodku Kompetencji klienci wracają do PUP pełni motywacji i chęci do działania, co stanowi fundament ich sukcesu na rynku pracy. O wysokiej wartości współpracy z Wojewódzkim Urzędem Pracy w ramach Pomorskiego Ośrodka Kompetencji świadczy również to, iż tylko we wskazanym ośrodku można dokonać diagnozy fizycznych możliwości klienta, a tym samym zweryfikować jego szanse na pracę w danym zawodzie.

Instytucje zaangażowane w świadczenie usług poradnictwa zawodowego współpracują również z Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej, którego główna siedziba znajduje się w Gdańsku, lecz do dyspozycji odbiorców pozostaje również filia w Słupsku.

Współpraca pomiędzy powiatowymi urzędami pracy a szkołami ogranicza się natomiast do prowadzenia zajęć z młodzieżą przez doradców zawodowych odwiedzających placówki. Odbywają się również zajęcia

w urzędzie pracy, do którego nauczyciel przyprowadza uczniów. Warto jednak podkreślić, iż często odbywa się to na zasadzie współpracy, która nie wynika z obowiązków zawodowych doradcy zatrudnionego w urzędzie. Zakres takiej współpracy ogranicza postawa dyrekcji PUP, którzy jako priorytet traktują udzielanie pomocy dorosłym osobom bezrobotnym, nie zaś pomaganie szkołom w kształceniu postaw edukacyjno-zawodowych młodzieży. Ponadto, doradcy zawodowi zatrudnieni w PUP zwracają uwagę na brak kompetentnych doradców zawodowych w szkołach, co skutkuje prośbami o organizację zajęć z tego zakresu kierowanymi do pracowników urzędów. Odnotowano przypadek organizacji projektu skierowanego do szkół przez powiatowy urząd pracy, do którego mogą przystąpić chętne placówki. Obecnie realizowana jest jego piąta edycja:

Przychodzi młodzież i w tym roku opowiadamy o tym, co się dzieje w urzędzie, o naszych usługach nowych, formach wsparcia. Mają możliwość porozmawiania sobie z pracownikiem indywidualnie, jeżeli mają ochotę.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Szansę na współpracę pomiędzy instytucjami rynku pracy stwarzają projekty finansowane ze środków europejskich. Wówczas pojawia się konieczność skorzystania ze wzajemnego wsparcia i doświadczenia. Takie inicjatywy są często jedyną okazją do nawiązania współpracy. Ponadto, możliwy zakres współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami nie jest regulowany, co również przyczynia się do okazjonalnego charakteru wspólnych inicjatyw. Najczęściej w razie konieczności wsparcia się doświadczeniem odrębnych jednostek, następuje nawiązanie kontaktu pomiędzy podmiotami:

Jak MOPS ma jakiś projekt, to wtedy tylko propozycje do nas w piśmie kieruje czy jest możliwość skorzystania czy zrobienia jakiś warsztatów dwu lub trzydniowych, w zależności jak mają w projekcie.

Zakład karny to tak samo, też do nas wysyła pismo.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Niski zakres współpracy (rysunek 24 str. 124) pomiędzy powiatowymi urzędami pracy a pozostałymi podmiotami, takimi jak niepubliczne agencje zatrudnienia czy też organizacje pozarządowe, wynika głównie z **braku uregulowań takiej współpracy**. Jeśli współdziałanie nie wynika z regulacji prawnych, nie zostało podpisane wiążące porozumienie bądź rozpoczęty projekt, szansa na nawiązanie kontaktów znacznie spada. Ponadto, intensywność współpracy z niektórymi podmiotami hamuje również dyrekcja powiatowych urzędów pracy, nie widząc ich celowości.

Dużą samodzielność w realizacji zadań przez poszczególne podmioty widać także na przykładzie biur karier. W większości przypadków, jeżeli dane biuro karier realizuje dane działanie, to wykonuje je we własnym zakresie, a w mniejszym stopniu jego realizacja oparta jest na współpracy z innymi instytucjami. Obszarami współpracy są przede wszystkim: organizacja targów pracy (5 biur karier na 15), indywidualne praktyki zawodowe (5) oraz pomoc studentom w znalezieniu obowiązkowych praktyk zawodowych (4). Tylko po jednym akademickim biurze karier spośród tych uczestniczących w badaniu podejmuje współpracę z innymi podmiotami w zakresie prowadzenia szkoleń rozwijających kluczowe

kompetencje na rynku pracy, selekcji kandydatów na potrzeby pracodawców oraz gromadzenia informacji o pracodawcach.

Niska jakość współpracy między instytucjami świadczącymi usługi poradnictwa powodowana jest brakiem czasu na podejmowane razem inicjatywy. Pomaganie w realizacji usług poradnictwa zawodowego przedstawicielom innych instytucji traktowane jest równoznacznie z niemożnością wykonania swoich codziennych obowiązków. Sytuacja taka ma miejsce zwłaszcza wówczas, gdy współpraca z daną instytucją odbywa się tylko poprzez kontakty bezpośrednie, nie wynikając z czynności projektowych, porozumienia o współpracy bądź przepisów prawa:

Od aresztu śledczego już długo nie mieliśmy zaproszenia. To było na zasadzie, że ci, którzy byli grzeczni to mogli pójść na takie spotkanie. Lubię do nich chodzić, na początku było to pomysł 5-dniowy, ale od razu wybiliśmy im to z głowy i skróciliśmy do 3 dni. Chodzę do nich w końcu po dwa dni, ale dla mnie to są dwa dni mimo wszystko wyjęte z bieżącej pracy.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Ja, jeśli chodzi o zakład karny, raz na kwartał systematycznie tam chodzę. Marnuje dwa, trzy dni, jak z pracy wyjdę i zanim wrócę to ja już do niczego u siebie nie siądę.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

My wysyłamy zaproszenia do wszystkich szkół ponad gimnazjalnych i to jest na zasadzie, że są organizowane jakieś spotkania. W tym roku te spotkania tak bardzo są zawężone, bo naprawdę nie mamy na to czasu.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Brakuje również osoby, instytucji bądź wytycznych, które regulowałyby zakres takiej współpracy i wyznaczały jej pożądany przebieg. Doradcy zawodowi z powiatowych urzędów pracy nie dostrzegają często sensu udzielania pomocy przedstawicielom innych instytucji, ponieważ sami posiadają odmienną wizję zasad organizacji poradnictwa zawodowego:

W momencie, kiedy ja się pytam, kiedy osoba opuszcza zakład karny to on mi mówi – 2019 rok. Jaki jest sens mojej pracy, skoro on za 5 lat opuszcza zakład karny? Dla nich to jest rozrywka. My prosiliśmy, jak nam dyrekcja przysłała pismo, że mają to być osoby, które mają pół roku do wyjścia, z takimi chcemy pracować.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Nie ma także przepisów praca, które wyznaczałyby możliwe kierunki współpracy. Przepisy wyznaczają sposób dziania typowy dla konkretnej instytucji – urzędu pracy, szkoły czy poradni psychologiczno-pedagogicznej, natomiast nie ma tam zachęty do wspólnych inicjatyw. Obecnie można mówić o istnieniu instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego, a nie systemie poradnictwa zawodowego:

Nie ma współpracy, bo takie są uregulowania prawne. Urząd pracy, jak to było już wspomniane, nie jest dla młodzieży, dla szkół. Przepisy powiedziały wyraźnie, czym ma się zająć urząd pracy. Wspólnie nie ma. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne sobie, szkolnictwo sobie, urząd pracy sobie. Nie ma spójnego systemu doradztwa zawodowego.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Niechęć do wzajemnej współpracy powodowana jest również przekonaniem, iż poszczególne instytucje dążą do przekazania jak największej ilości zadań z zakresu tej formy wsparcia innym podmiotom. Wynikać to może z braku odpowiednich kwalifikacji przedstawicieli konkretnych instytucji do prowadzenia zajęć w tym obszarze. Prośby o organizację warsztatów bądź innych form wsparcia w ramach poradnictwa zawodowego traktowane są zatem jako próba przekazania urzędowi pracy zadań, za których realizację odpowiedzialność powinien ponosić ktoś inny:

Jeszcze jest trochę tak, że my doradcy byliśmy rozchwytywani przez szkoły, ale nie uważam tego za dobrą współpracę, bo też kładłam na to nacisk, żeby to były spotkania informacyjne, a oni chcieliby warsztaty.

Uważam, że to jest nie fair, bo to jest wyręczanie z pracy szkoły.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Intensyfikacja współpracy możliwa jest poprzez **wyznaczenie konkretnych osób odpowiedzialnych za kontakty z innymi podmiotami** przy poparciu ze strony przełożonych. Brak wytypowanych osób skutkuje ostatecznie brakiem działania skierowanego na inne podmioty o podobnym profilu działalności:

To trzeba określić obowiązki konkretnej osoby, bo jak wszyscy są za to odpowiedzialni albo jest misja powiedziana, że powinniśmy współpracować to jest to rzucone zawsze w eter. Jak się konkretna osoba z konkretną osobą nie dogada i nie umówi to nic z tego nie będzie.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Konieczne jest **usprawnienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami, a także pomiędzy podmiotami publicznymi a pracodawcami**. Brakuje spotkań, które pozwoliłyby zapoznać się ze sposobem działania poszczególnych podmiotów. Szczególnie potrzebne są spotkania z udziałem pracodawców. Zdaniem doradców zawodowych, dostrzega się bardzo niewielką świadomość sposobu działania urzędów pracy i niewielką gotowość do współpracy. Zdaniem doradców zawodowych należy zwiększyć współpracę doradców zawodowych na drodze położenia nacisku na usługi rekrutacyjne dla przedsiębiorstw. Współpracę z pracodawcami można rozwinąć poprzez położenie nacisku na organizację staży. Obecnie blokadą takiej współpracy są coraz powszechniejsze wymagania stawiane przez urzędy pracy w postaci deklaracji zatrudnienia przez pracodawcę stażysty na określony czas – minimum 3 miesiące. Powoduje to rezygnację ze współpracy przez znaczną grupę pracodawców, którzy nie są pewni swojej przyszłości w perspektywie najbliższych miesięcy. Wskazane wymogi stawiane przez urząd nie wynikają z przepisów prawa, jednak urzędy pracy dążą do uzyskania takich zapewnień w celu zwiększenia swojej efektywności zatrudnieniowej. Warto rozważyć rezygnację ze stawiania pracodawcom wskazanych warunków, ponieważ duża liczba staży to cenna możliwość uzyskania doświadczeni zawodowego dla klientów urzędów pracy.

W celu rozwinięcia współpracy pomiędzy instytucjami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego konieczne jest wskazanie osoby bądź instytucji odpowiedzialnej za realizację tego celu w skali lokalnej i regionalnej. Taką funkcję może pełnić Wojewódzki Urząd Pracy - potrzebna jest instytucja wyznaczająca kierunki współpracy i scalająca działalność poszczególnych podmiotów w jeden spójny system:

Potrzebna jest tylko chęć oraz dobry koordynator, myślę że Wojewódzki Urząd Pracy, bo on jest jedną z najważniejszych instytucji. Musi być ktoś, kto to wszystko spina.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Sprawowanie nadzoru nad współpracą w ramach poradnictwa zawodowego powinno być również zadaniem regionalnych władz, a także lokalnych samorządów:

Na pewno ogromną rolę ma samorząd, Urząd Marszałkowski powinien wyznaczyć pewne kierunki, ale na to potrzebne są pieniądze. Powinni nawiązać współpracę z samorządami lokalnymi, aby system schodził z góry na dół. Gdyby w Urzędzie Marszałkowskim była osoba, która będzie dbać o to, by w powiecie były nawiązana współpraca i porozumienie na rzecz tego, że doradztwo. Mamy Marszałka, który wyznaczy kogoś, kto będzie spinał całość. Aby w każdym samorządzie znalazł się ktoś, kto będzie spinał instytucje rynku pracy i te edukacyjne oraz realizował cele „tam na dole”.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Powinien również zostać **wyznaczony koordynator**, na przykład na szczeblu powiatowym, którego zadaniem byłoby poznawanie problemów zaangażowanych w usługi poradnictwa zawodowego instytucji, co stworzyłoby możliwości wzajemnego dialogu i komunikacji:

Ta osoba powinna zbierać informacje o problemach w tych instytucjach, komu może pomóc i co możemy razem zrobić, jak możemy sobie pomóc. „O ile moim klientem w szkole jest dzieciak, to jeśli źle nim pokieruję, to trafi do ciebie. Co zrobić żeby on nie trafił do ciebie?”.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Wartą uwzględnienia praktyką w tym obszarze są **funkcje Wojewódzkiego Doradcy Zawodowego oraz Powiatowego Koordynatora Doradztwa**, wprowadzone na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Zadaniem wyznaczonych osób jest dbanie o to, by wszystkie instytucje rynku pracy współdziałały na rzecz rozwoju poradnictwa zawodowego. Każda z nich posiada odrębny status i inne cele, lecz dochodzi do stałej i pogłębionej wymiany informacji.

Można również uwzględnić nowoczesne rozwiązania w celu nasilenia wzajemnej współpracy. Ośrodek Wspierania Edukacji Ustawicznej planuje **stworzenie profesjonalnej strony internetowej**, na której każde województwo będzie miało osobną zakładkę poświęconą poradnictwu zawodowemu. Każda zainteresowana tą tematyką osoba – uczeń, rodzic, nauczyciel czy doradca będzie mógł dowiedzieć się, gdzie warto się udać w celu rozwiązania swoich problemów. Warto rozważyć utworzenie takiej platformy sprzyjającej dialogowi i komunikacji, a także upowszechniającej ideę poradnictwa zawodowego.

6.5. Wskazanie dobrych praktyk w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego

Dobrą praktyką odnotowaną w Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej jest **pomoc uczestnikom projektu ze strony uczestników poprzednich jego edycji, którzy osiągnęli sukces na rynku pracy**. Osoba, która przeszła trudną drogę od bezrobocia do zatrudnienia, działa niezwykle motywująco na tych, którzy borykają się z trudnościami na rynku pracy. Może opowiedzieć, że wcześniej sama uczyła się pisania CV czy listu motywacyjnego podczas warsztatów i przełożyło się to na rzeczywiste zmiany w życiu zawodowym:

Zapraszamy też osoby, które wcześniej były naszymi klientami i brały udział w warsztatach na temat poszukiwania pracy, uczyły się, jak pisać dokumenty aplikacyjne lub uczestniczyły w warsztatach pod tytułem „Spadochron”. To osoby, których sytuacja zawodowa się zmieniła. Przychodzą i opowiadają o tym uczestnikom kolejnych edycji. To działa motywująco.

[IDI, kierownik CliPKZ w Gdańsku]

Ciekawą inicjatywą jest także projekt innowacyjny „Rejs do kariery”, zrealizowany przez Akademię Morską w Gdyni, proponujący **wielowymiarowe poradnictwo zawodowe**. Inicjatywa skierowana była do studentów i absolwentów, a w kierowanie wsparcia zaangażowane były biura karier. Uczestnicy mogli skorzystać z licznych form pomocy – badania pięciu kluczowych kompetencji (reagowanie na stres, kreatywność, rozumienie emocji, obowiązkowość i przedsiębiorczość), pracy w grupach, burzy mózgów, symulacji rozmowy kwalifikacyjnej, obserwacji przez doradców i pracowników HR. Każdy uczestnik uzyskiwał pełną informację zwrotną o uzyskanych wynikach, by uzyskać punkt wyjścia do dalszej pracy nad sobą. Wynik warunkował bowiem ścieżkę wsparcia w dalszej części realizacji projektu – osoby przedsiębiorcze uzyskiwały pomoc w przygotowaniu biznesplanu, osoby nadające się do pracy biurowej kierowane były na szkolenie z zakresu obsługi klienta bądź pracy z trudnym klientem. Po ukończeniu udziału w projekcie uczestnicy uzyskiwali certyfikat – Referencje Biura Karier.

Dobra praktyka oznacza również współpracę pomiędzy instytucjami rynku pracy. Przykładem takiej praktyki jest **Warmińsko-Mazurski Pakt na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Zawodowego** – zrzeczenie instytucji zajmujących się poradnictwem zawodowym. 60 instytucji na mocy podpisanej umowy podejmuje razem działania nastawione na zapewnienie lepszego wsparcia na rynku pracy mieszkańcom regionu. Organizacje wspólnie się doskonalą, dzielą doświadczeniami i pomysłami. Praktyka jest warta upowszechnienia, ponieważ doradcy zawodowi z różnych instytucji mogą wymieniać się narzędziami i korzystać ze wzajemnej pomocy, dzięki czemu każdy odbiorca uzyskuje wsparcie adekwatne do jego potrzeb. Ponadto, włącza do działania nawet niewielkie organizacje pozarządowe:

Należy wiedzieć, że jeśli ktoś nie potrafi w Olsztynie nauczycielowi pomóc, to gdzieś indziej na pewno znajdzie się taka osoba. Musimy o tym wiedzieć, nie wolno tego chować, myślę, że warmińsko-mazurskie jest tego dobrym przykładem.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

6.6. Trafność projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL w stosunku do potrzeb i problemów województwa pomorskiego

Beneficjenci projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL mają obowiązek w postaci zaprezentowania potrzeb rynku w zakresie pożądanych zawodów i kompetencji, które umieszczają w pierwszej części wniosku o dofinansowanie projektu. Najczęściej odbywa się to poprzez przeprowadzenie wywiadów bądź ankiet z potencjalnymi uczestnikami projektów oraz pracodawcami. Formy wsparcia proponowane w projekcie były zatem wynikiem procesu identyfikacji oczekiwań wskazanych grup.

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 skupiają się na rozwiązywaniu problemów konkretnych grup odbiorców, uznawanych za priorytetowe na rynku pracy, które określone są w dokumentach programowych. Dobór uczestników i form wsparcia w projektach wynikał również z wytycznych ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a także zaleceń opracowanych na podstawie przeprowadzonych badań przeprowadzonych na poziomie regionalnym i krajowym. **Podejmowano starania, mające na celu rozwiązanie regionalnych problemów, choć sposób planowania wsparcia musiał mieścić się w narzuconych ramach:**

Praktycznie co roku skupialiśmy się na konkretnych grupach społecznych. Sam też EFS ma na celu wspomaganie osób szczególnie potrzebujących wsparcia na rynku pracy. Należą do nich osoby 50+, młodzież, kobiety powracające do pracy po urlopie wychowawczym lub urodzeniu dziecka. To tak naprawdę narzuca nam EFS i dokumenty programowe.

[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

6.1.3 to osoby wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia, wymienione w artykule 49. Są w szczególnej sytuacji na rynku pracy – np. osoby 50+, wcześniej było 45+, kobiety, osoby niepełnosprawne, młode, długotrwale bezrobotne i pochodzące z terenów wiejskich. W 6.1.1 mieliśmy narzucone pewne kwestie, które wynikały z badań przeprowadzonych przez Ministerstwo. Staraliśmy się, by te projekty odzwierciedlały rzeczywiste potrzeby.

[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

W projektach postawiono wymóg kompleksowości wsparcia przewidzianego dla uczestników, tak aby umożliwić zarówno wybór określonej ścieżki edukacyjno-zawodowej, jak i nabycie określonych doświadczeń, umiejętności bądź praktyki w formie stażu, szkolenia czy dotacji. **Na przestrzeni lat dodawano również dodatkowe kryteria wyboru projektów w postaci kierowania inicjatywy do konkretnych grup odbiorców bądź zapewniania określonych form wsparcia, a to wszystko w celu skutecznego reagowania na dostrzegane w regionie problemy.** Obecnie nacisk położony jest na łączenie w projekcie kilku grup wsparcia, co zapewnia mu kompleksowość. Poradnictwo zawodowe miało charakter obligatoryjny, a nawet jeśli nie stawiano takiego wymogu, element poradnictwa

zawodowego bądź psychologicznego wystąpił niemal w każdym projekcie w ramach badanych poddziałań.

Wpływ projektów na sytuację w regionie ogranicza fakt, iż takie inicjatywy nie rozwiążą wszystkich problemów osoby bezrobotnej, które kumulowały się przez wiele lat. Uczestnicy potrzebują wsparcia rodziny, pomocy psychologicznej, co wymaga **systemowej zmiany w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego**. Należy położyć również silniejszy akcent na rolę placówek edukacyjnych w przygotowaniu młodych ludzi do życia zawodowego – przekonania o konieczności świadomego wyboru profilu kształcenia, poinformowania o dostępnych możliwościach, skłonienia do polubienia pracy:

Taka zmiana powinna być zapoczątkowana w szkołach. Powinno się mówić nie tylko o nauce, ale zachęcać do pracy, polubienia jej. Mówić, że to nie jest zło konieczne. Trzeba także dopasować szkoły zawodowe do potrzeb rynku pracy. Projekty nic nie zmienią, jeśli system się nie zmieni. Uważam, że nie każdy musi iść na studia, potrzebujemy też rzemieślników, fachowców.

[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

Zgodnie za Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, wśród problemów województwa pomorskiego należy **wskazać niski poziom zatrudnienia i aktywności zawodowej mieszkańców, a także niską mobilność zawodową i przestrzenną**. Pożądanym kierunkiem zmian jest wzrost poziomu zatrudnienia i aktywności zawodowej mieszkańców, aktywizacja osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych wykluczeniem, a także rozwój kompetencji kluczowych. Zagadnienia te mieszczą się w celu strategicznym numer 2 wskazanego dokumentu, określanego jako „Aktywni mieszkańcy”, a także w celu operacyjnym określanym jako „Wysoki poziom zatrudnienia”.

Oczekiwany efektami są w szczególności:

- **wyższy poziom zatrudnienia mieszkańców, a zwłaszcza kobiet, osób starszych, osób młodych, niepełnosprawnych, a także zamieszkujących obszary wiejskie i małe miasta,**
- **silniejsza integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem zawodowym, a w szczególności osób niepełnosprawnych i starszych,**
- **lepiej rozwinięty i sprofesjonalizowany system poradnictwa zawodowego.**

Strategia Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 identyfikuje problem w postaci postępującego bezrobocia i wykluczenia społecznego. Jedną z najważniejszych luk w województwie pomorskim jest brak systemowego wsparcia w obszarze aktywizacji pomorskich zasobów pracy, czyli zarówno osób biernych zawodowo, jak i bezrobotnych. Dokument wskazuje na konieczność aktywizacji szczególnie seniorów, osób młodych, kobiet, osób zamieszkujących obszary wiejskie i małe miasta, niepełnosprawnych oraz osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Zgodnie z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki 2007-2014, **poradnictwo zawodowe nie jest dostatecznie dostosowane i zintensyfikowane w stosunku do potrzeb osób szczególnie zagrożonych na rynku pracy** – o niższych kwalifikacjach zawodowych, starszych, niepełnosprawnych.

Priorytet VI Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” - wskazuje konieczność zintensyfikowania wsparcia w obszarze doradztwa i poradnictwa zawodowego. Ważna jest tu **identyfikacja potrzeb osób bezrobotnych** m. in. na drodze opracowywania Indywidualnych Planów Działania i diagnozy potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych, a także wsparcie psychologiczno-doradcze osób wkraczających bądź powracających na rynek pracy.

Wśród głównych problemów wskazanych w Strategii Polityki Społecznej Województw Pomorskiego 2013 wskazuje się **niewystarczającą liczbę pośredników pracy oraz doradców zawodowych**, którzy zajmują się obsługą blisko 8 razy większej liczby klientów, niż ma to miejsce w innych krajach Unii Europejskiej. Celem wskazanym w dokumencie jest zatem budowa dostępnej sieci informacji i doradztwa zawodowego.

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL zawierające element poradnictwa zawodowego stanowią odpowiedź na identyfikowane problemy oraz pozostają zgodne z założeniami dokumentów strategicznych. Analiza wniosków o dofinansowanie projektów realizowanych w latach 2012-2013 wykazała, że najwięcej projektów skierowanych było do osób po 50 roku życia (16 projektów), następnie osób niepełnosprawnych oraz zamieszkujących obszary wiejskie (po 4 projekty), kobiet (2 projekty), a także osób długotrwale bezrobotnych i młodych (po 1 projekcie). Projekty skierowane były głównie na podnoszenie kwalifikacji zawodowych w celu zwiększenia szans na zatrudnienie, zwiększenia mobilności zawodowej i przestrzennej, wzrost motywacji i pewności siebie osób bezrobotnych i pomoc w adaptacji na rynku pracy.

6.7. Skuteczność stosowanych form, metod i narzędzi w ramach poradnictwa zawodowego

W ramach poradnictwa zawodowego najczęściej stosowaną i najwyżej ocenianą formą współpracy jest poradnictwo indywidualne realizowane w procesach rozmów doradczych. Metodologia działania jest prosta i oparta na schemacie poznania problemu, zdiagnozowania sytuacji, wskazanie celu i opracowanie indywidualnego planu działania. Szczególne miejsce w tej hierarchii zajmuje diagnostyka sytuacji klienta jako podstawa prawidłowego i skutecznego procesu doradczego. Najczęściej stosowane i skuteczne są techniki oparte na testach, ankietach i wywiadach takich jak: kwestionariusz zainteresowań zawodowych, kwestionariusz uzdolnień przedsiębiorczych, bilans kompetencji, analiza potencjału zawodowego, wielowymiarowy kwestionariusz kompetencji.

Skuteczność dobranych metod i narzędzi doradczych nie jest kategorią stabilną. Zależy ona od wielu czynników wynikających z oczekiwań klienta, wiedzy i zaangażowania doradcy, ale także uwarunkowań rynku pracy.

Poradnictwo zawodowe powinno być pierwszą z form wsparcia, jaką proponuje się klientowi urzędu pracy. Powinno ono także poprzedzać inne opcje pomocy w projektach finansowanych z środków unijnych, ponieważ pomaga w poznaniu swoich możliwości i optymalnych ścieżek rozwoju zawodowego. Pozwala ocenić, czy wstępny pomysł uczestnika projektu okazał się słuszny, a rozmowa z doradcą niejednokrotnie prowadzi do zmiany pierwotnych decyzji.

Wśród skutecznych narzędzi doradcy zawodowi wymieniają **Testy Przedsiębiorczości, Testy Predyspozycji Zawodowych, Holland, a także Performanse (Echo, Dialog, Orientacja)**. Ostatnie ze wskazanych narzędzi uznawane jest za jedno z lepszych dostępnych rozwiązań, ponieważ klient uzyskuje informację zwrotną w postaci raportu, a raport stanowi odpowiednią bazę do dalszej rozmowy. Nie każdy doradca dysponuje jednak ostatnim ze wskazanych instrumentów diagnostycznych, ponieważ stanowiło ono efekt realizacji projektu unijnego, wymaga posiadania licencji, a także koszt jego realizacji jest stosunkowo wysoki w porównaniu do innych metod i wynosi ponad 100 zł od jednej osoby. Wśród skutecznych narzędzi wymieniane są również **warsztaty i treningi grupowe**, np. treningi umiejętności osobistych. Ludzie pracujący w grupie motywują się wzajemnie do działania oraz uzyskują wsparcie ze strony współuczestników spotkania. Przydatne mogą być również **szkolenia z autoprezentacji**, skuteczne w zwiększaniu pewności siebie osób bezrobotnych. Grupowe treningi i szkolenia wzmacniające pewność siebie kojarzone są z efektywnością i zwiększają jakość poradnictwa w urzędach pracy:

Tak, te efekty są. Mamy bardzo wysoką skuteczność. Powyżej 40% po trzech miesiącach. A w ogóle to widziałam, że gdzieś nawet 70%.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Powszechnie wykorzystywany w urzędach pracy Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych postrzegany jest niejednoznacznie. Część doradców zawodowych zadeklarowało, iż nie prezentuje on wiarygodnych wyników, co podważa jego użyteczność. W porównaniu z narzędziem Performanse uzyskuje znacznie niższą ocenę. Zdaniem doradców, Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych skierowany jest na określenie pasji i umiejętności klienta, co można jednak zrealizować także podczas rozmowy. Narzędzie Performanse pozwala uwzględnić czynniki osobowościowe osoby bezrobotnej, które wpływają na jej życie zawodowe, choć nie są poddawane refleksji i bywają nieuświadomione:

W tym Performanse zupełnie inne rzeczy są badane, takie, których klient sobie czasami nie uświadamia, bardziej osobowościowe - jego reakcje na stres, jak on reaguje, jak on się zachowuje w danych sytuacjach. To jest test behawioralny i on bada rzeczy, które po dłuższej rozmowie wychodzą. Jest to narzędzie, które pomaga dotrzeć gdzieś głębiej i faktycznie te predyspozycje zbadać.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Doradcy zawodowi pozostają jednak zgodni, iż **najsukuteczniejszą formą wsparcia osoby bezrobotnej jest indywidualna rozmowa**. Test powinien stanowić jedynie punkt wyjścia do takiej konsultacji. Najlepszym rozwiązaniem będzie natomiast rozmowa poprzedzona testem, a następnie **długofalowy mentoring i monitoring losów klienta**:

Ja uważam, że nic nie zastąpi indywidualnej rozmowy z klientem. To jest dla mnie najbardziej skuteczne, ale jeżeli jest jeszcze do tego test to nawet się lepiej rozmawia. Każdy test jest bazą do rozmowy, takim punktem wyjścia.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Rozmowa plus mentoring, taki długofalowy. W zasadzie w tej chwili u nas praca się sprowadza do zbierania podpisów.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

W projektach finansowanych z środków europejskich zwracano nacisk na **łączenie form wsparcia, aby uczestnicy uzyskiwali kompleksowe wsparcie**, przyczyniające się w największym stopniu do zmiany ich sytuacji na rynku pracy. Początkowo stawiano projektodawcom wymóg w postaci łączenia poradnictwa zawodowego z innymi formami wsparcia, np. Indywidualny Plan Działania + poradnictwo zawodowe + staż lub szkolenie + subsydiowane zatrudnienie. Obecnie obowiązuje wymóg w postaci włączenia do projektu Indywidualnego Planu Działania oraz dwóch innych form wsparcia, a których jedna ma prowadzić do zmiany kwalifikacji zawodowych beneficjenta ostatecznego:

Projektodawcy najczęściej wybierali poradnictwo zawodowe, szkolenie i staż.

[IDI, przedstawiciel WUP w Gdańsku]

Wyróżniającym się na tle innych sposobem niesienia pomocy osobom bezrobotnym jest **Pomorski Ośrodek Kompetencji** działający w Gdańsku. Zdaniem eksperta ds. poradnictwa zawodowego, jego głównym atutem jest zastąpienie deklaratywności autentycznym badaniem. Wiele dostępnych narzędzi diagnostycznych opiera się bowiem na zapewnieniach czynionych przez osobę bezrobotną, choć przekonania o własnych zaletach czy predyspozycjach nie zawsze znajdują odzwierciedlenie w rzeczywistości. Pomorski Ośrodek Kompetencji zapewnia natomiast przeprowadzenie kompleksowych badań, dzięki którym można poznać rzeczywiste możliwości konkretnej osoby, obejmujących również jej predyspozycje fizyczne:

Tam pomaga się odkryć potencjał człowieka nie tylko poprzez testy, ale i przez badania możliwości fizycznych, umiejętności radzenia sobie ze stresem w konkretnych sytuacjach w gabinetach. Sprawdza się ją zadaniowo. Dziś ułomność systemu tkwi w tym, że jest to system deklaratywny – „jestem dobry w tym” albo „jestem kiepski i się nie nadaję”. Tam nie ma deklaratywności, tam jest autentyczne badanie. Ktoś mówi, że będzie pracować na budowie, tylko że on nie jest w stanie podnieść cegły. Ponadto badania zdrowotne przeprowadzane przez fizjoterapeutów. Dodatkowo zadania w grupie, zadania pod wpływem stresu. Rewelacja!
[ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

6.8. Wskazanie działań zasadnych w kontekście zwiększania jakości działań w obszarze poradnictwa zawodowego

Jakie są dobre praktyki światowe w zakresie poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych? Które z nich są możliwe i zasadne do wdrożenia w województwie pomorskim?

Wśród dobrych praktyk światowych należy wskazać **czeski system poradnictwa zawodowego**, wykorzystujący nowoczesne rozwiązania w postaci dobrze skonstruowanej rozmowy z klientem przez

Internet. Coraz więcej młodych ludzi spędza czas przed komputerem, co wymaga dostosowania kanałów komunikacyjnych do ich upodobań:

Martwi mnie nakazowe podejście do rozmowy z doradcą - „niech pan przyjdzie porozmawiać”. To jest wymuszone. W związku z tym warto przyjrzeć się systemowi czeskiemu. To taka rzadkość, bo na ogół sięgamy do wzorców zachodnich - niemieckich, francuskich.

[IDI, ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Ciekawym i dającym się łatwo zaadaptować rozwiązaniem jest **węgierski system poradnictwa zawodowego**, realizowany przez połączenie osobistego spotkania z doradcą zawodowym z dodatkowymi narzędziami udostępnianymi klientom w formie internetowej. Najpopularniejszą platformą internetową jest ePayla, na której można łatwo uzyskać wsparcie w pięciu następujących obszarach:

- poradnictwo zawodowe - forma doradztwa w planowaniu kariery, wyznaczaniu celów zawodowych i ich realizacji; użytkownik może za pomocą np. kamery internetowej wziąć udział w warsztatach z zakresu świadomego planowania kariery zawodowej,
- doradztwo w poszukiwaniu pracy - forma doradzania przy poszukiwaniu pracy, etapy projektowania skutecznych technik poszukiwania pracy (pisanie CV, marketing na rynku pracy, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej, itp.);
- ocena pracy - forma poradnictwa dla zrozumienia trendów na rynku pracy, zatrudnienia i awansów (czynniki ograniczające, bariery zatrudnienia) oraz określenie niezbędnych narzędzi wsparcia, pomocy dostępu do zatrudnienia i utrzymania miejsc pracy,
- poradnictwo psychologiczne - forma doradztwa w zakresie czynników utrudniających zatrudnienie i awans zawodowy, takich jak problemy psychologiczne i problemy osobiste, psycholog pomaga lepiej zrozumieć własną osobowość oraz uczy umiejętności wyjaśnienia przyczyn niepowodzeń czy braku motywacji do pracy,
- poradnictwo rehabilitacyjne - porady dla osób z uszczerbkami na zdrowiu, oraz w sytuacji zmiany zdolności do pracy zawodowej, wsparcie społeczne oraz dostęp do usług pomagających wrócić na ścieżkę zawodową.

Obecnie portal stał się częścią Narodowego Portalu Poradnictwa Zawodowego, gdzie można skorzystać z darmowego dostępu do licznych testów i kwestionariuszy, dotyczących m.in.: zdolności i umiejętności, oceny pracy, tożsamości zawodowej, typów sposobów pracy, integracji i mobilności. Klient może zatem skorzystać z poradnictwa zawodowego za pośrednictwem Internetu, a następnie przyjść do doradcy zawodowego w celu weryfikacji i omówienia wyników przeprowadzonych testów. Skraca to znacznie czas poświęcany jednej osobie wymagającej wsparcia w instytucjach rynku pracy.

Bardzo popularne **w krajach skandynawskich, a także w Wielkiej Brytanii** jest zatrudnienie wspierane. Wzorując się na zasadach pracy z osobą bezrobotną w oparciu o model skandynawski i brytyjski, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie opracował „Metodę pracy trenera zatrudnienia wspieranego” (TZW). Metoda ta opiera się na specyficznym, indywidualnym podejściu do klienta, u którego proces reintegracji społecznej przebiega opornie, pojawiają się rozmaite trudności i bariery trudne do wyeliminowania, w konsekwencji uniemożliwiające dokonanie zmiany w sytuacji życiowej klienta, w tym uniemożliwiające podjęcie pracy. Dotychczas przetestowano metodę w pracy z klientami wywodzącymi

się z następujących grup: osoby niepełnosprawne, po 50 roku życia, bezdomne, uzależnione, z wykształceniem niepełnym średnim i niższym oraz kobiety powracające po długiej przerwie na rynek pracy. Są to społeczności o specyficznych cechach i uwarunkowaniach, które potrzebują sprofilowanych działań, wskazówek, a przede wszystkim empatycznego, indywidualnego podejścia do człowieka, co leży u podstaw metody pracy trenera zatrudnienia wspieranego. Omawiana metoda charakteryzuje się wysoką skutecznością zatrudnieniową i została zaliczona do „Dobrych praktyk EFS 2010 r.” przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Model trenera zatrudnienia wykorzystuje warunki i regulacje systemowe zakładające współdziałanie polityki społecznej (zasiłki, praca socjalna) z polityką rynku pracy (przygotowanie do zatrudnienia). Trener zatrudnienia pełni zatem rolę łącznika czy pośrednika w tworzeniu sieci kontaktów niezbędnych do rozwiązania jego problemów w życiu zawodowym. Wspiera osobę bezrobotną poprzez stosowanie odpowiednio dobranych narzędzi, a wsparcie przekazywane jest od okresu bezrobocia, poprzez ewentualną pracę w przedsiębiorstwie społecznym, aż do pierwszego okresu pracy na otwartym rynku. Ważne jest również to, że klient stopniowo przejmuje odpowiedzialność za swoje życie zawodowe, co hamuje rozwój postaw roszczeniowych oraz przeciwdziała wyuczonej bezradności. Ponadto, trener zatrudnienia pracuje nad wieloma aspektami życia osoby bezrobotnej, takimi jak edukacja, rodzina czy czas wolny, co nadaje wsparciu wymiar holistyczny. Wszystkie elementy życia jednostki są bowiem traktowane jako istotne podczas podejmowania decyzji związanych z pracą. Zrozumienie klienta z perspektywy barier, z jakimi się zderza, obaw jakich doświadcza oraz jego potrzeb i oczekiwań, przekłada się w sposób bezpośredni na trwałość i skuteczność proponowanej ścieżki wsparcia.

Jakie są główne problemy/bariery związane z wdrażaniem usług poradnictwa zawodowego w instytucjach świadczących usługi poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych? W jaki sposób można je rozwiązać/zminimalizować dzięki działaniom projektowym w ramach PO KL?

Problem 1.

Marginalizacja poradnictwa zawodowego.

Zmiana ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, wprowadzająca funkcję doradcy klienta, doprowadziła do zaniku rzeczywistego poradnictwa zawodowego. W opinii badanych z powiatowych urzędów pracy, doradca zawodowy pełni obecnie taką samą rolę, jak pośrednik pracy. Poradnictwo zawodowe funkcjonuje jedynie w takich urzędach, które zachowały stanowiska doradcy zawodowego bez łączenia go z funkcją doradcy klienta. Nadmiar klientów i zbyt mała ilość czasu przypadająca na jedną osobę bezrobotną uniemożliwia przeprowadzenie rozmowy, zastosowanie odpowiednich narzędzi diagnostycznych oraz mentoring sytuacji zawodowej klienta, co jest w opinii doradców sprzeczne z istotą poradnictwa zawodowego. Czas spędzany z klientem przeznaczony jest głównie na ustaleniu profilu osoby bezrobotnej. Odnotowano również opinie, iż należy zastanowić się nad zmianą ustawy, która zmarginalizowała rolę poradnictwa zawodowego bądź zmienić warunki zatrudnienia doradcom zawodowym z uwagi na zupełnie inny charakter wykonywanych codziennie obowiązków:

Działka poradnictwa u nas w urzędzie nie istnieje, już nie ma czegoś takiego. Ja pełnię cały czas funkcję doradcy klienta i moja główna rola nie polega na poradnictwie dla klienta. Nie da się, bo stoi 15 osób przed drzwiami i ja muszę im wszystkim ustalić profil pomocy. Ja jestem komputerem, który wprowadza dane do systemu.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Tak, zmienić ustawę, uregulowania prawne. Przede wszystkim, my jesteśmy w większym czasie pośrednikami pracy, czyli doradcami klienta. Przez zmianę ustawy pokazano taką ignorancję dla doradztwa zawodowego i niezrozumienie tego, po co ono jest.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Problem 2.

Negatywne nastawienie klienta.

Liczna grupa klientów urzędów pracy korzysta z usług instytucji jedynie w celu uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego, a przykładem takich odbiorców są podopieczni ośrodków pomocy społecznej. Wykazują oni bierną postawę i nie są zainteresowani poszukiwaniem pracy. Warunkiem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest jednak rejestracja w powiatowym urzędzie pracy. Oprócz nieskuteczności wsparcia skierowanego do tej grupy odbiorców, doradcy zawodowi mają mniej czasu na spotkanie z jedną osobą bezrobotną na skutek dużej liczby klientów. Negatywne nastawienie dotyczy jednak nie tylko opisaną grupę odbiorców usług poradnictwa zawodowego świadczonego w urzędach. Sama instytucja urzędu pracy wzbudza często nieufność klientów i niekorzystne skojarzenia:

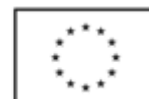
Urząd się źle kojarzy i oni przychodzą do nas już tacy negatywnie nastawieni. Czasami przychodzą do nas osoby, które mówią, że muszą leki uspokajające brać, jak mają tutaj przyjść do urzędu, gdzie mi się wydaje, że nasz urząd jest bardzo przyjazny i nie zdarzają się żadne awantury, krzyki. Klienci wychodzą zadowoleni, ale to pierwsze wrażenie jest czasami bardzo trudne do przebicia.

[doradca zawodowy z PUP]

Problem 3.

Niski priorytet poradnictwa zawodowego.

Doradcy zawodowi porównują obecny kształt poradnictwa zawodowego z funkcją doradcy klienta z systemem krajowego urzędu pracy, gdzie poradnictwo zawodowe było jednym z najważniejszych filarów tej instytucji. Doradców zawodowych wyposażano w niezbędne kompetencje – kierowano na studia podyplomowe z zakresu poradnictwa zawodowego oraz specjalistyczne szkolenia, pozwalające uzyskać uprawnienia do stosowania różnorodnych narzędzi pracy z klientem. Obecnie cały zgromadzony potencjał tej grupy pracowników urzędów pracy nie jest wykorzystywany. Natłok obowiązków i zadań związanych z funkcją doradcy klienta nie pozwala realizować żadnych usług z zakresu poradnictwa zawodowego. Ta forma wsparcia z priorytetowej stała się zatem formą o znaczeniu marginalnym. Doradcy zawodowi są także oceniani pod względem ilości obsłużonych osób i innych zrealizowanych wskaźników ilościowych:

U nas jest tak, że było trzech doradców zawodowych. Teraz wszyscy mają doradcę klienta. U nas nie ma już poradnictwa, została już nawet zlikwidowana sala na poradnictwo grupowe.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Klienci czują się traktowani przedmiotowo. Jeśli celem miało być, że każdy miał mieć tego swojego doradcę, to ja powiem, że jest o wiele gorzej, niż było do tej pory. Było źle, ale teraz już jest dramatycznie.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Problem 4.

Brak ustalonych procedur.

Badanie ukazało wyraźne różnice pod względem funkcjonowania powiatowych urzędów pracy pod względem realizacji usług poradnictwa zawodowego. Część urzędów zachowała stanowisko doradcy klienta bez łączenia go z funkcją doradcy zawodowego, w pozostałych podmiotach skupiono się wyłącznie na funkcji doradcy klienta wynikającej ze zmiany ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Niektóre podmioty realizują poradnictwo zawodowe nastawione na osiągnięcie wskaźników miękkich i jakościowych, takich jak wzrost pewności siebie osób bezrobotnych, wzmocnienie motywacji czy kształtowanie umiejętności autoprezentacji, choć podczas dyskusji z doradcami dominowały deklaracje o rezygnacji z porad grupowych i zwiększeniu nacisku na wskaźniki ilościowe. Urzędy pracy dysponują także zróżnicowaną liczbą doradców zawodowych, warunkującą następnie obciążenie codzienną pracą z powodu koniecznej do obsłużenia liczby klientów, a także pracują z wykorzystaniem zróżnicowanych narzędzi. Doradcy zwracają uwagę na problem w postaci braku jasnych i wspólnych dla wszystkich procedur odnoszących się do sposobu realizacji usług poradnictwa zawodowego. Obecnie panuje chaos związany z koniecznością wdrożenia zmian wynikających z ustawy, a doradcom brakuje w tym obszarze jasnych wskazówek. Zwracano również uwagę na fikcyjny charakter ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, której stosowanie ogranicza się do tworzenia sztucznych stanowisk doradców klienta w celu wykazania statystyk.

Problem 5.

Nieefektywność wsparcia w ramach projektów.

Problemem ograniczającym skuteczne wdrażanie poradnictwa zawodowego jest przekonanie, że każdy uczestnik podejmowanych projektów i inicjatyw musi mieć styczność z tą formą wsparcia. Zdaniem doradców, jest ona niezwykle wartościowa przy okazji przyznawania dotacji bądź kierowania na szkolenie – można wówczas zweryfikować pomysły klienta na rozwój zawodowy i dzięki testom połączonym z konsultacją dostosować wsparcie. Obecnie poradnictwo zawodowe świadczone jest również przed kierowaniem na staż, co nie przynosi żadnych efektów. Poradnictwo zawodowe powinno stanowić element projektów wówczas, gdy doradca ma możliwość wykonania rzeczywistej pracy z klientem:

Nie uważam, żeby to było sensowne, gdy klient ma pracodawcę, który chce konkretnie go przyjąć. U nas odbywa się na takiej zasadzie, że klient przychodzi i wypełnia odpowiednie dokumenty, bo każdy musi być objęty poradnictwem.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

W jaki sposób zaprojektować przyszłe działania w zakresie poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych, by zwiększyć jego dostępność i jakość?

W celu zwiększenia dostępności do poradnictwa zawodowego, należy **zmienić sposób profilowania osób bezrobotnych**, trafiających do urzędów pracy. Profilowanie osób bezrobotnych podczas pierwszego kontaktu z doradcą zawodowym miało ułatwić dostępność i jakość poradnictwa zawodowego, a także ułatwić i zestandaryzować wybór określonych form wsparcia. W praktyce może on jednak prowadzić do znacznego ograniczenia możliwości pomocy klientom urzędów pracy. Doradca zawodowy ustala profil osoby bezrobotnej na drodze uzyskania odpowiedzi na 24 pytania, dotyczące jego cech społeczno-demograficznych, takich jak wiek, płeć czy wykształcenie, a także sytuacji zawodowej – znajomości języków obcych, czasu pozostawania bez pracy, doświadczenia zawodowego w ciągu ostatnich kilku lat, przyczyn utrudniających podjęcie pracy czy też pozafinansowych motywacji do uzyskania zatrudnienia. Pierwszy problem związany z profilowaniem to natychmiastowa marginalizacja określonych grup odbiorców. Drugi to trudności ze zmianą pierwotnie ustalonego profilu, choć jest to zasadne z punktu widzenia sytuacji klienta. Rozporządzenie przewiduje zmianę profilu klienta, ale tylko w określonych przypadkach, które dla doradców nie są do końca sprecyzowane i jasne. Trzeci problem to fikcyjny charakter profilowania – osoby bezrobotne przekazują sobie pytania lub są one dostępne w Internecie, co pozwala manipulować odpowiedziami w celu znalezienia się w odpowiednim profilu. Pojawiają się również opinie, że profilowanie dyskryminuje klientów urzędu pracy i powinno zostać zastąpione innym systemem, charakteryzującym się ogólną dostępnością wsparcia i jednakowymi szansami uzyskania pomocy:

Wychodzi jeden z trzech profili. Pierwszy to, że dajemy sobie doskonale radę, że ktoś nie potrzebuje naszej pomocy. Drugi profil - cały szereg usług jest do pana dyspozycji, a trzeci profil - pan nie szuka pracy, bo to bez sensu, bo trzeba popracować na czymś innym. Trzeci profil to jest osoba zmarginalizowana.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Teraz przychodzi osoba, która ma pierwszy profil i sama sobie szuka pracy, ale po pół roku przychodzi i nie daje rady w tych poszukiwaniach, nie jest tak fajnie, jak miało być, ale ma pracodawcę na staż. Ale nie może pójść na staż, bo jest za aktywna. To, że ktoś jest w za wysokim profilu ogranicza mu dostęp do różnych form.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Chcąc mieć święty spokój - idą do „trójki” i „nie jestem aktywny”.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Są też sytuacje, że doczytają sobie wcześniej, z czym dany profil się wiąże i jak już przychodzą, siadają to się pytają, jak mają odpowiadać, żeby wyszedł drugi.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Te profile dają możliwości manipulacji, uczą cwaniactwa. W trzecim są wszyscy, co na czarno pracują. Te osoby są bardzo zadowolone z trzeciego profilu. Nie możemy przedstawić oferty pracy tym osobom. Są tam też płatnicy alimentów, bo migają się oni od zatrudnienia.

[FGI, doradca zawodowy z PUP]

Możliwości skorzystania z poradnictwa zawodowego mają głównie przedstawiciele grup uznawanych za priorytetowe na rynku pracy. Zgodnie z Planem Działania na lata 2014-2015, nie planuje się nowych projektów konkursowych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL, a jedynie kontynuację obecnych. Inaczej jest w przypadku Poddziałania 6.1.3 PO KL, gdzie przewiduje się nowe projekty – będą one kierowane w szczególności do osób bezrobotnych niepełnosprawnych, osób 50+, osób w wieku 15-24 lata. W związku z powyższym ograniczony dostęp do wsparcia mają np. osoby o ciekawych pomysłach na własny rozwój, lecz po 30 roku życia tj. z grupy wiekowej nie zaliczanej do grup priorytetowych.

Problem pojawia się również w przypadku **niepełnosprawnych osób bezrobotnych z dysfunkcjami fizycznymi i psychicznymi**. Brakuje bowiem specjalistów z zakresu poradnictwa, którzy mogliby im pomóc. Osoby niepełnosprawne mają również większe trudności z dotarciem do informacji o wsparciu z zakresu poradnictwa, a także trudniej zaprojektować działania upowszechniające skierowane do tej grupy odbiorców. Regułą działania urzędów jest to, iż osoby zainteresowane pomocą zgłaszają się w celu jej otrzymania, co nie zawsze jest możliwe w przypadku osób niepełnosprawnych. W celu zwiększenia dostępności poradnictwa zawodowego skierowanego do omawianej grupy odbiorców należy zintensyfikować współpracę pomiędzy urzędami pracy a ośrodkami pomocy społecznej – zadaniem tych drugich powinna być identyfikacja osób niepełnosprawnych potrzebujących wsparcia i wprowadzanie ich do odpowiednich instytucji. Istnieją organizacje zajmujące się bezpośrednio rozwiązywaniem zaprezentowanych problemów, lecz na terenie poszczególnych powiatów mają one bardzo odmienne możliwości i nie są w stanie zapewnić pomocy wszystkim potrzebującym.

Szczególny nacisk należy jednak położyć na **poprawę jakości wsparcia, a przede wszystkim wzmocnienie poziomu wiedzy o możliwości skorzystania z poradnictwa zawodowego wśród jego potencjalnych odbiorców**. Zdaniem eksperta z zakresu poradnictwa zawodowego poczyniono już szereg działań wzmacniających dostęp do tej formy wsparcia – doradcy zawodowi działają w urzędach pracy, wspierają uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, istnieją biura karier, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, a także Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej. Pojawiają się coraz bardziej nowoczesne rozwiązania w ofercie doradców zawodowych, takie jak udzielanie porad drogą internetową bądź telefoniczną. Sam dostęp do poradnictwa zawodowego jest zatem oceniany jako zadowalający, jednak problemem wciąż pozostaje jakość wsparcia. Jest ona wyższa w przypadku instytucji poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych, które wypracowały już system pracy z klientem, natomiast w szkołach brakuje obecnie konsekwencji prawnych i mechanizmów kontrolnych – odpowiedzialność za usługi doradcze spada na nauczyciela, choć nie zawsze ma on odpowiednie przygotowanie do realizacji tego zadania. W przypadku instytucji z ofertą dla osób dorosłych też jest

jednak sporo do zrobienia, gdyż należy rozpocząć proces budowy świadomości w zakresie korzystania ze wsparcia doradcy:

Każda osoba bezrobotna, jeśli tylko chce skorzystać z takich usług, to ma taką możliwość. Myślę, że dorośli mają lepsze możliwości dotarcia do doradztwa, jeśli tylko zauważą, że w przestrzeni, w jakiej funkcjonują, są instytucje, które to doradztwo proponują. Należałoby zakładać, że każdy uczeń dostęp do doradztwa ma, ale pytanie, jaka jest jakość tego doradztwa.

[ekspert ds. poradnictwa zawodowego]

Dostępność i jakość wsparcia można poprawić poprzez **zwiększenie ilości doradców zawodowych**, a także **organizację poradnictwa mobilnego**. Instytucjami świadzącymi takie usługi są Ochotnicze Hufce Pracy, które docierają z pomocą tam, gdzie brakuje doradców.

Co należałoby zmienić w sposobie realizacji poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych, by mogło ono skuteczniej wpłynąć na poprawę sytuacji uczestników projektu na rynku pracy?

Podstawowym warunkiem poprawy sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy jest **zrozumienie istoty poradnictwa zawodowego**. Zdaniem doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy, poradnictwo zawodowe to obcowanie z odbiorcą wsparcia, wspólne poszukiwanie rozwiązań, rozmowa i towarzyszenie osobie bezrobotnej w rozwoju zawodowym. W wyniku kontaktu osoby bezrobotnej z doradcą powinny rodzić się propozycje adekwatnych do potrzeb odbiorcy form wsparcia i aktywizacji. Obecnie rola doradcy zawodowego polega na tworzeniu dokumentacji, a na rzeczywistą pomoc osobie bezrobotnej nie przywiduje się odpowiedniej ilości czasu. Doradcy zawodowi oczekują zrozumienia istoty poradnictwa zawodowego zarówno przez dyrekcję powiatowych urzędów pracy, jak i twórców lokalnych polityk. Zmiana sposobu postrzegania poradnictwa zawodowego powinna również objąć osoby bezrobotne oraz pracodawców, które również nie dostrzegają istotnego znaczenia tej formy wsparcia. Zdaniem doradców, konieczna jest weryfikacja założeń ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która doprowadziła do marginalizacji poradnictwa zawodowego. Pojawiły się także opinie, iż najlepszym rozwiązaniem byłby powrót do poprzedniego systemu. Zdania w tej kwestii są jednak podzielone. Odnotowano bowiem opinie, iż efekty poradnictwa zawodowego powinny być łatwiej mierzalne, a wskaźnikiem skuteczności może być właśnie doprowadzenie osoby bezrobotnej do zatrudnienia:

Należałoby wrócić do starego systemu, bo on dobrze funkcjonował. Pośrednicy byli pośrednikami.

Doradcy byli doradcami.

[doradca zawodowy z PUP]

To zmieni wymiar poradnictwa. Powinno ono być ukierunkowane na znalezienie zatrudnienia, to jest swojego rodzaju misja.

[przedstawiciel WUP Gdańsk]

Wśród propozycji wskazywanych przez doradców zawodowych zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy znalazły się także:

- *Zwiększenie liczby doradców zawodowych.*
- *Nie obarczanie doradców zawodowych obowiązkami nie związanymi bezpośrednio z jego stanowiskiem pracy.*
- *Zwiększenie nacisku na motywowanie osób bezrobotnych do poszukiwania zatrudnienia.*
- *Wzmocnienie promocji usług poradnictwa zawodowego.*
- *Więcej czasu dla jednego klienta.*
- *Skorelowanie usług powiatowych urzędów pracy z usługami innych instytucji, by móc proponować osobie bezrobotnej rozwiązania systemowe.*
- *Umożliwienie dostępu do poradnictwa zawodowego osobom, które rzeczywiście potrzebują takiej formy wsparcia.*
- *Doposażenie urzędów pracy w sprzęt audiowizualny.*
- *Zwiększenie komfortu osób bezrobotnych podczas korzystania z usług poradnictwa zawodowego poprzez osobne pomieszczenia na spotkania doradca – klient.*
- *Organizacja cyklicznych spotkań doradców, którzy uczą się od siebie nawzajem.*
- *Pogłębianie kompetencji doradców zawodowych.*
- *Zwiększenie przepływu informacji pomiędzy instytucjami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego.*
- *Zintensyfikowana współpraca doradcy zawodowego z pośrednikiem pracy.*
- *Zwiększenie nacisku na poradnictwo grupowe.*
- *Rezygnacja z łączenia stanowiska doradcy zawodowego z funkcją doradcy klienta.*

Wśród działań mogących poprawić sytuację osób bezrobotnych na rynku pracy są **kompleksowe i systemowe działania na wszystkich etapach życia człowieka**. Obecnie brakuje współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami – doradztwem zajmują się oddzielnie szkoły czy powiatowe urzędy pracy, a wsparcie jest silnie sprofilowane i zarezerwowane dla określonych grup odbiorców. Niewiele jest

podmiotów takich jak Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Gdańsku, które świadczą usługi dla wszystkich zainteresowanych poradnictwem zawodowym w Gdańsku.

6.9. Podsumowanie i wnioski

Pracownicy świadczący usługi poradnictwa zawodowego w PUP poświęcają obecnie średnio 36 minut na udzielenie klientowi porady indywidualnej. Ograniczony czas porady na jedną osobę bezrobotną jest głównym problemem doradcy zawodowego zatrudnionego w powiatowym urzędzie pracy.

Średnia liczba klientów przypadających na jednego doradcę w PUP w ciągu miesiąca wynosi 102.

Doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy posiadają głównie wykształcenie pedagogiczne.

Blisko połowa doradców zawodowych z PUP nie może się wykazać formalnym potwierdzeniem swoich kwalifikacji w obszarze poradnictwa zawodowego.

Do najczęściej wykonywanych przez doradcę zadań należy świadczenie usług poradnictwa indywidualnego.

Działania w ramach poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych mają charakter incydentalny. Wyjątkiem są działania wynikające z projektów unijnych, działania skierowane do grup priorytetowych na rynku pracy oraz działania doradcy klienta nie pełniącego dodatkowo funkcji doradcy klienta.

Systematyczność wsparcia można zwiększyć na drodze odpowiednich regulacji kwestii składki zdrowotnej dla osób bezrobotnych.

Pomoc ze strony doradcy zawodowego nie przyczyniła się do określenia odpowiedniej ścieżki zawodowej lub edukacyjnej według 42% beneficjentów ostatecznych projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL.

Do najczęściej wskazywanych efektów udziału w projekcie zawierającym poradnictwo zawodowe należy określenie swoich predyspozycji zawodowych, przygotowanie podczas spotkań z doradcą zawodowym dokumentów aplikacyjnych, a także wzmocnienie swoich mocnych stron.

Dla 76,4% osób świadomych bycia objętych poradnictwem zawodowym projekt stworzył szansę odbycia pierwszego spotkania z doradcą zawodowym.

Beneficjenci ostateczni wyżej oceniają usługi poradnictwa zawodowego realizowane w ramach projektów konkursowych niż w ramach projektów systemowych.

Poradnictwo zawodowe zostało ocenione przez uczestników projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL najgorzej pod względem przydatności w porównaniu z innymi zaoferowanymi formami wsparcia.

Osoby dorosłe oczekują od doradcy zawodowego przede wszystkim przedstawienia konkretnej oferty pracy, co zadeklarowało aż 60,3% badanych.

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL pozwoliły uczestnikom zmienić swój status zawodowy, zmniejszając liczbę osób bezrobotnych, w tym długotrwale pozostających bez zatrudnienia.

Wśród najczęściej wskazywanych partnerów działań powiatowych urzędów pracy znajdują się ośrodki pomocy społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku oraz szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne.

Brakuje koordynatora współpracy pomiędzy instytucjami rynku pracy oraz wytycznych, które regulowałyby zakres współdziałania i wyznaczały mu pożądany przebieg.

Konieczne jest usprawnienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami.

Współpracę z innymi instytucjami w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego deklaruje 39 na 67 doradców zawodowych z PUP.

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz 6.1.3 PO KL zawierające element poradnictwa zawodowego stanowią odpowiedź na identyfikowane problemy oraz pozostają zgodne z założeniami dokumentów strategicznych.

Projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 skupiają się na rozwiązywaniu problemów konkretnych grup odbiorców, uznawanych za priorytetowe na rynku pracy.

Najwięcej projektów skierowanych było do osób po 50 roku życia, następnie osób niepełnosprawnych oraz zamieszkujących obszary wiejskie, kobiet, a także osób długotrwale bezrobotnych i młodych.

Wśród skutecznych narzędzi doradcy zawodowi wymieniają Testy Przedsiębiorczości, Testy Predyspozycji Zawodowych, Holland, a także Performanse (Echo, Dialog, Orientacja).

Najskuteczniejszą formą wsparcia osoby bezrobotnej jest indywidualna rozmowa, następnie długofalowy mentoring i monitoring losów klienta.

7. Studia przypadków

7.1. Doradztwo edukacyjno-zawodowe w Gimnazjum nr 25 w Gdańsku

Doradztwo zawodowe, prowadzone w Gimnazjum nr 25 w Gdańsku przebiega na wszystkich etapach kształcenia, począwszy od klasy I, skończywszy na III klasie Gimnazjum. Zajęcia prowadzone są na lekcjach wychowawczych lub podczas ewentualnych zastępstw. Zostaje wykorzystany w sposób maksymalny dostępny czas na wdrożenie młodzieży w zagadnienia związane z doradztwem zawodowym. Głównym celem prowadzenia warsztatów z zakresu poradnictwa zawodowego jest rozwijanie u uczniów kompetencji niezbędnych do aktywnego życia zawodowego, a także wspieranie ich w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Zajęcia z doradcą zawodowym obejmują nie tylko młodych ludzi, lecz także ich rodziców.

Główną rolę w doradztwie zawodowym pełni osoba doradcy zawodowego, zatrudniona w tej placówce. Aby zrealizować założony cel, szkoła prowadzi działania z zakresu m.in. systematycznego diagnozowania zapotrzebowania poszczególnych uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej, gromadzenia, aktualizacji i udostępniania informacji edukacyjnych i zawodowych, właściwych dla danego poziomu kształcenia, prowadzenia zajęć

przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej oraz poprzez inne działania wymagające współpracy zarówno z nauczycielami, pedagogami i specjalistami z danej dziedziny. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż ta placówka realizuje liczne konkursy, warsztaty, Targi i Giełdy Edukacyjne mające na celu, w jak najbardziej przyjazny i przejrzysty sposób, zapoznać zainteresowanych z tajnikami planowania kariery zawodowej. Na szczególne wyróżnienie zasługują takie projekty jak: Konkurs „Wymarzony zawód”, Targi Aktywności Zawodowej, projekt „Dzień u rodzica w pracy”.

Wspomniany konkurs „Wymarzony zawód” skierowany jest do uczniów gimnazjum, w ramach którego, uczniowie rysują wizję swojego wymarzonego zawodu. W tegorocznej edycji, doradca zawodowy, z którym został przeprowadzony wywiad, będzie dążyć do poszerzenia tych zadań o napisanie wypracowania na temat wymarzonego zawodu. Na etapie planowania i realizacji nie pojawiły się żadne bariery czy trudności, ponieważ uczniowie bardzo chętnie biorą udział w takich przedsięwzięciach. Konkurs prowadzony jest na terenie placówki, którego zwieńczeniem jest stworzenie wystawy rysunków i uzyskanie przez uczniów nagród za najlepsze wykonanie swojej pracy. Nagrody finansowane są jedynie z budżetu szkoły, jednakże placówka będzie starać się pozyskać, w tegorocznej edycji, sponsorów zewnętrznych. Kolejnym przedsięwzięciem, zasługującym na wyróżnienie w ramach działań prowadzonych przez Gimnazjum nr 25 w Gdańsku jest wzięcie udziału w Targach Aktywności Zawodowej/Młodzieżowej, które mają na celu zwiększyć zainteresowanie uczniów tematyką planowania kariery. Udział w Targach jest również dobrą okazją do zdobycia przez uczestników cennych nagród rzeczowych. Dzięki współpracy ze Stowarzyszeniem „Morena”, placówka nie ponosi kosztów finansowych, ponieważ działania np. z zakresu przewozu uczniów w dane miejsce, w całości finansowane są przez tę organizację. Następnie, planuje się w roku szkolnym 2014/2015 realizację cyklicznego projektu „Dzień u rodzica w pracy”. Ten nowatorski pomysł z pewnością pokaże, z pewnej praktycznej strony jak wygląda przykładowy dzień rodzica/wujka/cioci w pracy. Uczniowie otrzymują „kartę pracy”, którą muszą uzupełnić na temat danego zawodu, otrzymują certyfikat zawodu a następnie, przedstawiają na zajęciach z doradztwa zawodowego przebieg dnia w pracy.

W tym czasie nie odbywają się zajęcia lekcyjne. W projekcie, udział biorą wszyscy uczniowie szkoły, których liczba obecnie wynosi ok. 500 osób. Realizacja nie wymaga większych nakładów finansowych, ponieważ najważniejszą kwestią jest jedynie wydrukowanie kart pracy uczniów i certyfikatów, które przygotowuje szkoła. Działania Gimnazjum, zaplanowane na rok 2014/2015 w ramach Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego, nie mogłyby odbyć się (lub realizacja byłaby utrudniona) gdyby nie pomoc i współpraca z jednostkami zewnętrznymi. Bardzo dobrym przykładem takiej kooperacji są zadania, prowadzone wspólnie z Gdańskim Inkubatorem Przedsiębiorczości Starter. Wynikiem tego, będzie zrealizowanie w roku szkolnym 2014/2015 programu "Lekcje Przedsiębiorczości prowadzone nową metodą gamifikacji", zachęcającego młodzież do systematycznej pracy w ramach gamifikacji. Celem projektu jest kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych uczniów takich jak: otwartość, gotowość do podejmowania inicjatywy, wyzwań i ryzyka, kreatywność. W rezultacie, poprzez zabawę z uczniowie pozyskują praktyczne umiejętności z zakresu przedsiębiorczości.

Wszystkie realizowane zadania przez tę placówkę są wykonywane z ich własnej inicjatywy, co zasługuje na szczególne uznanie. Motywacją do organizacji tych przedsięwzięć, jest to, iż uczniowie

mogą poszerzyć swoje horyzonty oraz pobudzić „ducha przedsiębiorczości”. Według Koordynatora wymienionych wyżej projektów i działań najbardziej skuteczną metodą, pozwalającą wspierać decyzje zawodowe i edukacyjne młodzieży jest organizowanie spotkań z uczniami, realizowanie warsztatów, wykonywanie testów predyspozycji zawodowych, organizowanie spotkań z rodzicami i otrzymanie wsparcia rodziców, omówienie testów i ćwiczeń. Według doradcy zawodowego dużą zaletą tych działań jest to, iż „młodzież chce być aktywna i przedsiębiorcza, co może spowodować, że w przyszłości odnajdą się na rynku pracy i w świecie zawodowym”.

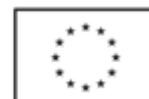
Pozytywne efekty prowadzonych działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego potwierdziło badanie techniką ankiety audytoryjnej, w którym wzięło udział 49 uczniów klas trzecich Gimnazjum nr 25 w Gdańsku. Aż 48 na 49 uczniów uczestniczących w badaniu zadeklarowało, iż kilkakrotnie uczestniczyli w zajęciach z doradcą, co potwierdza systematyczność we wspieraniu wyborów edukacyjno-zawodowych uczniów. Tylko 1 osoba objęta badaniem uczestniczyła w takich zajęciach jednokrotnie. 12 uczniów wzięło udział w spotkaniach indywidualnych z doradcą zawodowym, co stanowi 24,5% uczniów tej szkoły objętych badaniem. Dla porównania, odsetek uczniów szkół gimnazjalnych objętych doradztwem indywidualnym w województwie pomorskim wynosi natomiast 15,2%. Uczniowie poznali poszczególne zawody, predyspozycje zawodowe, sposoby poszukiwania pracy oraz nabrali motywacji do rozwoju swoich zainteresowań, co znalazło potwierdzenie w badaniu:

Tabela 16. Efekty zajęć z doradcą zawodowym w opinii uczniów klas trzecich Gimnazjum nr 25 w Gdańsku.

Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie
Zajęcia pomogły mi lepiej poznać poszczególne zawody	14	18	11	6
Zajęcia pomogły mi określić, jaki zawód jest dla mnie najlepszy ze względu na moje zdolności i zainteresowania	8	24	9	8
Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły	11	14	17	7
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne	11	29	5	4
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań	13	15	17	4
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy	24	17	6	2
Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony	11	19	14	4
Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy	22	14	8	5

źródło: badania własne, n=49

Omówione działania szkoły, powinny stać się dobrym przykładem do funkcjonowania innych placówek na terenie całego kraju. Tak dobrze rozbudowany filar doradztwa zawodowego, może przyczynić się do łatwiejszego i lepszego startu młodych ludzi na rynku pracy. Obecne problemy związane występowaniem bezrobocia w kraju, powinny mobilizować szkoły i instytucje oświatowe do edukacji z zakresu planowania kariery od najmłodszego pokolenia. Stabilne fundamenty, które młodzież

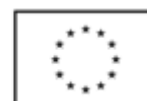
może osiągnąć w początkowych szczeblach nauki, mogą przyczynić się do pozytywnych skutków w późniejszych etapach, np. na etapie poszukiwań pracy.

7.2. Projekt „Mój cel – PRACA” realizowany przez Kaszubski Uniwersytet Ludowy

Dobrze zaplanowana kariera zawodowa oraz pomoc w wyborze ścieżki zawodowej przy pomocy specjalistów i ekspertów z dziedziny poradnictwa jest niezwykle cennym doświadczeniem. Przyczynia się do racjonalnego i przemyślanego podjęcia pracy, zgodnej z zainteresowaniami i posiadanymi kwalifikacjami.

Działania, które realizowane są w ramach projektu „Mój cel – PRACA”, przez Kaszubski Uniwersytet Ludowy, są skierowane do osób: do 30 roku życia, pozostających bez zatrudnienia, wykluczonych społecznie i zamieszkujących obszary wiejskie, zamieszkujących powiat kartuski i kościerski, pozostających bez pracy po roku od zakończenia nauki czy kobiet z dziećmi do 7 roku życia. Idea służy do aktywizacji osób na rynku pracy i dostosowania ich kompetencji do potrzeb rynku. Etap I omawianego projektu został zainicjowany 24 lutego 2014 r. i rozpoczął się od stworzenia procesu rekrutacji osób. W ramach tego projektu zaoferowane zostało poradnictwo indywidualne (8 godzin dla każdego uczestnika), grupowe (84 godziny szkoleń), kursy zawodowe oraz staże zawodowe, które trwają nadal. Jednakże, aby uczestnicy mogli w pełni korzystać z przygotowanych dla nich ofert, otrzymują dodatkowe benefity w postaci m.in. zwrotu kosztów dojazdu na szkolenia, stypendia za udział w kursach i stażach, opiekę nad dziećmi do 7 roku życia oraz dodatek relokacyjny. Tak bogato przygotowana dla nich inicjatywa, przyczyniła się do dużego zainteresowania tym projektem. Zanotowano ponad 70 zgłoszeń od osób chętnych do wzięcia udziału, dlatego też, wybór 15 osób był dla Komisji niezwykle trudny. Etap II projektu rozpoczął się 6 sierpnia 2014 r., w którym bierze udział 16 osób. Zarówno w przypadku I jak i II etapu, uczestnicy mają możliwość wyboru dowolnego kursu zawodowego, wizyt terenowych u pracodawców, 5-cio miesięcznego stażu oraz wzięcia udziału w warsztatach z równości i kompetencji kluczowych.

Na etapie realizacji projektu zanotowano pewne bariery i problemy, do których można zaliczyć utrudnienia administracyjne. Wynika to z tego, iż część pracowników Urzędów nie zważa na jakość szkoleń, efekty jakościowe tego projektu, natomiast dużą uwagę przywiązują do kwestii finansowych. Podjęte działania mające na celu zniwelowanie tych barier to m.in. spotkania z pracownikami Urzędów dotyczące poprawnego i dobrego wyboru projektów, które przyczyniły się do skutecznej realizacji założonych idei. Omawiany projekt jest godny naśladowania i upowszechniania, ponieważ dużą uwagę przywiązuje się do kwestii indywidualnych, aby nie tylko pomagać, ale przede wszystkim wspierać uczestników. Dużym plusem są również organizowane staże i kursy zawodowe, aby osoby biorące udział w projekcie, miały możliwość dalszego rozwoju. Kluczowe jest, aby stawiać na różnorodność branż i kształcenia, natomiast nie ograniczyć się do jednej branży na rynku pracy. W wyniku przeprowadzonego wywiadu z koordynatorem niniejszego projektu, warto dodać, iż głównymi osiągnięciami, uzyskanymi w ramach projektu jest zdobycie przez uczestników godnej i interesującej pracy. Działania w tym obszarze, nie byłyby możliwe gdyby nie pomoc i wsparcie unijne, z którego wszystkie te działania są finansowane oraz wsparcie przedsiębiorstw w ramach kursów zawodowych. Ponadto, po zakończeniu I etapu można dostrzec pierwsze pozytywne

skutki, do których należą np. realizowanie stażu przez jednego z uczestników z gwarancją dalszego zatrudnienia. Wyniknęło to z tego, iż uczestnik wykazał się pełnym zaangażowaniem, jak również nie wybrał wcześniej przyjętej ścieżki, ponieważ po odbyciu szkoleń w ramach projektu „Mój cel – PRACA” podjął decyzję, iż podąży inną drogą kariery ale zgodnie ze swoimi zainteresowaniami. Przyczynia się to do tego, iż obecnie spełnia się zawodowo i wykonuje pracę z wielką przyjemnością.

Główną wartością projektu „Mój cel – PRACA” jest uwzględnianie uwarunkowań regionalnego rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców, co jest niezbędne do poruszania się po rynku pracy. W ramach oferowanego wsparcia uczestnicy mieli możliwość uczestnictwa w spotkaniach z kierownikami działów HR największych polskich pracodawców, takich jak Grupa Kapitałowa LOTOS, zatrudniająca blisko 5 000 pracowników czy też firma Aitom Caldwell SA. Podczas spotkań zaprezentowano uczestnikom poszczególne etapy procesu rekrutacyjnego, istotne punkty rozmowy kwalifikacyjnej, a także sposoby zbudowania marki osobistej i odpowiedniego przygotowania dokumentów aplikacyjnych. Osoby objęte wsparciem mogły zatem usłyszeć bezpośrednio od pracodawców, jakich błędów unikać podczas tworzenia CV, jakich odpowiedzi nie udzielać podczas rozmowy rekrutacyjnej oraz jak sprawnie wykonać zadania stawiane przed kandydatami na poszczególne stanowiska. Spotkania odbywały się w formie warsztatowej oraz zakładały wzajemny dialog pomiędzy uczestnikami a przedstawicielem biznesu, w tym możliwość zadawania pytań. Projekt „Mój cel – PRACA” uwzględnia zatem zapoznanie uczestników z procedurami rekrutacyjno-selekcyjnymi stosowanymi przez firmy oraz kulturą organizacji pracy obowiązującą w dużych przedsiębiorstwach.

Projekt „Mój cel – PRACA” kładzie nacisk zarówno na wsparcie indywidualne uczestników, jak i grupowe, a także oferuje zróżnicowane formy pomocy – szkolenia z zakresu komunikacji i autoprezentacji, warsztaty z technik budowania marki osobistej na rynku pracy, pomoc w zakresie utworzenia dokumentów aplikacyjnych czy spotkania z doradcą zawodowym.

Podsumowując podjęte działania i organizację tego projektu, można wysunąć konkluzję, iż pomoc osobom w trudnej sytuacji na obszarze zatrudnienia jest niezbędna. W związku z tym, placówki naukowe i oświatowe powinny czerpać inspirację z tego typu koncepcji i wdrażać je na obszarach swoich regionów.

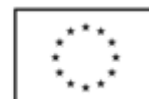
8. Analiza SWOT

Mocne i słabe strony to cechy stanu obecnego doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów oraz poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych. **Szanse i zagrożenia** to spodziewane zjawiska przyszłe, stwarzające możliwości rozwoju usług doradczych bądź mogące obniżyć ich jakość.

Doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wysoki poziom merytoryczny wsparcia w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, wysoka częstotliwość współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca liczba osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach, brak osobnych etatów doradców

<p>między szkołami a poradniami psychologiczno-pedagogicznymi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja inicjatyw unijnych zawierających obligatoryjnie element doradztwa edukacyjno-zawodowego, • kompleksowość usług doradczych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i OHP, • gotowość podnoszenia swoich kompetencji zawodowych przez doradców zawodowych w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i OHP.	<p>zawodowych w szkołach,</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacja zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego przez szkolnego pedagoga, psychologa bądź nauczyciela w ramach obowiązków dodatkowych, • brak etatów doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, • brak wystarczającej liczby doradców zawodowych w OHP, • brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych osób realizujących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, • niesystematyczny charakter działań w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, • zdezaktualizowana wiedza na temat doradztwa edukacyjno-zawodowego wśród osób realizujących takie usługi w szkołach, • brak bądź słabe wyposażenie gabinetów do świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego, • brak nowoczesnych testów i narzędzi diagnostycznych, • brak środków finansowych na stanowiska doradców zawodowych w szkołach i poradniach, • brak środków finansowych na szkolenia dla doradców zawodowych w szkołach i poradniach, • brak wyznaczonych godzin w siatce zajęć na doradztwo edukacyjno-zawodowe, • brak chęci godzenia obowiązków pedagoga lub nauczyciela z funkcją doradcy zawodowego, • niezadawalający poziom współpracy między szkołami a OHP, • niski poziom współpracy między szkolnymi doradcami zawodowymi a rodzicami uczniów, • brak regulacji prawnych wyznaczających pożądany zakres współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów, • brak zainteresowania doradztwem
--	--

	<p>edukacyjno-zawodowym ze strony władz lokalnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> • duża rotacja doradców zawodowych w OHP spowodowana niskimi wynagrodzeniami, • wysokie obciążenie pracą doradców zawodowych w szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i OHP, • niska świadomość roli doradcy zawodowego wśród młodzieży, • niska świadomość możliwości bezpłatnego skorzystania z doradztwa edukacyjno-zawodowego, • trudności w dotarciu do potencjalnych odbiorców usług doradczych (np. do bezrobotnych niepełnosprawnych, bezrobotnych zamieszkujących obszary wiejskie), • stosowanie przez doradców zawodowych metod i narzędzi, do których nie mają uprawnień, • niekorzystny wizerunek OHP jako instytucji o przestarzałej strukturze, • niski priorytet doradztwa edukacyjno-zawodowego podczas planowania budżetu w instytucjach publicznych, • brak finansów na zajęcia z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego poza szkołą (targi edukacyjne, targi pracy, wyjazdy do pracodawców) w placówkach zlokalizowanych na obszarach wiejskich
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • uzależnianie liczby doradców zawodowych od zapotrzebowania na takie usługi (liczby uczniów uczęszczających do danej szkoły), • organizacja cyklicznych spotkań doradców zawodowych z różnych środowisk celem wymiany doświadczeń, • poprawa kompetencji doradców zawodowych, • informatory edukacyjne dostarczane poradniom psychologiczno-pedagogicznym, • cykliczny charakter zajęć z młodzieżą w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego, 	<ul style="list-style-type: none"> • realizacja zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego tylko w podstawowym wymiarze z powodu braku wyznaczonych do tego celu godzin lekcyjnych, • brak aktualizowanych informacji o rynku pracy w szkołach

<ul style="list-style-type: none"> • realizacja usług doradczych najpóźniej na poziomie szkoły gimnazjalnej, • intensyfikacja poradnictwa indywidualnego, • zwiększenie trwałości efektów projektów finansowanych z funduszy unijnych przeznaczanych na rozwój usług doradztwa edukacyjno-zawodowego 	
Poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie dostępu do poradnictwa zawodowego osobom bezrobotnym dzięki projektom unijnym, • dysponowanie aktualną i aktualizowaną informacją zawodową przez doradców w powiatowych urzędach pracy, • dostęp do specjalistycznych narzędzi poradnictwa zawodowego w powiatowych urzędach pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca liczba doradców zawodowych, • zbyt krótki czas porady przypadający na jedną osobę bezrobotną, • niska motywacja do podnoszenia kwalifikacji zawodowych wśród doradców klienta, • mała świadomość potrzeby korzystania z usług poradnictwa zawodowego wśród osób bezrobotnych, • brak zrozumienia istoty poradnictwa zawodowego w środowisku pracy doradców zawodowych, • incydentalny charakter poradnictwa zawodowego dla osoby bezrobotnej, • niska skuteczność poradnictwa zawodowego w zakresie kształtowania ścieżki edukacyjno-zawodowej osób bezrobotnych, • niewielki zakres współpracy pomiędzy instytucjami realizującymi usługi poradnictwa zawodowego, • rozproszony instytucjonalnie system poradnictwa zawodowego w regionie, • brak wymiany informacji między doradcami z poszczególnych instytucji świadczących doradztwo, • brak jasnych i powszechnych procedur związanych z realizacją usług poradnictwa zawodowego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • regulacja kwestii składki zdrowotnej dla osób bezrobotnych, • rozszerzenie oferty poradnictwa zawodowego na grupy odbiorców nie będące priorytetowymi na rynku pracy, • możliwość pozyskiwania środków z funduszy europejskich na zwiększenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wypieranie poradnictwa zawodowego po wprowadzeniu dodatkowej funkcji doradcy klienta

<p>dostępności i jakości usług poradnictwa zawodowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> • usprawnienie przepływu informacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami, • modyfikacja sposobu profilowania pomocy dla osoby bezrobotnej, • organizacja cyklicznych spotkań doradców	
--	--

9. Tabela rekomendacji

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Sposób wdrożenia rekomendacji	Adresat rekomendacji
1.	Niewystarczająca liczba osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych	Utworzenie etatów doradców zawodowych w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych	Obecnie w pomorskich szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych doradztwo edukacyjno-zawodowe realizowane jest przez osoby w ramach etatów pedagogów, psychologów bądź nauczycieli, co utrudnia rzeczywiste świadczenie usług doradczych. Należy zwiększyć liczbę etatów doradców zawodowych w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Szczególnie ważne jest to w przypadku poradni, gdzie pracownicy są lepiej przygotowani merytorycznie do świadczenia usług doradczych.	MEN
2	Zróżnicowane zapotrzebowanie na usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach	Uzależnianie liczby doradców zawodowych w szkołach od liczby uczniów uczęszczających do danej placówki edukacyjnej	Należy opracować wskaźnik, który pozwoli wskazać liczbę etatów doradców zawodowych na terenie danej szkoły czy poradni w stosunku do zapotrzebowania. Nie zawsze jest bowiem konieczność obecności w szkole osobnego etatu doradcy zawodowego (mało liczne szkoły).	MEN

3	Niskie kompetencje osób realizujących doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach	Poprawa kwalifikacji zawodowych szkolnych doradców zawodowych	Należy zwiększać wiedzę i umiejętności doradców zawodowych poprzez: szkolenia, kursy, wymianę wzajemnych doświadczeń, organizację regionalnych/lokalnych warsztatów dla doradców zawodowych, wydawanie bezpłatnych publikacji zawierających opis dobrych praktyk w zakresie świadczenia usług doradczych	MEN, IZ RPO 2014-2020, Kierownik RPS AZS
4	Niska świadomość roli doradcy zawodowego w środowisku uczniów, rodziców, dyrekcji	Upowszechnianie i promocja doradztwa edukacyjno-zawodowego	Należy włączyć rodziców w system usług doradztwa edukacyjno-zawodowego na drodze informowania o takich usługach podczas spotkań z rodzicami, usprawnienie kontaktu między doradcą zawodowym a rodzicami (telefonicznego, internetowego, osobistego), włączenie dyrekcji, wychowawców i samych uczniów w przekazywanie informacji z zakresu doradztwa rodzicom, organizacja spotkań z rodzicami bądź akcji dla uczniów (np. spędzenie jednego dnia u rodzica w pracy)	MEN, IZ RPO 2014-2020, Kierownik RPS AZS
5	Brak lub słabe wyposażenie gabinetów do świadczenia usług doradczych w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych	Rozbudowa zaplecza infrastrukturalnego i poprawa wyposażenia gabinetów doradców zawodowych w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych	Wyodrębnienie miejsca w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych na realizację usług z zakresu doradztwa z dostępem do Internetu, miejscem na materiały, niezbędnymi urządzeniami (np. kserokopiarka).	MEN, IZ RPO 2014-2020, Kierownik RPS AZS

6	Brak nowoczesnych testów i narzędzi diagnostycznych	Poprawa dostępu do nowoczesnych metod, narzędzi i testów niezbędnych do realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego	Zastępowanie papierowych testów testami w wersji elektronicznej, ułatwienie dostępu do nowoczesnych testów i narzędzi doradcom zawodowym poprzez szkolenia	MEN, IZ RPO 2014-2020, Kierownik RPS AZS
7	Brak wyznaczonych godzin w siatce zajęć na doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	Wyznaczenie konkretnych godzin na realizację zajęć w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole	Uwzględnienie godzin na doradztwo w siatce godzin bądź realizacja usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego w ramach „godzin karcianych”	MEN
8	Wysoki poziom merytoryczny wsparcia w poradniach psychologiczno-pedagogicznych	Wzmocnienie roli poradni psychologiczno-pedagogicznych w świadczeniu usług doradztwa edukacyjno-zawodowego	Utworzenie etatów doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i zaplanowanie zakresu wsparcia szkół przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne	MEN
9	Trwałe struktury materialne i szkolenia w ramach projektu jako długotrwałe efekty wsparcia unijnego	Zwiększenie trwałości projektów finansowanych z Unii Europejskiej w celu rozwoju usług doradztwa edukacyjno-zawodowego	Zwiększenie nacisku na powstawanie w ramach inicjatyw unijnych trwałych i długoterminowych efektów realizacji działań – powstawanie biur karier, szkolnych ośrodków kariery, gabinetów doradców, zakup narzędzi	IZ RPO
10	Brak regulacji prawnych wyznaczających współpracę między instytucjami zaangażowanymi w doradztwo edukacyjno-zawodowe	Utworzenie regulacji/porozumień/wytycznych odnośnie współpracy pomiędzy szkołami, PUP, poradami, OHP i innymi podmiotami realizującymi doradztwo	Stworzenie wytycznych dotyczących pożądanego zakresu współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami	IZ RPO

11	Brak koordynatora współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w doradztwo edukacyjno-zawodowe	Utworzenie koordynatora współpracy pomiędzy szkołami, PUP, poradami, OHP i innymi podmiotami realizującymi doradztwo	Wyznaczenie koordynatora wzajemnej współpracy	Kierownik RPS AZS
12	W szkołach występuje duże zróżnicowanie w zakresie funkcjonowania doradztwa edukacyjno-zawodowego	Opracowanie i upowszechnienie standardu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach (np. w formie podręcznika)	Należy przygotować podręcznik ze standardami dotyczącymi realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, zawierający zapisy związane z jego wdrażaniem oraz podjąć działania upowszechniające	MEN
13	Prowadzenie zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach w oderwaniu od potrzeb rynku pracy	Zwiększenie przepływu informacji między instytucjami realizującymi doradztwo a rynkiem pracy	Zwiększenie współpracy pomiędzy instytucjami a organizacjami pracodawców, obserwatoriami rynku pracy, udostępnianie doradcom zawodowym wyników prowadzonych badań na temat rynku pracy oraz informatorów o zawodach i zapotrzebowaniu na poszczególne zawody	Kierownik RPS AZS
14	Niewystarczająca liczba doradców zawodowych w PUP	Zwiększenie liczby doradców zawodowych w PUP bądź ograniczenie liczby osób bezrobotnych przypadających na jednego doradcę zawodowego	Tworzenie oprócz doradców klienta również stanowisk doradców zawodowych, regulacja kwestii składki zdrowotnej dla osób bezrobotnych	MPIPS
15	Brak odpowiednich pomieszczeń do świadczenia usług	Rozbudowa infrastruktury w celu powstania bądź przystosowania odpowiednich pomieszczeń do	Zapewnienie w powiatowych urzędach pracy miejsc gwarantujących komfort rozmowy osobom bezrobotnym – gabinetów doradców	starostwa powiatowe

	poradnictwa zawodowego w powiatowych urzędach pracy	świadczenia usług poradnictwa zawodowego	zawodowych	
16	Poradnictwo zawodowe jako formalny wymóg projektów finansowanych z środków europejskich	Zwiększenie jakości poradnictwa zawodowego w ramach projektów unijnych	Stosowanie poradnictwa zawodowego jako formy wsparcia towarzyszącej głównie szkoleniom, dotacjom i mającej rzeczywisty przebieg (nie jedynie formalności)	IZ RPO WP 2014-2020, IZ POWER 2014-2020
17	Brak uregulowań dotyczących współpracy pomiędzy instytucjami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego oraz koordynacji takich działań	Utworzenie regulacji/porozumień/wytycznych odnośnie współpracy	Stworzenie wytycznych dotyczących pożądanego zakresu współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami koordynacja tej współpracy	MEN, Kierownik RPS AZS
18	Nieprawidłowe funkcjonowanie profilowania pomocy dla osób bezrobotnych	Sposób zmiany profilowania pomocy dla osób bezrobotnych	Precyzyjne zasady dotyczące możliwości zmiany profilu pomocy	MPiPS
19	Dostępność wsparcia poprawić można na drodze wykorzystania nowoczesnych narzędzi	Organizacja nowoczesnych form poradnictwa	Należy zwiększać wykorzystanie nowoczesnych, innowacyjnych i dostosowanych do potrzeb współczesnego człowieka kanałów realizacji świadczeń z zakresu poradnictwa zawodowego – telefonicznego (teledoradcy), mobilnego, za	MEN, Kierownik RPS AZS

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU
Partner w rozwoju. WUP Pomorze

			pośrednictwem Internetu, korespondencyjnego, możliwości samodzielnego zdiagnozowania swoich predyspozycji za pomocą platform internetowych (takich jak deepgreen.com.pl)	
--	--	--	--	--

10. Aneks

10.1. Lista dokumentów i publikacji wykorzystanych przy realizacji badania

1. przepisy prawne dotyczące doradztwa zawodowego obowiązujące w systemie oświaty i w publicznych służbach zatrudnienia:

- ustawę z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U. 2004 nr 256 poz. 2572 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad działania poradni psychologiczno-pedagogicznych i innych publicznych poradni specjalistycznych oraz ramowego statutu tych poradni (Dz.U. z 2001r. Nr 13, poz. 109) – uchylony,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 11 poz. 114) – uchylony,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz.U. 2004 nr 89 poz. 845) – data uchylenia 03.01.2007,
- rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010 w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2010 nr 228 poz. 1487) – data uchylenia 08.05.2013,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. 2013 poz. 199),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. 2001 nr 61 poz. 624 z późn. zm),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. z 2013 poz. 1207 z późn. zm),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. 2012 poz. 7),

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz.U. 2010 nr 228 poz. 1492),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. 2002 nr 23 poz. 225) – data uchylenia 03.09.2014,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz.U. 2014 poz. 1170)
- ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2004 nr 99 poz. 1001),
- ustawę z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2014 poz. 598),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 września 2010 r. w sprawie standardów i warunków prowadzenia usług rynku pracy (Dz.U. 2010 nr 177 poz. 1193) - data uchylenia 27.05.2014,
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy (Dz.U.z 2014 r. poz. 667).

2. dokumenty strategiczne w zakresie rozwoju województwa pomorskiego m.in.:

- Strategię Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013,
- Strategię Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego do 2013

- Strategię Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020 Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013,
- Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013,
- System Realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013,
- Projekty systemowe powiatowych urzędów pracy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,

3. wnioski o dofinansowanie projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 oraz Działania 9.2 i Poddziałania 9.1.2 PO KL,

4. informacje o zrealizowanych projektach innowacyjnych w obszarze poradnictwa zawodowego,

5. dane statystyczne, sprawozdania i inne dokumenty związane z przedmiotem badania m.in.:

- dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego,

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU
Partner w rozwoju. WUP. Pomorze

- Strategia Państwa dla Młodzieży MENiS z 19 sierpnia 2003,
- Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego MENiS z 8 lipca 2003,
- ABC doradcy zawodowego. Praca z klientem dorosłym, KOWEiZU, Warszawa 2009,
- Poradnictwo kariery przez całe życie, KOWEiZU, Warszawa 2009,
- ABC poradnictwa zawodowego w szkole, KOWEiZU, Warszawa 2009,
- Akademickie Biura Karier w Polsce. Bieżąca działalność i możliwości rozwoju., Rzecznik Praw Absolwenta, Warszawa, kwiecień 2014,
- Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkolnictwie zawodowym Polsce i w wybranych państwach Unii Europejskiej, Biuro Analiz Sejmowych, Warszawa 2003.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

10.2. Aneks statystyczny

Uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

Pytanie 1. Czym, Twoim zdaniem, zajmuje się doradca zawodowy		Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
Pomaga określić moje mocne i słabe strony	tak	64,5%	63,6%	64,8%	64,4%	61,6%	76,4%	74,2%	76,8%	75,8%
	nie	16,2%	18,1%	17,6%	17,2%	20,8%	14,0%	9,3%	12,5%	11,2%
	nie jestem pewien	19,3%	18,3%	17,6%	18,4%	17,7%	9,6%	16,5%	10,7%	13,1%
Pomaga wybrać odpowiednią szkołę	tak	73,1%	67,4%	63,3%	67,9%	47,0%	39,0%	50,4%	42,2%	45,6%
	nie	15,4%	22,4%	22,4%	19,9%	42,2%	45,4%	33,1%	41,6%	38,1%
	nie jestem pewien	11,5%	10,2%	14,3%	12,2%	10,8%	15,6%	16,5%	16,3%	16,3%
Pomaga wybrać odpowiedni zawód	tak	86,2%	87,5%	85,8%	86,4%	78,8%	82,7%	82,8%	84,4%	83,7%
	nie	5,4%	6,1%	6,2%	5,9%	13,7%	10,4%	7,8%	9,1%	8,6%
	nie jestem pewien	8,4%	6,4%	8,0%	7,7%	7,5%	6,9%	9,4%	6,5%	7,7%
Pomaga określić moje uzdolnienia i zainteresowania	tak	58,2%	53,2%	51,6%	54,4%	54,1%	59,3%	62,4%	62,4%	62,4%
	nie	21,5%	25,7%	25,4%	24,1%	27,6%	26,2%	20,6%	23,7%	22,4%
	nie jestem pewien	20,3%	21,1%	23,1%	21,5%	18,3%	14,5%	17,0%	13,9%	15,2%
Pomaga uczniom w nauce	tak	10,8%	8,1%	10,8%	10,0%	19,5%	6,2%	3,0%	3,6%	3,3%
	nie	74,7%	80,2%	65,9%	59,9%	68,3%	83,0%	84,4%	87,5%	86,2%
	nie jestem pewien	14,5%	11,7%	23,3%	16,5%	12,3%	10,8%	12,6%	9,0%	10,5%
Pomaga w szukaniu ofert pracy	tak	48,8%	52,3%	52,3%	51,0%	62,4%	64,1%	45,8%	53,5%	50,3%
	nie	29,1%	30,3%	26,1%	28,3%	22,6%	22,7%	32,7%	29,4%	30,7%
	nie jestem pewien	22,1%	17,4%	21,6%	20,7%	15,0%	13,2%	21,5%	17,2%	18,9%

źródło: badanie własne, n=5237

Pytanie 2. Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
tak, jeden raz	27,8%	20,3%	18,2%	22,2%	27,6%	32,2%	32,1%	37,1%	35,0%
tak, kilka razy	24,3%	20,7%	19,5%	21,5%	35,3%	31,1%	37,6%	24,5%	29,9%
nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna	15,3%	17,2%	7,8%	13,1%	12,5%	13,5%	9,1%	8,5%	8,7%
nie, nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć	32,6%	41,8%	54,6%	43,2%	24,6%	23,3%	21,2%	29,9%	26,3%

źródło: badanie własne, n=2818

Pytanie 3. Kto prowadził te zajęcia?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
szkolny doradca zawodowy	10,3%	33,7%	30,5%	22,7%	30,8%	10,6%	48,9%	6,3%	25,2%
pedagog szkolny	34,0%	10,4%	35,3%	28,4%	10,6%	2,9%	7,7%	4,1%	5,7%
psycholog szkolny	1,5%	2,2%	4,3%	2,6%	2,6%	0,9%	1,7%	1,6%	1,6%
nauczyciele	7,3%	7,5%	10,8%	8,5%	8,8%	6,9%	4,7%	3,0%	3,7%
wychowawca	0,2%	2,5%	3,1%	1,7%	2,2%	1,8%	0,0%	0,6%	0,3%
doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy poradni, OHP)	31,4%	27,2%	10,0%	23,5%	34,4%	62,0%	29,9%	71,5%	53,0%
nie wiem	13,5%	11,8%	5,1%	10,4%	9,9%	13,0%	7,2%	12,8%	10,3%
ktoś inny	1,7%	4,7%	0,9%	2,2%	0,7%	1,8%	0,0%	0,2%	0,1%

źródło: badanie własne, n=2818

Pytanie 4. Jakie to były zajęcia?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
spotkania indywidualne	18,7%	16,5%	9,6%	15,2%	9,2%	6,8%	6,2%	5,0%	5,5%
zajęcia grupowe w klasie	70,3%	76,8%	83,1%	76,1%	78,4%	72,8%	79,1%	86,1%	83,0%
warsztaty pozalekcyjne	10,8%	5,6%	5,1%	7,6%	10,6%	19,0%	10,6%	6,3%	8,2%
zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych)	0,2%	1,1%	2,2%	1,1%	1,8%	1,4%	4,1%	2,6%	3,3%

źródło: badanie własne, n=2818

Pytanie 5. Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?		Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
Zajęcia pomogły mi lepiej poznać poszczególne zawody	zdecydowanie tak	24,9%	27,8%	24,9%	25,6%	6,7%	4,7%	5,6%
	raczej tak	43,5%	41,3%	43,1%	42,8%	36,2%	33,3%	34,6%
	raczej nie	23,2%	21,4%	22,0%	22,3%	39,7%	43,6%	41,9%
	zdecydowanie nie	8,4%	9,6%	10,0%	9,2%	17,5%	18,3%	18,0%
Zajęcia pomogły mi określić, jaki zawód jest dla mnie najlepszy ze względu na moje zdolności i zainteresowania	zdecydowanie tak	24,3%	20,6%	29,7%	25,1%	9,5%	8,1%	8,7%
	raczej tak	37,8%	44,0%	34,9%	38,5%	32,1%	30,5%	31,2%
	raczej nie	29,0%	26,2%	26,2%	27,4%	37,6%	41,3%	39,7%
	zdecydowanie nie	8,8%	9,2%	9,2%	9,1%	20,9%	20,1%	20,4%
Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły	zdecydowanie tak	23,4%	20,1%	33,3%	25,7%	5,8%	5,5%	44,5%
	raczej tak	41,7%	38,7%	32,5%	38,0%	24,1%	20,7%	38,1%
	raczej nie	27,5%	27,2%	23,2%	26,0%	40,6%	46,7%	13,7%
	zdecydowanie nie	7,4%	14,0%	11,0%	10,3%	29,6%	27,0%	3,8%
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne	zdecydowanie tak	26,2%	25,5%	30,3%	27,4%	11,5%	12,2%	11,9%
	raczej tak	51,5%	50,7%	43,4%	48,6%	47,6%	48,8%	48,3%
	raczej nie	17,4%	15,3%	19,4%	17,5%	26,8%	30,1%	28,7%
	zdecydowanie nie	4,9%	8,4%	6,9%	6,5%	14,0%	8,9%	11,1%
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań	zdecydowanie tak	23,4%	22,7%	26,3%	24,2%	9,6%	6,3%	7,8%
	raczej tak	38,6%	28,6%	31,2%	33,6%	25,9%	23,9%	24,8%
	raczej nie	29,9%	35,5%	33,2%	32,4%	41,6%	51,6%	47,2%
	zdecydowanie nie	8,0%	13,2%	9,2%	9,7%	22,9%	18,2%	20,3%
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy	zdecydowanie tak	39,1%	39,9%	43,8%	40,8%	26,9%	23,4%	24,9%
	raczej tak	45,8%	42,8%	38,6%	42,7%	47,7%	56,5%	52,6%
	raczej nie	11,4%	11,6%	12,8%	11,9%	17,8%	14,8%	16,1%
	zdecydowanie nie	3,8%	5,8%	4,9%	4,7%	7,5%	5,3%	6,3%
Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony	zdecydowanie tak	21,7%	17,7%	27,2%	22,4%	11,7%	8,3%	9,8%
	raczej tak	39,3%	38,3%	36,5%	38,1%	36,7%	34,7%	35,6%
	raczej nie	30,6%	33,2%	28,4%	30,6%	37,9%	40,8%	39,5%
	zdecydowanie nie	8,5%	10,8%	7,8%	8,9%	13,7%	16,2%	15,1%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy	zdecydowanie tak	22,8%	15,9%	27,1%	22,4%	7,5%	9,5%	8,6%
	raczej tak	39,1%	46,0%	34,9%	39,5%	35,9%	33,0%	34,3%
	raczej nie	26,6%	24,3%	25,9%	25,8%	31,9%	36,2%	34,3%
	zdecydowanie nie	11,6%	13,8%	12,1%	12,3%	24,7%	21,3%	22,8%

źródło: badanie własne, n=2006

Pytanie 5. Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?		Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika
Zajęcia z doradcą zawodowym pomogły mi lepiej poznać możliwości pracy w wybranym przez mnie zawodzie	zdecydowanie tak	27,0%	11,2%
	raczej tak	44,8%	44,7%
	raczej nie	21,5%	35,9%
	zdecydowanie nie	6,7%	8,2%
Zajęcia pomogły mi upewnić się, że wybrany przeze mnie zawód pasuje do moich cech i zdolności	zdecydowanie tak	20,4%	13,6%
	raczej tak	43,0%	42,8%
	raczej nie	31,1%	34,0%
	zdecydowanie nie	5,6%	9,6%
Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły/przyszłego miejsca pracy	zdecydowanie tak	20,7%	11,5%
	raczej tak	38,7%	27,8%
	raczej nie	34,3%	45,2%
	zdecydowanie nie	6,3%	15,4%
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne	zdecydowanie tak	23,7%	18,7%
	raczej tak	55,2%	52,3%
	raczej nie	16,7%	22,9%
	zdecydowanie nie	4,4%	6,1%
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań	zdecydowanie tak	23,2%	16,7%
	raczej tak	36,5%	34,7%
	raczej nie	33,6%	37,2%
	zdecydowanie nie	6,6%	11,4%
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy	zdecydowanie tak	34,1%	30,1%
	raczej tak	48,7%	51,1%
	raczej nie	12,7%	13,8%
	zdecydowanie nie	4,5%	5,0%
Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony	zdecydowanie tak	19,9%	17,8%
	raczej tak	41,3%	41,6%
	raczej nie	31,0%	33,0%
	zdecydowanie nie	7,7%	7,7%
Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy	zdecydowanie tak	28,6%	20,9%
	raczej tak	47,2%	46,0%
	raczej nie	18,6%	24,4%
	zdecydowanie nie	5,6%	8,8%

źródło: badanie własne, n=812

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pytanie 6. Czego szczególnie chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
jakie zawody dają szansę znalezienia pracy	52,2%	51,4%	50,3%	51,2%	65,2%	60,4%	62,3%
jak wygląda praca w różnych zawodach	33,0%	29,2%	29,9%	30,8%	30,7%	25,4%	27,6%
jakie są możliwości znalezienia pracy w wymarzonym zawodzie	31,0%	32,8%	33,2%	32,3%	43,1%	44,5%	43,9%
jak wybrać odpowiednią szkołę	51,3%	49,9%	42,7%	47,7%	25,7%	14,7%	19,2%
jak wybrać odpowiedni zawód	48,3%	41,9%	42,8%	44,5%	42,9%	45,7%	44,5%
jak powinno się planować karierę zawodową	19,8%	20,0%	19,8%	19,9%	23,6%	31,8%	28,4%
jakie są moje mocne strony i uzdolnienia	21,5%	18,6%	19,5%	19,9%	17,1%	20,7%	19,2%
jak napisać CV i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej	19,1%	26,3%	23,7%	22,8%	24,3%	24,8%	24,6%
wiem już wszystko	2,7%	3,2%	3,0%	2,9%	3,6%	3,9%	3,8%

źródło: badania własne, n=3937

Pytanie 6. Czego szczególnie chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika
jaka jest specyfika lokalnego/regionalnego rynku pracy	28,5%	34,0%
jakie są możliwości znalezienia pracy w moim zawodzie	47,6%	49,4%
jak wybrać kolejną szkołę	20,3%	21,6%
jak powinno się planować karierę zawodową	36,0%	33,1%
jakie są oczekiwania pracodawcy w stosunku do pracownika	17,5%	24,2%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

jakie są moje mocne strony i uzdolnienia	13,2%	18,5%
jak napisać CV i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej	26,2%	25,2%
jak skutecznie szukać pracy	38,5%	44,0%
jak przygotować się do założenia działalności gospodarczej	18,0%	23,5%
wiem już wszystko	4,1%	4,6%

źródło: badania własne, n=1300

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pytanie 7. Jaka forma kontaktu ze szkolnym doradcą zawodowym najbardziej Ci odpowiada?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
spotkania indywidualne	37,3%	32,7%	28,5%	32,8%	22,4%	37,5%	44,5%	56,2%	51,4%
zajęcia grupowe w klasie	51,5%	58,4%	60,9%	56,9%	65,7%	51,3%	46,8%	37,4%	41,3%
warsztaty pozalekcyjne	7,7%	6,4%	6,3%	6,9%	8,6%	6,8%	3,6%	3,3%	3,4%
zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych)	2,5%	1,5%	3,8%	2,7%	2,1%	3,6%	3,6%	2,1%	2,7%
inne	1,0%	1,0%	0,4%	0,8%	1,2%	0,8%	1,4%	1,1%	1,2%

źródło: badania własne, n=5237

Pytanie 8. Czy korzystałeś/korzystałaś kiedyś z usługi doradcy zawodowego poza szkołą?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami
tak	1,0%	1,6%	1,4%	3,5%	5,0%	4,7%	5,4%
nie	87,7%	90,6%	90,6%	84,4%	85,0%	88,8%	86,6%
nie pamiętam	11,3%	7,8%	8,0%	12,1%	10,0%	6,6%	8,0%

źródło: badania własne, n=5237

Pytanie 9. Czy doradztwo zawodowe w szkole jest Twoim zdaniem potrzebne?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
zdecydowanie tak	46,1%	44,4%	43,6%	44,7%	36,9%	35,0%	36,5%	46,5%	42,4%
raczej tak	45,2%	45,3%	46,7%	45,8%	48,1%	52,0%	49,5%	41,8%	44,9%
raczej nie	6,5%	7,7%	6,5%	6,8%	12,4%	9,8%	10,2%	8,1%	9,0%
zdecydowanie nie	2,2%	2,7%	3,2%	2,7%	2,6%	3,3%	3,8%	3,6%	3,7%

źródło: badania własne, n=5237

Pytanie 10. Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu gimnazjum?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem
tak, w liceum ogólnokształcącym	32,5%	40,1%	44,1%	38,9%
tak, w technikum	36,0%	35,2%	31,7%	34,2%
tak, w zasadniczej szkole zawodowej	17,9%	12,1%	11,9%	14,1%
jeszcze nie wiem	12,0%	12,2%	11,9%	12,0%
nie zamierzam	1,6%	0,4%	0,4%	0,8%

źródło: badania własne, n=2498

Pytanie 10. Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu tej szkoły?	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
tak, w kolejnej szkole	22,8%	34,1%	72,0%	79,3%	76,3%
tak, na kursie, szkoleniu	19,1%	10,2%	6,4%	3,9%	4,9%
jeszcze nie wiem	45,3%	41,7%	19,7%	14,4%	16,6%
nie zamierzam	12,8%	14,0%	1,9%	2,4%	2,2%

źródło: badania własne, n=2710

Pytanie 10. Czy zajęcia z doradztwa zawodowego w gimnazjum pomogły Ci wybrać szkołę, w której uczysz się obecnie?	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
zdecydowanie tak	8,2%	4,5%	2,6%	3,5%	3,1%
raczej tak	22,7%	14,9%	14,4%	12,5%	13,3%
raczej nie	25,9%	23,5%	21,5%	21,9%	21,7%
zdecydowanie nie	12,4%	14,1%	15,1%	20,7%	18,4%
nie było takich zajęć w gimnazjum	24,8%	35,0%	38,3%	31,8%	34,5%
nie uczestniczyłem/am w takich zajęciach w gimnazjum	6,1%	8,0%	8,1%	9,6%	9,0%

źródło: badania własne, n=1726

Pytanie 11. Gdzie szukasz informacji o możliwościach dalszego kształcenia?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami
Internet	81,6%	85,3%	94,2%	62,4%	75,4%	92,1%	90,2%
targi edukacyjne	8,2%	16,8%	11,3%	9,3%	21,4%	32,6%	30,6%
dni otwarte w szkołach	26,3%	44,8%	47,7%	15,5%	23,5%	32,6%	36,1%
informatory i ulotki o szkołach	34,4%	33,4%	36,0%	19,1%	35,5%	49,5%	52,3%
prasa, radio, telewizja	11,2%	10,9%	12,7%	20,0%	21,6%	18,1%	20,6%
spotkania z przedstawicielami szkół	13,2%	16,3%	23,4%	6,6%	11,4%	10,9%	11,3%
u doradcy zawodowego	13,5%	12,3%	12,7%	8,9%	6,3%	9,0%	5,8%
nie poszukuję informacji o szkołach	5,5%	5,2%	4,9%	10,5%	6,2%	2,6%	3,3%

źródło: badania własne, n=5237

Pytanie 12/13. Jak ważna jest dla Ciebie opinia i rada poniższych osób podczas dokonywania wyboru szkoły?		Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
moi rodzice	zdecydowanie tak	48,5%	49,7%	48,9%	49,0%	42,8%	31,2%	32,5%	36,6%	34,9%
	raczej tak	40,2%	37,0%	41,1%	39,6%	36,0%	43,8%	49,9%	48,3%	48,9%
	raczej nie	8,5%	9,3%	8,3%	5,6%	14,1%	18,0%	12,3%	11,9%	12,1%
	zdecydowanie nie	2,8%	4,0%	1,7%	2,8%	7,0%	7,0%	5,3%	3,3%	4,1%
moi koledzy i koleżanki	zdecydowanie tak	6,7%	5,3%	6,7%	6,3%	9,1%	3,5%	3,5%	5,0%	4,4%
	raczej tak	28,9%	31,5%	34,8%	31,8%	29,9%	26,0%	28,0%	31,7%	30,2%
	raczej nie	46,2%	43,8%	41,6%	43,8%	42,9%	48,3%	47,5%	43,1%	44,9%
	zdecydowanie nie	18,2%	19,4%	17,0%	18,1%	18,1%	22,2%	20,9%	20,2%	20,5%
wychowawca mojej klasy	zdecydowanie tak	9,3%	6,2%	9,2%	8,4%	11,8%	4,3%	3,9%	4,1%	4,0%
	raczej tak	37,0%	37,2%	38,9%	37,8%	30,5%	25,1%	23,3%	28,2%	26,2%
	raczej nie	33,6%	34,5%	34,5%	34,2%	31,9%	40,6%	36,1%	35,2%	35,5%
	zdecydowanie nie	20,2%	22,1%	17,4%	19,7%	25,8%	30,0%	36,8%	32,5%	34,3%
moi nauczyciele	zdecydowanie tak	9,5%	7,1%	9,0%	8,6%	9,0%	3,6%	4,7%	4,8%	4,7%
	raczej tak	38,7%	40,8%	37,3%	38,8%	27,0%	28,2%	27,3%	30,9%	29,4%
	raczej nie	31,4%	32,5%	36,3%	33,5%	38,9%	43,0%	39,2%	35,3%	36,9%
	zdecydowanie nie	20,4%	19,7%	17,4%	19,1%	25,1%	25,3%	28,8%	29,1%	29,0%
szkolny doradca zawodowy	zdecydowanie tak	21,2%	22,3%	20,9%	21,4%	16,9%	9,9%	6,8%	8,1%	7,5%
	raczej tak	48,6%	46,6%	48,9%	48,2%	34,7%	39,8%	40,2%	39,9%	40,0%
	raczej nie	20,4%	17,1%	18,9%	19,0%	28,2%	29,8%	28,4%	29,0%	28,7%
	zdecydowanie nie	9,8%	14,1%	11,3%	11,5%	20,1%	20,6%	24,6%	23,1%	23,7%

źródło: badania własne, n=5237

Pytanie 13. Czy Twoi rodzice starają się pomóc Ci w wyborze kolejnej szkoły – rozmawiają o tym z Tobą, doradzają, wykazują zainteresowanie?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
zdecydowanie tak	53,6%	54,7%	55,5%	54,6%	36,0%	32,4%	45,4%	43,8%	44,5%
raczej tak	36,0%	32,7%	32,6%	33,9%	38,4%	42,2%	37,5%	38,5%	38,1%
raczej nie	8,4%	10,2%	9,0%	9,1%	16,9%	18,6%	13,6%	13,7%	13,7%
zdecydowanie nie	1,9%	2,4%	2,8%	2,4%	8,6%	6,8%	3,5%	4,0%	3,8%

źródło: badania własne, n=5237

Pytanie 14/15. Czy wiesz już, jaki zawód chciałabyś/byś wykonywać w przyszłości?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
zdecydowanie tak	27,6%	24,7%	27,1%	26,6%	22,8%	22,7%	22,7%
raczej tak	42,8%	41,5%	42,2%	42,2%	38,1%	39,6%	39,0%
raczej nie	23,9%	25,8%	24,6%	24,7%	29,1%	28,4%	28,7%
zdecydowanie nie	5,7%	8,0%	6,1%	6,5%	10,0%	9,3%	9,6%

źródło: badania własne, n=3839

Pytanie 14. Czy wiesz już, gdzie chciałabyś/byś podjąć pracę zawodową?	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika
zdecydowanie tak	22,9%	17,2%
raczej tak	41,6%	38,8%
raczej nie	28,0%	38,8%
zdecydowanie nie	7,5%	5,1%

źródło: badania własne, n=1300

Co, Twoim zdaniem, trzeba przede wszystkim zrobić, żeby dostać pracę?	Gimnazja w projektach (konkurs 2013)	Gimnazja w projektach (2008-2012)	Gimnazja poza projektami	Gimnazja ogółem	Zasadnicze szkoły zawodowe	Technika	Licea w projektach	Licea poza projektami	Licea ogółem
skończyć odpowiednią szkołę	86,7%	80,8%	84,1%	84,1%	65,4%	63,6%	74,1%	64,1%	68,2%
skończyć dodatkowe kursy albo szkolenia	21,9%	23,4%	24,1%	23,1%	30,5%	36,7%	30,0%	26,1%	27,7%
mieć doświadczenie zawodowe	44,5%	37,6%	38,8%	40,5%	51,5%	45,9%	37,8%	40,0%	39,1%
znać języki obce	40,9%	50,1%	35,8%	45,2%	28,9%	48,2%	47,9%	55,2%	52,2%
mieć znajomości	20,4%	22,9%	19,6%	20,8%	29,2%	36,2%	37,8%	39,4%	38,7%
wybrać zawód, na który jest zapotrzebowanie	22,7%	19,3%	18,6%	20,3%	12,8%	17,2%	29,1%	26,5%	27,6%
dobrze przygotować swoje CV	15,0%	15,4%	15,9%	15,4%	12,5%	11,6%	9,1%	12,7%	11,2%
wytrwale i aktywnie szukać pracy	23,4%	21,0%	19,9%	21,4%	15,3%	21,5%	19,1%	15,8%	17,2%

źródło: badania własne, n=5237

Uczestnicy projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL zawierających poradnictwo zawodowe

Pytanie 1. Czy Pana/i zdaniem doradca zawodowy w ramach poradnictwa zawodowego:	pomaga stworzyć dokumenty aplikacyjne	pomaga w poszukiwaniu ofert pracy	pomaga określić swoje mocne i słabe strony	pomaga poznać regionalny rynek pracy	pomaga opanować skuteczne sposoby szukania pracy	pomaga zaplanować ścieżkę dalszego kształcenia	pomaga przygotować się do rekrutacji (rozmowy kwalifikacyjnej)
tak	65,8%	53,8%	60,6%	49,0%	49,3%	51,5%	54,2%
nie	14,9%	25,7%	21,4%	26,3%	27,1%	27,3%	29,2%
trudno powiedzieć	19,3%	20,6%	18,0%	24,7%	23,5%	21,2%	16,5%

źródło: badania własne, n=612

Pytanie 2. Czy był/a Pan/i objęty/a usługą poradnictwa zawodowego w powiatowym urzędzie pracy?	
tak	56,9%
nie	32,4%
trudno powiedzieć	10,8%

źródło: badania własne, n=612

Pytanie 3. Z jakich innych form wsparcia w powiatowym urzędzie pracy Pan/i skorzystał/a?	tak	nie
pośrednictwo pracy	59,6%	40,4%
szkolenia	47,1%	52,9%
warsztaty	17,2%	82,8%
kursy	39,5%	60,5%
staże	46,9%	53,1%
praktyki	11,6%	88,4%
przygotowanie zawodowe	16,3%	83,7%
studia podyplomowe	1,0%	99,0%
środki na rozwój przedsiębiorczości	28,6%	71,4%
wsparcie towarzyszące	27,0%	73,0%
inne	0,7%	99,3%

źródło: badania własne, n=612

Pytanie 4. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani przydatność uzyskanego wsparcia w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena najniższa, a 5 to ocena najwyższa?	ocena 1	ocena 2	ocena 3	ocena 4	ocena 5
poradnictwo zawodowe	15,7%	9,6%	31,2%	26,1%	17,3%
pośrednictwo pracy	8,8%	14,0%	23,8%	31,5%	21,9%
szkolenia	5,6%	5,6%	13,2%	24,7%	51,0%
warsztaty	2,9%	3,8%	18,1%	29,5%	45,7%
kursy	7,9%	7,0%	12,0%	24,8%	48,3%
staże	4,9%	5,9%	10,8%	25,4%	53,0%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

praktyki	5,6%	2,8%	11,3%	23,9%	56,3%
środki na rozwój przedsiębiorczości	2,9%	3,4%	12,6%	26,3%	54,9%
wsparcie towarzyszące	1,8%	3,6%	10,9%	16,4%	67,3%
przygotowanie zawodowe	2,0%	4,0%	11,0%	34,0%	49,0%

źródło: badania własne, n=612

Pytanie 5. Jakiej pomocy oczekiwał/a Pan/i od doradcy zawodowego?	Wskazania
inne	2,9%
poznanie specyfiki konkretnych zawodów	31,3%
zaplanowanie ścieżki zawodowej/edukacyjnej	31,3%
poznanie predyspozycji zawodowych	46,3%
nauka skutecznego poszukiwania pracy	46,6%
przygotowanie dokumentów aplikacyjnych	49,4%
poznanie oczekiwań pracodawców	52,3%
wzmocnienie swoich mocnych stron	52,6%
zmiana/rozwój kwalifikacji zawodowych	54,6%
poznanie specyfiki rynku pracy	54,9%
przedstawienia konkretnej oferty pracy	60,3%

źródło: badania własne, n=348

Pytanie 6. Doradca zawodowy pomógł mi:	zdecydowanie tak	raczej tak	trudno powiedzieć	raczej nie	zdecydowanie nie
przygotować dokumenty aplikacyjne	40,5%	21,8%	6,6%	11,2%	19,8%
poznać moje predyspozycje zawodowe	35,1%	27,6%	12,4%	10,6%	14,4%
poznać oczekiwania pracodawców	29,0%	21,8%	16,4%	17,0%	15,8%
poznać specyfikę rynku pracy	27,3%	22,4%	17,5%	14,9%	17,8%
poznać specyfikę konkretnych zawodów	24,1%	19,3%	19,3%	19,5%	17,8%
zaplanować ścieżkę zawodową / edukacyjną	24,7%	16,7%	16,7%	19,0%	23,0%
nauczyć się skutecznych sposobów poszukiwania pracy	29,9%	22,7%	15,8%	12,4%	19,3%
wzmocnić swoje mocne strony	33,0%	24,4%	13,5%	12,4%	16,7%
zmienić / rozwinąć swoje kwalifikacje zawodowe	31,9%	19,8%	16,4%	14,9%	17,0%
znaleźć konkretną ofertę pracy	26,1%	17,5%	14,1%	16,1%	26,1%

źródło: badania własne, n=348

Pytanie 7. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani następujące elementy spotkań z doradcą zawodowym?	zdecydowanie dobrze	raczej dobrze	trudno powiedzieć	raczej źle	zdecydowanie źle
Łatwość kontaktu z doradcą	57,8%	28,7%	10,1%	1,7%	1,7%
Ilość spotkań z doradcą	42,5%	29,0%	17,2%	5,7%	5,5%
Ilość czasu na spotkanie/spotkania z doradcą	43,4%	31,0%	17,5%	4,9%	3,2%
Kompetencje i wiedza doradcy	51,1%	26,1%	14,9%	4,9%	2,9%
Przydatność spotkań z doradcą	41,7%	27,3%	18,4%	7,8%	4,9%
Zaangażowanie doradcy	52,3%	26,1%	16,4%	2,0%	3,2%

źródło: badania własne, n=348

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pytanie 8. Czy wsparcie udzielone w ramach poradnictwa zawodowego było według Pana/i kompletne i wyczerpujące?	projekty konkursowe	projekty systemowe
zdecydowanie tak	36,0%	39,6%
raczej tak	29,3%	31,5%
trudno powiedzieć	21,3%	20,1%
raczej nie	4,0%	5,5%
zdecydowanie nie	9,3%	3,3%

źródło: badania własne, n=348

Pytanie 9. Proszę podać swój status zawodowy na rynku pracy:	przed projektem	po projekcie	obecnie
bezrobotny do 12 miesięcy	29,6%	4,3%	5,5%
bezrobotny ponad 12 miesięcy	28,7%	8,0%	4,6%
emeryt, rencista	2,3%	1,4%	2,0%
niepracujący	20,7%	18,1%	21,3%
zatrudniony w firmie lub instytucji	11,2%	39,9%	40,8%
prowadzący działalność gospodarczą	2,0%	27,3%	25,6%
uczeń, student	5,5%	0,9%	0,3%

źródło: badania własne, n=348

Jakie sposoby poszukiwania pracy Pan/i wykorzystuje bądź wykorzystywał/a Pan/i w przeszłości?	Wskazania
inne	3,2%
uczestniczę w szkoleniach i kursach zawodowych	20,1%
czekam na ofertę w powiatowym urzędzie pracy	25,6%
proszę o pomoc rodzinę i przyjaciół	30,7%
odpowiadam na ogłoszenia o pracę	46,3%
składam wizyty interesującym mnie pracodawcom	47,4%
rozesłałam swoje CV do interesujących mnie pracodawców	61,5%

źródło: badania własne, n=348

Badanie realizowane przez Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Centrum Edukacji Nauczycieli i Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku – szkoły

Proszę wskazać, kto w Państwa szkole realizuje zadania w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego	Częstość
psycholog	24,3%
różni nauczyciele w ramach zajęć przedmiotowych	24,7%
doradca zawodowy	32,5%
wychowawca klasy	39,6%
pedagog szkolny	71,0%

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Czy wskazane osoby posiadają kwalifikacje w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego?	doradca zawodowy	psycholog	pedagog
tak	80	20	32
nie	3	42	119

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Proszę wskazać formę zatrudnienia doradcy zawodowego:	Częstość
umowa cywilno-prawna (umowa zlecenia lub umowa o dzieło)	22
umowa o pracę na cały etat	19
umowa o pracę na część etatu	42

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Ilu pracowników Państwa szkoły posiada kwalifikacje doradcy zawodowego?	Częstość
0	33,7%
1	35,3%
2	22,7%
3	5,1%
4	2,4%
5	0,8%

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Proszę podać źródła finansowania doradztwa edukacyjno-zawodowego w Państwa szkole	Częstość
budżet szkoły przekazany przez organ prowadzący - na wynagrodzenia nauczycieli	39,5%
środki pochodzące od instytucji zewnętrznych przekazane przez organ prowadzący	0,4%
dodatkowe środki na zatrudnienie doradcy zawodowego przekazane przez organ prowadzący	1,8%
środki w ramach realizowanego w szkole projektu finansowanego z funduszy Unii Europejskiej	18,8%
szkoła nie ma żadnych funduszy na doradztwo edukacyjno-zawodowe	39,5%

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Jakie zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego zrealizowano w Państwa szkole w ramach projektu?	działania kontynuowane po zakończeniu projektu	działania realizowane w projekcie
spotkania grupowe dla uczniów	64,7%	92,2%
spotkania indywidualne z uczniami	60,8%	80,4%
wyjazdy młodzieży do pracodawców	58,8%	62,7%
współpraca w zakresie realizacji zadań doradczych z instytucjami zewnętrznymi	52,9%	52,9%
opracowanie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego	47,1%	27,5%
doposażenie warsztatu pracy doradcy zawodowego	39,2%	21,6%
osobne miejsce usług doradczych (gabinet doradcy/salę informacji/inne miejsce)	25,5%	19,6%
finansowanie stanowiska doradcy zawodowego	19,6%	17,6%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

nowe kompetencje zawodowe doradcy zawodowego	13,7%	13,7%
nowe kompetencje zawodowe nauczycieli w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego	7,8%	9,8%
Szkolny Ośrodek Kariery	5,9%	7,8%
nie ma żadnych trwałych efektów realizacji projektu	3,9%	

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=51

Proszę wskazać zadania kontynuowane po zakończeniu udziału Państwa szkoły we wskazanym projekcie	Częstość
kontynuowane są spotkania indywidualne z uczniami	64,7%
kontynuowane są spotkania grupowe dla uczniów	60,8%
kontynuowana jest współpraca w zakresie realizacji zadań doradczych z instytucjami zewnętrznymi	58,8%
organizowane są wyjazdy młodzieży do pracodawców	52,9%
nauczyciele wychowawcy realizują zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego	47,1%
nauczyciele przedmiotów realizują w ramach podstawy programowej swojego przedmiotu zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego	39,2%
funkcjonuje wewnątrzszkolny system doradztwa edukacyjno-zawodowego	25,5%
funkcjonuje wyznaczone miejsce usług doradczych	19,6%
utrzymano stanowisko doradcy zawodowego	13,7%
funkcjonuje Szkolny Ośrodek Kariery	7,8%
uwzględniono tematykę doradztwa edukacyjno-zawodowego w doskonaleniu zawodowym nauczycieli szkoły	5,9%
nie ma żadnych trwałych efektów realizacji projektu	3,9%

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=51

Z jakimi podmiotami współpracuje Państwa szkoła w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego?	Częstość
agencje zatrudnienia	4,7%
Wojewódzki Urząd Pracy	14,1%
ośrodki doskonalenia nauczycieli	17,3%
uczelnie	38,8%
wybrani pracodawcy	45,9%
Ochotniczy Hufiec Pracy (np. Młodzieżowe Biuro Pracy)	48,2%
inne szkoły	51,8%
Powiatowy Urząd Pracy	52,9%
Poradnia Pedagogiczno-Psychologiczna	88,6%

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Jakie formy doradztwa edukacyjno-zawodowego są organizowane w szkole lub poza nią?	%				
	1 (nigdy lub bardzo rzadko)	2	3	4	5 (zawsze lub bardzo często)
zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kariery zawodowej	2,4	3,5	21,2	29,4	43,5
indywidualne porady zawodowe	7,1	9,8	22	26,3	34,9

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

warsztaty poradnictwa zawodowego	12,2	10,6	23,9	27,8	25,5
spotkania z przedstawicielami innych szkół	12,2	11,4	19,2	22,4	34,9
spotkania z przedstawicielami konkretnych zawodów	24,7	29,4	24,9	12,5	7,5
spotkania z przedstawicielami OHP	49,4	16,9	18	8,2	7,5
spotkania z przedstawicielami WUP/PUP	44,7	27,5	16,1	7,1	4,7
wycieczki do zakładów pracy i instytucji	28,6	23,5	24,7	13,7	9,4
wizyty w innych szkołach w ramach „dni otwartych”	12,2	11,8	20,8	22	33,3
udział w targach edukacyjnych	11	11	18,8	19,2	40
udział w targach pracy	44,3	13,7	21,6	12,2	8,2

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Proszę wskazać bariery ograniczające realizację zadań w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w Państwa szkole	1 (nieistotny problem)	2	3	4	5 (istotny problem)
niewystarczające zaangażowanie nauczycieli/wychowawców	38,8%	26,3%	26,7%	5%	3%
brak zainteresowania ze strony młodzieży	34,5%	21,6%	25,1%	12,5%	6,3%
mała obecność problematyki poradnictwa w środowisku szkolnym	25,5%	18,8%	36,9%	11,8%	7,1%
niezadawalająca współpraca z pracodawcami	36,9%	20,8%	23,9%	11,4%	7,1%
niezadawalająca współpraca z instytucjami rynku pracy	36,1%	18,8%	23,9%	13,3%	7,8%
zbyt mała promocja usług poradnictwa zawodowego	31,8%	17,6%	29,8%	11,8%	9,0%
brak wsparcia od instytucji kompetentnych w zakresie doradztwa	26,7%	21,6%	28,2%	12,5%	11,0%
brak zainteresowania ze strony rodziców	23,5%	22,0%	27,1%	14,5%	12,9%
brak warsztatu doradcy zawodowego	31,8%	20,0%	17,3%	12,2%	18,8%
brak zainteresowania zagadnieniem ze	30,2%	13,7%	23,9%	13,3%	18,8%

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

strony władz lokalnych					
brak odpowiednio wyposażonych pomieszczeń do prowadzenia doradztwa edukacyjno-zawodowego	26,7%	12,2%	18,4%	17,6%	25,1%

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Rodzaj oczekiwanego wsparcia	%				
	1 (nieistotna forma)	2	3	4	5 (bardzo istotna forma)
materiały i narzędzia doradztwa zawodowego	3,5	2	9,4	18,4	53,7
specjalistyczne szkolenia dla nauczycieli	9,8	6,4	15,7	18,4	36,5
specjalistyczne szkolenia dla doradców zawodowych	11,4	7,1	14,1	18,8	37,7
pomoc w opracowaniu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego	19,2	13,7	22,7	11,8	19,6
udział w lokalnej grupie wsparcia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego	15,7	19,2	22,4	11,8	18
wsparcie w nawiązaniu kontaktów z WUP/PUP	27,5	18,4	20	11,4	9,8
wsparcie w nawiązaniu kontaktów z pracodawcami	23,5	20,8	19,6	12,9	10,2
dofinansowanie (na przykład w ramach projektu unijnego)	5,5	4,7	8,2	11,4	57,3
wizyty w innych szkołach w ramach „dni otwartych”	12,2	11,8	20,8	22	33,3

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=255

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Badanie realizowane przez Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Centrum Edukacji Nauczycieli i Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku – poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Ilu pracowników Państwa poradni posiada kwalifikacje doradcy zawodowego?	
1 pracownik	7
2 pracowników	8
3 pracowników	3
4 pracowników	1
5 pracowników	1

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Ilu pracowników poradni realizuje zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego:	
w pełnym wymiarze godzin	7
w części etatu	23
w innej formie	11

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Z jakimi podmiotami współpracuje Państwa poradnia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego?	
uczelnie	5
WUP	6
pracodawcy	7
ośrodki doskonalenia nauczycieli	11
OHP	14
PUP	15
inne poradnie psychologiczno-pedagogiczne	15
szkoły	19

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Jakie formy doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów szkół są organizowane przez poradnię?	1 (nigdy lub bardzo rzadko)	2	3	4	5 (zawsze lub bardzo często)
indywidualne porady zawodowe bez badań ucznia		7	2	4	1
indywidualne porady zawodowe z badaniem ucznia	1	1	1	9	8

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

warsztaty rozpoznawania predyspozycji i zainteresowań			2	7	11
warsztaty związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kariery zawodowej				8	12
wykłady, prelekcje z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego	2	2	6	8	2

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Czy w poradni funkcjonuje gabinet doradcy zawodowego lub sale informacji i doradztwa edukacyjno-zawodowego?	
tak	16
nie	4

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Proszę wskazać bariery ograniczające realizację zadań w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego w Państwa poradni?	1 (nieistotny problem)	2	3	4	5 (bardzo istotny problem)
brak dostatecznych środków finansowych na działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego	2	4	6	5	3
brak specjalistów posiadających kwalifikacje w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego	12	3	2	2	1
brak warsztatu doradcy zawodowego	10	2	5	3	
zbyt mała promocja usług poradnictwa zawodowego	9	5	4	1	1
brak zainteresowania zagadnieniem ze strony władz lokalnych	7	3	5	2	3
brak zainteresowania ze strony młodzieży	10	7	2	1	
brak zainteresowania ze strony rodziców	7	6	7		
brak wsparcia od instytucji kompetentnych w zakresie doradztwa	5	4	6	5	
brak odpowiednio wyposażonych pomieszczeń do prowadzenia doradztwa edukacyjno-zawodowego	6	6	4	1	3
mała obecność problematyki poradnictwa w środowisku szkolnym	5	4	4	6	1
niewystarczające zaangażowanie szkół z terenu poradni	7	4	7	2	
niezadawalająca współpraca z instytucjami rynku pracy	3	8	5	3	1

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Jakiego rodzaju wsparcia oczekuje Państwa poradnia?	1 (nieistotna forma)	2	3	4	5 (bardzo istotna forma)
materiały i narzędzia doradztwa zawodowego			2	7	11
specjalistyczne szkolenia dla doradców zawodowych			1	8	11
udział w lokalnej grupie wsparcia w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego	1	3	3	5	8
wsparcie w nawiązaniu kontaktów z WUP/PUP	4	4	6	4	2
dofinansowanie (na przykład w ramach projektu unijnego)		2	2	4	12
bieżących informacji na temat zmian w szkolnictwie zawodowym			5	7	8
bieżących informacji o nowych kierunkach kształcenia w zawodach		1	2	6	11

źródło: badania własne Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego i Centrum Edukacji Nauczycieli, n=20

Badanie realizowane przez Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Centrum Edukacji Nauczycieli i Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku – Ochotnicze Hufce Pracy

Czy ukończył(a) Pan/Pani studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego?	
tak	6
nie	8
jestem w trakcie nauki	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jaki jest Pana/Pani staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego ogółem?	
1	1
1,5	1
2	3
3	2
4	2
5	2
7	1
8	1
9	1
11	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Jaki jest Pana/Pani staż pracy na stanowisku doradcy zawodowego w OHP?	
1	1
1,5	1
2	3
3	2
4	2
5	2
7	1
8	2
9	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jaki kierunek studiów Pan/Pani ukończył(a)?	
Pedagogika	11
Zarządzanie	1
Administracja	1
Politologia	2
socjologia, psychologia, ekonomia	0

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jaki procent w Pana/Pani czasie pracy stanowi realizacja usług poradnictwa indywidualnego?	
20	2
30	6
35	1
40	2
45	1
50	1
60	1
80	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jaki procent w Pana/Pani czasie pracy stanowi realizacja usług poradnictwa grupowego?	
10	1
25	1
30	1
35	2
40	3
50	3
60	3

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

70	1
----	---

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jaki procent w Pana/Pani czasie pracy stanowi realizacja innych zadań (w tym nie związanych bezpośrednio z pracą z klientem)?	
0	1
10	4
15	1
20	5
30	4

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jakie uprawnienia do stosowania certyfikowanych metod i narzędzi wykorzystywanych w poradnictwie zawodowym Pan/Pani posiada i wykorzystuje w praktyce zawodowej?		
Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych (KZZ)	mam uprawnienia	5
	stosuję	8
Kwestionariusz Uzdolnień Przedsiębiorczych (KUP)	mam uprawnienia	1
	stosuję	3
Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji (WKP)	stosuję	2
Klub Pracy (KP)	mam uprawnienia	4
	stosuję	7
Rozwijanie indywidualnych cech ułatwiających zdobycie zatrudnienia (Metoda Hiszpańska)	stosuję	2
Kurs inspiracji	stosuję	4
Metoda edukacyjna	stosuję	2
Gotowość do zmian	stosuję	4
Analiza potencjału zawodowego ECEO	stosuję	2
Spadochron	stosuję	1
Bilans kompetencji	mam uprawnienia	1
	stosuję	5

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Czy pracodawca umożliwi Panu/Pani podwyższanie kwalifikacji zawodowych (studia podyplomowe, kursy, szkolenia)?	
tak	12
nie	3

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Z jakiej formy wsparcia w ramach podwyższania kwalifikacji Pan/Pani skorzystał(a)?	
dofinansowania kosztów podnoszenia kwalifikacji zawodowych	0
płatnego urlopu szkoleniowego przed egzaminami i zwolnień z pracy na czas zajęć	0

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

szkoleń, na które deleguje pracodawca 11

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Ile czasu Pan/Pani poświęca średnio na jedną indywidualną poradę w ramach usług poradnictwa zawodowego świadczonego w OHP? Proszę podać czas w minutach.	
45	3
60	4
90	4
120	2
180	2

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

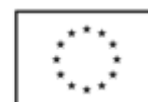
Ile średnio w miesiącu osób obejmuje Pan/Pani usługami poradnictwa indywidualnego?	
7	1
10	4
15	4
25	1
30	1
40	1
44	1
45	1
60	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jakie problemy identyfikuje Pan/Pani w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego w OHP?	istotny problem	mało istotny problem	nie występuje
ograniczony czas porady na jednego bezrobotnego	3	3	9
niewystarczająca liczba doradców zawodowych	3	2	10
regulacje prawne	1	2	12
brak odpowiednich rozwiązań organizacyjnych	1	6	8
brak odpowiednich pomieszczeń	5	2	8
niewystarczające wyposażenie techniczne doradcy zawodowego	2	4	9
niewystarczające wyposażenie merytoryczne doradcy zawodowego	1	3	11
brak zrozumienia problematyki poradnictwa zawodowego w środowisku pracy	4	3	8
mała świadomość potrzeby skorzystania z usługi poradnictwa zawodowego osoby bezrobotnej	11	1	3
brak systemu informacji zawodowej (utrudniony dostęp do danych zawodoznawczych i odpowiednich informacji o rynku pracy)	3	7	5

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Czy współpracuje Pan/Pani z innymi instytucjami w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego? Pytanie dotyczy wyłącznie działań polegających na wspólnej realizacji usług z zakresu poradnictwa zawodowego.	
Tak	13
Nie	2

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Z jakimi instytucjami Pan/Pani współpracuje w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego?	
Zakłady poprawcze	0
Areszty śledcze	1
WUP	2
Zakłady karne	2
Izby gospodarcze/ organizacje przedsiębiorców / przedsiębiorcy	3
Niepubliczne agencje zatrudnienia	4
Szkoły wyższe	6
Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne	6
Placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego	6
Organizacje pozarządowe	9
Wojskowe Komendy Uzuppełnień	9
PUP	10
Ośrodki Pomocy Społecznej	10
Placówki oświatowo-wychowawcze	10
Szkoły (gimnazjalne, ponadgimnazjalne)	13

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

W jakich formach odbywa się współpraca? Proszę wskazać najczęściej występującą formę współpracy z każdą instytucją.		
[WUP]	bezpośrednich kontaktów	2
[PUP]	bezpośrednich kontaktów	7
	podpisanego porozumienia o współpracy	3
[Szkoły wyższe]	bezpośrednich kontaktów	5
	innej formy współpracy	1
[Szkoły (gimnazjalne, ponadgimnazjalne)]	bezpośrednich kontaktów	7
	podpisanego porozumienia o współpracy	6

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

[Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne]	bezpośrednich kontaktów	3
	innej formy współpracy	1
	podpisanego porozumienia o współpracy	2
[Ośrodki Pomocy Społecznej]	bezpośrednich kontaktów	4
	podpisanego porozumienia o współpracy	6
[Niepubliczne agencje zatrudnienia]	bezpośrednich kontaktów	2
	innej formy współpracy	1
	podpisanego porozumienia o współpracy	1
[Organizacje pozarządowe]	bezpośrednich kontaktów	3
	innej formy współpracy	3
	podpisanego porozumienia o współpracy	3
[Izby gospodarcze/ organizacje przedsiębiorców / przedsiębiorcy]	bezpośrednich kontaktów	2
	podpisanego porozumienia o współpracy	1
[Placówki oświatowo-wychowawcze]	bezpośrednich kontaktów	9
	podpisanego porozumienia o współpracy	1
[Placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego]	bezpośrednich kontaktów	4
	innej formy współpracy	1
	podpisanego porozumienia o współpracy	1
[Zakłady karne]	podpisanego porozumienia o współpracy	2
[Areszty śledcze]	podpisanego porozumienia o współpracy	1
[Wojskowe Komendy Uzupelnień]	bezpośrednich kontaktów	5
	podpisanego porozumienia o współpracy	4

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Badanie realizowane przez Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Centrum Edukacji Nauczycieli i Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku – powiatowe urzędy pracy

Jaki jest Pana/Pani staż pracy? Proszę podać staż w zaokrągleniu do pełnych lat na stanowisku doradcy zawodowego ogółem.	
1	11
1,5	2
2	7
3	1
3	5
4	1
5	4
6	9
7	1
7,5	2
8	3
9	4
10	2
11	2
12	2
13	1
15	2
17	2
18	4

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Jaki jest Pana/Pani staż pracy? Proszę podać staż w zaokrągleniu do pełnych lat na stanowisku doradcy zawodowego w PUP.	
1	11
2	3
2,5	6
3	1
3,5	5
4	1
5	4
6	9
7	1

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

7,5	2
8	4
9	4
10	2
11	4
12	1
13	1
15	1
17	3
18	2

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Jaki kierunek studiów Pan/Pani ukończył/a?	
zarządzanie	1
prawo i administracja	2
ekonomia	3
socjologia	4
psychologia	11
pedagogika	41

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Czy ukończył/a Pan/Pani studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego?	
tak	31
nie	32
jestem w trakcie nauki	2

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Jakie uprawnienia do stosowania certyfikowanych metod i narzędzi wykorzystywanych w poradnictwie zawodowym Pan/Pani posiada i wykorzystuje w praktyce zawodowej?	mam uprawnienia	stosuję
Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych (KZZ)	44	33
Kwestionariusz Uzdolnień Przedsiębiorczych (KUP)	23	10
Wielowymiarowy Kwestionariusz Preferencji (WKP)	12	11
Klub Pracy (KP)	21	17
Rozwijanie indywidualnych cech ułatwiających zdobycie zatrudnienia (Metoda Hiszpańska)	5	5
Kurs inspiracji	18	11

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Metoda edukacyjna	9	6
Gotowość do zmian	1	7
Analiza potencjału zawodowego ECEO	13	4
Spadochron	2	
Bilans kompetencji	13	11

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Czy pracodawca umożliwia Panu/Pani podwyższanie kwalifikacji zawodowych (studia podyplomowe, kursy, szkolenia)?	
tak	43
nie	5
trudno powiedzieć	11

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Z jakiej formy wsparcia w ramach podwyższania kwalifikacji Pan/Pani skorzystał/a?	
szkolenia, na które deleguje pracodawca	53
płatny urlop szkoleniowy przed egzaminami i zwolnienia z pracy na czas zajęć	3
dofinansowanie kosztów podnoszenia kwalifikacji zawodowych	3

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Jakie ma Pan/Pani potrzeby w zakresie rozwoju zawodowego?	
nie mam żadnych potrzeb w zakresie doradztwa zawodowego	7
superwizja	2
kursy	5
studia podyplomowe	28
szkolenia	32
uprawnienia do stosowania metod	36

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Czy współpracuje Pan/Pani z innymi instytucjami w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego?	
tak	39
nie	16

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Z jakimi instytucjami Pan/Pani współpracuje w zakresie świadczenia usług poradnictwa zawodowego?	
---	--

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Izby gospodarcze/ organizacje przedsiębiorców	1
Szkoły wyższe	2
Niepubliczne agencje zatrudnienia	7
Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne	11
OHP	12
Organizacje pozarządowe	16
Szkoły (gimnazjalne, ponadgimnazjalne)	21
WUP	25
Ośrodki Pomocy Społecznej	28

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Czy zna Pan/Pani ofertę Pomorskiego Ośrodka Kompetencji (POK) funkcjonującego w ramach Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku?	
tak	49
nie	6

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Czy ma Pan/Pani formalną możliwość kierowania klientów do Pomorskiego Ośrodka Kompetencji?	
tak	34
nie	15

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Czy kieruje Pan/Pani klientów urzędu pracy do Pomorskiego Ośrodka Kariery?	
tak	26
nie	8

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Jak ocenia Pan/Pani użyteczność badania w Pomorskim Ośrodku Kariery w dalszej pracy z klientem? 1 oznacza „bardzo nisko”, a 5 oznacza „bardzo wysoko”	
2	1
3	5
4	12
5	8

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

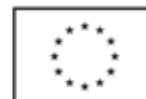
Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Jakie problemy identyfikuje Pan/Pani w świadczeniu usług poradnictwa zawodowego w powiatowym urzędzie pracy	istotny problem	mało istotny problem	nie występuje
ograniczony czas porady na jednego bezrobotnego	43	8	6
niewystarczająca liczba doradców zawodowych	30	11	16
regulacje prawne	25	17	15
brak odpowiednich rozwiązań organizacyjnych	30	13	14
brak odpowiednich pomieszczeń	24	13	20
niewystarczające wyposażenie techniczne doradcy zawodowego	12	9	36
niewystarczające wyposażenie merytoryczne doradcy zawodowego	14	13	30
brak zrozumienia problematyki poradnictwa zawodowego w środowisku pracy	38	9	10
mała świadomość potrzeby skorzystania z usługi poradnictwa zawodowego osoby bezrobotnej	38	13	6
brak systemu informacji zawodowej	12	21	24

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=67

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Badanie realizowane przez Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Centrum Edukacji Nauczycieli i Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku – akademickie biura karier

Czy w Państwa uczelni funkcjonuje biuro karier?	
tak	14
nie	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Ilu pracowników jest zatrudnionych w biurze karier Państwa uczelni?	
1	6
2	4
3	2
4	2

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Ilu pracowników, spośród osób wymienionych wyżej, realizuje zadania z zakresu poradnictwa zawodowego?	
0 osób	2
1 osoba	7
2 osoby	4
3 osoby	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Proszę wskazać, które z poniższych zadań realizowane są w Państwa biurze karier.		
indywidualne porady zawodowe	samodzielnie	8
	we współpracy	5
grupowe porady zawodowe	samodzielnie	3
wizyty informacyjne u pracodawców	we współpracy	3
	samodzielnie	4
organizowanie prezentacji firm na uczelniach	samodzielnie	7
	we współpracy	3
organizacja targów pracy	samodzielnie	5
	we współpracy	5
gromadzenie informacji o pracodawcach	samodzielnie	13

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

	we współpracy	1
gromadzenie informacji o aktualnej sytuacji na rynku pracy	samodzielnie	11
	we współpracy	2
selekcja kandydatów na zlecenie pracodawców	samodzielnie	7
	we współpracy	1
pomoc studentom w znalezieniu ofert pracy	we współpracy	2
pomoc studentom w znalezieniu staży	we współpracy	3
pomoc studentom w znalezieniu praktyk zawodowych obowiązkowych	samodzielnie	8
	we współpracy	4
pomoc studentom w znalezieniu praktyk zawodowych nieobowiązkowych	samodzielnie	11
	we współpracy	3
prowadzenie szkoleń rozwijających kompetencje potrzebne na rynku pracy	samodzielnie	6
	we współpracy	1
organizacja wykładów otwartych	samodzielnie	4
	we współpracy	3
realizacja projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej	samodzielnie	6
	we współpracy	3

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Czy Państwa uczelnia prowadzi samodzielnie badanie losów zawodowych absolwentów?	
tak	13
nie	2

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Jaka jednostka/komórka w Państwa uczelni prowadzi badanie losów zawodowych absolwentów?	
Akademickie Centrum Karier	1
Biuro ds. Karier i Współpracy z Gospodarką	1
Biuro Karier Studenckich	1
Dział marketingu	1
Dziekanat, pełnomocnik rektora	1
Instytut Socjologii, Turystyki, Prawa i Ekonomii	1
Koordynatorka ds. monitoringu absolwentów	1
Akademickie Biuro Karier	2
Biuro Karier	4

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

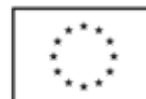
Od którego roku prowadzą Państwo badanie losów zawodowych absolwentów?	
2004	1
2005	1
2010	2
2011	2
2012	4
2013	2
2014	1

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Czy udostępniają Państwo wyniki swoich badań?	
tak	6
nie	7

źródło: badania własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, n=15

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

10.3. Kwestionariusze i scenariusze wywiadów wykorzystane do badania

Kwestionariusz wywiadu CAWI dla osób objętych poradnictwem zawodowym w ramach wsparcia realizowanego w projektach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL (projekty realizowane w PUP)

Dzień dobry,

agencja badawcza „Openfield” realizuje na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku badanie, którego celem jest ocena poradnictwa zawodowego w ramach wsparcia udzielanego przez powiatowe urzędy pracy w projektach współfinansowanych z EFS.

Jako uczestnika tego wsparcia chcielibyśmy zaprosić Pana/Panią do wypełnienia krótkiego kwestionariusza. Bardzo zależy nam na Pana/Pani opinii, która pozwoli lepiej zaplanować działania mające na celu poprawę poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim.

Badanie jest anonimowe, potrwa maksymalnie 10 minut, a udzielone przez Pana/Panią odpowiedzi zostaną zaprezentowane jedynie w zbiorczych, procentowych statystykach. Prosimy zatem o szczerą odpowiedź.

Kwestionariusz składa się z 10 pytań.

1. Czy Pana/i zdaniem doradca zawodowy w ramach poradnictwa zawodowego:	TAK	NIE	Trudno powiedzieć
Pomaga stworzyć dokumenty aplikacyjne.			
Pomaga w poszukiwaniu ofert pracy.			
Pomaga określić swoje mocne i słabe strony.			
Pomaga poznać regionalny rynek pracy.			
Pomaga opanować skuteczne sposoby szukania pracy.			
Pomaga zaplanować ścieżkę dalszego kształcenia			
Pomaga przygotować się do rekrutacji (rozmowy kwalifikacyjnej)			

2. Czy był/a Pan/i objęty/a usługą poradnictwa zawodowego w powiatowym urzędzie pracy? (można zaznaczyć 1 odpowiedź)

- tak
- nie
- trudno powiedzieć

3. Z jakich innych form wsparcia w powiatowym urzędzie pracy Pan/i skorzystał/a? (można zaznaczyć dowolną ilość odpowiedzi)

- pośrednictwo pracy

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

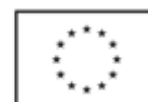

- szkolenia
- warsztaty
- kursy
- staże
- praktyki
- przygotowanie zawodowe
- studia podyplomowe
- środki na rozwój przedsiębiorczości
- wsparcie towarzyszące (np. refundacja kosztów dojazdu, opieka nad osobami zależnymi)
- inne, jakie?
  - I. ....
  - II. ....
  - III. ....

4. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani przydatność uzyskanego wsparcia w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena najniższa, a 5 to ocena najwyższa?	Ocena wsparcia				
	1	2	3	4	5
poradnictwo zawodowe					
pośrednictwo pracy					
szkolenia					
warsztaty					
kursy					
staże					
praktyki					
przygotowanie zawodowe					
studia podyplomowe					
środki na rozwój przedsiębiorczości					
wsparcie towarzyszące (np. refundacja kosztów dojazdu, opieka nad osobami zależnymi)					
inne I					
inne II					
inne III					

Zakończenie ankiety dla osób, które w pytaniu nr 2 odpowiedziały „nie” lub „trudno powiedzieć”.

5. Jakiej pomocy oczekiwał/a Pan/i od doradcy zawodowego? (można zaznaczyć wszystkie oczekiwane obszary)

- przygotowanie dokumentów aplikacyjnych
- poznanie predyspozycji zawodowych
- poznanie oczekiwań pracodawców
- poznanie specyfiki rynku pracy
- poznanie specyfiki konkretnych zawodów
- zaplanowanie ścieżki zawodowej/edukacyjnej
- nauka skutecznego poszukiwania pracy
- wzmocnienie swoich mocnych stron
- zmiana/rozwój kwalifikacji zawodowych
- przedstawienia konkretnej oferty pracy
- inne, jakie? .....

6. Doradca zawodowy <u>pomógł</u> mi:	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
przygotować dokumenty aplikacyjne					
poznać moje predyspozycje zawodowe					
poznać oczekiwania pracodawców					
poznać specyfikę rynku pracy					
poznać specyfikę konkretnych zawodów					
zaplanować ścieżkę zawodową / edukacyjną					
nauczyć się skutecznych sposobów poszukiwania pracy					
wzmocnić swoje mocne strony					
zmienić / rozwinąć swoje kwalifikacje zawodowe					
znaleźć konkretną ofertę pracy					
inne, jakie?					

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

7. Jak ogólnie <u>ocenia</u> Pan/Pani następujące elementy spotkań z doradcą zawodowym?	Zdecydowanie dobrze	Raczej dobrze	Trudno powiedzieć	Raczej źle	Zdecydowanie źle
Łatwość kontaktu z doradcą					
Ilość spotkań z doradcą					
Ilość czasu na spotkanie/spotkania z doradcą					
Kompetencje i wiedza doradcy					
Przydatność spotkań z doradcą					
Zaangażowanie doradcy					

8. Czy wsparcie udzielone w ramach poradnictwa zawodowego było według Pana/i kompletne i wyczerpujące? (można zaznaczyć 1 odpowiedź)

zdecydowanie tak

raczej tak

trudno powiedzieć

raczej nie

zdecydowanie nie

Jeśli nie, to jakiego wsparcia według Pana/i zabrakło? .....

9. Proszę podać swój status zawodowy na rynku pracy:	Bezrobotny do 12 miesięcy	Bezrobotny ponad 12 miesięcy	Emeryt, rencista	Niepracujący	Zatrudniony w firmie lub instytucji	Prowadzący działalność gospodarczą	Uczeń, student
przed przystąpieniem do projektu							
po uzyskaniu wsparcia w powiatowym urzędzie pracy							
obecnie							

10. Czy kiedykolwiek wcześniej korzystał/a Pan/i z pomocy doradcy zawodowego?

Tak, gdzie?.....

Nie

11. Jakie sposoby poszukiwania pracy Pan/i wykorzystuje bądź wykorzystywał/a Pan/i w przeszłości?
(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

rozsyłam swoje CV do interesujących mnie pracodawców

składam wizyty interesującym mnie pracodawcom

odpowiadam na ogłoszenia o pracę

czekam na ofertę w powiatowym urzędzie pracy

proszę o pomoc rodzinę i przyjaciół

uczestniczę w szkoleniach i kursach zawodowych

inne, jakie? .....

Metryczka:

Płeć:

kobieta

mężczyzna

Wiek:

18 – 24 lata

25 – 29 lat

30 – 49 lat

50 lat i powyżej

Wykształcenie:

gimnazjalne i poniżej

zasadnicze zawodowe

średnie ogólnokształcące

policealne i średnie zawodowe

wyższe

Miejsce zamieszkania:

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

miasto

wieś

Dziękujemy za udział w badaniu!

Kwestionariusz wywiadu CAWI dla osób objętych poradnictwem zawodowym w ramach wsparcia realizowanego w projektach Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL (projekty realizowane poza PUP)

Dzień dobry,

Agencja badawcza „Openfield” realizuje na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku badanie, którego celem jest ocena poradnictwa zawodowego w ramach wsparcia udzielanego w projektach współfinansowanych z EFS.

Jako uczestnika wsparcia w ramach projektu chcielibyśmy zaprosić Pana/Panią do wypełnienia krótkiego kwestionariusza. Bardzo zależy nam na Pana/Pani opinii, która pozwoli lepiej zaplanować działania mające na celu poprawę poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim.

Badanie jest anonimowe, potrwa maksymalnie 10 minut, a udzielone przez Pana/Panią odpowiedzi zostaną zaprezentowane jedynie w zbiorczych, procentowych statystykach. Prosimy zatem o szczerą odpowiedź.

Kwestionariusz składa się z 10 pytań.

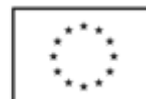
1. Czy Pana/i zdaniem doradca zawodowy w ramach poradnictwa zawodowego:	TAK	NIE	Trudno powiedzieć
Pomaga stworzyć dokumenty aplikacyjne.			
Pomaga w poszukiwaniu ofert pracy.			
Pomaga określić swoje mocne i słabe strony.			
Pomaga poznać regionalny rynek pracy.			
Pomaga opanować skuteczne sposoby szukania pracy.			
Pomaga zaplanować ścieżkę dalszego kształcenia			
Pomaga przygotować się do rekrutacji (rozmowy kwalifikacyjnej)			

2. Czy był/a Pan/i objęty/a usługą poradnictwa zawodowego w ramach projektu realizowanego przez firmę? (można zaznaczyć 1 odpowiedź)

tak

nie

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

trudno powiedzieć

3. Z jakich innych form wsparcia w ramach tego projektu Pan/i skorzystał/a? (można zaznaczyć dowolną ilość odpowiedzi)

pośrednictwo pracy

szkolenia

warsztaty

kursy

staże

praktyki

przygotowanie zawodowe

studia podyplomowe

środki na rozwój przedsiębiorczości

wsparcie towarzyszące (np. refundacja kosztów dojazdu, opieka nad osobami zależnymi)

inne, jakie?

- I. ....
II. ....
III. ....

4. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani przydatność uzyskanego wsparcia w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena najniższa, a 5 to ocena najwyższa?	Ocena wsparcia				
	1	2	3	4	5
poradnictwo zawodowe					
pośrednictwo pracy					
szkolenia					
warsztaty					
kursy					
staże					
praktyki					
przygotowanie zawodowe					
studia podyplomowe					
środki na rozwój przedsiębiorczości					
wsparcie towarzyszące (np. refundacja kosztów dojazdu, opieka nad osobami zależnymi)					
inne I					
inne II					
inne III					

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zakończenie ankiety dla osób, które w pytaniu nr 2 odpowiedziały „nie” lub „trudno powiedzieć”.

5. Jakiej pomocy oczekiwał/a Pan/i od doradcy zawodowego? (można zaznaczyć wszystkie oczekiwane obszary)

- przygotowanie dokumentów aplikacyjnych
- poznanie predyspozycji zawodowych
- poznanie oczekiwań pracodawców
- poznanie specyfiki rynku pracy
- poznanie specyfiki konkretnych zawodów
- zaplanowanie ścieżki zawodowej/edukacyjnej
- nauka skutecznego poszukiwania pracy
- wzmocnienie swoich mocnych stron
- zmiana/rozwój kwalifikacji zawodowych
- przedstawienia konkretnej oferty pracy
- inne, jakie? .....

6. Doradca zawodowy <u>pomógł</u> mi:	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Trudno powiedzieć	Raczej nie	Zdecydowanie nie
przygotować dokumenty aplikacyjne					
poznać moje predyspozycje zawodowe					
poznać oczekiwania pracodawców					
poznać specyfikę rynku pracy					
poznać specyfikę konkretnych zawodów					
zaplanować ścieżkę zawodową / edukacyjną					
nauczyć się skutecznych sposobów poszukiwania pracy					
wzmocnić swoje mocne strony					
zmienić / rozwinąć swoje kwalifikacje zawodowe					

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

znaleźć konkretną ofertę pracy					
inne, jakie?					

7. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani następujące elementy spotkań z doradcą zawodowym?	Zdecydowanie dobrze	Raczej dobrze	Trudno powiedzieć	Raczej źle	Zdecydowanie źle
Łatwość kontaktu z doradcą					
Ilość spotkań z doradcą					
Ilość czasu na spotkanie/spotkania z doradcą					
Kompetencje i wiedza doradcy					
Przydatność spotkań z doradcą					
Zaangażowanie doradcy					

8. Czy wsparcie udzielone w ramach poradnictwa zawodowego było według Pana/i kompletne i wyczerpujące? (można zaznaczyć 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- trudno powiedzieć
- raczej nie
- zdecydowanie nie

Jeśli nie, to jakiego wsparcia według Pana/i zabrakło? .....

9. Proszę podać swój status zawodowy na rynku pracy:	Bezrobotny do 12 miesięcy	Bezrobotny ponad 12 miesięcy	Emeryt, rencista	Niepracujący	Zatrudniony w firmie lub instytucji	Prowadzący działalność gospodarczą	Uczeń, student
przed przystąpieniem do projektu							
po uzyskaniu wsparcia w powiatowym urzędzie pracy							

obecnie							
---------	--	--	--	--	--	--	--

10. Czy kiedykolwiek wcześniej korzystał/a Pan/i z pomocy doradcy zawodowego?

Tak, gdzie?.....

Nie

11. Jakie sposoby poszukiwania pracy Pan/i wykorzystuje bądź wykorzystywał/a Pan/i w przeszłości?
(można zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

rozsyłam swoje CV do interesujących mnie pracodawców

składam wizyty interesującym mnie pracodawcom

odpowiadam na ogłoszenia o pracę

czekam na ofertę w powiatowym urzędzie pracy

proszę o pomoc rodzinę i przyjaciół

uczestniczę w szkoleniach i kursach zawodowych

inne, jakie? .....

Metryczka:

Płeć:

kobieta

mężczyzna

Wiek:

18 – 24 lata

25 – 29 lat

30 – 49 lat

50 lat i powyżej

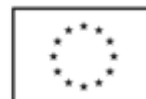
Wykształcenie:

gimnazjalne i poniżej

zasadnicze zawodowe

średnie ogólnokształcące

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

policealne i średnie zawodowe

wyższe

Miejsce zamieszkania:

miasto

wieś

Dziękujemy za udział w badaniu!

Ankieta audytoryjna dla uczniów szkół gimnazjalnych

Cześć!

Agencja badawcza Openfield zaprasza Cię do wzięcia udziału w badaniu dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Twojej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Czy wiesz, kim jest doradca zawodowy? Czy miałeś już zajęcia z doradcą zawodowym? Czy okazały się one dla Ciebie przydatne? O to, a także kilka innych ważnych kwestii, chcemy Cię zapytać w ankiecie.

Bardzo zależy nam na Twojej opinii, bo tylko dzięki temu dowiemy się, jak pomóc Ci podejmować ważne decyzje związane z nauką i późniejszą pracą zawodową. Wyniki badania będziemy prezentować jedynie procentowo, np. „20% uczniów odpowiedziało...”, dzięki czemu nikt nie dowie się, jakich odpowiedzi udzieliłeś/udzieliłaś. Prosimy Cię więc o szczerą i prawdziwą odpowiedź.

Przeczytaj dokładnie każde pytanie i postępuj zgodnie z instrukcjami. Swoje odpowiedzi zaznaczaj przez wpisanie X w kwadracie przy wybranej przez Ciebie odpowiedzi.

1. Czym, Twoim zdaniem, zajmuje się doradca zawodowy?	TAK	NIE	NIE JESTEM PEWNY/PEWNA
Pomaga określić moje mocne i słabe strony.			
Pomaga wybrać odpowiednią szkołę.			
Pomaga wybrać odpowiedni zawód.			
Pomaga określić moje uzdolnienia i zainteresowania.			
Pomaga uczniom w nauce.			
Pomaga w szukaniu ofert pracy.			

2. Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- tak, jeden raz
- tak, kilka razy
- nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna – przejdź do pytania nr 6
- nie nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć – przejdź do pytania nr 6

3. Kto prowadził te zajęcia ? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- szkolny doradca zawodowy
- pedagog szkolny
- psycholog szkolny
- nauczyciele
- wychowawca
- doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy, poradni psychologiczno- pedagogicznej, Ochotniczego Hufca Pracy)
- ktoś inny, kto? .....
- nie wiem

4. Jakie to były zajęcia? (możesz zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie
- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych), wymień jakie?.....
- inne, jakie? .....

5. Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zajęcia pomogły mi lepiej poznać poszczególne zawody.				
Zajęcia pomogły mi określić, jaki zawód jest dla mnie najlepszy ze względu na moje zdolności i zainteresowania.				

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły.				
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne.				
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań				
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy.				
Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony.				
Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy.				

6. Czego szczególnie chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- jakie zawody dają szansę znalezienia pracy
- jak wygląda praca w różnych zawodach
- jakie są możliwości znalezienia pracy w wymarzonym zawodzie
- jak wybrać odpowiednią szkołę
- jak wybrać odpowiedni zawód
- jak powinno się planować karierę zawodową
- jakie są moje mocne strony i uzdolnienia
- jak napisać CV i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej
- wiem już wszystko

Jeśli coś jeszcze szczególnie Cię ciekawi i chciałbyś się tego dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego to tutaj możesz to wpisać. Bardzo chcemy się tego dowiedzieć!

.....

.....

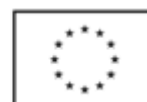
.....

.....

7. Jaka forma kontaktu ze szkolnym doradcą zawodowym najbardziej Ci odpowiada? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie
- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach ponadgimnazjalnych), wymień jakie?.....

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

inna, jaka? .....

8. Czy korzystałeś/korzystałaś kiedyś z usługi doradcy zawodowego poza szkołą? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

tak, gdzie?.....

nie

nie pamiętam

9. Czy doradztwo zawodowe w szkole jest Twoim zdaniem potrzebne? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

zdecydowanie tak

raczej tak

raczej nie

zdecydowanie nie

Dlaczego tak uważasz?

.....
.....
.....
.....

10. Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu gimnazjum? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

tak, w liceum ogólnokształcącym

tak, w technikum

tak, w zasadniczej szkole zawodowej

jeszcze nie wiem

nie zamierzam (przejdź do pytania 14)

11. Gdzie szukasz informacji o szkołach, by wybrać tę najlepszą dla siebie? (możesz zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi)

Internet

targi edukacyjne

dni otwarte w szkołach

informatory / ulotki o szkołach

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- prasa, radio, telewizja
- spotkania z przedstawicielami szkół
- u doradcy zawodowego
- w innych źródłach, jakich? .....
- nie poszukuję informacji o szkołach

12. Jak ważna jest dla Ciebie opinia i rada poniższych osób podczas dokonywania wyboru szkoły?	Zdecydowanie ważna	Raczej ważna	Raczej nieważna	Zdecydowanie nieważna
Moi rodzice				
Moi koledzy i koleżanki				
Wychowawca mojej klasy				
Moi nauczyciele				
Szkolny doradca zawodowy w mojej szkole				
Jeśli ważna jest dla Ciebie opinia i rada jeszcze kogoś innego, możesz wpisać te osoby tutaj:				

13. Czy Twoi rodzice starają się pomóc Ci w wyborze kolejnej szkoły – rozmawiają o tym z Tobą, doradzają, wykazują zainteresowanie? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

14. Czy wiesz już, jaki zawód chciałbyś/abyś wykonywać w przyszłości? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

15. Co, Twoim zdaniem, trzeba przede wszystkim zrobić, żeby dostać pracę? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- skończyć odpowiednią szkołę
- skończyć dodatkowe kursy albo szkolenia
- mieć doświadczenie zawodowe
- znać języki obce
- mieć znajomości
- wybrać zawód, na który jest zapotrzebowanie
- dobrze przygotować swoje CV
- wytrwale i aktywnie szukać pracy
- coś innego, co? .....

Twoja płeć:

- kobieta
- mężczyzna

Dziękujemy za wzięcie udziału w badaniu!

Ankieta audytoryjna dla uczniów liceów ogólnokształcących

Cześć!

Agencja badawcza Openfield zaprasza Cię do wzięcia udziału w badaniu dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Twojej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Czy wiesz, kim jest doradca zawodowy? Czy miałeś już zajęcia z doradcą zawodowym? Czy okazały się one dla Ciebie przydatne? O to, a także kilka innych ważnych kwestii, chcemy Cię zapytać w ankiecie.

Bardzo zależy nam na Twojej opinii, bo tylko dzięki temu dowiemy się, jak pomóc Ci podejmować ważne decyzje związane z nauką i późniejszą pracą zawodową. Wyniki badania będziemy prezentować jedynie procentowo, np. „20% uczniów odpowiedziało...”, dzięki czemu nikt nie dowie się, jakich odpowiedzi udzieliłeś/udzieliłaś. Prosimy Cię więc o szczerą i prawdziwą odpowiedź.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Przeczytaj dokładnie każde pytanie i postępuj zgodnie z instrukcjami. Swoje odpowiedzi zaznaczaj przez wpisanie X w kwadracie przy wybranej przez Ciebie odpowiedzi.

1. Czym, Twoim zdaniem, zajmuje się doradca zawodowy?	TAK	NIE	NIE JESTEM PEWNY/PEWNA
Pomaga określić moje mocne i słabe strony.			
Pomaga wybrać odpowiednią szkołę.			
Pomaga wybrać odpowiedni zawód.			
Pomaga określić moje uzdolnienia i zainteresowania.			
Pomaga uczniom w nauce.			
Pomaga w szukaniu ofert pracy.			

2. Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- tak, jeden raz
- tak, kilka razy
- nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna – przejdź do pytania nr 6
- nie nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć – przejdź do pytania nr 6

3. Kto prowadził te zajęcia ? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- szkolny doradca zawodowy
- pedagog szkolny
- psycholog szkolny
- nauczyciele
- wychowawca
- doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy, poradni psychologiczno- pedagogicznej, Ochotniczego Hufca Pracy)
- ktoś inny, kto? .....
- nie wiem

4. Jakie to były zajęcia? (możesz zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach wyższych), wymień jakie?.....
- inne, jakie? .....

5. Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zajęcia pomogły mi lepiej poznać poszczególne zawody.				
Zajęcia pomogły mi określić, jaki zawód jest dla mnie najlepszy ze względu na moje zdolności i zainteresowania.				
Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły.				
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne.				
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań				
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy.				
Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony.				
Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy.				

6. Czego szczególnie chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

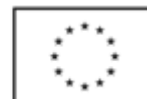
- jakie zawody dają szansę znalezienia pracy
- jak wygląda praca w różnych zawodach
- jakie są możliwości znalezienia pracy w wymarzonym zawodzie
- jak wybrać odpowiednią szkołę
- jak wybrać odpowiedni zawód
- jak powinno się planować karierę zawodową
- jakie są moje mocne strony i uzdolnienia
- jak napisać CV i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej
- wiem już wszystko

Jeśli coś jeszcze szczególnie Cię ciekawi i chciałbyś się tego dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego to tutaj możesz to wpisać. Bardzo chcemy się tego dowiedzieć!

.....

.....

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

.....
.....

7. Jaka forma kontaktu ze szkolnym doradcą zawodowym najbardziej Ci odpowiada? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie
- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach wyższych), wymień jakie?.....
- inna, jaka? .....

8. Czy korzystałeś/korzystałaś kiedyś z usługi doradcy zawodowego poza szkołą? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- tak, gdzie?.....
- nie
- nie pamiętam

9. Czy doradztwo zawodowe w szkole jest Twoim zdaniem potrzebne? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

Dlaczego tak uważasz?

.....
.....
.....
.....

10. Czy zajęcia z doradztwa zawodowego w gimnazjum pomogły Ci wybrać szkołę, w której uczysz się obecnie? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak

- raczej nie
- zdecydowanie nie
- nie było takich zajęć w gimnazjum
- nie uczestniczyłem/am w takich zajęciach w gimnazjum

11. Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu liceum? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

- tak, w kolejnej szkole, *wpisz typ szkoły:*.....
- tak, na kursie, szkoleniu
- jeszcze nie wiem
- nie zamierzam (przejdź do pytania 15)

12. Gdzie szukasz informacji możliwościach dalszego kształcenia? (możesz zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi)

- Internet
- targi edukacyjne
- dni otwarte w szkołach
- informatory / ulotki o szkołach
- prasa, radio, telewizja
- spotkania z przedstawicielami szkół
- u doradcy zawodowego
- w innych źródłach, jakich? .....
- nie poszukuję takich informacji

13. Jak ważna jest dla Ciebie opinia i rada poniższych osób podczas dokonywania wyboru kierunku dalszego kształcenia?	Zdecydowanie ważna	Raczej ważna	Raczej nieważna	Zdecydowanie nieważna
Moi rodzice				
Moi koledzy i koleżanki				
Wychowawca mojej klasy				
Moi nauczyciele				

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Szkolny doradca zawodowy w mojej szkole				
---	--	--	--	--

Jeśli ważna jest dla Ciebie opinia i rada jeszcze kogoś innego, możesz wpisać te osoby tutaj:				
--	--	--	--	--

14. Czy Twój rodzic stara się pomóc Ci w wyborze kierunku dalszego kształcenia – rozmawiają o tym z Tobą, doradzają, wykazują zainteresowanie? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

15. Czy wiesz już, jaki zawód chciałbyś/abyś wykonywać w przyszłości? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

16. Co, Twoim zdaniem, trzeba przede wszystkim zrobić, żeby dostać pracę? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- skończyć odpowiednią szkołę
- skończyć dodatkowe kursy albo szkolenia
- mieć doświadczenie zawodowe
- znać języki obce
- mieć znajomości
- wybrać zawód, na który jest zapotrzebowanie
- dobrze przygotować swoje CV
- wytrwale i aktywnie szukać pracy
- coś innego, co? .....

Twoja płeć:

kobieta

mężczyzna

Dziękujemy za wzięcie udziału w badaniu!

Projekt ankiety audytoryjnej dla uczniów techników

Cześć!

Agencja badawcza Openfield zaprasza Cię do wzięcia udziału w badaniu dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Twojej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Czy wiesz, kim jest doradca zawodowy? Czy miałeś już zajęcia z doradcą zawodowym? Czy okazały się one dla Ciebie przydatne? O to, a także kilka innych ważnych kwestii, chcemy Cię zapytać w ankiecie.

Bardzo zależy nam na Twojej opinii, bo tylko dzięki temu dowiemy się, jak pomóc Ci podejmować ważne decyzje związane z nauką i późniejszą pracą zawodową. Wyniki badania będziemy prezentować jedynie procentowo, np. „20% uczniów odpowiedziało...”, dzięki czemu nikt nie dowie się, jakich odpowiedzi udzieliłeś/udzieliłaś. Prosimy Cię więc o szczerą i prawdziwą odpowiedź.

Przeczytaj dokładnie każde pytanie i postępuj zgodnie z instrukcjami. Swoje odpowiedzi zaznaczaj przez wpisanie X w kwadracie przy wybranej przez Ciebie odpowiedzi.

1. Czym, Twoim zdaniem, zajmuje się doradca zawodowy?	TAK	NIE	NIE JESTEM PEWNY/PEWNA
Pomaga określić moje mocne i słabe strony.			
Pomaga wybrać odpowiednią szkołę.			
Pomaga wybrać odpowiedni zawód.			
Pomaga określić moje uzdolnienia i zainteresowania.			
Pomaga uczniom w nauce.			
Pomaga w szukaniu ofert pracy.			

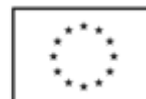
2. Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

tak, jeden raz

tak, kilka razy

nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna – przejdź do pytania nr 6

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

nie nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć – przejdź do pytania nr 6

3. Kto prowadził te zajęcia ? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

szkolny doradca zawodowy

pedagog szkolny

psycholog szkolny

nauczyciele

wychowawca

doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy, poradni psychologiczno- pedagogicznej, Ochotniczego Hufca Pracy)

ktoś inny, kto? .....

nie wiem

4. Jakie to były zajęcia? (możesz zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)

spotkania indywidualne

zajęcia grupowe w klasie

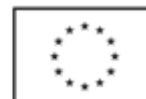
warsztaty pozalekcyjne

zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach wyższych, u pracodawców), wymień jakie?.....

inne, jakie? .....

5. Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zajęcia z doradcą zawodowym pomogły mi lepiej poznać możliwości pracy w wybranym przeze mnie zawodzie.				
Zajęcia z doradcą zawodowym pomogły mi upewnić się, że wybrany przeze mnie zawód pasuje do moich cech i zdolności.				
Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły/przyszłego miejsca pracy.				
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne.				
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań				
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy.				

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony.				
Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy.				

6. Czego szczególnie chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- jaka jest specyfika lokalnego/regionalnego rynku pracy
- jakie są możliwości znalezienia pracy w moim zawodzie
- jak wybrać kolejną szkołę
- jak powinno się planować karierę zawodową
- jakie są oczekiwania pracodawcy w stosunku do pracownika
- jakie są moje mocne strony i uzdolnienia
- jak napisać CV i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej
- jak skutecznie szukać pracy
- jak przygotować się do założenia działalności gospodarczej
- wiem już wszystko

Jeśli coś jeszcze szczególnie Cię ciekawi i chciałbyś się tego dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego to tutaj możesz to wpisać. Bardzo chcemy się tego dowiedzieć!

.....

.....

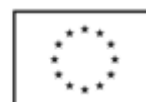
.....

.....

7. Jaka forma kontaktu ze szkolnym doradcą zawodowym najbardziej Ci odpowiada? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie
- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w szkołach wyższych, u pracodawców), wymień jakie?.....
- inna, jaka? .....

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

8. Czy korzystałeś/korzystałaś kiedyś z usługi doradcy zawodowego poza szkołą? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- tak, gdzie?.....
- nie
- nie pamiętam

9. Czy doradztwo zawodowe w szkole jest Twoim zdaniem potrzebne? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

Dlaczego tak uważasz?

.....
.....
.....
.....

10. Czy zajęcia z doradztwa zawodowego w gimnazjum pomogły Ci wybrać szkołę, w której uczysz się obecnie? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie
- nie było takich zajęć w gimnazjum
- nie uczestniczyłem/am w takich zajęciach w gimnazjum

11. Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu technikum? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

- tak, w kolejnej szkole, *wpisz typ szkoły*:.....
- tak, na kursie, szkoleniu
- jeszcze nie wiem
- nie zamierzam (przejdź do pytania 15)

12. Gdzie szukasz informacji o możliwościach dalszego kształcenia? (możesz zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi)

- Internet
- targi edukacyjne
- dni otwarte w szkołach
- informatory / ulotki o szkołach
- prasa, radio, telewizja
- spotkania z przedstawicielami szkół
- u doradcy zawodowego
- w innych źródłach, jakich? .....
- nie poszukuję takich informacji

13. Jak ważna jest dla Ciebie opinia i rada poniższych osób podczas dokonywania wyboru kierunku dalszego kształcenia?	Zdecydowanie ważna	Raczej ważna	Raczej nieważna	Zdecydowanie nieważna
Moi rodzice				
Moi koledzy i koleżanki				
Wychowawca mojej klasy				
Moi nauczyciele				
Szkolny doradca zawodowy w mojej szkole				
Jeśli ważna jest dla Ciebie opinia i rada jeszcze kogoś innego, możesz wpisać te osoby tutaj:				

14. Czy Twoi rodzice starają się pomóc Ci w wyborze kierunku dalszego kształcenia – rozmawiają o tym z Tobą, doradzają, wykazują zainteresowanie? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

15. Czy wiesz już, gdzie chciałbyś/abyś podjąć pracę zawodową? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

16. Co, Twoim zdaniem, trzeba przede wszystkim zrobić, żeby dostać pracę? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- skończyć odpowiednią szkołę
- skończyć dodatkowe kursy albo szkolenia
- mieć doświadczenie zawodowe
- znać języki obce
- mieć znajomości
- wybrać zawód, na który jest zapotrzebowanie
- dobrze przygotować swoje CV
- wytrwale i aktywnie szukać pracy
- coś innego, co? .....

Twoja płeć:

- kobieta
- mężczyzna

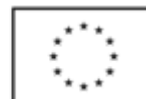
Dziękujemy za wzięcie udziału w badaniu!

Ankieta audytoryjna dla uczniów zasadniczych szkół zawodowych

Cześć!

Agencja badawcza Openfield zaprasza Cię do wzięcia udziału w badaniu dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Twojej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Czy wiesz, kim jest doradca zawodowy? Czy miałeś już zajęcia z doradcą zawodowym? Czy okazały się one dla Ciebie przydatne? O to, a także kilka innych ważnych kwestii, chcemy Cię zapytać w ankiecie.

Bardzo zależy nam na Twojej opinii, bo tylko dzięki temu dowiemy się, jak pomóc Ci podejmować ważne decyzje związane z nauką i późniejszą pracą zawodową. Wyniki badania będziemy prezentować jedynie procentowo, np. „20% uczniów odpowiedziało...”, dzięki czemu nikt nie dowie się, jakich odpowiedzi udzieliłeś/udzieliłaś. Prosimy Cię więc o szczerą i prawdziwą odpowiedź.

Przeczytaj dokładnie każde pytanie i postępuj zgodnie z instrukcjami. Swoje odpowiedzi zaznaczaj przez wpisanie X w kwadracie przy wybranej przez Ciebie odpowiedzi.

1. Czym, Twoim zdaniem, zajmuje się doradca zawodowy?	TAK	NIE	NIE JESTEM PEWNY/PEWNA
Pomaga określić moje mocne i słabe strony.			
Pomaga wybrać odpowiednią szkołę.			
Pomaga wybrać odpowiedni zawód.			
Pomaga określić moje uzdolnienia i zainteresowania.			
Pomaga uczniom w nauce.			
Pomaga w szukaniu ofert pracy.			

2. Czy uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- tak, jeden raz
- tak, kilka razy
- nie, nigdy, bo byłem/byłam wtedy nieobecny/nieobecna – przejdź do pytania nr 6
- nie nigdy, bo nie było w szkole takich zajęć – przejdź do pytania nr 6

3. Kto prowadził te zajęcia? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- szkolny doradca zawodowy
- pedagog szkolny
- psycholog szkolny
- nauczyciele
- wychowawca

- doradcy zawodowi spoza szkoły (np. z urzędu pracy, poradni psychologiczno- pedagogicznej, Ochotniczego Hufca Pracy)
- ktoś inny, kto? .....
- nie wiem

4. Jakie to były zajęcia? (możesz zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie
- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w liceach ogólnokształcących dla dorosłych, u pracodawców), wymień jakie?.....
- inne, jakie? .....

5. Przeczytaj poniższe stwierdzenia na temat zajęć z doradztwa zawodowego. Czy się z nimi zgadzasz?	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie
Zajęcia z doradcą zawodowym pomogły mi lepiej poznać możliwości pracy w wybranym przeze mnie zawodzie.				
Zajęcia z doradcą zawodowym pomogły mi upewnić się, że wybrany przeze mnie zawód pasuje do moich cech i zdolności.				
Zajęcia były przydatne przy wyborze kolejnej szkoły/przyszłego miejsca pracy.				
Tematy poruszane na zajęciach były dla mnie przydatne.				
Prowadzący zachęcił mnie do rozwijania moich zainteresowań				
Prowadzący posiadał dużą wiedzę na omawiane tematy.				
Zajęcia pozwoliły mi określić moje mocne strony.				
Dzięki udziałowi w zajęciach wiem na czym polega szukanie pracy.				

6. Czego szczególnie chciałbyś/chciałabyś się dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego w Twojej szkole? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- jaka jest specyfika lokalnego/regionalnego rynku pracy
- jakie są możliwości znalezienia pracy w moim zawodzie
- jak wybrać kolejną szkołę

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- jak powinno się planować karierę zawodową
- jakie są oczekiwania pracodawcy w stosunku do pracownika
- jakie są moje mocne strony i uzdolnienia
- jak napisać CV i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej
- jak skutecznie szukać pracy
- jak przygotować się do założenia działalności gospodarczej
- wiem już wszystko

Jeśli coś jeszcze szczególnie Cię ciekawi i chciałbyś się tego dowiedzieć na zajęciach z doradztwa zawodowego to tutaj możesz to wpisać. Bardzo chcemy się tego dowiedzieć!

.....
.....
.....
.....

7. Jaka forma kontaktu ze szkolnym doradcą zawodowym najbardziej Ci odpowiada? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- spotkania indywidualne
- zajęcia grupowe w klasie
- warsztaty pozalekcyjne
- zajęcia poza szkołą (np. wizyty w liceach ogólnokształcących dla dorosłych, u pracodawców), wymień jakie?.....
- inna, jaka? .....

8. Czy korzystałeś/korzystałaś kiedyś z usługi doradcy zawodowego poza szkołą? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- tak, gdzie?.....
- nie
- nie pamiętam

9. Czy doradztwo zawodowe w szkole jest Twoim zdaniem potrzebne? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

Dlaczego tak uważasz?

.....
.....
.....
.....

10. Czy zajęcia z doradztwa zawodowego w gimnazjum pomogły Ci wybrać szkołę, w której uczysz się obecnie? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

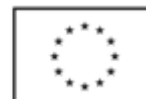
- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie
- nie było takich zajęć w gimnazjum
- nie uczestniczyłem/am w takich zajęciach w gimnazjum

11. Czy zamierzasz kontynuować naukę po skończeniu zasadniczej szkoły zawodowej? (możesz zaznaczyć 1 odpowiedź)

- tak, w kolejnej szkole, *wpisz typ szkoły:*.....
- tak, na kursie, szkoleniu
- jeszcze nie wiem
- nie zamierzam (przejdź do pytania 15)

12. Gdzie szukasz informacji o możliwościach dalszego kształcenia? (możesz zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi)

- Internet
- targi edukacyjne
- dni otwarte w szkołach
- informatory / ulotki o szkołach
- prasa, radio, telewizja

- spotkania z przedstawicielami szkół
- u doradcy zawodowego
- w innych źródłach, jakich? .....
- nie poszukuję takich informacji

13. Jak ważna jest dla Ciebie opinia i rada poniższych osób podczas dokonywania wyboru kierunku dalszego kształcenia?	Zdecydowanie ważna	Raczej ważna	Raczej nieważna	Zdecydowanie nieważna
Moi rodzice				
Moi koledzy i koleżanki				
Wychowawca mojej klasy				
Moi nauczyciele				
Szkolny doradca zawodowy w mojej szkole				
Jeśli ważna jest dla Ciebie opinia i rada jeszcze kogoś innego, możesz wpisać te osoby tutaj:				

14. Czy Twoi rodzice starają się pomóc Ci w wyborze kierunku dalszego kształcenia – rozmawiają o tym z Tobą, doradzają, wykazują zainteresowanie? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

15. Czy wiesz już, gdzie chciałbyś/abyś podjąć pracę zawodową? (możesz zaznaczyć tylko 1 odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie

16. Co, Twoim zdaniem, trzeba przede wszystkim zrobić, żeby dostać pracę? (możesz zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- skończyć odpowiednią szkołę
- skończyć dodatkowe kursy albo szkolenia
- mieć doświadczenie zawodowe
- znać języki obce
- mieć znajomości
- wybrać zawód, na który jest zapotrzebowanie
- dobrze przygotować swoje CV
- wytrwale i aktywnie szukać pracy
- coś innego, co? .....

Twoja płeć:

- kobieta
- mężczyzna

Dziękujemy za wzięcie udziału w badaniu!

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego FGI z doradcami zawodowymi zatrudnionymi w powiatowych urzędach pracy

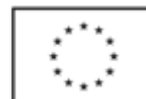
Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Dzisiejsza dyskusja powinna przyczynić się do poznania mocnych i słabych stron poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych, głównych problemów w pracy z klientami powiatowych urzędów pracy, a także narzędzi pomocnych w udzielaniu wsparcia, jakimi dysponują obecnie doradcy zawodowi zatrudnieni w PUP.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy jego wyników nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerze i przemyślane

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

wypowiedzi. Nasza dzisiejsza dyskusja zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi. Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny przebieg, sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Z jakimi głównymi problemami spotykają się Państwo w codziennej pracy? Co jest w niej szczególnie trudne? Czy jest coś, z czym szczególnie trudno poradzić sobie doradcy zawodowemu w powiatowym urzędzie pracy?
- Jakie formy, metody albo narzędzia poradnictwa zawodowego najbardziej sprawdzają się w pracy z osobą bezrobotną i przynoszą najlepsze efekty? A jakie stosowane formy, metody albo narzędzia nie są adekwatne do potrzeb tej grupy odbiorców i nie przynoszą zadowalających efektów? Jakie wsparcie powinna uzyskać osoba bezrobotna, by skutecznie przywrócić ją na rynek pracy?
- Jak wygląda organizacja usług poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych? Czy wsparcie ma charakter incydentalny czy systematyczny? Dlaczego? W jaki sposób zwiększyć systematyczność tego wsparcia?
- Czy realizacja projektów Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL przyczyniła się do zwiększenia dostępności i jakości usług poradnictwa zawodowego w powiatowych urzędach pracy? W jaki sposób? Czy zauważone efekty mogą mieć charakter trwały? Jak uczestnicy projektów oceniają dostępność i jakość tych usług?
- W jaki sposób ostatnia zmiana ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wpływa na realizację usług poradnictwa zawodowego w powiatowych urzędach pracy?
- Czego oczekują od doradcy zawodowego klienci? Jakie problemy chcą rozwiązać podczas współpracy z doradcą zawodowym? Jakie są ich potrzeby?
- Na jakim etapie edukacji i życia zawodowego wsparcie ze strony doradcy zawodowego jest najbardziej potrzebne? Z czego to wynika? W jakich obszarach usługi poradnictwa zawodowego są najbardziej przydatne?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Z badania CAWI zrealizowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku wynika, iż doradcy zawodowi w powiatowych urzędach pracy nie stosują w pracy z klientem szeregu metod, do których posiadają uprawnienia. Dlaczego?
- Z odpowiedzi doradców zawodowych powiatowych urzędów pracy uzyskanych w badaniu CAWI wynika również, że doradcy zawodowi współpracują przede wszystkim z ośrodkami pomocy społecznej, Wojewódzkim Urzędem Pracy w Gdańsku oraz szkołami (gimnazjalnymi i ponadgimnazjalnymi). Proszę powiedzieć na czym polega współpraca z wyżej wskazanymi instytucjami? Jaka jest jej częstotliwość? Dlaczego rzadko wskazywana była współpraca z izbami gospodarczymi i organizacjami przedsiębiorców, szkołami wyższymi oraz niepublicznymi agencjami zatrudnienia?
- Czy dostrzegają Państwo jakieś problemy i bariery we współpracy z innymi instytucjami realizującymi usługi poradnictwa zawodowego? Jakież?
- Jakie działania powinno się podjąć, aby rozwinąć współpracę między doradcami zawodowymi w powiatowych urzędach pracy a innymi instytucjami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego? Z kim należy koniecznie zintensyfikować taką współpracę z uwagi na jej duże znaczenie? Jak powinna wyglądać współpraca w ramach poradnictwa? Jak powinna być zorganizowana? W jakich obszarach ta współpraca jest najbardziej wskazana?
- Zdarza się, że osoby bezrobotne nie pamiętają, że byli objęci poradnictwem zawodowym w ramach projektów realizowanych przez powiatowe urzędy pracy. Jakże mogą być według Państwa tego przyczyny?
- Czy osoby bezrobotne, które przychodzą do urzędu po wsparcie wcześniej już w swoim życiu korzystały z usług doradcy zawodowego (np. w szkole, w poradni psychologiczno-pedagogicznej)?
- Co należałoby zmienić w sposobie realizacji poradnictwa zawodowego dla osób bezrobotnych, aby mogło ono skuteczniej wpływać na poprawę ich sytuacji na rynku pracy? Czy jakiegoś wsparcia brakuje, choć jest ono zasadne?

Dziękuję za udział w badaniu.

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego FGI ze szkolnymi doradcami zawodowymi

Dzień dobry,

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Dzisiejsza dyskusja powinna przyczynić się do poznania mocnych i słabych stron doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów, głównych problemów w pracy z uczniami, a także narzędzi pomocnych w udzielaniu wsparcia, jakimi dysponują obecnie szkolni doradcy.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy jego wyników nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza dyskusja zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi.

Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny i sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego przebieg.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Co jest szczególnie trudne w pracy doradcy zawodowego? Z jakimi głównymi problemami spotykają się Państwo w pracy zawodowej?
- Które formy, metody i narzędzia stosowane w doradztwie edukacyjno-zawodowym charakteryzują się najwyższą skutecznością we wspieraniu uczniów i przynoszą najlepsze efekty? Jakie z nich są najczęściej stosowane w szkołach? Do jakich grup uczniów są najbardziej dostosowane? Jaki zestaw metod i form poradnictwa zawodowego powinien zostać wykorzystany do pracy z uczniem, by wsparcie było użyteczne?
- Badanie CAWI przeprowadzone z przedstawicielami szkół wskazuje, że szkoły realizują w zależności od rocznika od 3 do 7 godzin zajęć związanych z doradztwem edukacyjno-zawodowym w półroczu. Czy ta liczba jest wystarczająca Państwa zadaniem? Czy można zatem powiedzieć, że doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów ma charakter systematyczny (czy raczej incydentalny)? Jeśli incydentalny to: Dlaczego? W jaki sposób zwiększyć systematyczność tego wsparcia?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Jak jest przygotowanie uczniów opuszczających szkołę do podejmowania kolejnych wyborów edukacyjnych oraz do późniejszego funkcjonowania na rynku pracy? W jaką wiedzę i umiejętności należy wyposażać młodzież uczęszczającą do tego typu szkoły? (*gimnazjum, liceum, technikum oraz zasadnicza szkoła zawodowa – zależnie od grupy respondentów*) Czy Państwa szkoły prowadzą monitoring losów swoich absolwentów?
- Jakie dodatkowe kwalifikacje bądź uprawnienia pomogłyby Państwu lepiej realizować doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole? Jakie są Państwa potrzeby związane z pozyskiwaniem nowych kompetencji zawodowych?
- Jak wygląda współpraca między szkolnym doradcą zawodowym a szkolnym pedagogiem bądź psychologiem? A jak powinna wyglądać ta współpraca? Czy ważne jest włączenie do niej innych nauczycieli przedmiotowych?
- Jaka jest rola rodziców w procesie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach? Jak w Państwa opinii rodzice włączają się w ten proces? Jakie działania można podjąć by rodzice bardziej włączyli się w działania doradcze realizowane w szkołach?
- Jaka jest jakość współpracy między szkolnymi doradcami zawodowymi a innymi instytucjami świadczącymi tego typu usługi? Jakie działania powinno się podejmować, aby rozwinąć współpracę między szkolnymi doradcami zawodowymi a innymi instytucjami świadczącymi takie usługi? Z kim należy koniecznie zintensyfikować taką współpracę? Jak powinna wyglądać współpraca w ramach poradnictwa? W jakich obszarach ta współpraca jest najbardziej wskazana?
- Jakie są główne problemy związane z wdrażaniem doradztwa zawodowego w szkołach? Jak można je rozwiązać? Jaki był/jest wpływ projektów na realizację zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego?
- Co należałoby zmienić w sposobie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach, aby mogło ono skuteczniej wpływać wybory edukacyjne i zawodowe uczniów?

Dziękujemy za udział w badaniu!

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego z przedstawicielami poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Dzisiejsza dyskusja powinna przyczynić się do poznania mocnych i słabych stron doradztwa edukacyjno-zawodowego dla uczniów, głównych problemów w pracy z uczniami, a także narzędzi pomocnych w udzielaniu wsparcia, jakimi dysponują obecnie doradcy edukacyjno-zawodowi. Badanie ma ocenić również dostępność i jakość doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy jego wyników nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza dyskusja zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi.

Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny i sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego przebieg.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Co jest szczególnie trudne w pracy doradcy zawodowego w poradni? Z jakimi głównymi problemami spotykają się Państwo w pracy zawodowej?
- Jaka jest skuteczność stosowanych przez Państwa form, metod i narzędzi doradztwa edukacyjno-zawodowego? Które charakteryzują się najwyższą skutecznością we wspieraniu uczniów i przynoszą najlepsze efekty? Do jakich grup uczniów są najbardziej dostosowane? Jaki zestaw metod powinien być wykorzystywany do pracy z uczniem, by wsparcie było użyteczne?
- Jaka jest dostępność doradztwa edukacyjno-zawodowego realizowanego w poradni dla uczniów szkół? A jakie jest zainteresowanie uczniów? Czy wszyscy zainteresowani uczniowie mogą skorzystać z poradnictwa edukacyjno-zawodowego w poradni w pełnym zakresie?
- Jakie dodatkowe kwalifikacje bądź uprawnienia pomogłyby Państwu lepiej realizować doradztwo edukacyjno-zawodowe? Jakie dodatkowe uprawnienia? Jakie są Państwa potrzeby związane z pozyskiwaniem nowych kompetencji zawodowych?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Jakie działania powinno się podjąć, aby rozwinąć współpracę między szkolnymi doradcami zawodowymi a innymi instytucjami świadczącymi takie usługi? Z kim należy koniecznie zintensyfikować taką współpracę z uwagi na jej wyjątkową wartość? Jak powinna wyglądać struktura współpracy w ramach poradnictwa? W jakich obszarach ta współpraca jest najbardziej wskazana?
- Jaka jest rola rodziców w procesie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży? Jeśli jest ona niska, to jakie są tego przyczyny? Jak można włączyć w usługi doradcze rodziców i czy jest to zasadne?
- Jakie są główne bariery związane z wdrażaniem usług doradztwa zawodowego w poradniach? Jak można je rozwiązać?
- Co należałoby zmienić w sposobie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, aby mogło ono skuteczniej wpływać na ich życie edukacyjne i zawodowe? Czy jakiegось wsparcia brakuje, choć jest ono zasadne?

Dziękujemy za udział w badaniu!

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego FGI z uczniami gimnazjum

Cześć,

agencja badawcza „Openfield” przeprowadza badanie dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Waszej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Kim jest doradca zawodowy? Czy jest on potrzebny w Twojej szkole? Kto i jak powinien pomagać Ci w wyborze kolejnej szkoły albo przyszłego zawodu? To przykładowe pytania, na jakie będziemy poszukiwać odpowiedzi podczas naszej dzisiejszej dyskusji. Celem badania jest bowiem wypracowanie pomysłów pozwalających podnieść jakość i dostępność doradztwa edukacyjno – zawodowego w szkołach.

Chciałbym/abym, żebyście wszyscy włączyli się do rozmowy, bo wtedy zbierzemy więcej pomysłów. Każda wypowiedź jest cenna - nie ma złych czy dobrych opinii, tylko różne zdania. Każdy może przecież uważać inaczej. Pomimo tego, że dyskusja odbywa się w szkole, nie będzie tu ocen czy złych odpowiedzi, tylko wzajemna wymiana zdań.

Dyskusja zostanie zarejestrowana, żebyśmy nie pominęli żadnej opinii i mogli do niej wrócić w każdej chwili na etapie analizowania wyników. Nagrania będą dostępne jedynie zespołowi badawczemu.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi – uczniowie podają swoje imiona, każdy mówi krótko o sobie – czym się interesuje, co lubi robić.

Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny i sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego przebieg – nie przerywamy sobie wzajemnie, nie przekrzykujemy się, nie śmiejemy się z cudzych wypowiedzi.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Czy podjęliście już decyzję, gdzie będziecie kontynuować naukę po skończeniu gimnazjum? Z kim rozmawiacie na temat swojej dalszej edukacji i gdzie szukacie informacji o dostępnych możliwościach? Czym będziecie się kierować, wybierając następną szkołę?
- A czy wiecie, kim jest doradca zawodowy i czym się zajmuje? Z czym kojarzy Wam się praca doradcy zawodowego?
- Czy w Waszej szkole odbywają się zajęcia z doradztwa zawodowego? Jak często odbywają się takie zajęcia? Czy Wy braliście udział w takich zajęciach? Jeśli nie to: Dlaczego? Jeśli tak to: Czy chętnie uczestniczycie w takich zajęciach? A czy Wasi koledzy z klasy chętnie uczestniczą w takich zajęciach?
- Kto prowadził zajęcia z doradztwa zawodowego? W jakiej formie się odbywały? Jak były zorganizowane? Czego dotyczyły? Jakie tematy były na nich omawiane? Czego się dowiedzieliście?
- Jak ocenicie zajęcia z doradztwa zawodowego prowadzone w Waszej szkole? Czy zajęcia były dla Was ciekawe? Jakie zajęcia najbardziej Wam się podobały? Co Wam się najbardziej podobało? Co Wam się najbardziej nie podobało, było zbędne? Dlaczego? Czego zabrakło? Co należałoby zmienić?
- Czy zajęcia z doradztwa zawodowego były dla Was przydatne? Czy szkolny doradca zawodowy pomógł Wam podjąć decyzje związane z dalszą edukacją? W jaki sposób? Czego jeszcze chcielibyście się dowiedzieć od szkolnego doradcy zawodowego? W czym mógłby Wam pomóc?
- Czy zastanawialiście się już, jaki zawód chcielibyście wykonywać w przyszłości i gdzie chcielibyście pracować? Czy wiecie, jakie są wasze predyspozycje zawodowe, czyli takie cechy

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

i umiejętności, które sprawiają, że nadajecie się szczególnie do wykonywania określonego zawodu?

- Czy kiedykolwiek korzystaliście z usług doradcy zawodowego poza szkołą (np. w poradni psychologiczno-pedagogicznej)? Czy była jakaś różnica w spotkaniu z doradcą w szkole i poza nią? Kto Was zachęcił do skorzystania z doradztwa zawodowego poza szkołą?
- Czy zajęcia z doradztwa zawodowego/spotkania z doradcą zawodowym są Waszym zdaniem potrzebne w szkole? Czy widzicie potrzebę skorzystania z pomocy doradcy zawodowego w przyszłości?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz wywiadu może ulec zmianie po uwzględnieniu wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów.

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego FGI z uczniami liceów ogólnokształcących

Cześć,

Agencja badawcza Openfield przeprowadza badanie dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Waszej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Kto i jak powinien pomagać Ci w planowaniu kariery zawodowej? Jak powinno wyglądać wsparcie ze strony szkolnego doradcy zawodowego? Jaka wiedza ułatwiłaby Ci zaplanowanie Twojej ścieżki edukacyjno-zawodowej? To przykładowe pytania, na jakie będziemy poszukiwać odpowiedzi podczas naszej dzisiejszej dyskusji. Celem badania jest bowiem wypracowanie pomysłów pozwalających podnieść jakość i dostępność doradztwa edukacyjno – zawodowego w szkołach.

Chciałabym/abym, żebyście wszyscy włączyli się do rozmowy, bo wtedy zbierzemy więcej pomysłów. Każda wypowiedź jest cenna - nie ma złych czy dobrych opinii, tylko różne zdania. Każdy może przecież uważać inaczej. Pomimo tego, że dyskusja odbywa się w szkole, nie będzie tu ocen czy złych odpowiedzi, tylko wzajemna wymiana zdań.

Dyskusja zostanie zarejestrowana, żebyśmy nie pominęli żadnej opinii i mogli do niej wrócić w każdej chwili na etapie analizowania wyników. Nagrania będą dostępne jedynie zespołowi badawczemu.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi – uczniowie podają swoje imiona, każdy mówi krótko o sobie – czym się interesuje, co lubi robić.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny i sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego przebieg – nie przerywamy sobie wzajemnie, nie przekrzykujemy się, nie śmiejemy się z cudzych wypowiedzi.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Czy podjęliście już decyzję, gdzie będziecie kontynuować naukę po skończeniu liceum? Z kim rozmawiacie na temat swojej dalszej edukacji i gdzie szukacie informacji o dostępnych możliwościach? Czym będziecie się kierować, wybierając następną szkołę?
- Czy wiecie, kim jest szkolny doradca zawodowy i czym się zajmuje? Z czym kojarzy Wam się praca szkolnego doradcy zawodowego?
- Czy mieliście zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym, kiedy uczęszczaliście do gimnazjum? Czy zajęcia te pozwoliły Wam określić Wasze predyspozycje zawodowe, czyli cechy i umiejętności szczególnie przydatne do wykonywania określonego zawodu? Czy zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym w gimnazjum pomogły Wam wybrać szkołę, w której teraz się uczycie? Jak oceniacie trafność tego wyboru?
- Czy braliście udział w zajęciach z doradztwa zawodowego w Waszej obecnej szkole? Jeśli nie to: Dlaczego? Jeśli tak to: Czy chętnie uczestniczycie w takich zajęciach? A czy Wasi koledzy z klasy chętnie uczestniczą w takich zajęciach?
- Czego dotyczyły te zajęcia? Kto prowadził te zajęcia? Czego się dowiedzieliście? Jakie tematy były omawiane? W jakiej formie odbywały się te zajęcia? Jak zostały zorganizowane?
- Jak oceniacie zajęcia z doradztwa zawodowego prowadzone w Waszej szkole? Czy zajęcia były dla Was ciekawe? Jakie zajęcia najbardziej Wam się podobały? Co Wam najbardziej się podobało? Co Wam się nie podobało, było zbędne? Dlaczego? Czego zabrakło? Co należałoby zmienić?
- Czy szkolny doradca zawodowy pomógł Wam podjąć decyzje związane z dalszą edukacją? W jaki sposób? Do czego jeszcze pomoc ze strony szkolnego doradcy zawodowego może być dla Was przydatna?
- Czy kiedykolwiek korzystaliście z usług doradcy zawodowego poza szkołą (np. w poradni psychologiczno-pedagogicznej)? Czy była jakaś różnica w spotkaniu z doradcą w szkole i poza nią? Kto Was zachęcił do skorzystania z doradztwa zawodowego poza szkołą?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Czy szkolny doradca zawodowy jest Waszym zdaniem potrzebny w szkole? Czy widzicie potrzebę korzystania z pomocy takiego doradcy w liceum?
- Czego chcielibyście się dowiedzieć od szkolnego doradcy zawodowego? W czym mógłby Wam pomóc? Jaka pomoc ze strony szkolnego doradcy zawodowego ułatwiła bym Wam podjęcie decyzji o dalszej edukacji bądź karierze zawodowej?
- Czy zastanawialiście się już, jaki zawód chcielibyście wykonywać w przyszłości i gdzie chcielibyście pracować? Czy wiecie, jakie są wasze predyspozycje zawodowe, czyli takie cechy i umiejętności, które sprawiają, że nadajecie się szczególnie do wykonywania określonego zawodu?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz wywiadu może ulec zmianie po uwzględnieniu wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów.

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego FGI z uczniami techników

Cześć,

Agencja badawcza Openfield przeprowadza badanie dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Waszej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Kto i jak powinien pomagać Ci w planowaniu kariery zawodowej? Jak powinno wyglądać wsparcie ze strony szkolnego doradcy zawodowego? Jaka wiedza ułatwiłaby Ci zaplanowanie Twojej ścieżki edukacyjno-zawodowej? To przykładowe pytania, na jakie będziemy poszukiwać odpowiedzi podczas naszej dzisiejszej dyskusji. Celem badania jest bowiem wypracowanie pomysłów pozwalających podnieść jakość i dostępność doradztwa edukacyjno – zawodowego w szkołach.

Chciałabym/abym, żebyście wszyscy włączyli się do rozmowy, bo wtedy zbierzemy więcej pomysłów. Każda wypowiedź jest cenna - nie ma złych czy dobrych opinii, tylko różne zdania. Każdy może przecież uważać inaczej. Pomimo tego, że dyskusja odbywa się w szkole, nie będzie tu ocen czy złych odpowiedzi, tylko wzajemna wymiana zdań.

Dyskusja zostanie zarejestrowana, żebyśmy nie pominęli żadnej opinii i mogli do niej wrócić w każdej chwili na etapie analizowania wyników. Nagrania będą dostępne jedynie zespołowi badawczemu.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi – uczniowie podają swoje imiona, każdy mówi krótko o sobie – czym się interesuje, co lubi robić.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny i sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego przebieg – nie przerywamy sobie wzajemnie, nie przekrzykujemy się, nie śmiejemy się z cudzych wypowiedzi.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Jakie są Wasze plany po skończeniu nauki? Czy będziecie kontynuować naukę w następnej szkole czy też rozpoczniecie pracę zawodową? Kto pomógł Wam podjąć tę decyzję? Gdzie szukacie informacji o dostępnych możliwościach?
- Czy wiecie, kim jest szkolny doradca zawodowy i czym się zajmuje? Z czym kojarzy Wam się praca szkolnego doradcy zawodowego?
- Czy mieliście zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym, kiedy uczęszczaliście do gimnazjum? Czy zajęcia te pozwoliły Wam określić Wasze predyspozycje zawodowe, czyli cechy i umiejętności szczególnie przydatne do wykonywania określonego zawodu? Czy zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym w gimnazjum pomogły Wam wybrać obecną szkołę oraz zawód, którego się uczycie? Jak oceniacie trafność dokonanego wyboru?
- Czy braliście udział w zajęciach z doradztwa zawodowego w Waszej obecnej szkole? Jeśli nie to: Dlaczego? Jeśli tak to: Czy chętnie uczestniczycie w takich zajęciach? A czy Wasi koledzy z klasy chętnie uczestniczą w takich zajęciach?
- Czego dotyczyły te zajęcia? Kto je prowadził? Czego się dowiedzieliście? Jakie tematy były omawiane? W jakiej formie odbywały się te zajęcia? Jak zostały zorganizowane?
- Jak oceniacie zajęcia z doradztwa zawodowego prowadzone w Waszej szkole? Czy zajęcia były dla Was ciekawe? Jakie zajęcia najbardziej Wam się podobały? Co Wam najbardziej się podobało? Co Wam się nie podobało, było zbędne? Dlaczego? Czego zabrakło? Co należałoby zmienić?
- Czy szkolny doradca zawodowy pomógł Wam podjąć decyzje związane z dalszą edukacją albo pracą zawodową? W jaki sposób? Do czego jeszcze pomoc ze strony szkolnego doradcy zawodowego może być dla Was przydatna?
- Czy wiecie, jakie są możliwości zatrudnienia w wybranych przez Was zawodach na rynku pracy? Czy jest na nie zapotrzebowanie wśród pracodawców? Czy braliście pod uwagę sytuację na rynku pracy, wybierając zawód?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Czy kiedykolwiek korzystaliście z usług doradcy zawodowego poza szkołą (np. w poradni psychologiczno-pedagogicznej)? Czy była jakaś różnica w spotkaniu z doradcą w szkole i poza nią? Kto Was zachęcił do skorzystania z doradztwa zawodowego poza szkołą?
- Czy szkolny doradca zawodowy jest Waszym zdaniem potrzebny w szkole? Czy widzicie potrzebę korzystania z pomocy takiego doradcy w technikum?
- Czego chcielibyście się dowiedzieć od szkolnego doradcy zawodowego? W czym mógłby Wam pomóc? Jaka pomoc ze strony szkolnego doradcy zawodowego ułatwiła bym Wam podjęcie decyzji o dalszej edukacji bądź karierze zawodowej?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz wywiadu może ulec zmianie po uwzględnieniu wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów.

Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego FGI z uczniami zasadniczych szkół zawodowych

Cześć,

Agencja badawcza Openfield przeprowadza badanie dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku, którego ważnym celem jest poznanie Waszej opinii na temat doradztwa zawodowego.

Kto i jak powinien pomagać Ci w planowaniu kariery zawodowej? Jak powinno wyglądać wsparcie ze strony szkolnego doradcy zawodowego? Jaka wiedza ułatwiłaby Ci zaplanowanie Twojej ścieżki edukacyjno-zawodowej? To przykładowe pytania, na jakie będziemy poszukiwać odpowiedzi podczas naszej dzisiejszej dyskusji. Celem badania jest bowiem wypracowanie pomysłów pozwalających podnieść jakość i dostępność doradztwa edukacyjno – zawodowego w szkołach.

Chciałabym/abym, żebyście wszyscy włączyli się do rozmowy, bo wtedy zbierzemy więcej pomysłów. Każda wypowiedź jest cenna - nie ma złych czy dobrych opinii, tylko różne zdania. Każdy może przecież uważać inaczej. Pomimo tego, że dyskusja odbywa się w szkole, nie będzie tu ocen czy złych odpowiedzi, tylko wzajemna wymiana zdań.

Dyskusja zostanie zarejestrowana, żebyśmy nie pominęli żadnej opinii i mogli do niej wrócić w każdej chwili na etapie analizowania wyników. Nagrania będą dostępne jedynie zespołowi badawczemu.

Część I

Przedstawienie się uczestników wywiadu w celu przełamania barier w komunikacji i zapewnienia komfortowej atmosfery, pozwalającej wszystkim na nieskrępowane wypowiedzi – uczniowie podają swoje imiona, każdy mówi krótko o sobie – czym się interesuje, co lubi robić.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Poinformowanie uczestników o zasadach obowiązujących podczas wywiadu, by zapewnić dyskusji sprawny i sprzyjający uzyskaniu wysokiej jakości materiału badawczego przebieg – nie przerywamy sobie wzajemnie, nie przekrzykujemy się, nie śmiejemy się z cudzych wypowiedzi.

Część II

Dyskusja grupowa. Poniższy zestaw pytań wskazuje zasadnicze kwestie, które zostaną poruszone przez moderatora wywiadu oraz uzupełniane za pomocą dodatkowych, pogłębiających pytań.

- Jakie są Wasze plany po skończeniu nauki? Czy będziecie kontynuować naukę w następnej szkole czy też rozpoczniecie pracę zawodową? Kto pomógł Wam podjąć tę decyzję? Gdzie szukacie informacji o możliwościach dalszego kształcenia lub podjęcia pracy?
- Czy wiecie, kim jest szkolny doradca zawodowy i czym się zajmuje? Z czym kojarzy Wam się praca szkolnego doradcy zawodowego?
- Czy mieliście zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym, kiedy uczęszczaliście do gimnazjum? Czy zajęcia te pozwoliły Wam określić Wasze predyspozycje zawodowe, czyli cechy i umiejętności szczególnie przydatne do wykonywania określonego zawodu? Czy zajęcia ze szkolnym doradcą zawodowym w gimnazjum pomogły Wam wybrać obecną szkołę oraz zawód, którego się uczycie? Jak oceniacie trafność tego wyboru?
- Czy braliście udział w zajęciach z doradztwa zawodowego w Waszej obecnej szkole? Jeśli nie to: Dlaczego? Jeśli tak to: Czy chętnie uczestniczycie w takich zajęciach? A czy Wasi koledzy z klasy chętnie uczestniczą w takich zajęciach?
- Czego dotyczyły zajęcia z doradztwa zawodowego? Kto prowadził te zajęcia? Czego się dowiedzieliście? Jakie tematy były omawiane? W jakiej formie odbywały się te zajęcia? Jak były zorganizowane?
- Jak oceniacie zajęcia z doradztwa zawodowego prowadzone w Waszej szkole? Czy zajęcia były dla Was ciekawe, przydatne? Jakie zajęcia najbardziej Wam się podobały? Co Wam najbardziej się podobało? Co Wam się nie podobało, było zbędne? Dlaczego? Czego zabrakło? Co należałoby zmienić?
- Czy szkolny doradca zawodowy pomógł Wam podjąć decyzje związane z dalszą edukacją albo pracą zawodową? W jaki sposób? Do czego jeszcze pomoc ze strony szkolnego doradcy zawodowego może być dla Was przydatna?
- Czy wiecie, jakie są możliwości zatrudnienia w wybranych przez Was zawodach na rynku pracy? Czy jest na nie zapotrzebowanie wśród pracodawców? Czy braliście pod uwagę sytuację na rynku pracy, wybierając zawód?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Czy kiedykolwiek korzystaliście z usług doradcy zawodowego poza szkołą (np. w poradni psychologiczno-pedagogicznej)? Czy była jakaś różnica w spotkaniu z doradcą w szkole i poza nią? Kto Was zachęcił do skorzystania z doradztwa zawodowego poza szkołą?
- Czy szkolny doradca zawodowy jest Waszym zdaniem potrzebny w szkole? Czy widzicie potrzebę skorzystania z pomocy takiego doradcy w zasadniczej szkole zawodowej?
- Czego chcielibyście się dowiedzieć od szkolnego doradcy zawodowego? W czym mógłby Wam pomóc? Jaka pomoc ze strony szkolnego doradcy zawodowego ułatwiła bym Wam podjęcie decyzji o dalszej edukacji bądź karierze zawodowej?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz wywiadu może ulec zmianie po uwzględnieniu wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród uczniów.

Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego IDI z osobą zajmującą się wdrażaniem projektów realizowanych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Gdańsku

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczere i przemyślane wypowiedzi. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

- Czy beneficjenci projektów prowadzą diagnozę zapotrzebowania na określone formy wsparcia wśród osób obejmowanych wsparciem?
- Jakie główne problemy osób pozostających bez zatrudnienia wskazywane były we wnioskach o dofinansowanie projektów? Z myślą o jakich głównych grupach odbiorców planowane były działania wspierające?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Do jakich grup osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo najczęściej dedykowane jest wsparcie realizowane w ramach projektów Poddziałania 6.1.1 i 6.1.3 PO KL?
- Czy projekty realizowane w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy osób pozostających bez zatrudnienia w województwie pomorskim? Jakich problemów nie da się rozwiązać dzięki działaniom projektowym i dlaczego? Co stoi na przeszkodzie w ich rozwiązaniu?
- Na podstawie jakich kryteriów dokonywano wyborów projektów do współfinansowania? Czym się kierowano, wybierając projekty do dofinansowania?
- Jak wyglądało wdrażanie projektów w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL? Czy beneficjenci napotykali jakieś trudności z realizacją projektów? Czy odnotowano nieosiągnięte wskaźniki bądź trudności z osiągnięciem pewnych wskaźników? Jakich? Czy pojawiły się inne problemy?
- Jak ważnym instrumentem w projektach Poddziałania 6.1.1 PO KL było poradnictwo zawodowe? Czy stanowiło ono dominującą formę wsparcia, czy też miało charakter uzupełniający i towarzyszący innym instrumentom? Jak wyjaśnić fakt, iż istnieje grupa osób obejmowanych wsparciem, którzy nie wiedzą, że skorzystali z takiej formy wsparcia?
- W jakich konfiguracjach łączono instrumenty wsparcia w ramach dofinansowanych projektów? Czy można wskazać takie kombinacje form wsparcia, które przekładają się na lepszą realizację celów, rezultatów i wskaźników?
- Zgodnie z Planem Działania na lata 2014-2015, nie planuje się nowych projektów konkursowych i systemowych w ramach Poddziałania 6.1.1 PO KL, a jedynie kontynuację obecnych. Inaczej jest w przypadku Poddziałania 6.1.3 PO KL, gdzie przewiduje się nowe projekty – będą one kierowane w szczególności do osób bezrobotnych niepełnosprawnych, osób 50+, osób w wieku 15-24 lata oraz pracowników systemu oświaty. Jakie jeszcze grupy osób na rynku pracy wymagają szczególnego uwzględnienia we wsparciu projektowym?
- Wśród kryteriów wyboru projektów w Planie Działania na lata 2014-2015 pojawia się efektywność zatrudnieniowa. Czy zwiększenie nacisku na zatrudnienie ma związek z ostatnią zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy? Czy zmieni to wymiar poradnictwa zawodowego w ramach projektów?
- Czy projekty zawierające poradnictwo zawodowe realizowane były na terenie całego województwa pomorskiego? Czy istnieją rejony, gdzie wsparcie projektowe dociera w mniejszym stopniu?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Czy, Pani/Pana zdaniem, lepsze efekty w zakresie poradnictwa zawodowego obserwuje się w przypadku projektów systemowych czy konkursowych? Dlaczego? Jakie czynniki mają na to wpływ?
- Czy zna Pan/Pani jakieś dobre praktyki realizacji projektów, które mogą służyć za model świadczenia usług poradnictwa zawodowego? Czy zna Pan narzędzia wykorzystywane poza województwem pomorskim, które okazały się szczególnie skuteczne i warto rozważyć ich wdrożenie w regionie?
- Na co, Pana/Pani zdaniem, powinno się zwrócić uwagę przy projektowaniu przyszłych działań projektowych, nakierowanych na zwiększenie jakości i dostępności usług poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych? Jakie działania są zasadne?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego IDI z Kierownikiem Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Gdańsku

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

Pytania:

- Ile CiIPKZ funkcjonuje w ramach WUP w Gdańsku? Jakie zadania realizują? Ile osób realizuje te zadania i jakie posiadają kompetencje (kwalifikacje, umiejętności, uprawnienia). Kto jest odbiorcą usług/klientem CiIPKZ?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Z jakimi instytucjami CliPKZ-y współpracują w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego? Na czym polega ta współpraca?
- W jaki sposób CliPKZ-y wspierają/planują wspierać publiczne służby zatrudnienia w prowadzeniu poradnictwa zawodowego?
- Jakie działania w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego zasługują na miano dobrych praktyk i powinny zostać upowszechnione? Czy znane są przykłady owocnej współpracy między instytucjami świadczącymi usługi poradnictwa zawodowego bądź przykłady stosowania skutecznych form wsparcia, które warto promować, kopiować i stosować na szerszą skalę?
- W jakim kierunku powinny być prowadzone działania służące rozwojowi poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim? Jakie działania są zasadne? W jaki sposób zwiększyć dostęp do tych usług? Jak poprawić ich użyteczność i jakość?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego IDI z przedstawicielem Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego

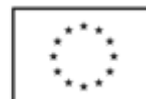
Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

- Jakie założenia dotyczące typów projektów oraz preferowanych form wsparcia przyjęto w Planie Działania w latach 2013- 2014 dla Priorytetu VI i Priorytetu IX? Jakie znaczenie miało poradnictwo zawodowe i doradztwo edukacyjno-zawodowe dla osiągnięcia założonych w projektach celów?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Czym kierujecie się Państwo, decydując o podziale środków na wybrane typy projektów? Jaki jest udział projektów uwzględniających usługi poradnictwa zawodowego i doradztwa edukacyjno-zawodowego?
- W jakim zakresie i z jakich przyczyn zmieniały się założenia dotyczące zasad wyboru projektów oraz preferowanych form wsparcia? Czy są to zmiany wynikające z przeobrażeń sytuacji na regionalnym rynku pracy? Jak zmieniały się w ostatnich latach wymagane w ramach projektów formy wsparcia?
- Czy wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w województwie skutecznie zabezpiecza potrzeby uczniów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego? Czy zna Pan/Pani narzędzia wykorzystywane poza regionem, których wdrożenie powinno się rozważyć w województwie pomorskim z uwagi na wysoką skuteczność?
- Czy dostrzega Pan/Pani w obszarze poradnictwa zawodowego efekty realizacji projektów, których nie dałoby się osiągnąć bez zaangażowania środków unijnych? Jakie to efekty?
- Jakie działania związane z poradnictwem zawodowym i doradztwem edukacyjno-zawodowym zakładane są do realizacji w przyszłej perspektywie finansowej?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz wywiadu pogłębionego IDI z przedstawicielem Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

- Jak ogólnie ocenia Pan/Pani stan realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Jakiego typu placówki realizują usługę doradztwa edukacyjno-zawodowego w najmniej zadowalającym stopniu? Czy istnieją różnice w dostępie do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach publicznych i niepublicznych oraz w szkołach miejskich i wiejskich?
- Jak ocenia Pan/Pani warunki organizacyjne i ekonomiczne w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych pod kątem prowadzenia doradztwa edukacyjno-zawodowego?
- Jakie są główne bariery wdrażania usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach? Czy można je zminimalizować? W jaki sposób?
- Czy w obecnym okresie finansowania przewidziano środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego pracowników systemu oświaty w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego? Czy w przyszłym okresie finansowania będą przewidziane środki na ten cel?
- Czy realizują Państwo projekty mające na celu poprawę dostępności i jakości usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach? Jakie problemy można dzięki nim rozwiązać?
- Co należałoby zmienić w obecnym sposobie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego, by poprawić jego dostępność dla uczniów? Co należałoby zmienić, aby poprawić skuteczność i użyteczność tej formy wsparcia młodzieży?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z przedstawicielem Ochotniczego Hufca Pracy

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Jaki priorytet ma poradnictwo zawodowe wśród innych zadań i celów realizowanych przez OHP?
- Do jakich grup młodzieży kierowana jest oferta poradnictwa zawodowego w OHP? Jakie problemy w obszarze życia edukacyjno-zawodowego wykazuje młodzież objęta wsparciem przez OHP?
- Za pomocą jakich narzędzi oraz jednostek świadczone są usługi poradnictwa zawodowego dla młodzieży w OHP?
- Jaka jest skuteczność stosowanych w doradztwie edukacyjno-zawodowym form, metod i narzędzi? Które charakteryzują się najwyższą skutecznością we wspieraniu uczniów i przynoszą najlepsze efekty? Do jakich grup uczniów są najbardziej dostosowane? Jaki zestaw metod powinien otrzymać uczeń, by wsparcie było użyteczne?
- W jaki sposób funkcjonuje system współpracy między OHP i szkołami? Jakie problemy systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego udało się rozwiązać dzięki współpracy?
- Z jakimi instytucjami należy koniecznie zintensyfikować współpracę z uwagi na jej wyjątkową wartość? Jak powinna wyglądać struktura współpracy w ramach poradnictwa? W jakich obszarach ta współpraca jest najbardziej wskazana?
- Co jest szczególnie trudne w pracy doradcy zawodowego w OHP? Z jakimi głównymi problemami spotykają się Państwo w pracy zawodowej?
- Czy doradcom zawodowym z OHP brakuje jakiś zasobów (organizacyjnych, kadrowych, ekonomicznych) niezbędnych do realizacji usług poradnictwa zawodowego dla młodzieży? Jakich?
- Z przeprowadzonych badań CAWI wynika, że doradcy zawodowi z OHP stosują metody pracy z klientem, do których nie posiadają stosownych uprawnień. Dlaczego tak się dzieje? Czy mają Państwo możliwość zdobycia tych uprawnień?
- Jakie nowe sposoby działania OHP wynikają ze zmiany ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy? Czy te zmiany rozwiążą pewne problemy? A może spowodują nowe utrudnienia?
- Jakie nowe przedsięwzięcia, mające na celu ułatwienie młodzieży dokonywania wyborów edukacyjno-zawodowych zostaną podjęte przez OHP w ciągu najbliższej przyszłości?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Co należałoby zmienić w sposobie realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży, aby mogło ono skuteczniej wpływać na ich życie edukacyjne i zawodowe? Czy jakiegoś wsparcia brakuje, choć jest ono zasadne? W jaki sposób zwiększyć jego dostępność i jakość w województwie pomorskim?

Dziękuję za udział w badaniu!

Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego IDI z przedstawicielem Pomorskiego Kuratorium Oświaty

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

- Jak ogólnie ocenia Pan/Pani stan realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych? Czy pomorski system oświaty odpowiednio przygotowuje młodzież do planowania ścieżki edukacyjnej i zawodowej?
- Jakiego typu placówki realizują usługę doradztwa edukacyjno-zawodowego w najmniej zadowalającym stopniu? Czy istnieją różnice w dostępie do usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach publicznych i niepublicznych oraz w szkołach miejskich i wiejskich?
- Jak ocenia Pan/Pani warunki organizacyjne, ekonomiczne i kadrowe w pomorskich szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych pod kątem prowadzenia doradztwa edukacyjno-zawodowego?
- Jakie są główne bariery realizacji usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach? Czy można je zminimalizować? W jaki sposób?
- Jaki priorytet dla Pomorskiego Kuratorium Oświaty wśród innych zadań i celów ma doskonalenie systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach?

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Jakie działania podejmowane są w Pomorskim Kuratorium Oświaty w celu udoskonalania systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkołach? Czy realizują Państwo projekty mające na celu poprawę dostępności i jakości usług doradztwa edukacyjno-zawodowego w pomorskich szkołach? Jakie problemy można dzięki nim rozwiązać?
- Czy prowadzone są działania mające na celu monitoring i diagnozę systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego w województwie pomorskim? Jakie są główne zidentyfikowane obszary problemowe? Czy opracowane na tej podstawie wnioski i zalecenia stosowane są w praktyce?
- Jakiego rodzaju wsparcie powinny otrzymać szkoły w województwie pomorskim, by rozwijać i doskonalić doradztwo edukacyjno-zawodowe?
- Jak powinna wyglądać współpraca w zakresie świadczenia usług doradztwa edukacyjno-zawodowego pomiędzy szkołami, innymi instytucjami rynku pracy, pracodawcami, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi?
- Co należałoby zrobić, by rozwijać i doskonalić doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkołach w województwie pomorskim? Jakie działania są niezbędne?

Dziękuję za udział w badaniu!

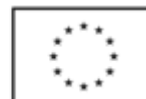
Scenariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego IDI z ekspertem z dziedziny poradnictwa zawodowego

Dzień dobry,

Nazywam się ... i reprezentuję agencję badawczą Openfield, która realizuje badanie na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku pn. „Ocena realizacji usług poradnictwa zawodowego w projektach komponentu regionalnego PO KL wdrażanego w województwie pomorskim.” Celem badania jest zdiagnozowanie obecnego stanu poradnictwa zawodowego w województwie pomorskim oraz wypracowanie rekomendacji wynikających z diagnozy i wskazujących kierunek zmian, które należałoby wprowadzić.

Badanie jest anonimowe, co oznacza, że odbiorcy wyników badania nie będą mieli możliwości powiązania udzielonych odpowiedzi z poszczególnymi uczestnikami. Dlatego proszę o szczerą i przemyślaną wypowiedź. Nasza dzisiejsza rozmowa zostanie zarejestrowana, byśmy nie pominęli żadnego ważnego szczegółu na etapie analizy.

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Jak ocenia Pan/Pani dostęp do usług poradnictwa zawodowego? Czy obecny system poradnictwa zawodowego umożliwia łatwy dostęp do doradcy zawodowego?
- Jak regulacje prawne w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz poradnictwa zawodowego zdaniem Pana/Pani przekładają się na praktykę w szkołach i instytucjach rynku pracy? Jakie konsekwencje dla poradnictwa zawodowego wiążą się z ostatnią zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy? Jakie problemy te zmiany rozwiążą, a jakie pozostawią bądź spowodują?
- Czy dostrzega Pan/Pani różnice pomiędzy poradnictwem zawodowym realizowanym w instytucjach publicznych a poradnictwem zawodowym oferowanym przez sektor prywatny? W jakich obszarach dysproporcje są szczególnie widoczne?
- Jak powinien wyglądać idealny model współpracy między instytucjami rynku pracy w zakresie realizacji usług poradnictwa zawodowego? Jakie instytucje powinny ze sobą współpracować, aby poradnictwo zawodowe mogło przekształcić się w spójny system?
- Na jakim etapie życia edukacyjnego i zawodowego wsparcie w postaci poradnictwa zawodowego jest wyjątkowo potrzebne? Jak Pani/Pana zdaniem powinien wyglądać regionalny system poradnictwa zawodowego?
- Czy są jakieś grupy osób/odbiorców, które mają szczególnie trudny dostęp do usług poradnictwa zawodowego? Jakie to grupy? Jakie działania mogą to zmienić?
- Jakie są najskuteczniejsze sposoby wspierania młodzieży i osób dorosłych poprzez usługi poradnictwa zawodowego? Jakie formy pracy należy włączyć do stałej praktyki bądź je zintensyfikować?
- Jaki Pani/pana zdaniem działania realizowane w ramach EFS wspierają rozwój poradnictwa zawodowego i doradztwa edukacyjno-zawodowego?
- Na jakie problemy powinno odpowiedzieć dobrze funkcjonujące doradztwo zawodowe?
- Jakie działania w ramach poradnictwa zawodowego stosowane w kraju, a może na świecie, warto rozważyć do zastosowanie w województwie pomorskim? Które mogą pomóc w uzyskaniu lepszej jakości i dostępności takiego wsparcia?
- Na co Pana/Pani zdaniem powinno się zwrócić uwagę przy projektowaniu przyszłych działań? Jakie są główne bariery we wdrażaniu usług poradnictwa zawodowego dla osób dorosłych? Jak je zminimalizować?

Dziękuję za udział w badaniu!

Badanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zobacz pozostałe raporty i publikacje WUP w Gdańsku

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

JEDNOSTKA
SAMORZĄDU
WOJEWÓDZTWA
POMORSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Człowiek - najlepsza inwestycja!